ئەستايىدىل ئىزدەنگۈچىلەر ئۈچۈن

مۇندەرىجە

كىرىش سۆز
مۇندەرىجە
1ـمۇزاكىرە
1ـقىسمى: تەۋرات ۋە ئىنجىل ـ ھەقىقەتتۇر
2ـقىسمى: ئەقلىي ئىسپات
3ـقىسمى: تارىخىي ئىسپات
4ـقىسمى: ئارخېئولوگىيىلىك (قېزىپ چىققان) ئىسپات
2ـمۇزاكىرە: تەۋرات ۋە ئىنجىلنى قۇرئان ئىناۋەتسىز قىلىۋەتكەنمۇ؟
3ـمۇزاكىرە: ئىنسان بالىسى گۇناھكاردۇر، ھەتتا پەيغەمبەرلەرمۇ!
4ـمۇزاكىرە: مەسىھ ئەيسانىڭ كرېستكە مىخلىنىشى

كىرىش سۆز
1ـقىسمى: خۇدانىڭ ھەزرىتى ئەيسانى كرېستكە مىخلاشىدىكى مەقسىتى.
ئەيسا ئىناقلاشتۇرۇشنى قانداق ئەمەلگە ئاشۇرغان؟
2ـقىسمى: پەقەت مەسىھ ئەيسالا ئاشۇ قۇربانلىق ۋەزىپىگە لايىقتۇر
3ـقىسمى: مەسىھ ئەيسا ئۆز ئىختىيارى بىلەن كرېستكە مىخلانغانمۇ؟
4ـقىسمى: قۇرئاندا مەسىھ ئەيسانىڭ كرېستكە مىخلىنىشى توغرىسىدا
يېزىلغانلىرى
5ـقىسمى: مەسىھنىڭ كرېستكە مىخلىنىشىدىكى تارىخىي ئىسپاتلار

5ـمۇزاكىرە: مەسىھنىڭ گۇناھسىزلىقى، خۇدالىقى ۋە ئوغۇللۇقى
6ـمۇزاكىرە: قۇرئاندا مەسىھنىڭ باشقىلاردىن ئۈستۈنلۈكى توغرىسىدا
يېزىلغانلىرى
7ـمۇزاكىرە: خۇدادىكى ئۈچنىڭ بىرلىكى يەنى ئۈچلۈك گەۋدە
8ـمۇزاكىرە: ياردەمچى ۋە مۇھەممەد
9ـمۇزاكىرە: ئىنجىلنىڭ قالايمىقان دۇنياغا بەرگەن نۇرى

كىرىش سۆز

مەن نۇرغۇن ۋاقتىمنى مۇسۇلمان قېرىنداشلىرىم بىلەن بىللە ئۆتكۈزدۇم، بۇ قېرىنداشلىرىم ئىچىدە، ئۆلىمالارمۇ ئاز ئەمەس ئىدى. بىز دىن توغرۇلۇق ئەستايىدىل، سەمىمىي ۋە دوستانە پاراڭلاشقانلىرىمىزدا، بۇ دۇنيادىكى بارلىق يوللارنى قىدىرىپ، ھەممە ئىشىكلەرنى چېكىپ چىقاتتۇق؛ شۇنىڭ بىلەن مەندە، بۇ سۆھبەتلىرىمىزنى يەكۈنلەپ يېزىپ، بىر كىتابچە قىلىپ چىقىرىش خىيالى تۇغۇلدى. ئاخىرى خىيالىم ئەمەلگە ئېشىپ، بۇ كىتابچە يېزىلىپ چىقتى. بۇ كىچىككىنە تىرىشچانلىقىمنى، ھەقىقەت يولىدىكىلەر ئۈچۈن پايدىلىق ھەم ئۇلارغا يېتەكچى بولسۇن دەپ، ھەقىقەتنى ئىزدەيدىغان ھەم ئۇنى نىشان قىلىدىغان كىشىلەر ئوتتۇرىسىغا قويماقچىمەن. ئەگەر ھەقىقەتنىڭ نېمە ئىكەنلىكى ئۇلارغا ئېنىق بولغان بولسا، ئۇلار ھەقىقەتكە ئېرىشىش ئۈچۈن، بارلىق دۇنيالىرىنى رازىلىق بىلەن سېتىۋېتىپ، ھەقىقەتنى خوشاللىق بىلەن سېتىۋېلىشىنى سەمىمىي ئۈمىد قىلىمەن. ئەنە شۇنداق كىشىلەرلا بەخت ھەم روناق تاپالايدۇ.

بۇ كىتابتىكى مۇزاكىرىلىرىمدە، مەن ھەرقانداق بىر ئەھلى مۇسۇلمانغا ماس كېلىدىغان ئۇسۇلنى قوللاندىم، ھەرقانداق بىر ھۆرمەتلىك ئىزدەنگۈچىنىڭ ئۇنى ئىنكار قىلالمايدىغانلىقىغا ئىشىنىمەن. ئىمكانىيەتنىڭ بارىچە، قۇرئان، ھەدىس ۋە ھەم تارىخلاردىن ئىسپاتلار ئالدىم. چۈنكى بۇلار مۇسۇلمانلار ئۈچۈن، تارازىدا توختايدىغان ھەم ھېچقانداق قارشىلىققا ئۇچرىمايدىغان ئىسپاتلاردۇر. مۇشۇنداق ئىسپاتلار بولغاندىلا، بىز گەپنىڭ پوسكاللىسىغا يېتەلەيمىز. شۈبھىسىزكى، ئالىملارنىڭ شەرھلىگىنىدەك ھەقىقەت ئىزدىنىشنىڭ قىزىدۇر. ھەقىقەتنى ئىزدىگۈچى ئۇنى تېپىش ئۈچۈن مۇنازىرە ساھەسىدە يول كېزىشكە رازىدۇر. خېلى بۇرۇنلا ھەقىقەتكە ئېرىشكەن كىشىمۇ بۇ مۇنازىرىدىن باش تارتمايدۇ، چۈنكى بۇ مۇنازىرە ئۇنى تېخىمۇ مۇستەھكەملەيدۇ. شۇڭا قېرىندىشىم، ئىخلاسمەنلىك بىلەن بولىدىغان سۆھبەتكە تەكلىپ قىلىشىمنى ئېغىر كۆرمىسىڭىز، بۇ مۇنازىرىگە قاتناشقىنىڭىزدا، ئۆزىڭىزگە ۋە ياكى باشقىلارغا پايدىسى تېگىدۇ؛ ھەر ئىككى ئەھۋالدا سىز غالىب كېلىسىز. مېنىڭ قۇرئاندىن ياكى ھەدىسلەردىن نەقىل كەلتۈرۈشۈم بۇلارنى ھەقىقەت دېگەنلىكىم ئەمەس. لېكىن لوگىكىلىق مۇنازىرىنىڭ قائىدە-يوسۇنلىرى بويىچە، مېنىڭ مۇشۇنداق تەدبىرنى قوللانغىنىم تۈزۈك؛ بولۇپمۇ ئېھتىياج تۈپەيلىدىن مەجبۇرىي ئەھۋال ئاستىدا، ئۇنى قوللانماي بولمىدى. چۈنكى بەزى مۇسۇلمان قېرىنداشلار، قولۇمدىكى مۇقەددەس كىتاب (تەۋرات ۋە ئىنجىل)نىڭ پۈتۈنلەي ھەقىقىي ۋە تولۇق ھوقۇقلۇق ئىكەنلىكىنى قوبۇل قىلالمايدۇ. قوبۇل قىلالىغان بولسا ئىدى، مەن ئەنە شۇ مۇقەددەس كىتابتىن، ئۇلارنىڭ قەلبىدىكى بارلىق ئەندىشىلەر ۋە گۇمانلارنى تۈگىتىدىغان،

نۇرغۇن ئىسپاتلارنى تېپىپ چىقارغان بولاتتىم.

قېرىنداشلىرىم، سىلەردە ۋە بىزلەردە، ياراتقۇچىمىز خۇداغا ئىبادەت قىلىش، ئۆلۈمدىن كېيىنكى مەڭگۈلۈك بەختكە ئېرىششتەك ئېتىقاد ئورتاقلىقى بار ئەمەسمۇ؟ سىلەر بۇ نىشاننى باشقا بىر تەرىقىدە (يولدا) ئىزدەيسىلەر، بىز بولساق باشقا بىر تەرىقىدە ئىزدەيمىز. ئەمما بۇ ئىشلار ئۈستىدە كەمتەرلىك، ئىخلاسمەنلىك ۋە ئوبيېكتىپلىق بىلەن تەپسىلىي مۇزاكىرە قىلساق، بىزگە نېمىمۇ زىيىنى بولسۇن؟ ھەقىقەت بىر ۋە بۆلۈنمەستۇر، شۇڭا ئىناقلىقتا بىرگە ماڭايلى، شۇندىلا ياراتقۇچىمىزنىڭ ئىلتىپاتىغا، ھەم ئاخىرى ئېرەن (ئېدەن) باغچىسىدىكىدەك مەڭگۈلۈك بەختكە ئېرىشەلەيمىز. پەقەت خۇدادىن كەلگەن سەمىمىي مۇھەببەت، بۇ كىتابنى سىلەر ئۈچۈن يازدۇردى. بىز سىلەرنىڭ بىز بىلەن بىللە مېڭىشىڭلارنى، بىز مەسىھ ئەيسادىن ئېرىشكەن نىجاتلىقتىن ھەم مەڭگۈلۈك ھاياتلىقتىن سىلەرنىڭمۇ ئورتاق بەھرىمان بولۇشۇڭلارنى خالايمىز. بىز ئۆزىمىز ئېرىشمەكچى بولغان ئاشۇ بەخت، شادلىق ھەم نىجاتلىقنى سىلەردىمۇ بولسۇن دەپ تىلىگەن ئىكەنمىز، ئۇنداقتا ھەرگىزمۇ سىلەردىن نەپرەتلەنمەيمىز، بەلكى سىلەرنى سۆيىدىغان سەمىمىي دوستلاردىن بولىمىز. بىزدىن قىلچىلىكمۇ گۇمانلانماڭلار؛ خۇدا سىلەرنى توغرا يولدا يېتەكلىگەي.

مۇزاكىرىنىڭ يۈزەكى بولۇپ قېلىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش كېرەك، شۇڭا بەزى بىر سۆزلىرىمگە چىداشلىق بېرىش تەس بولۇپ قالسا، قېرىنداشلىرىمنىڭ يول قويۇشىنى ئۆتۈنىمەن، چۈنكى مېنىڭ مەقسىتىم باشقىلارنىڭ ئېتىقادلىرىنى چۆكۈرۈش ئەمەس. ھالبۇكى بەزى پاكىتلار ھەم ھەقىقەتلەرنى ئايدىڭ قىلماقچىمەن، شۇنىڭ ئۈچۈن باشقىلارنىڭ كۆڭلىنى دەپ ئۆزۈمنىڭ ئېتىقادىدىن ئەقىدىلىرىمنى بىر ياققا قايرىپ قويالمايمەن. باشقىلارنىڭمۇ ھەم شۇنداق قىلىشىنى تەلەپ قىلمايمەن. بۇ قانداقلا بولمىسۇن، سىز ئۈچۈن بىر قىممەتلىك مۇزاكىرە پۇرستى بولۇپ قالىدۇ ئەمەسمۇ؟ لېكىن ۋەدە بېرىمەنكى، ھۆرمەتلىك كىتابخانىنىڭ غۇرۇرىغا تېگىدىغان، مەسخىرە قىلىدىغان ياكى مازاق قىلىدىغان تۈستىكى ھەرقانداق بىر سۆزنىڭ چىقىپ قېلىشىدىن ساقلىنىمەن. ئاخىردا، يەنە شۇنى ئېتىراپ قىلىپ ئۆتمەكچىمەنكى، بۇ كىتابچىنى تۈزۈشتە، مەن ئىلگىرىكى باسما ماتېرىياللاردىن پايدىلاندىم. خۇدادىن ئىلتىجا قىلىدىغىنىم، بۇ كىتابچە، پايدا يەتكۈزگۈچى ھەم ئىناقلىقنىڭ قورالى بولۇپ چىققاي. خۇدا بولسا سەمىمىي ئىلتىجالارغا جاۋاب بەرگۈچىدۇر، مېنىڭ يار-يۆلەنچۈكۈم ھەم بارلىق مەدەت مەنبەيىمدۇر.

1ـ مۇزاكىرە

1ـ قىسمى
تەۋرات ۋە ئىنجىل ـ ھەقىقەتتۇر

ئىشىنىمىزكى، مۇقەددەس كىتاب (تەۋرات، زەبۇر، ئىنجىل) ھەقىقىي تەلىماتنىڭ ئۆلى ۋە مۇرتلار ئۆچۈن بارلىق مەسىلىلەرنى ھەل قىلغۇچىدۇر. ئۇ بولسا ئادىل سوتچى، باشقىلارنىڭ ئەيىبلىشىدىن قورقمايدىغان، ھەقىقەتنى ئېنىقلاپ، يالغانچىلىقنى باسىدىغان، بارلىق تالاش-تارتىشلاردىكى ئىشەنچلىك ۋە سادىق گۇۋاھچىدۇر. شۇڭا مۇزاكىلىرىمىزدە، ئۇنى بىرىنچى ئورۇنغا قويىدۇم. چۈنكى، مۇقەددەس كىتابنىڭ ئىشەنچلىك ئىكەنلىكىنى قايىل قىلارلىق سۆز ۋە لوگىكىلىق ئىسپات بىلەن شەرھلىيەلىسەم، بىز بۇ ئۇلۇغ كىتابنىڭ ھۆكۈملىرىگە بويسۇنۇپ، ئۇنىڭدىن يولىيورۇق ۋە بارلىق ئىشلىرىمىزدا نەسىھەت ئالالايمىز. بەرھەق ئۇ بىر پارلاق نۇر ھەم بارلىق جان ئىگىلىرىنىڭ توغرا يېتەكچىسىدۇر.

(1) قۇرئاندىكى سۈرە ئال-ئىمران 3-ئايەتتىن، بىز تۆۋەندىكىلەرنى كۆرىمىز: ئىلگىرى، كىشىلەرگە (ئىنسانلارغا) يول كۆرسەتكۈچى قىلىپ تەۋرات بىلەن ئىنجىلنى نازىل قىلغاندى.

خۇدا ئىنسانلارغا تەۋرات ۋە ئىنجىلنى يولىيورۇق سۈپىتىدە چۈشۈرگەن.
(2) سۈرە مائىدە، ـئايەتتە: (ئى مۇھەممەد!) ئېيتقىنكى، ئى ئەھلى-كىتاب! (يەنى يەھۇدىلار ۋە ناسارالار) سىلەر تەۋراتقا، ئىنجىلغا ۋە سىلەرگە پەرۋەردىگارىڭلاردىن نازىل قىلىنغان كىتابقا (يەنى قۇرئانغا) تولۇق ئەمەل قىلمىغۇچە، سىلەر ئېتىبارغا ئالغۇدەك دىندا بولغان بولمايسىلەر

بۇ ئايەت، تەۋرات ۋە ئىنجىلنىڭ ئىشەنچلىك ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلايدۇ، ئۇنداق بولمىغىنىدا، مۇھەممەد ئۇلارغا ئەمەل قىلىش كېرەكلىكىنى دېمىگەن بولاتتى.
(3) يەنە سۈرە مائىدە، 47-ئايەتتە: ئەھلى ئىنجىللار (يەنى ناسارالار) ئاللا ئىنجىلدا نازىل قىلغان ئەھكاملار بويىچە ھۆكۈم قىلسۇن، ئاللا نازىل قىلغان ئايەتلەر بويىچە ھۆكۈم قىلمىغانلار پاسىقلاردۇر ـ دېمەك، ئىنجىل خۇدا تەرىپىدىن چۈشۈرۈلگەن، مۇھەممەد ئۇنى ھوقۇقلۇق دەپ بىلگەن.

(4) سۈرە نىسا، 136-ئايەت: ئى مۆمىنلەر! ئاللاغا، ئاللانىڭ پەيغەمبىرىگە ۋە ئاللا ئۇنىڭغا نازىل قىلغان كىتابقا (يەنى قۇرئانغا) ۋە

ئىلگىرى ئاللا نازىل قىلغان كىتابلارغا (يەنى قۇرئاندىن ئىلگىرى نازىل قىلىنغان ساماۋى كىتابلارغا) ئىمان كەلتۈرۈڭلار. كىمكى ئاللانى، ئاللانىڭ پەيغەمبىرىنى، كىتابلىرىنى، پەيغەمبەرلىرىنى ۋە ئاخىرەت كۈنىنى ئىنكار قىلىدىكەن، ئۇ قاتتىق ئازغان بولىدۇ. بۇ ئايەت، بىراۋنىڭ تەۋرات ۋە ئىنجىلغا ئىشەنمىگەنلىك، قۇرئانغا ئىشەنمىگەنلىكىگە ئوخشاش ئازغان بولىدۇ دەپ بېكىتىدۇ.

(5) سۈرە سەبەئ، 30ـئايەتتە: كاپىرلار: «بۇ قۇرئانغا ۋە ئۇنىڭدىن ئىلگىرىكى كىتابلارغا ھەرگىز ئىشەنمەيمىز ـ دەيدۇ.
مەككىلىكلەر (كاپىرلار) مانا شۇنداق قۇرئاندىن خەۋەردار بولغاندەك تەۋرات ۋە ئىنجىلدىنمۇ خەۋەردار بولغانىكەن.

(6) سۈرە قەسەس، 49ـئايەتتە: ئېيتقىنكى: «ئەگەر (ئۇ ئىككى كىتاب سېھىردۇر دېگەن سۆزۈڭلاردا) راستچىل بولىدىغان بولساڭلار، ئۇ ئىككى كىتابقا قارىغاندا، ئاللا تەرىپىدىن نازىل بولغان تېخىمۇ توغرا بىر كىتاب كەلتۈرۈپ بېقىڭلار، مەن ئۇنىڭغا ئەگىشەي»

دەرۋەقە، مۇھەممەد تەۋرات ۋە ئىنجىلنىڭ توغرىلىقىنى ھەم قۇرئان بىلەن باراۋەر ئورۇندا تۇرىدىغانلىقىغا گۇۋاھلىق قىلغان.

(7) سۈرە مائىدە، 43ـئايەتتە: ـ ئۇلارنىڭ يېنىدا ئاللانىڭ ھۆكمىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان تەۋرات تۇرسا (يەنى تەۋراتتىكى ھۆكۈملەرنى كۆرۈپ تۇرۇپ ئەمەل قىلمايۋاتسا) (ئى مۇھەممەد) قانداقچە سېنى ھۆكۈم چىقىرىشقا تەكلىپ قىلىدۇ؟

يوقىرىقى ئايەتلەرنىڭ مەنىسى ئېنىق ھەم ئوچۇق تۇرۇپتۇكى، ئۇنى يەنە شەرھلەش ياكى چۈشەندۈرۈپ يۈرۈشنىڭ ھېچقانداق ھاجىتى يوق بولسا كېرەك.

بۇ ئايەتلەرنىڭ ئومۇمىي مەنىسى دەل شۇكى، دۇنياغا يورۇقلۇق ۋە يېتەكلىگۈچى بولسۇن دەپ، مۇقەددەس كىتاب (يەنى تەۋرات ۋە ئىنجىل)نى ھەممىگە قادىر دانا بىر خۇدا چۈشۈرگەن. كىتابنىڭ قائىدە ـ پرىنسىپلىرىغا رىئايە قىلىش ۋە ئەگىشىش كېرەك. بىر مۇسۇلمان بۇ كىتابتىكى سۆزلەرگە ئىشەنمىسە، ئۇنداقتا ئۇنىڭدا ئېتىقادنىڭ كەمچىل ئىكەنلىكى ۋە ئۇنىڭ يولدىن بەكمۇ ئېزىپ كەتكەنلىكىدۇر. يەنە كېلىپ، مۇھەممەد دەۋرىدىكى مەككىلىكلەرگە نىسبەتەن تەۋرات بىلەن ئىنجىل، قۇرئانغا ئوخشاشلا تونۇشلۇق ئىدى.

قىرىندىشىم، مەنىسى ئېنىق تۇرغان بۇ ئايەتلەرنى ئوقۇپ تۇرۇپ يەنىلا مۇقەددەس كىتابقا ئىشەنمەي، ئۇنى ھاجەتسىز ياكى مۇناسىۋەتسىز دەپ قارىسىڭىز قانداق بولىدۇ؟ خۇدا، ئەمرلىرىگە ئىتائەتسىزلىك قىلغانلارنى سوراۋشتۇرۇپ ھېساب ئالىدىغان كۈندە، كىتاب-دەپتەرلىرىنى ئاچقىنىدا، ئۆزىڭىزنى قانداقمۇ ئاقلىيالايسىز؟ سىزنىڭ شۇ كىتابنى (تەۋرات، زەبۇر، ئىنجىل)نى ئوقۇپ، ئۇنىڭغا ئىشىنىشىڭىزنى ۋە پرىنسىپلىرىغا ئىتائەت قىلىشىڭىزنى دەۋەت قىلىمەن. شۇنداق قىلغاندا، سىز بىرلا ۋاقىتتا خۇدانىڭ ھەم ئادالەتلىك (ھەر بىر گۇناھنى جازالايدىغان) ھەم بىزگە رەھىم-شەپقىتىنى كۆرسىتىدىغان بىردىنبىر يولىنى بايقىيالايسىز. گۇناھلىرىڭىزنى يۇيۇش ئىمكانىيىتىنى تاپالايسىز ھەمدە بۇ دۇنيا ۋە ئۇ دۇنيادىكى ئەڭ مۇھىم زات ـ ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق مەڭگۈلۈك شادلىققا ئېرىشەلەيسىز.

لېكىن مەلۇم بىر قېرىندىشىم مۇنداق دەپ رەددىيە بېرىشىمۇ مۇمكىن: ـسىزنىڭ نەقىل كەلتۈرگەن ئايەتلىرىڭىز راست، خۇلاسىڭىزمۇ توغرا. بىراق سىز مېنىڭ ئىشىنىشىمنى تەلەپ قىلغان، قۇرئان گۇۋاھ بولۇپ تەستىقلىغان ئاشۇ تەۋرات ۋە ئىنجىل دېگەن كىتابىڭىز ئۆزگەرتىلگەن ۋە بۇرمىلانغان؛ ئۇنىڭغا بىر قارا قول تەگكەن. سىز بۈگۈن تەۋرات ۋە ئىنجىل دەپ ئاتاۋاتقان كىتابلار، قۇرئان گۇۋاھ بولۇپ تەستىقلىغان كىتابلارغا پۈتۈنلەي ئوخشىمايدۇ. مۇسۇلمانلارنىڭ ئۇلارنىڭ قائىدە-پرىنسىپلىرىدىن ۋاز كېچىپ، ئۇلاردىن داجىپ كەتكەنلىكى دەل شۇ سەۋەبتىن. بۇنى ئۇلاردىن كۆرگىلى بولامدۇ؟!.

مۇشۇنداق رەددىيە قىلغۇچىلار ۋە شۇلارغا ئوخشاشلاردىن شۇنى تەلەپ قىلىمەنكى، ئۇلار جاۋابىمنى دىققەت بىلەن ئاڭلاپ، چوڭقۇر ئويلىنىپ بىتەرەپ ھۆكۈم چىقارسۇن.

سىز يۇقىرىدا قۇرئاندىن نەقىل كەلتۈرۈلگەن ئايەتلەردىن، مۇقەددەس كىتاب (تەۋرات، ئىنجىل)نىڭ مۇھەممەد دەۋرىدىلا تولۇق مۇكەممەل بولغانلىقى ۋە ئىشەنچلىك ئىكەنلىكىنى ئۇقۇپ ئۆتتىڭىز. شۇنداق بولمىغان بولسا، ئۇ ئۆزى ئۇنىڭغا گۇۋاھلىق قىلالمايتتى ۋە ياكى كىشىلەرگە ئۇنىڭ ئەمر-پەرمانلىرىغا ئەمەل قىلىشنى بۇيرۇيالمايتتى. ھېچ بولمىغاندا، مۇقەددەس كىتابنىڭ مۇھەممەد دەۋرىدىنمۇ توغرا بولغانلىقىنى، ئۇنىڭ ئۆزگەرتىلگەن ۋە ئويدۇرمىچىلىقتىن خالىي ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلىشىڭىز كېرەك.

مەن يەنە سىزدىن تۆۋەندىكى ئايەتلەرنى ئوقۇشىڭىزنى تەلەپ قىلىمەن. ئۇلاردىن ئۆزىڭىز شۇنداق ئۆزگىرىش مۇمكىنچىلىكى ياكى ئىنسانلارنىڭ شۇنداق يول بىلەن ئۇنى ئۆزگەرتىش ئىمكانىيىتىنىڭ بار-يوقلۇقىنى كۆرەلەيسىز.

(ئى مۇھەممەد!) سەن پەرۋەردىگارىڭنىڭ كىتابىدىن ساڭا ۋەھيى قىلىنغاننى ئوقۇغىن، ئاللانىڭ سۆزلىرىنى ھېچ كىشى ئۆزگەرتەلمەيدۇ
26ـ سۈرە كەھف،

.....ئاللانىڭ سۆزلىرىنى ھەرقانداق ئادەم ئۆزگەرتەلمەيدۇ
33ـ سۈرە ئەنئام،

پەرۋەردىگارىڭنىڭ سۆزى ناھايىتى راستتۇر، ناھايىتى توغرىدۇر، ئۇنىڭ سۆزىنى ئۆزگەرتەلەيدىغان ھېچ كىشى يوقتۇر.
115ـ سۈرە ئەنئام،

ئاللا ۋەدىسىگە خىلاپلىق قىلمايدۇ
(يۇنۇس، 64ـئايەت)

.ئاللانىڭ يولىدا ھېچقانداق ئۆزگىرىش تاپالمايسەن (يەنى ئاللانىڭ تۇتقان يولى ئۆزگەرمەيدۇ) 22ـ سۈرە فەتىھ.

....قۇرئان غالىب كىتابتۇر. بۇنىڭغا ئالدىدىنمۇ، ئارقىسىدىنمۇ (يەنى ھېچقايسى تەرىپىدىن) باتىل (ئىناۋەتسىز) يۇزلەنمەيدۇ. ـ سۈرە فۇسسىلات، 40ـ41

قۇرئاننى (ئەسكەرتىشنى) ھەقىقەتەن بىز نازىل قىلدۇق ۋە چوقۇم ئۇنى قوغدايمىز ـ سۈرە ھىجر، 9ـئايەت

يۇقىرقى سۈرىلەردىن، خۇدانىڭ سۆزلىرىنى ھېچكىمنىڭ ئۆزگەرتەلمەيدىغانلىقىنى كۆرەلەيسىز، چۈنكى خۇدا بىر كىتاب چۈشۈرگەندىن كېيىن ئۇنى قوغداشقا ۋەدە بەرگەن. ئەگەر بىرسى يۇقىرقى ھىجر سۈرىدىكى ئەسكەرتىش دېگەن سۆز پەقەتلا قۇرئاننى كۆرسىتىدۇ دەپ قارىسا، مەن: بۇ ئەسكەرتىش دېگەن سۆز تەۋرات ۋە ئىنجىلنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ ــ دەپ جاۋاب بەرگەن بولاتتىم. مەسىلەن قۇرئاندىكى بايانغا قاراپ بېقىڭ: ـ

ئەگەر (بۇنى) بىلمىسەڭلار ئەھلى ئىلمىدىن (ئەھلى ـئەسكەرتىشتىن (يەنە تەۋرات، ئىنجىللارنى بىلىدىغانلاردىن) سوراڭلار (سۈرە ئەنبىيا 7ـئايەت)

ئەمەلىيەتتە، تەۋراتنىڭ ئۆزى سۈرە ئەنبىيا 47ـئايەتتە قۇرئان (فۇرقان) دەپ ئاتالغان: ـ

بىز ھەقىقەتەن مۇسا بىلەن ھارۇنغا فۇرقاننى (يەنى ھەق بىلەن باتىلنى (ناھەقنى)، ھالال بىلەن ھارامنى، ھىدايەت بىلەن گۇمراھلىقنى (ئالدىنىپ كەتكەنلىكنى) ئايرىغۇچى تەۋراتنى)، نۇرنى، تەقۋادارلارغا (پايدىلىنىدىغان) ۋەز-نەسىھەتنى (ئەسكەرتىشنى) بەردۇق

مۇنداقچە ئېيتقاندا، قۇرئانغا قارىتىلغان ھەممە سۆز تەۋرات ۋە ئىنجىلغا قارىتىلغان ئەمەسمۇ؟ چۈنكى تەۋرات ۋە ئىنجىل خۇدانىڭ سۆزلىرى بولۇپ، ئېتىقادىڭىز بويىچە، قۇرئانمۇ خۇدانىڭ سۆزى بولىدۇ. قۇرئاندا خۇدا ئۆز سۆزلىرىدە ھېچقانداق ئۆزگىرىش، قوشۇلۇپ قىلىش ياكى ئېلىۋېتىلىشلارنىڭ مۇتلەق بولمايدىغانلىقىنى (جالالىين ئۆلىما دېگەندەك) ئېيتقانلىقىغا ئىشەنسىڭىز، ئۇنداقتا قانداقسىگە تەۋرات ۋە ئىنجىل ئۆزگەرتىلگەن دېگىلى بولسۇن؟ ئەگەر سىز يەنە ئۆزگەرتىلگەنلىكىنىڭ ئېھتىمالى بار دەپ قارىسىڭىز، ئۇنداقتا قۇرئاننىڭمۇ ئۆزگەرتىلگەنلىكىنىڭ ئېھتىمالى بار بولغان بولىدۇ، چۈنكى تەۋرات ۋە ئىنجىل ئۈچۈن ئېھتىماللىقى بار بولغان ئىشلار، ئوخشاشلا قۇرئاندىمۇ بار بولۇۋېرىدۇ. ئۆلىما ئال رازىنىڭ دېگىنىدەك، ئىنسانلار خۇدانىڭ سۆزلىرىنى (تەۋرات ۋە ئىنجىلنى) ئۆزگەرتەلەيدىغان بولسا، شۈبھىسىزكى قۇرئاننىمۇ ئۆزگەرتەلەيدىغان بولىدۇ.. سىز قۇرئاننى ئۆزگەرتىلگەن دەپ ئېتىراپ قىلمايسىز. شۇڭا، تەۋرات ۋە ئىنجىلنىڭمۇ ئۆزگەرتىلىشى مۇمكىن ئەمەسلىكىنى ئېتىراپ قىلىشىڭىز كېرەك. ئۇلارنىڭ ھەقىقىيلىقىنى ئېتىراپ قىلىپ، ئەمر-پەرمانلىرىغا بويسۇنۇپ، يول، ھەقىقەت ۋە ھاياتلىق بولغان قۇتقۇزغۇچى-مەسىھنى تونۇتىدىغان يېتەكلىگۈچى ئورنىدا تەۋرات ۋە ئىنجىلنى قوبۇل قىلىشىڭىز كېرەك.

ئەمدى، مەدەنىدە يېزىلغان سۈرىلەر يەنى ئاتالمىش ئايەتلەرنىڭ بۇزۇلۇشى توغرىسىدا توختىلىپ ئۆتسەك، بۇ ئايەتلەر پەقەتلا بەزىبىر يەھۇدىيلارغا قارىتىلغان ئىدى. تۆۋەندە باشقا بىر كىتابتىن سۆز ئالساق: -

......ئال-ئىمران سۈرە، 78-ئايەتتە:

ئۇلاردىن (يەنى يەھۇدىيلاردىن) بىر تۈركۈمى كىتابتا بولمىغان نەرسىلەرنى، سىلەرنىڭ كىتابتا بار ئىكەن دەپ ئويلىشىڭلار ئۈچۈن، تىللىرىنى ئەگرى-بۈگرى قىلىپ ئوقۇيدۇ ۋە ئۇنى ئاللا تەرىپىدىن نازىل بولغان دەيدۇ. ....ئۇلار بىلىپ تۇرۇپ ئاللا نامىدىن يالغان ئوقۇيدۇ.

بىرەرسى بۇ ئايەت تەۋراتنىڭ ئۆزگەرتىلگەنلىكىنى دېمەكچىمۇ؟ دەپ سوراپ قالسا، ئەمەلىيەتتە بولسا، بۇ ئايەت دەل شۇنىڭ تەتۈرسىنى ئىسپاتلايدۇ. چۈنكى مۇشۇ يەردە، كىتابنىڭ ئۆزگەرتكەنلىكىنى دېمەي، بەلكى بىر تۈركۈم ئادەملەر ئوقۇغان ۋاقتىدا، خاتا تەلەپپۇز بىلەن مەنىسىنى ئۆز مەقستى ئۈچۈن

بۇرمىلىغانلىقىنى كۆرستىدۇ. ئۇلارنىڭ قولىدىكى كىتاب، دەل ئەسلىدىكى تەۋراتتىن باشقا كىتاب ئەمەستۇر.

سۈرە نىسا، 46ـ ئايەت:
يەھۇدىلارنىڭ ئىچىدە كىتابنىڭ (يەنى تەۋراتنىڭ) سۆزلىرىنى ئۆزگەرتىۋېتىدىغانلارمۇ بار، ئۇلار سۆزلىگىنى ئاڭلىدۇق، بويسۇنمىدۇق، بىزگە قۇلاق سال، بىز ساڭا قۇلاق سالمايمىز ـ دەيدۇ، دىنغا تەنە قىلىش يۈزىسىدىن رائىنا دېگەن سۆزنى تىللىرىنى ئەگرى قىلىپ ئېيتىدۇ.. بۇ يەنە يۇقىرىقى مىسالغا ئوخشاش، يەنە بىر تۈركۈم ئادەملەرنىڭ تىللىرىنى ئەگرى قىلىپ خاتا تەلەپپۇز بىلەن تەۋراتنى ئوقۇيدىغانلىقىنى كۆرستىدۇ. بۇنىڭغا تۆۋەندىكى ئايەتمۇ (47ـ ئايەت) ئىسپات بېرىدۇ:
ئى كىتاب بېرىلگەنلەر! (يەنى يەھۇدىيلار)....ئۆزۈڭلاردىكى كىتابنى (يەنى تەۋراتنى) تەستىق قىلىدىغان، بىزگە نازىل قىلغان كىتابنى (يەنى قۇرئاننى) ئىمان كەلتۈرۈڭلار. ـ دېمەك، ئۇلارنىڭ ئۆزىدىكى كىتاب، دەل ئەسلى ئۆزگۈرتىلمىگەن ئەينەن تەۋراتتۇر.
سۈرە مائىدە 13ـ ئايەتنىڭمۇ يۇقىرىدىكى ئىككى ئايەتكە ئوخشاش مەنىسى بار. يەنە شۇ سۈرىدىكى 46، 47ـ ئايەتلەر، يۇنۇس، 49ـ ئايەتلەرمۇ شۇنى ئىسپاتلايدۇ:
ـ ئۇلارنىڭ (يەنى بەنى ـ ئىسرائىل پەيغەمبەرلىرىنىڭ) ئارقىسىدىن ئۆزىدىن ئىلگىرى نازىل قىلىنغان تەۋراتنى (يەنى ئۇنىڭ ئاللا تەرىپىدىن نازىل قىلىنغانلىقىنى) ئېتىراپ قىلغۇچى ئەيسا ئىبن ـ مەريەمنى ئەۋەتتۇق، ئۇنىڭغا ھىدايەت بىلەن نۇرنى ئۆز ئىچىگە ئالغان ئىنجىلنى ئاتا قىلدۇق، ئىنجىل ئۆزىدىن ئىلگىرى نازىل قىلىنغان تەۋراتنى ئېتىراپ قىلغۇچىدۇر (يەنى ئۇنىڭغا مۇۋاپىقتۇر)، تەقۋادارلارغا ھىدايەت ۋە پەند ـ نەسىھەتتۇر. ئەھلى ئىنجىللار (يەنى ناسارالار) ئاللا ئىنجىلدا نازىل قىلغان ئەھكاملار بويىچە ھۆكۈم قىلسۇن، ئاللا نازىل قىلغان ئايەتلەر بويىچە ھۆكۈم قىلمىغانلار پاسىقلاردۇر مۇبادا سەن، ساڭا بىز نازىل قىلغان كىتابتىن شەكلىنىدىغان (شۈبھىلىنىدىغان، گۇمان قىلىدىغان) بولساڭ، سەندىن ئىلگىرى كىتاب ئوقۇغانلار (يەنى تەۋرات بىلەن ئىنجىل نازىل قىلىنغان يەھۇدىيلەر ۋە ناسارالار)دىن سوراپ باقىن......
سۈرە بەقەرە، 113ـ ئايەتتىمۇ:
ـ يەھۇدىيلار ناسارالارنىڭ ھېچقانداق ئاساسى يوق (يەنى ئۇلار توغرا دىندا ئەمەس دېدى. ناسارالارمۇ: يەھۇدىيلارنىڭ ھېچقانداق ئاساسى يوق (يەنى ئۇلار توغرا دىندا ئەمەس دېدى. ھالبۇكى، ئۇلار كىتابنى (يەنى يەھۇدىلارنىڭ تەۋراتنى، ناسارالار ئىنجىلنى) ئوقۇيدۇ ـ دېيىلگەن.
(ئەمەلىيەتتە، ناسارالار (مەسىھ مۇرتلىرى) تەۋرات ـ زەبۇر بىلەن ئىنجىل دېگەن ئىككى كىتابغا ئىشىنىدۇ، بەزىدە ئۇلارنى كونا ئەھدە ھەم يېڭى ئەھدە

دەپ ئاتايدۇ) بىز مۇزاكىرىمىزدە مۇشۇ يەرگە كەلگىچە، ئىنجىل توغرىسىدا تېخى ئانچە سۆز ئاچمىغان ئىدۇق، لېكىن تەۋراتقا نىسبەتەن يۇقىرقى ئايەتلەرمۇ بىزنى ئوخشاش خۇلاسىگە كەلتۈرىدۇكى، يەھۇدىيلارنىڭ قولىدىكى تەۋرات ھەقىقىي تەۋراتتۇر، پەقەتلا بەزى يەھۇدىيلار (تەۋراتتىكى) ئايەتلەرگە مۇھەممەدنىڭ ئارزۇسىغا قارشى مەنىدە تەبىر بەرگەن. بۇ خۇلاسىگە ئۆلىما ئال ـ رازى، ئال ـ بايداۋىلارمۇ ئۇلارنىڭ بۇزۇلغان تېكىستلار دېگەن تەبىرىگە قوشۇلىدۇ. ئۇنداق بولمىغىنىدا، قۇرئاننىڭ مەدەنىدىكى سۈرىلىرى مەككىدىكى سۈرىلىرىگە زىت كېلىپ قالغان بولاتتى.

2 ـ قىسمى

ئەقلىي ئىسپات

ئاسمان ۋە دۇنيانى ھەم بارلىق جانلىقلارنى بىرلا ئېغىز سۆز بىلەن ياراتقان خۇدانىڭ ھەممىگە قادىر ئىكەنلىكىنى ھەربىر ئەقىل ئىگىسى بىلىدۇ. خۇدانىڭ كارامىتىدىن ۋە كائىناتنىڭ بارلىق ئۇنىۋېرسال قانۇنىيەتلىرىنىڭ توپ ـ توغرا ئىكەنلىكىدىن ۋە مىڭلىغان يىللار بىرى ئۆزگەرمىگەنلىكىدىن، ئۇنىڭ دانالىقى ھەممىگە ئاياندۇر. خۇدا ھەم قادىر ھەم دانا بولۇپ، ئەقىل ئىگىلىرى بولغان ئىنسانلارنىڭ ياراتقۇچىسىغا بولغان مۇناسىۋىتى، ۋە بىر ـ بىرىگە بولغان بۇرچلىرىنى ئۇلارغا چۈشەندۈرىدىغان بىر ئاساسىي نىزام ياكى تۈزۈلمىنى ئۆزى تۈزۈپ چىقىشى كېرەك ئىدى. ئىنسان ئۆزىنىڭ كەلگۈسى تەغدىرىنىڭ قانداق بولىدىغانلىقىنى ـ ئىتائەتسىزلەرگە جازا بېرىلىدىغانلىقىنى، ئېتىقاد قىلىپ ئىتائەت قىلغانلارغا ئىنئام بېرىلىدىغانلىقىنى بىلىشكە موھتاج ئىدى. ئۇنداق بولمىغاندا مالىمانچىلىق، قانۇنسىزلىقلار ئىنسانلار ئارىسىدا ئەۋج ئېلىپ، چوڭ بىلىق كىچىك بېلىقنى يۇتۇۋالىدىغاندەك بولۇپ قالغان بولاتتى. بۇنىڭ ئاقىۋىتى ئىنسانلارنى بەزى مەدەنىيەتسىزلىكتىن يوقاپ تۈگىگەن مىللەتلەردەك ئۆزىنى ھالاك قىلىشقا ئېلىپ باراتتى. شۇنداق بولغاندا ئىنسانغا نىسبەتەن ئەخلاق بىلەن ئەخلاقسىزلىق ئوتتۇرىسىدا پەرق قالمايتتى. بۇ خىل ئەھۋاللارنى ھەممىگە قادىر ۋە بىردىنبىر دانا بولغان پەرۋەردىگارىمىزنىڭ قوبۇل قىلالىشى ھەرگىز مۇمكىن ئەمەس.

خۇدانىڭ ئىنسانغا چۈشۈرگەن بۇ نىزام بىلەن تۈزۈلمىنامىنى، ئەگەر تەۋرات ۋە ئىنجىل ئەمەس دېسىڭىز، سىز دەپ بېقىڭ، ئۇنداقتا ئۇ نېمە؟ مۇشۇنىڭغا ئوخشاش ئېھتىياجنى قاندۇرالايدىغان، (ھەممە دەۋرلەرنى بېسىپ ئۆتكەن) باشقا بىر قەدىمىي مۇقەددەس كىتاب بارمۇ؟ بەرھەق، يوقتۇر!

شۈبھىسىزكى، ھەممىگە قادىر ۋە بىردىنبىر دانا خۇدا، شۇنداق بىر كىتابنى ئىنسانلارغا نىزام ۋە يېتەكلىگۈچى بولسۇن دەپ چۈشۈرگەندە، ئۇنى ئۆزگەرتىش، قوشۇلۇپ قىلىش، ئېلىنىپ كېتىش ۋە بۇزۇلۇشتىن ساقلاشقا كاپالەتلىك

قىلغان. شۇنداق قىلمىغان بولسا، ئۇ كىتاب شەيتان ۋە ھەر بىر يامان نىيەتلىك ئادەمنىڭ زەربە نىشانىغا ئايلىنىپ قالغان بولاتتى، ۋە ياكى نۇرغۇنلىغان مۇقەددەس كىتابلار پەيدا بولغان بولاتتى، پىكىرلەر بۆلۈنۈپ، قايمۇقۇش ۋە مالىمانچىلىق ئىچىدە ھەقىقەت يوقىلاتتى. بۇنداق ئىشلار خۇدادىن ناھايىتىمۇ يىراق! چۈنكى ئۇ ئۆزىنىڭ كىتابلىرى، تەۋرات، زەبۇر ۋە ئىنجىلنىڭ ھەربىر قىسمىنى ئۆزگىرىشتىن، خاتالىق سادىر بولۇشتىن ئەسىرمۇئەسىر ساقلاپ كەلگەن. ئۇ بۇ كىتابلارنى، ئازغانلارغا يول كۆرسەتكۈچى مەشئەل سۈپىتىدە ساقلاپ كەلگەن.

مۇقەددەس كىتابلار، تەۋرات ۋە ئىنجىللارنى ئۆزگەرتىشتەك بىر سۈيىقەست ئۈچۈن نۇرغۇن يەردىكى نۇرغۇن كىشىلەر، بىرلا ۋاقىتنىڭ ئۆزىدە بىرلىششى كېرەك ئىدى. ئەمما بۇنداق بىر بىرلىشىش ھەرگىز مۇمكىن ئەمەس. دەسلەپتە، قۇرئان پەيدا بولغان چاغدا (مىلادىدىن كېيىن 7ـئەسىردە) يەھۇدىي ئېتىقادچىلىرى ھەم خرىستىئان مۇرتلىرى دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرى، مەسىلەن سۇرىيە، تۈركىيە، مىسىر، ئېفىئوپىيە، پارىس، ھىندىستان، ئوتتۇرا ئاسىيا، قەشقەر، تۇرپان، جوڭگو ۋە ياۋروپالارغا تارقالغان ئىدى. مۇقەددەس كىتابلار، بولۇپمۇ ئىنجىل، ئەينى ئىبرانىي تىل ۋە يۇنان تىلىدىن نۇرغۇن مىللەتلەرنىڭ تىلىغا، جۈملىدىن ئەرەبچە، ئارمىنچە، ئامھارچە (ئېفىئوپىيە تىلى) كوپتچە، ۋە لاتىنچىغا ئاللىبۇرۇن تەرجىمە قىلىنغان. تۇرپاندىمۇ ئارخولوگلار قېزىپ چىققان، ئىنجىلنىڭ قەدىمكى ئۇيغۇرچە تەرجىمىسىدىن بىر نەچچە قىسىملىرى بار. بۇ نۇرغۇنلىغان كىشىلەرنىڭ ئۆزلىرى مۇقەددەس دەپ بىلگەن كىتابنى ئۆزگەرتىش سۈيىقەستىدە بىر يەرگە جەم بولالايدۇ دېگەنگە ئىشىنىش ئەقىلگە سىغامدۇ؟ ئارىلىقنىڭ يىراقلىقى بىر ياقتا تۇرسۇن، ئۇلارنىڭ ئارىسىدا تىلى ۋە كۆزـقاراشلىرى، ھەرقايسى مەزھەپلەر ئۆزلىرىنىڭ تەكىتلەيدىغان ئىشلىرىدىمۇ نۇرغۇن پەرقلەر بولغان تۇرسا؟ ئەكسىچە، بۇ نۇرغۇنلىغان يەرلەردىكى، ئۆز تىلىغا تەرجىمە قىلىنغان ھەرقايسى مىللەت كىشىلىرىنىڭ قولىدىكى كىتاب، دەل ئەنە شۇ بىر تەۋرات ۋە ئىنجىلدۇر.

شۈبھىسىزكى، بەزىلەرنىڭ مۇقەددەس كىتابلار ئۆزگەرتىلگەن دەۋېلىشى ئىسپاتسىز، ئاساسسىز تۆھمەتتۇر. ئۆزگەرتىلگەن دېيىلسە، ئۇنداقتا ئۆزگەرتىلگەن تېكىستلەر قېنى؟ قايسى تېكىستلەر؟ ئەينى نۇسخا قانداق ئىدى؟ ئۇلارنى بۇرمىلاشتىكى مەقسەت نېمە ئىكەن؟ بۇلارغا كىم جاۋاب بېرەلەيدۇ؟ ئېھتىياتچان بىر ئالىم، ئۆز ھۆكۈمىنىڭ ئاساسى تولۇق بولماي تۇرۇپ، ئۇنى ھەرگىزمۇ ئوتتۇرىغا چىقارمايدۇ.

ھىجرادىن ئىلگىرىكى ئۆزلىرىنى خرىستىئان دەيدىغان بەزى ئەرەب قەبىلىلىرى، مەسىلەن: ھىميار، غاسان، رابىيە قەبىلىلىرى ۋە نىجرانلىق،

ھېرالىق قاتارلىقلار ئۈچۈن ئىنجىل ئەسلىدە ئەرەبچىگە تەرجىمە قىلىنغانىدى. بۇنداق بولمىغىنىدا ئۇلار قانداقلارچە ئىنجىلغا ئىمان كەلتۈرسۇن؟ بۇ پاكىتلار ئال-ئاغانىي (نەزمىلەر) دېگەن كىتابتا دەلىللىنىپ ئىسپاتلانغان، چۈنكى بۇ كىتابدا ۋاراكا بەن ناۋفال (مۇھەممەد دەۋرىدىكى ئەڭ داڭلىق يازغۇچى) ئۆزىنىڭ بۇ كىتابنى يازغانلىقىنى ھەم ئەرەبچىگە تەرجىمە قىلىنغان ئىنجىلدىن خالىغان يېرىدىن كۆچۈرگەنلىكىنى بايان قىلىدۇ. ئىنجىل ئۆزگەرتىلگەن دېگەنلەر، بۇ كىتابتىن مۇشۇ سۆزگە ئىسپات تاپالىغان بولسا، ئۇ چاغدا شۇ كىتابتىن ئاسانلا ئىسپات ئالغان بولاتتى. ئەمما ئالمىغان.

يەھۇدىيلارغا كەلسەك، مۇقەددەس كىتاب (تەۋرات، زەبۇر)نى ساقلاشقا بولغان قىزغىنلىقى دۇنياغا ئايان. ئۇلارنىڭ ئۆلىمالىرى ۋە ئالىملىرى بىلەن ئارىلىشىپ كۆرگەن ھەربىر ئادەمگە ئۇلارنىڭ ھەتتا تەۋراتتىكى سۆزلەرنىڭ ۋە ھەرپلەرنىڭ قانچە ۋە نەچچە ئىكەنلىكىنى ئېنىق بىلىدىغانلىقىمۇ ئايان. شۇڭا ئېيتالايمىزكى، مۇقەددەس كىتابنىڭ پۈتۈنلىكىدە ھېچقانداق شەك يوق ھەم كەلگۈسىدىمۇ ئۆزگەرمەيدۇ، بۇنىڭغا ئەڭ ئەقەللىي بىلىم ۋە بۇ كىتابنىڭ دەۋردىن-دەۋرگە قالدۇرۇلۇش جەريانلىرى گۇۋاھ بولالايدۇ.

كىتابلارنىڭ كۆپىيىپ كېتىشى، ئۇلارنىڭ ھەقىقەت ئىكەنلىكى ئەمەس؛ تەكشۈرۈپ، ئىزدىنىپ، سېلىشتۇرۇپ كۆرۈڭ. شۇنداق قىلغاندا پاكىتلارغا ئېرىشىسىز. چۈنكى ئارزۇ-ھەۋەسلەر ۋە شەخسىيەتچىلىكنى ئاشكارىلاپ ئۇنى ئەيىبلەيدىغان، ئادەملەرنىڭ رەزىل كۆڭۈللىرىنى ئۆزگەرتىدىغان بۇ كىتاب -خۇدانىڭ ساپ، پاك، دانا خاراكتېرلىرىگە ھەممە جەھەتتىن ئۇيغۇن بولغان، مەدەنىيەتلىك تۇرمۇشقا ئۈندەيدىغان، خۇدانى، ۋە ھەرقانداق بىر ئىنساننى ئوغلىنى جۇملىدىن دۈشمەنلەرنىمۇ سۆيۈشكە ئۈندەيدىغان، يامانلىقنى قايتۇرۇشقا يول قويمايدىغان ۋە ئادەمئاتىنىڭ بارلىق پەرزەنتلىرىنى قېرىنداشلار دەپ قارايدىغان بۇ كىتاب بەرھەق بارلىق مەۋجۇداتلارنىڭ ياراتقۇچىسى بولغان پەرۋەردىگارنىڭ جاھاندىكى بارلىق مەخلۇقاتلارنىڭ ئەمەل قىلىشى ئۈچۈن بەرگەن كىتابىدۇر.

3-قىسمى
تارىخىي ئىسپات

مۇقەددەس كىتاب (ئىنجىل، زەبۇر ۋە تەۋرات)نىڭ دەۋرىسىزلىكى ۋە ھەقىقەتلىكىنى رەت قىلغىلى بولمايدۇ. پۈتۈن ئالەمدىكى ھەرقانداق بىر كىتاب ئۇنىڭغا ئوخشاش تولۇق ئىسپاتلانغان ئەمەس. تارىخ ئەڭ ئادىل گۇۋاھچى ھەم ئەڭ ئىشەنچلىك ئىسپات بولغاچقا، مۇزاكىرىلىرىمىزدە، گۇمانى تەل-تۆكۈس يوقىتىپ، ھەقىقەتنى ئوتتۇرىغا قويىدىغان تۆۋەندىكى ئىسپاتنى ئوتتۇرىغا قويماقچىمەن.

ئېنىقكى، مۇقەددەس كىتاب نۇرغۇنلىغان بېشارەتلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. بۇ بېشارەتنىڭ كۆپىنچىسى ئاللىبۇرۇن ئەمەلگە ئېشىپ بولغان. قالغانلىرى بولسا، ۋاقتى-سائىتى توشقاندا ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ. خۇدا، مۇقەددەس بەندىلىرى بولغان پەيغەمبەرلەر ئارقىلىق نۇرغۇن ۋەقەلەرنىڭ يۈز بېرىدىغانلىقىنى ئالدىن ئېيتقان؛ مەسىلەن، مەلۇم پادىشاھلارنىڭ كۈچىيىدىغانلىقىنى ۋە بەزىلىرىنىڭ گۇمران بولىدىغانلىقىنى، بۈيۈك شەھەرلەرنىڭ ھالاك بولىدىغانلىقىنى ۋە ئۆزىنىڭ ۋەيران بولۇشىنى ئويلاپ باقمىغان ئۇلۇغ ۋە شەرەپلىك دۆلەتلەرنىڭ يوقىلىدىغانلىقىنى ئالدىن ئېيتقان ئىدى.

بۇنىڭغا مۇنداق بىر مىسال بار. ناھۇم پەيغەمبەر ئاسۇرىيەنىڭ پايتەختى بولغان نىنەۋەھنىڭ ھالاك بولىدىغانلىقىنى ئېنىق ئالدىن ئېيتقان. نىنەۋەھ شەھىرى بولسا، ئەسلىدە ئېگىزلىكى 30 مېتىر، ئايلانمىسى 95 كىلومېتىر كېلىدىغان سېپىل بىلەن قورشالغان بولۇپ، 60 مېتىر ئېگىزلىكتىكى 1500 مۇنارى بار ئۇلۇغ بىر شەھەر ئىدى. بۇ شەھەرنىڭ ھالاك بولۇشتىكى بېشارىتى خەتمۇخەت ئەمەلگە ئاشۇرۇلغان.

يەشايا پەيغەمبەر بىلەن يەرەمىيا پەيغەمبەر، قالدىيە خەلقلىرىنىڭ پايتەختى بولغان بابىل ياكى بابىلوننىڭ ۋەيران بولۇشىنى، ئۇنىڭ ئەڭ باياشات ۋە ئەڭ گۈللىنىۋاتقان دەۋرىدە ئالدىن ئېيتقان. بېشارەتلەردىن 160 يىل ئۆتكەندىن كېيىن، ئاشۇ ئۇلۇغ شەھەر بابىلون پەيغەمبەرلەرنىڭ دېگىنىدەك ۋەيران بولۇپ كەتتى. خىرودوت ۋە شېنوفوندىن ئىبارەت ئىككى گرېك تارىخشۇناسنىڭ بابىلوننىڭ گۇمران بولۇش ئەھۋالى توغرىسىدا يازغان بايانلىرى پەيغەمبەرلەرنىڭ ئېيتقانلىرىغا ئاجايىب ئوخشىشىدۇ.

مۇقەددەس كىتابتىكى باشقا بېشارەتلەر ئىچىدە، يەنە ئەزاكىيال پەيغەمبەرنىڭ تۈر شەھىرى توغرىسىدىكى مىسالىمۇ بار. بۇنىڭدىن تارىخ بىز ئۈچۈن خاتىرىلىگەن تۆۋەندىكى پاكىتلارنى كۆرەلەيمىز:

-ئەزاكىيال 26-باب، 8-ئايەتتىن، نىبۇقادنىسار پادىشاھنىڭ تۈر دېگەن شەھەرنى ۋەيران قىلىدىغانلىقىنى ئوقۇيمىز. پەيغەمبەر، 3-ئايەتتە، كۆپ دۆلەتلەرنىڭ تۈر شەھەرىگە قارشى تۇرىدىغانلىقىنى، 4-ئايەتتە، بۇ شەھەرنىڭ بىر تاقىر تاشقا ئايلىنىپ قالىدىغانلىقىنى، 5-ئايەتتە تاشنىڭ ئۈستىگە بېلىقچىلارنىڭ تورلىرى يېيىلىدىغانلىقىنى دەپ ئۆتكەن. 12-ئايەتتە، شەھەر خارابىلىرىنىڭ دېڭىزغا تاشلىۋېتىلىدىغانلىقىنى، 14-ئايەتتە شەھەرنىڭ قايتا قۇرۇلالمايدىغانلىقىنى ۋە 21-ئايەتتە، ئۇنىڭ مۇتلەق غايىب بولىدىغانلىقىنىڭ بېكىتىلگەنلىكىنى ئالدىن دېگەن.

ئەزاكىيالنىڭ بېشارىتىدىن ئۈچ يىل كېيىن، بابىلوننىڭ پادىشاھى تۈر شەھىرىنىڭ ئۆز شەرتلىرىنى قوبۇل قىلىپ تەسلىم بولۇشىغا قەدەر، يەنى 13 يىل ئۇنى قورشاپ تۇردى. ئاخىرى ئۇ بۆسۈپ كىرگەن، لېكىن ئۇ شەھەر

ئاھالىسىنىڭ دېڭىزدىن ئۆتۈپ شەھەردىن يېرىم كىلومېتىر يىراقلىقتىكى بىر ئارالغا قېچىپ كەتكەنلىكىنى بايقىغان. بابىلونىنىڭ پادىشاھى شەھەرنى ئەزاكىيال 8ـئايەتتە ئالدىن ئېيتقىنىدەك، يەر بىلەن يەكسان قىلغاندى.

كېيىن بۈيۈك ئىسكەندەر (ئالېكساندىر) (گرېكلارنىڭ ئىمپېراتورى) كېلىپ، ئىنسيان كۆتۈرگەن شۇ ئارالدىكى تۇر شەھىرىنى مۇھاسىرىگە ئېلىۋالدى. ئىسكەندەر كونا شەھەرنىڭ خارابىلىرىدىن ئىشلىتىپ، شۇ ئارالغا بارىدىغان 60 مېتىر كەڭلىكتىكى بىر يولنى ياساپ چىقتى. بۇنىڭ بىلەن ئەزاكىيالنىڭ بېشارىتى، 3ـ، 12ـئايەتتە دېيىلگىنىدەك، بۇ يەرنىمۇ بېسىۋالدى. كېيىن ئۇ 4ـ ۋە 5ـ ئايەتلەردە دېيىلگىنىدەك، ئۇ قايتا بىر تاقىر تاشقا ئايلىنىپ كەتكەن. تۇرنىڭ تارىخى ئىسكەندەرنىڭ دەھشەتلىك ئۇرۇش ئېلىپ بېرىشى بىلەن ئاياغلاشقان ئەمەس. كېيىن، ئاۋۋال ئانتىگون (مىلادىدىن ئىلگىرى 314ـيىلدا)، ئاندىن پتولېماي فىلادېلفۇس (مىلادىدىن ئىلگىرى 247ـ285ـيىللاردا) ئۇنىڭ سودىسىنىڭ ۋە دېڭىز ئۈستىدىكى ھاكىمىيىتىنىڭ ئۈستۈنلىكىنى بىتچىت قىلغان. ئاخىرى، مىلادىدىن كېيىن 1321ـيىلى ئەرەب جەڭچىلىرى ئۇنى ئىشغال قىلىپ پۈتۈنلەي ھالاك قىلغان. ئۇ بىر ئەرەب ساياھەتچىسى ئىبن باتۇتانىڭ سۆزلىرى بىلەن ئېيتقاندا، بىر تەمسىل،......پۈتۈنلەي بىر خارابە. بۇ، بېشارەتتىكى دېيىلگىنى، 14ـئايەتتە دەل ئالدىن ئېيتىلغان.

ئەزاكىيالنىڭ دەۋرىدە تۇر بىر ئۇلۇغ، گۈللەنگەن شەھەر ئىدى. بۇ كۈچلۈك شەھەرنىڭ بايلىقلىرى ۋە شان-شەرەپلىرىنى كۆرگۈچى كىشىلەرگە بېشارەتلەرنى ئاڭلاش، بەك كۈلكىلىك سېزىلگەن بولسا كېرەك. ئىنسان تەپەككۇرى بويىچە بولغاندا، بۇ بېشارەتلەرنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇش مۇمكىنچىلىكىنىڭ نىسبىتى 750 مىليوننىڭ بىرى بولاتتى. ھالبۇكى دېيىلگەن بېشارەتلەرنىڭ ھەممىسى، ھەتتا ئىنچىكە تەپسىلاتلىرىغىچىمۇ ئەمەلگە ئاشۇرۇلغان!

شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگار خۇدا شۇنداق دەيدۇ: ئى تۇر، مەن ساڭا قارشىمەن. دېڭىزدا دولقۇنلار پەيدا بولغاندەك مەن ساڭا قارشى تۇرىدىغان نۇرغۇن دۆلەتلەرنى مەيدانغا كەلتۈرىمەن. ئۇلار تۇرنىڭ سېپىللىرىنى ۋەيران قىلىدۇ، ئۇنىڭ مۇنارلىرىنى بۇزۇپ تاشلايدۇ. مەن ھەتتا ئۇنىڭ ئۈستىدىكى چاڭ-توزاڭلارنىمۇ ئۈستىدىن قىرىۋېلىپ، ئۇنى تاپ-تاقىر تاشلىق قىلىپ قويىمەن. (تەۋراتى: ئەزاكىيال 26ـباب، 3ـ، 4ـئايەت)

4-قىسمى

ئارخېئولوگىيىلىك ئىسپات

تارىخنىڭ گۇۋاھچىلىرى بەزىدە قارشىلىقتا ئۇچرىسىمۇ، لېكىن ئارخېئولوگىيىلىك ئىسپاتقا قىل سىغماس.

مۇقەددەس كىتاب قەدىمدىن ھازىرغىچە تەنقىد قىلغۇچىلارنىڭ ئوبيېكتى ۋە خۇداسىزلار بىلەن ئېتىقادسىزلارنىڭ ھۇجۇم قىلىدىغان نىشانى بولۇپ كەلگەن. چۈنكى مۇقەددەس كىتاب ئاشۇ كىشىلەرنىڭ ئارزۇ-ھەۋەسلىرىگە، نادان كۆز-قاراشلىرىغا، ۋە كىشىنى ھالاكەتكە باشلايدىغان پەلسەپىلىرىگە قارشى تۇرىدىغان كىتابتۇر. شۇنىڭ بىلەن ئۇلاردىن نۇرغۇنلىرى پەلەستىن، بابىلون، ئاسۇرىيە ۋە مىسىردىكى ئاسارئەتىقىلەرگە كۆز تىكىپ، ئىمكانىيەتنىڭ بارىچە بۇ ئىلھام-ۋەھى بىلەن كەلگەن مۇقەددەس كىتابلاردىن ئازراق بولسىمۇ خاتالىق ۋە ياكى نۇقسان تېپىۋېلىشنى مەقسەت قىلغان. ئۇلار مۇقەددەس كىتاب پەقەتلا بۇرمىلانغان تەمسىللەر ۋە ئەنئەنىلەرنىڭ ئارىلاشمىسى دېگەننى دۇنياغا ئىسپاتلىماقچى بولغان. ئەمما خۇدا ئۇلارنى نىيەتلىرىگە يەتكۈزمىگەن؛ ئۇلارنىڭ ئوقلىرى نىشاندىن ئېزىپ كەتكەن، ئۇلارنىڭ ئۈمىدلىرى يەردە قالدۇرۇلغان. چۈنكى ئابىدە تاشلار ۋە تارىخىي ھۆججەتلەر بۇتپەرەسلەر تەرىپىدىن يېزىلغان بولسىمۇ، لېكىن بۇ ئاسارئەتىقىلەردە يېزىلغان گۇۋاھلار، ۋەھىي قىلىنغان مۇقەددەس كىتابلارغا مۇتلەق ماسلاشقان ئىدى.

بەزى مۇسۇلمان قېرىنداشلار تەۋرات ۋە ئىنجىل كىتابلىرى قۇرئان سۈرىلەردىكى ئاساسلىق تەلىملەرنىڭ تەتۈرى بولغانلىقىنى بايقىغىنىدا، بۇ كىتابلار خاتا، بۇزۇۋېتىلگەن دەپ شىكايەت قىلىشقان. ئەمما شىكايەتلىرىنىڭ ئوبيېكتىپ دەلىل-ئىسپاتلىرى كەم بولغان. قەدىمىي ئارخېئولوگىيىلىك گۇۋاھلار نۇرغۇن ئېتىقادسىز ئىزدەنگۈچىلەرنى مۇقەددەس كىتابقا ئىشەندۈرگەن. شۇڭا، مەن بۇ يەردە، ئاشۇنداق ئىشەنگۈچىلەرنىڭ ياردەم تاپقىنىدەك، ھازىرقى ئىزدىنىۋاتقان قېرىنداشلىرىمنىڭمۇ ياردەم تېپىشىنى ئۈمىد قىلىپ، يۇقىرىدا ئېيتىلغان ئاسارئەتىقىلەر ھەققىدە ئانچە-مۇنچە توختىلىپ ئۆتمەكچىمەن. ئېتىقادسىزلارنىڭ مۇقەددەس كىتابلارغا ئىشەنمەسلىكى ۋە ئۇنىڭغا قاراتقان ئەشەددىي تەنقىدلىرى، ئاساسەن ئىككى ئامىلدىن كېلىپ چىققان دېيىشكە بولىدۇ. بىرىنچى ئامىل، بابىلون ئىمپېرىيىسى (مىلاددىن ئىلگىرى 540-يىل)دىن ئىلگىرى پەلەستىندە يېزىق شەكىللەنمىگەن ياكى ئاز ئىشلىتىلگەن دېگەن ئۇقۇم. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار مۇسا ياكى باشقا پەيغەمبەرلەر خەتنى قانداق يازغان؟ دەپ مازاق قىلىدىغان بولغان. ئىككىنچى ئامىل بولسا، ئۇلار تەۋرات چوقۇم قەدىمكى ئوتتۇرا شەرقتىكى مەدەنىيەتنىڭ سەۋىيىسىنى بەكلا ئاشۇرىۋەتكەن دېگەنگە ئىشىنىپ كەتكەن - چۈنكى شۇ چاغدىكى تارىخشۇناسلار شۇ مەدەنىيەتنىڭ سەۋىيىسى ئەسلىدە بەك تۆۋەن دېگەن

كۆز-قاراشتا ئىدى. لېكىن يېقىنقى مەزگىللەردىكى مىسىر، بابىلون، ئاسۇرىيەنىڭ ئىلغار مەدەنىيەتلىرىگە گۇۋاھچى بولغان يادىكارلىقلار، مۇقەددەس كىتابتىكى بايانلارنىڭ توغرا ئىكەنلىكىنى كۆرسەتكەن. ئۇلارنىڭ مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرى ۋە يىلنامىلىرى ئارقىلىق، ئاسۇرىيەنىڭ پادىشاھلىرى سېناقېرىب، تىگلاف پىلەسەر ۋە بابىلون پادىشاھى نېبوقادنەسار قاتارلىقلارنىڭ يۈرگۈزگەن ئۇرۇشلىرى ۋە ئۇلارنىڭ پادىشاھلىقىنىڭ قانداق ئىكەنلىكىنى ئىگىلىيەلەيمىز. بىز ھازىر يەشايا پەيغەمبەر، يەرمىي پەيغەمبەر، ھەتتا مۇسا پەيغەمبەرنىڭ يازما كىتابلىرى ۋە مەكتۇپلىرىدە ئىشلىتىلگەن خەتلەرنىڭ شەكىللىرى ۋە ئۇسلۇبلىرىنى ئۆز كۆزىمىز بىلەن كۆرەلەيمىز. دېمەك، قەدىمكى ئابىدە تاشلار گەپ قىلماقتا. بۇ ئابىدە تاشلار، خۇدانىڭ يازغۇچىلارنى ئىلھاملاندۇرۇشى ۋە ئۇلارغا ۋەھى چۈشۈرۈشى بىلەن مۇقەددەس كىتابلار ۋۇجۇدقا كەلگەن دېمەكتە. بۇ ئاسارىئەتىقىلەر بىزگە، ئەمەلىيەتتە مىلادىدىن ئىلگىرى 2234-يىلدىن تارتىپ، يېزىش ئۇسۇللىرى مۇكەممەللەشتۈرۈلگەن، ئەزاكىيال، مۇسا ۋە ئىبراھىمنىڭ دەۋرلىرىدىن ئىلگىرىلا بىزنىڭ بۈگۈنكى سەۋىيىمىزگە يېقىنلاشقان، دېگەن پاكىتلارنى ئىسپاتلىغان.
ئەمدى مەن تەۋراتتا تەسۋىرلەنگەن، يېقىندا، قەدىمكى ئاسارىئەتىقىلەر ھەقىقەتلىگەن مۇھىم ۋەقە ۋە ئىشلارنى تىلغا ئالماقچىمەن.
ئەنگلىيە مۇزېيىدا كۆرگەزمە قىلىنغان ئاسۇرىيەدىكى ئەينى تاش تاختىلار، تەۋراتتىكى يارىتىلىش قىسمى دۇنيانىڭ يارىتىلىشى توغرىسىدا دېگەنلىرىنى ئاجايىب توغرا ئىسپاتلىغان. سەھىپە چەكلىمىگە ئۇچرىمىغان بولسا، مەن بۇ يەردە ئاشۇ تاختىلاردا يېزىلغانلارنى ئوقۇرمەن ئۈچۈن تەرجىمە قىلغان بولاتتىم. بۇ بايانلاردا، گەرچە رىۋايەت ئىزنالىرى بار بولسىمۇ، لېكىن ھەقىقىي ئەھۋال ئېنىق بايان قىلىنغان. دەسلەپتە ئىككىلا ئىنسان يارىتىلغان ئىدى، ئۇلار ئالىيجاناپ يۈزلۈك رەب تەرىپىدىن يارىتىلغان دېگەن خاتىرە تاش، ئەسلىدە يەر يۈزىدە پەقەت بىرلا جۈپ ئەر-ئايالنىڭ بارلىقىغا گۇۋاھلىق قىلىدۇ. شۇ مۇزېيىدا يەنە بابىلوندىن ئېلىپ كېلىنگەن تۆۋرۈكتە بىر سۈرەت بار. سۈرەتتە، ئادەم-ئاتا ۋە ھاۋائانىمىز ئىككىسىنىڭ ئوتتۇرىسىدا بىر دەرەخ ۋە ھاۋا ئانىمىزنىڭ كەينىدە تۇرغان بىر يىلان تۇراتتى. بۇ، تەۋراتتىكى يارىتىلىش قىسمىنىڭ ئادەمنىڭ قانداق قىلىپ گۇناھ سادىر قىلغانلىقى توغرىسىدىكى بايانىغا گۇۋاھلىق بېرىدۇ.
بۇرۇنلاردا، ئېتىقادسىز ئالىملار مۇقەددەس كىتابنىڭ نوھ پەيغەمبەر ۋاقتىدىكى چوڭ توپان توغرىسىدىكى بايانىنى پەقەتلا ئەپسانە، كونىلارنىڭ رىۋايەتلىرىدىن بىرى، تەپسىلىي تەكشۈرۈش ئېلىپ بېرىلسە، ئۇنىڭ بىر ئويدۇرما ئىكەنلىكى چوقۇم پاش قىلىنىدۇ دەپ قارايتتى. ئەمما ئارخېئولوگلارنىڭ ئۇزۇن تەكشۈرۈشلىرىدىن كېيىنكى بايقاشلىرى، ئۆزلىرىنىڭ ئەسلىدە خاتالاشقانلىقىنى ئىقرار قىلىشقا ۋە ئىلگىركى سۆزلىرىنى ياندۇرۇۋېلىشقا مەجبۇرلىغان. توپاننىڭ پاكىت ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلغان. ئېتىقادسىز ئالىملار ئىچىدە، گېئولوگلار

گەۋدىلىك مىسال ئىدى. چۈنكى ئاسۇرىيەدىكى قىزىلمىلار ئارىسىدا، ھازىرمۇ ئەنگلىيە مۇزېيىدا ساقلىنىۋاتقان بەزى ئابىدە تاختىلار بار. ئابىدە تاشلاردا، بىر چوڭ كېمىنىڭ قانداق ياسالغانلىقى، ئادەملەر ۋە ھەرخىل ھايۋانلارنىڭ توپاندىن قانداق ساقلانغانلىقى، قاتتىق يامغۇرنىڭ قانداق قىلىپ، نۇرغۇن ئادەم ۋە ھايۋانلار ياشاۋاتقان پۈتۈن يەر يۈزىنى بېسىۋېلىپ توپانغا ئايلانغانلىقى، ھەمدە بارلىق جان-جانىۋارلارنىڭ قانداق ھالاك بولغانلىقى ۋە باشقا تەپسىلاتلار بايان قىلىنغان.

ھەرقايسى قىتئەلەردىكى تاغلاردا، چوڭقۇر جىلغىلاردا، دېڭىز تاش قاتمىلىرى (تاشقا ئايلاندۇرۇلغان دېڭىز ھايۋانلىرى) بايقالماقتا. ئۇلاردىن بەزىلىرىنى پەقەت مەلۇم دېڭىزلاردىنلا تاپقىلى بولىدۇ. بېلىق ھەم دېڭىز ئۆسۈملۈكلىرىنىڭ قالدۇقلىرى بىزگە تاش قاتما شەكلىدە تاغ قاتلاملىرىدا ئۇچرايدۇ. ئۇلارنىڭ كۆپ قىسمى ھەرقايسى مۇزېيلاردا ساقلىنىۋاتىدۇ. ئەگەر ئۇلارنى تەكشۈرۈپ كۆرۈشكە قىزىقسىڭىز، مۇزېيلارغا بارسىڭىز بولىدۇ. بۇلارنىڭ ھەممىسى مۇقەددەس كىتابنىڭ چوڭ توپان توغرۇلۇق يازغان بايانىنىڭ توغرا ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلايدۇ. ئۇنداق توپان بولمىغان بولسا، بۇ قۇلۇلە ۋە بېلىققا ئوخشاش دېڭىزدا ياشايدىغان ھايۋانلارنىڭ قالدۇقلىرى، قانداقمۇ ئۆزلىرى ياشىيالمايدىغان بۇنداق خىلۋەت ۋە ئېگىز تاغلارغا كېلىپ قالغان بولسۇن؟

سېمىت ئىسىملىك مەلۇم بىر ئالىم نىنەۋەھ شەھىرىنىڭ خارابىلىرىدىن بىر تاختىنى بايقىغان. ھازىر بۇ تاختا ئەنگلىيە چوڭ مۇزېيىدا ساقلانماقتا. ئۇنىڭدا تەۋراتتىكى خاتىرىلەرنى ئىسپاتلايدىغان نۇرغۇن يەرلەر بار. يەنى، تەۋراتتىكى يارىتىلىش قىسمى (11-بابىدا)، بابىل ياكى بابىلون مۇنارىنىڭ قۇرۇلۇشى ۋە شۇ قۇرۇلۇش سەۋەبىدىن ئىنسانلارنىڭ ئەسلىدە ئالاقىلىشىۋاتقان بىرلا تىلى نۇرغۇن تىللارغا ئايرىۋېتىلىنگەنگە ئوخشاش ئىشلار خاتىرلەنگەن. كونا ئاسۇرىيانىڭ خارابىلىرىدىن تېپىلغان يەنە بىر تاختىدا، مۇقەددەس كىتابتا يېزىلغىنىدەك (تەۋرات: ئالەمنىڭ يارىتىلىشى 24-باب، 19-ئايەت) سودوم ۋە گومورا دېگەن شەھەرلەرنىڭ ئوت ۋە گۈنگۈرت بىلەن ھالاك قىلىنغانلىقى خاتىرلەنگەن.

يەنە بىر قېزىۋېلىنغان تاختىدا، يارىتىلىشنىڭ 14-بابىدا توختالغان ئېلام پادىشاھى خېدوبىرلائومېر ۋە ئۇنىڭ ئىتتىپاقداشلىرىنىڭ پەلەستىنگە ھۇجۇم قىلغانلىقى خاتىرلەنگەن.

ئۆتكەن دەۋرلەردىكى گرېك تارىخشۇناسلىرىدىن پلۇتارخ ۋە خىرودىت، مۇسا پەيغەمبەرنىڭ تەۋراتتىكى خاتىرىلەشلىرىنى مازاق قىلىپ مۇسانىڭ دېگىنىدەك، مىسىردا ئۈزۈم ۋاقتىدا شاراب دېگەن نەرسە بولغان ئەمەس - بۇ چوقۇم يالغانچىلىق دېيىشكەن. لېكىن ئۇلارنىڭ خاتا، مۇسانىڭ توغرا ئىكەنلىكى ھازىر ھەممە ئادەمگە ئايان. قەدىمكى مىسىرنىڭ بىر نەچچە قەبرىلىرىدىن شاراب ئىشلەپ چىقىرىلىش، يەنى ئۈزۈم تالىلىرىنى پەرۋىش قىلىشتىن ئۈزۈم

شىرنىسىنى ئىدىشقا قۇيۇپ ساقلاشقىچە بولغان پۈتۈن جەريانىنى سۈرەتلىگەن تام رەسىملىرى بايقالغان. يەنە بىرنەچچە ئەرب (شاراب) دېگەن خەت يېزىلغان بوتۇلكىلار تېپىلغان. شۇ خارابىلاردىن يەنە، ھەزرىتى يۈسۈپ ۋاقتىدىكى ئاچارچىلىق توغرۇلۇق ئىسپاتلارمۇ ھەم تېپىلغان.

مىسىردىكى ئابىدە تاشلار شۇ زاماندىكى مىسىر ئىمپېراتورى ئۇلۇغ رامسېس فىرەۋن، فىتوم ۋە رامسېس دېگەن ئىككى شەھەرنى قۇرۇشتا مۇساپىر قۇللارنى ئىشلەتكەنلىكىنى بايان قىلغان. بۇلار تەۋراتتىكى مىسىردىن چىقىش قىسمىنىڭ 11-بابىدا دېيىلگەنلىرىگە ئىسپات بولالايدۇ. ئارخېئولوگلار يەنە، كونا شەھەر تېبېستىكى بىر قەبرىستاندىن ئىسرائىلىيە خەلقلىرىنىڭ قۇل قىلىنىشى ۋە دۆلەتلىك قۇرۇلۇشلاردا ھاشارغا تۇتۇلغانلىقى بايان قىلىنغان پۈتۈكلەرنىمۇ قېزىپ تاپقان.

مۇشۇ مىساللارغا ئوخشاش، تەۋرات، زەبۇر ۋە ئىنجىللاردا تەسۋىرلەنگەن ئىش-ۋەقەلەر ۋە مىڭلىغان كىچىك تەپسىلاتلارنى بىۋاستە ياكى ۋاسىتىلىق ھالدا ئىسپاتلايدىغان نۇرغۇنلىغان قازما ئاسارئەتىقىلەر، پۈتۈكلەر، تام رەسىملەر، خاتىرە تاشلار بار.

بۇلاردىن باشقا يەنە مۇقەددەس كىتابلارنىڭ نۇرغۇن قەدىمكى كۆچۈرۈلمە نۇسخىلىرىمۇ بۇ كىتابلارنىڭ توغرا ئىكەنلىكى ۋە ئۆزگەرتىلمىگەنلىكىگە ئىسپات بېرىدۇ. بۇ ماتېرىياللارنى ياۋروپىدىكى ئەڭ ئالىي كۈتۈپخانىلار ۋە مۇزېيلاردا كۆرگىلى بولىدۇ. ئۇلار، كونا يۇنان (گرېك) تىلى ۋە باشقا تىللاردىكى يېزىقتا، تېرە ۋە قەغەزلەرگە يېزىلغان. ئۇلارنىڭ بەزىلىرى پۈتۈن تەۋرات، زەبۇر ۋە ئىنجىلنى، بەزىلىرى بولسا مۇقەددەس كىتابنىڭ مەلۇم قىسىملىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان. تۆۋەندە ئۇلاردىن بەزىلىرى كۆرسىتىلىدۇ.

1. سىز رىمدىكى ۋاتىكان ئوردىسىدىن كودېكس ۋاتىكانۇس (ۋاتىكان نۇسخا) دېگەن كۆچۈرۈلمىنى كۆرەلەيسىز. بۇ، ھىجرادىن تەخمىنەن 250 يىل ئىلگىرى كۆچۈرۈلگەن.

2. كودېكس سىنئاتىكۇس (سىنئاي نۇسخا). بۇ مىسىردىكى سىنئاي تېغىدىن تېپىلغان. ھازىر لوندوندىكى ئەنگلىيە چوڭ مۇزېيىدا، ئىنجىل، زەبۇر ۋە تەۋراتتىن تەركىب تاپقان. بۇ، ھىجرادىن تەخمىنەن 200 يىل ئىلگىرى يېزىلغان.

3. كودېكس ئالېكساندرىنۇس (مىسىردىكى كونا شەھەر ئالېكساندرىيەدە تېپىلغان). بۇ نۇسخا لوندوندىكى ئەنگلىيە چوڭ مۇزېيىنىڭ خەزىنە ئۆيىدە كۆرگەزمىگە قويۇلغان. ئۇمۇ ھىجرادىن تەخمىنەن 200 يىل ئىلگىرى يېزىلغان، تەۋرات ۋە ئىنجىلنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

4. كودېكس ئەفرائىمۇس (ئەفرائىم نۇسخا) بۇ ھازىر پارىژدا، ھىجرادىن تەخمىنەن 150 يىل ئىلگىرى يېزىلغان. ئۇ ئىنجىلنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

5. يېقىندا پەلەستىندە ئىنجىل لۇقادىن بىر قىسمى تېپىلدى. بۇ ئاز دېگەندە ھىجرادىن 590 يىل ئىلگىرى يېزىلغانىدى.

6. شىنجاڭدا تۇرپاندىكى ئاستانىغا يېقىن بىر جايدىن كونا ئۇيغۇر تىلىدىكى تەرجىمىلەر تېپىلغان. ئۇلار بەلكىم ھىجرادىن 70-100 يىل ئىلگىرى تەرجىمە قىلىنغان. شۇ چاغدا ئۇيغۇرلاردا خېلى نۇرغۇن خرىستىئان مۇرتلىرى بار ئىدى.

1948-يىلى بىر ئەھمىيەتلىك تارىخىي ۋەقە يۈز بەرگەن. تائامىراھ قەبىلىسىدىن بولغان مۇھەممەد ئال-دىب باداۋى ئۆلۈك دېڭىز بويىدا قوي بېقىۋاتقان ئىكەن. بىردىنلا ئۇنىڭ بىر قويى تاغ باغرىغا قاراپ يامىشىشقا باشلاپتۇ. ئۇ قويىنى ياندۇرۇپ كېلىش ئۈچۈن بىر تال تاشنى قوي تەرەپكە قارىتىپ ئېتىپتۇ. شۇنىڭ بىلەن بىر ساپال نەرسىنىڭ چېقىلغان ئاۋازى ئاڭلىنىپتۇ. ئۇ يەنە بىر تال تاشنى ئاتقان ئىكەن - ھېلىقى ئاۋاز يەنە ئاڭلىنىپتۇ، ئۇ ئاۋاز چىققان تەرەپكە قاراپ مېڭىپتۇ، ئۇ شۇ يەردە بىر ئۆڭكۈرنىڭ بارلىقىنى بايقاپتۇ. ئۇ چوقۇم بىر گۆھەرنى تاپتىم! دەپ ئويلاپ ئۆڭكۈرگە كىرىدىغان بەك تار بىر تۆشۈكتىن ئېھتىياتچانلىق بىلەن ئۆتۈپ كىرىپتۇ. ئۆڭكۈر ئىچىدىكىسى دەرۋەقە گۆھەر ئىكەن - لېكىن بۇ گۆھەر، ئۇنىڭ ئۆزى ۋە قەبىلىسى ئۈچۈنلا ئەمەس، بەلكى پۈتۈن دۇنيا ئۈچۈن تېپىلغان گۆھەر ھېسابلىنىدۇ.

ئۇ بايقىغان نەرسىلەر ئەمەلىيەتتە بىر يۈرۈش تەۋرات-زەبۇرنىڭ يۆگىمە كىتابلىرى بولۇپ چىقتى. ئۇلارنىڭ ئارىسىدا يەشايا پەيغەمبەرنىڭ بىر پۈتۈن كىتابى، بۇ كىتاب ئەسلىدە ئەيسا مەسىھنىڭ تۇغۇلۇشىدىن (مىلادىدىن) 700 يىل ئىلگىرى يېزىلغان. بۇ كىتابلارنىڭ ھەممىسى مۇقەددەس كىتابنىڭ توغرا ئىكەنلىكى ۋە ئۆزگەرمىگەنلىكىگە ناھايىتى ئېنىق گۇۋاھچى بولغان. چۈنكى ئۇنىڭ مەزمۇنى ھازىرقى ئىشلىتىلىۋاتقان كۆچۈرۈلمە نۇسخىلارغا ئوخشاش. شۇنىڭ بىلەن، كىتاب ئۆزگەرتىۋېتىلگەن دېگەن شىكايەتكە پۈتۈنلەي رەددىيە بېرىلگەن، بۇ ساختا شىكايەتلەرنىمۇ پاش قىلغان. بۇ يۆگىمە كىتابلار ھازىر كۇمران ياكى ئۆلۈك دېڭىز يۆگىمە كىتابلىرى دەپ ئاتالماقتا.

شۈبھىسىزكى، خۇدا، مۇقەددەس كىتابنىڭ كۆچۈرۈلۈشى ۋە دەۋردىن-دەۋرگە قالدۇرۇش جەريانلىرىدا، مەسىھ مۇرتلىرى جامائەتلىرىگە ئىزچىل ھالدا يېتەكچىلىك قىلىپ كەلگەن. بۇ قىممەتلىك كىتاب ئامبىرىنىڭ ئۆزى، بۇ پاكىتقا ئەمەلىي ۋە كۈچلۈك ئىسپاتتۇر. شۇڭا، ئەيسا مەسىھ

مۇرتلىرى جامائىتىنى، خۇدانىڭ سىرلىرىنى ساقلاشتىكى خەزىنە دېگىلى بولىدۇ.
يۇقىرقى نۇسخىلاردىن سىرت، مۇرتلارنىڭ قولىدا يەنە نۇرغۇنلىغان باشقا نۇسخىلارمۇ بار، بەزىلىرى ئىسلام دىنىدىن ئىلگىرى يېزىلغان، بەزىلىرى ئۇنىڭ بىلەن زامانداش بولغان. بۇ بابنى قىسقىراق يېزىش ئۈچۈن بۇ يەردە بىرمۇبىر يېزىپ ئولتۇرمىدۇق. خرىستىئان ۋە يەھۇدىيلار ئىشلىتىۋاتقان، 2000دىن ئارتۇق تىلغا تەرجىمە قىلىنغان هازىرقى نۇسخىلارنى بۇ قەدىمكى نۇسخىلار بىلەن سېلىشتۇرساق، ئۇلاردىكى ئوخشاشلىق، كىشىنى هەيران قالدۇرىدۇ. ئۇلار هەرقانداق بىر ئادەمنىڭ ئۆزلىرىنى تەكشۈرۈپ كۆرۈشى ئۈچۈن هازىر تۇرماقتا!

2ـ مۇزاكىرە

تەۋرات ۋە ئىنجىلنى قۇرئان ئىناۋەتسىز قىلىۋەتكەنمۇ؟

تەۋرات ۋە ئىنجىل ئۆزگەرتىلمىگەن ۋە ياكى بۇرملانمىغان دېگەن ئىسپات ئالدىدا، هەممىگە دانا بىر خۇدا تەرىپىدىن بىزگە يېتەكچى ۋە يورۇقلۇق بولسۇن دەپ چۈشۈرۈلگەن بۇ كىتابلارنى هەممە ئادەم ئېتىراپ قىلماي قالمايدۇ. ئەمما بەزى ئادەملەر ئېتىراپ قىلغاندىن كېيىنمۇ مۇزاكىرىدىكى يۆنۈلۈشلىرىنى دەرهال ئۆزگەرتىپ، ئىنجىل ۋە تەۋراتنىڭ ئورنىنى قۇرئان ئىگىلىۋېلىپ، ئۇلارنى ئىناۋەتسىز قىلىۋەتكەن دېيىشىۋالىدۇ. ئەمما بۇ هېچقانداق ئاساسى يوق بىر تۆهمەت هېسابلىنىدۇ. چۈنكى قۇرئاندا بۇنداق دېيىلمىگەن. ئەكسىچە قۇرئاندا، قۇرئاننىڭ ئۆزى، ئىنجىل ۋە تەۋراتنى تەستىقلىغۇچى هەم قوغدىغۇچى بولسۇن دەپ چۈشۈرۈلگەنلىكى هەممە ئادەمگە بەش قولدەك ئايان بولغان ئەرەب تىلى بىلەن يېزىلغان. بۇنى تۆۋەندىكى ئايەتلەردىن كۆرۈۋالالايسىز:
ـ مەن نازىل قىلغان تەۋراتنى تەستىق قىلغۇچى قۇرئانغا ئىمان كەلتۈرۈڭلار (سۇرە بەقەرە، 41ـ ئايەت)
ـ ......ئۇلارغا (يەھۇدىلارغا) ئاللا تەرىپىدىن ئۇلاردىكى كىتاب (تەۋرات)نى تەستىقلايدىغان كىتاب (قۇرئان) نازىل بولغان... (سۇرە بەقەرە، 89ـ ئايەت)
ـ قۇرئان... ئۇلارنىڭ قولىدىكى كىتابنى (يەنى تەۋراتنى) تەستىق قىلغۇچىدۇر (سۇرە بەقەرە، 91ـ ئايەت)
ـ ...سىلەردىكى نەرسىلەرنى (يەنى كىتاب ۋە هېكمەتنى) ئېتىراپ قىلغۇچى پەيغەمبەر (يەنى مۇهەممەد ئەلەيھىسسالام) كەلسە ئۇنىڭغا ....ئىمان ئېيتىشىڭلار كېرەك...... (سۇرە ئال ـ ئىمران، 81ـ ئايەت)
ـ (ئى مۇهاممەد!) ئۆزىدىن ئىلگىرىكى كىتابلارنى تەستىق قىلغۇچى

هەق كىتابنى (يەنى قۇرئاننى) (ئاللا) ساڭا نازىل قىلدى. ئىلگىرى، كىشىلەرگە يول كۆرسەتكۈچى قىلىپ تەۋرات بىلەن ئىنجىلنى نازىل قىلغان ئىدى. (سۈرە ئال ـ ئىمران، 3 ـ ئايەت)

ـ ئى كىتاب بېرىلگەنلەر! (يەنى يەھۇدىيلار) .....ئۆزۈڭلاردىكى كىتابنى (يەنى تەۋراتنى) تەستىق قىلىدىغان، بىز نازىل قىلغان كىتابقا (يەنى قۇرئانغا) ئىمان كەلتۈرۈڭلار. (سۈرە نىسا، 47 ـ ئايەت)

ـ بۇ قۇرئاننى بىراۋنىڭ ئاللاغا ئىپتىرا قىلىشى ئەقىلگە سىغمايدۇ..... لېكىن قۇرئان ئىلگىرى كەلگەن (تەۋرات، ئىنجىل قاتارلىق ساماۋىي) كىتابلارنى تەستىق قىلغۇچىدۇر..... (سۈرە يۇنۇس، 38 ـ ئايەت)

ـ ئۇلارنىڭ يەنى بەنى ـ ئىسرائىل پەيغەمبەرلىرىنىڭ ئارقىسىدىن ئۆزىدىن ئىلگىرى نازىل قىلىنغان تەۋراتنى يەنى ئۇنىڭ ئاللا تەرىپىدىن نازىل قىلىنغانلىقىنى ئېتىراپ قىلغۇچى ئەيسا ئىبن ـ مەريەمنى ئەۋەتتۇق، ئۇنىڭغا ھىدايەت بىلەن نۇرنى ئۆز ئىچىگە ئالغان ئىنجىلنى ئاتا قىلدۇق، ئىنجىل ئۆزىدىن ئىلگىرى نازىل قىلىنغان تەۋراتنى ئېتىراپ قىلغۇچىدۇر يەنى ئۇنىڭغا مۇۋاپىقتۇر، تەقۋادارلارغا ھىدايەت ۋە پەند ـ نەسىھەتتۇر. ئەھلى ئىنجىللار (يەنى ناسارالار) ئاللا ئىنجىلدا نازىل قىلغان ئەھكاملار بويىچە ھۆكۈم قىلسۇن، ئاللا نازىل قىلغان ئايەتلەر بويىچە ھۆكۈم قىلمىغانلار پاسىقلاردۇر (ناسارالار مۇشۇ يەردە دېگەن خرىستىئانلار) (سۈرە مائىدە 46 ـ 47 ـ ئايەت)

(ئى مۇھەممەد!) بىز ساڭا ئۆزىدىن ئىلگىرىكى (ساماۋىي) كىتابلارنى ئېتىراپ قىلغۇچى ۋە ئۇلارغا شاھىت بولغۇچى (ياكى، قوغدىغۇچى) ھەق كىتابنى (يەنى قۇرئاننى) نازىل قىلدۇق (سۈرە مائىدە 48 ـ ئايەت)

(ئى مۇھەممەد!) ئېيتقىنكى، ئى ئەھلى ـ كىتاب! (يەنى يەھۇدىيلار ۋە ناسارالار) سىلەر تەۋراتقا، ئىنجىلغا ۋە سىلەرگە پەرۋەردىگارىڭلاردىن نازىل قىلىنغان كىتابقا (يەنى قۇرئانغا) تولۇق ئەمەل قىلمىغۇچە، سىلەر ئېتىبارغا ئالغۇدەك دىندا بولغان بولمايسىلەر (سۈرە مائىدە، 68 ـ ئايەت)

ئەقلى بار ئادەم، ئاساسىي يوق گەپنى قىلمايدۇ. بىراق بەزى قېرىنداشلىرىمىز بۇ ئىشتا ئويلىماي گەپ قىلىپ سالىدۇ. بىرسى ئۇلاردىن سىزدە ھەقىقەت بولسا، ئىسپات كەلتۈرۈڭ دەپ تەلەپ قىلسا، ئۇلار پەقەت كېيىنكىسى بالدۇرقىسىنىڭ ئورنىنى باسىدۇ دەپ جاۋاب بېرىدۇ. باشقىچە قىلىپ ئېيتقاندا: قۇرئان تەۋرات ۋە ئىنجىلدىن كېيىنرەك كەلگەنلىكى ئۈچۈنلا، ئۇلارنى ئىناۋەتسىز قىلغان. يەنە بەزىلەر، قۇرئان، تەۋرات بىلەن ئىنجىلنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، شۇڭا بىزگە تەۋرات بىلەن ئىنجىلنىڭ كېرىكى يوق دەپ قارايدۇ. ئەمما قۇرئاننىڭ ئۆزى يۇقىرقى سۆزلەرنى قىلغان ئىكەن، ئۇنداقتا مەن ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئەقلىلىقىگە بولغان ھۆرمىتىم يۈزىسىدىن، ئاشۇنداق تايىنى يوق ئىسپاتلارغا رەددىيە بېرىش بىلەن نۇرغۇن ۋاقىتنى ئىسراپ قىلىشنىڭ ھاجىتى يوق دەپ ئويلايمەن. چۈنكى ئالدىنقى ئون ئايەت، ۋە شۇ ئايەتلەرگە

ئوخشاش نۇرغۇنلىغان ئايەتلەردە، قۇرئاننىڭ تەۋرات ۋە ئىنجىلنىڭ توغرا ئىكەنلىكىنى تەستىقلىغۇچى، ئۇلارنى قوغدىغۇچى ۋە تەكتىلىگۈچى سۈپىتىدە چۈشۈرۈلگەنلىكى ئوچۇق ئېيتىلغان. قۇرئان ئۆزىنىڭ ئىنجىل ۋە تەۋراتنىڭ ئەمر-پرىنسىپلىرىنى ئىناۋەتسىز قىلىش ئۈچۈن چۈشۈرۈلگەنلىكىنى ھېچقاچان ئېيتمىغان. ئەمەلىيەتتە بولسا، ئۇنىڭ ئەكسىچە بولغان. چۈنكى قۇرئان ئىنجىل بىلەن تەۋراتنى تەستىقلىغۇچى بولغان ئىكەن، ئۇ يەھۇدىيلار ۋە خرىستىئانلارغا: ئى ئەھلى-كىتاب! (يەنى يەھۇدىلار ۋە ناسارالار) سىلەر تەۋراتقا، ئىنجىلغا ۋە سىلەرگە پەرۋەردىگارىڭلاردىن نازىل قىلىنغان كىتابقا (يەنى قۇرئانغا) تولۇق ئەمەل قىلمىغۇچە، سىلەر ئېتىبارغا ئالغۇدەك دىندا بولغان بولمايسىلەر - ۋە ئەھلى ئىنجىللار (يەنى ناسارالار) ئاللا ئىنجىلدا نازىل قىلغان ئەھكاملار بويىچە ھۆكۈم قىلسۇن، ئاللا نازىل قىلغان ئايەتلەر بويىچە ھۆكۈم قىلمىغانلار پاسىقلاردۇر - دېگەننى ئوچۇق دەۋەت قىلغان.

ئىناۋەتسىز قىلىش دېگەن ئۇقۇم توغرا بولغان بولسا، مۇھەممەد يەھۇدىيلار ۋە خرىستىئانلارغا تەۋرات ۋە ئىنجىلنىڭ ئەمر-پەرمانلىرىنى ئەمەل قىلىشقا نەسھەت قىلغانلىقىنى كۆرمىگەن بولاتتۇق. يەنە كېلىپ مۇسۇلمانلاردىن ئىنجىل بىلەن تەۋراتقا ئىمان كەلتۈرۈشنى تەلەپ قىلغانلىقىنىمۇ كۆرمىگەن بولاتتۇق. قۇرئان تەۋرات ۋە ئىنجىلنى ئۆز ئىچىگە ئالغانلىقىنى ھېچقاچان بايان قىلمىغان - ئەگەر ئالغان بولسا، مۇسۇلمانلار ئۇلارنى كېرىكى يوق دېسە بولاتتى. ئەمەلىيەتتە سۈرە شۇئەرا، 192-196-ئايەتتە، قۇرئان بۇنىڭ ئەكسىنى بايان قىلغان: ھەقىقەتەن قۇرئان ئىلگىرىكى (پەيغەمبەرلەرنىڭ) كىتابلىرىدا تىلغا ئېلىنغان. ئەمەلىيەتتە بۇ يەردە تىلغا ئېلىنغان دېگەن سۆزنى سۆزمۇسۆز تەرجىمە قىلساق، ئىچىدە بار، قۇرئان بويىچە ئېيتقاندا، ئىنجىل ۋە تەۋرات قۇرئاننى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ دېگەن مەنە چىقىدۇ.

قۇرئان، تەۋرات ۋە ئىنجىلنى تەستىقلىمىغانمۇ دەيلۇق (گەرچە بۇ گەپ مەۋجۇت بولۇپ باقمىغان بولسىمۇ)، بۇنىڭدىن، قۇرئان ئىنجىل ۋە تەۋراتنى ئىناۋەتسىز قىلىۋەتكەن ھەم ئۇلارنى بىز ئۈچۈن ھاجەتسىز قىلىۋەتكەن دېگەن خۇلاسىنى چىقارغىلى يەنىلا بولمايدۇ. چۈنكى قۇرئان ئۇنداق قىلمىغان، ئەكسىچە ئۇ تەۋرات ۋە ئىنجىلنى ئۆزىنىڭ سۆزلىرىنىڭ ئاساسى قىلىشقا ئىنتىلگەن ۋە ئۆزىنى تەۋرات ۋە ئىنجىل بىلەن تەڭ بىر ئورۇنغا قويغاندى. قۇرئان ئېيتتىكى: «ئەگەر (ئۇ ئىككى كىتاب سېھىردۇر دېگەن سۆزۈڭلاردا) راستچىل بولىدىغان بولساڭلار، ئۇ ئىككى كىتابقا قارىغاندا، ئاللا تەرىپىدىن نازىل بولغان تېخىمۇ توغرا بىر كىتاب كەلتۈرۈپ بېقىڭلار، مەن ئۇنىڭغا ئەگىشەي» (سۈرە قەسەس، 49-ئايەت)

دەرۋەقە، مۇھەممەد مۇشۇ يەردە تەۋرات ۋە ئىنجىلنىڭ توغرا ئىكەنلىكىگە ھەم قۇرئان بىلەن تەڭ ئورۇندا تۇرىدىغانلىقىغا گۇۋاھلىق بېرىدۇ.

قۇرئان ئەرەبلەرنى مۇقەددەس كىتابنىڭ خەۋىرىنىڭ راستلىقىغا ۋە ئۇلارنىڭ بۇ كىتابقا موھتاج ئىكەنلىكىگە ئىشەندۈرۈشكە كۆپ قېتىم ئىنتىلگەن. مۇشۇ يول بىلەن ئۇ تەۋرات ۋە ئىنجىلنىڭ يات بىر قوۋمغا، يات بىر تىلدا چۈشۈرۈلگەنلىكى توغرىسىدا توختىلىپ، مۇنداق دېگەن ئىدى: ـ ئىلگىرى، كىشىلەرگە (ئىنسانلارغا) يول كۆرسەتكۈچى قىلىپ تەۋرات بىلەن ئىنجىلنى نازىل قىلغان ئىدى. ھەق بىلەن باتىلنى ئايرىغۇچى كىتابنى (يەنى بارلىق ساماۋى كىتابلارنى) نازىل قىلدى.... (ئال ـ ئىمران 3 ـ ئايەت). ئەرەبلەر بۇ تىللارنى چۈشەنمىگەندىن كېيىن، ئۇلار خۇدا بىزگە ئۆز ئەرەب تىلىمىزدا يەنى ئېنىق ئەرەبچىدە (تەۋرات ۋە ئىنجىلغا ئوخشاش تەرىقىدە) قۇرئاننى چۈشۈرگەن دەيدۇ: قۇرئاندىن ئىلگىرى مۇسانىڭ كىتابى (يەنى تەۋرات) ئەھلى جاھانغا پېشۋا ۋە رەھمەت ئىدى. بۇ ئەرەب تىلىدىكى كىتابتۇر، (ئىلگىرىكى كىتابلارنى) تەستىق قىلغۇچىدۇر...(سۈرە ئەھقاف، 12 ـ ئايەت)

3 ـ مۇزاكىرە

ئىنسان بالىسى گۇناھكاردۇر، ھەتتا پەيغەمبەرلەرمۇ!

خۇدا ئەسلىدە ئادەمنى ساپ، پاك ياراتقان، خۇدا ئېرەن باغچىسىدا ئادەم ئۈچۈن بىر بەختلىك ماكان تەييارلىغان. بۇ ماكاندىكى ھېچقانداق بىر نەرسە، ئۇنىڭ خۇداغا ئىبادەت قىلىشىنى ئۆزگىچە مەھلىيا قىلالمايتتى. ئەمما كۆڭلەرنىڭ بىرىدە ئۇ يېيىشكە مەنئى قىلىنغان مېۋىنى يەپ رەببىنىڭ ئەمرىگە ئىتائەتسىزلىك قىلغان. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ھەممە نەرسىدىن مەھرۇم قىلىنغان. ئادەمئاتا ئۆزىنىڭ ئەۋلادلىرىغا ۋەكىللىك قىلاتتى، ئۇ خۇداغا ئاسىيلىق قىلىپ خۇدا بىلەن تۈزگەن ئەھدىنى بۇزۇپ تاشلىغاچقا، شۇ ۋاقىتتىن تارتىپ تا بۈگۈنگە قەدەر ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى ئۇنىڭ ۋەكىل بولغىنىغا بەك پۇشايمان قىلىپ كەلمەكتە. ئادەمئاتىمىز ئازدۇرۇشقا ئۇچراپ گۇناھقا يىقىلىپ چۈشۈپ كەتكەن. بىز ئىنسان بالىسى بولغانلىقىمىز ئۈچۈن ئۇنىڭ ئاجىزلىقىغا ۋارىسلىق قىلىپ قالدۇق، ئىرسىيەت قانۇنىيەتلىرى بويىچە، بىز ئۇنىڭ گۇناھىغا بولغان مايىللىقى بىلەن تۇغۇلدۇق. ئەمما لېكىن ئادەمئاتىمىزنىڭ گۇناھى ئۈچۈن جازاغا تارتىلمايمىز؛ خۇدانىڭ ئادەمئاتىمىزنىڭ قىلغان شۇ گۇناھىدىن نارازى ئىكەنلىكىنى بىلىپ تۇرۇپ بىزمۇ ئوخشاشلا ئىتائەتسىزلىك قىلغانلىقىمىزدىن ئۆزىمىزنىڭ گۇناھىمىز ئۈچۈن جازالىنىمىز. ئۆلىما تارماتىھى ۋە باشقىلار مۇنداق دېگەن: ئادەمئاتا يىقىلىپ چۈشۈپ كەتكەن، شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ پەرزەنتلىرىمۇ يىقىلىپ چۈشۈپ كەتكەن؛ ئادەمئاتا خۇدانىڭ سۆزىنى ئۇنتۇپ شۇ دەرەختىن مېۋە يېگەن، شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ پەرزەنتلىرىمۇ خۇدانىڭ سۆزىنى ئۇنتۇغان؛ ئادەمئاتا

تېيىلىپ چۈشۈپ گۇناھ قىلغان، شۇڭا ئۇنىڭ پەرزەنتلىرى گۇناھ قىلغان. بۇ ھۆكۈم ئادىل ۋە توغرىدۇر. قىسقىسى، مۇسۇلمان ئۆلىمالار ئارىسىدا، ئادەمئاتىنىڭ ئۆز ئەۋلادلىرىغا بولغان ۋەكىللىكىگە رەددىيە قىلغىلى بولمايدۇ دەيدىغانلار ئاز ئەمەس. شەيخ مۇھئىيى ئەد ـ دىن ئىبن ئەل ـ ئەرەبى بۇ تېما توغرۇلۇق ئۆزىنىڭ كىتابى، 305 ـ بابتا يېزىپ ئۆتكەن.

خۇدا ئۆزى ياراتقان پاك ئادەمئاتىمىز، خۇدانىڭ بۇيرۇقىغا خىلاپلىق قىلغان يەردە، ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى ـ ئىنسان بالىسى بولغان بىزلەرگە يەنە نېمە دېگۈلۈك؟ ئىنسان بالىسى گۇناھ سادىر قىلىپ، خۇدانىڭ ئۇلۇغلىقىغا يېتەلمەي، ئۇلۇغلۇقىدىن ۋە رەھىمىدىن مەھرۇم بولغانلىقى ھەممىگە ئېنىق. ھەم تارىخ ھەم كەچۈرمىشلىرىمىز بىزگە شۇنى ئۆگەتتىدۇكى، ئادەمنىڭ قەلبى رەزىل كېلىدۇ. ئۆزىمىزنىڭ قەلبىمىز بىزگە مۇنداق دەيدۇ: نەپس دېگەن نەرسە ھەقىقەتەن يامان ئىشلارغا كۆپ بۇيرۇيدۇ (سۈرە يۈسۈف، 35 ـ ئايەت). ياراتقۇچى خۇدانىڭ ھاي بېرىشى تەسىر قىلمىسا، ئادەم ئۆز نەپسىنى قانائەتلەندۈرىدىغان يول تاپسىلا، شۇ يولنى ماڭىدۇ. گۇناھ ۋە رەزىللىك مەنئى قىلىنغانلىقىنى بىلىپ تۇرۇپ، ۋىجدانىمىزغا خىلاپلىق قىلىپ، بۇزۇق تەبىيىتىمىزگە بويسۇنۇپ، مەنئى قىلىنغان ئىشلارنى قىلىۋېرىمىز. ھاراقكەش ئۆز خۇمارىنىڭ سالامەتلىكىگە، تىرىكچىلىكىگە، ئائىلىدىكىلىرىگە ۋە ئېتىقادىغا قانداق زىيان يەتكۈزىدىغانلىقىنى بىلسىمۇ، يەنىلا ھاراق ئىچىۋېرىدىغانلىقىنى بايقىغانسىز؟ ئۇنىڭ ئىچىدىكى كونترول قىلغىلى بولمايدىغان كۈچلەر، ئۇنى رەزىللىككە ئىتتەرمەكتە؛ پاھىشىۋاز، ئوغرى، قىمارۋاز، تۆھمەتخور، ھەسەتخور، ئالدامچى ۋە تېرىككەك كىشىلەرمۇ ئەنە شۇ ھاراقكەشكە ئوخشاشدۇر.

شەخسىي كەچۈرمىشلىرىمىز بىزگە يەنە، ئىچىمىزدە غەيرىي يامان ھېسسىيات ۋە مايىللىقنىڭ مەۋجۇتلۇقىنى ئۆگىتىپ كەلمەكتە. بۇلار ئىنسان تەبىئىتىنىڭ چىرىكلىشىشىنىڭ نەتىجىسىدۇر. ئۇلار ۋىجدانلىرىمىز بىلەن كۈرەش قىلىدۇ، ياخشى نىيىتىمىزگىمۇ قارشىلىق كۆرسىتىدۇ. بىز مۇشۇنىڭدىن ئۆزىمىزنىڭ ياراتقۇچىمىز خۇدانىڭ ئىرادىسىگە خىلاپلىق ئىشلارنى قىلىدىغانلىقىمىزنى، يامان، رەزىل ئارزۇ ـ ھەۋەسلەرگە ئەسىر بولۇپ قالغانلىقىمىزنى تونۇۋالالايمىز.

بىز ھېچقانداق قۇسۇرى، ئەيىبى يوق ئادەمنى ئۇچرىتىپ باقمىغان. ھەزرىتى ئەيسادىن باشقا، ھېچقانداق بىر ئىنسان ئۆزىنى مۇتلەق پاك، گۇناھسىز دەپ ئېيتالمايدۇ. كېيىنرەك بىز مۇشۇ توغرىسىدا توختىلىمىز.
تۆۋەندىكى ئايەت ھەربىر ئادەمنىڭ چىرىكلىشىپ كەتكەنلىكىنى كۆرسىتىپ: نەپسى دېگەن نەرسە ھەقىقەتەن يامان ئىشلارغا كۆپ بۇيرۇيدۇ ـ دەيدۇ. (سۈرە يۈسۈف، 53 ـ ئايەت). ئال ـ رازى ئۆلىما بۇ ئايەت توغرىسىدا مۇنداق سۆز قىلغان: ئادەمنىڭ جېنى ئۆزىنى يامان ئىشلارغا بۇيرۇيدۇ ياكى كۈشكۈرتىدۇ: باشقىچە ئېيتقاندا، يامانلىققا مايىل قىلىدۇ، ئاسىيلىق قىلىشقا ئۈندەيدۇ، ۋە

كەيپ-ساپالىقىغا تەشنا بولىدۇ. ھازىرقى ماددىي دۇنيانىڭ تارتىش كۈچى ئۈستۈن بولغاچقا، يۇقىرى دۇنياغا كۆتۈرۈلۈش تەشنالىقى كەمچىل بولىدۇ، شۇ ئايەتتە بىزنى يامان ئىشلارغا بۇيرۇغان دەپ ھۆكۈم قىلىنغان..

بۇ ئايەتنىڭ ئەرەبچە مەنىسى ئەسلى: (ئال-رازىنىڭ يۇقىرقى دېگىنى بويىچە) ئادەمنىڭ جېنى ھەقىقەتەن يامان ئىشلارغا قۇترىتىدۇ - بۇ ئايەت ھەر بىر ئىنسانىنىڭ جېنىغا مۇستەسناسىز قارىتىلىدۇ. شۇڭا دېگىلى بولىدۇكى، ھەر بىر جان ئىگىسى يامانلىققا مايىل. ئەرەبچە شۇ ئايەتتىكى لا-ئاممارا (ئەينەن تەرجىمە قىلىنغان) لام دېگەن سۆزنىڭ كۈچەيتىلگەن شەكلى بولۇپ، بۇ ئىشنىڭ جەزمەنلىكىنى، مۇتلەقلىقىنى تەكىتلەيدۇ. بۇ يەردە، ھەربىر ئادەمنىڭ گۇناھلىق تەبىيتى بار دېگەن خۇلاسىگە كەلسەك بولىدۇ. ھەر بىر ئادەمنىڭ گۇناھ سادىر قىلغانلىقىغا تۆۋەندىكى ئايەتمۇ ئىسپات بولىدۇ:

—ئاندىن بىز دوزاخ ئازابىغا ئەڭ لايىق بولغانلارنى ئەلۋەتتە ئوبدان بىلىمىز. سىلەرنىڭ ئىچىڭلاردىن دوزاخقا بارمايدىغان بىرەر كىشىمۇ قالمايدۇ، بۇ پەرۋەردىگارىڭنىڭ ئۆزگەرمەس ھۆكۈمىدۇر. ئاندىن تەقۋادارلارنى (جەھەننەمدىن) قۇتقۇزىمىز، زالىملارنى جەھەننەمدە تىزلىنىپ ئولتۇرغان ھالدا قويىمىز (سۈرە مەريەم، 70-72 ئايەت)

ئال-رازى ئۆلىما بۇ ئايەت توغرىسىدا مۇنداق دېگەن: ھەر ئادەمنىڭ ئوتقا چۈشىدىغانلىقى بېكىتىلمىگەن بولسا، «ئاندىن تەقۋادارلارنى (جەھەننەمدىن) قۇتقۇزىمىز» دېگىلى بولمايتتى. باشقا ھەدىسلەردىمۇ ئوخشاش دېيىلگەنلىرى بار. ئۆلىما جابەردىن شۇ ئايەت توغرۇلۇق سورىغاندا، ئۇ: پەيغەمبىرىمىز (مۇھەممەد): «ئال-ۋوروئود (چۈشۈش) دېگەن سۆزنىڭ مەنىسى، دوزاخقا كىرىشنى كۆرسىتىدۇ، ھەربىر ئادەم مۇستەسناسىز دوزاخقا كىرىپ كۆيدۈرۈلىدۇ دېگىنىنى ئۆز قۇلىقىم بىلەن ئاڭلىغان ئىدىم - دېدى. ئۆلىما جالال ئاد دىن ۋارىدۇھا دېگەن سۆز (ئۇنىڭغا چۈشۈدىغان) دوزاخقا كىرىدىغان ۋە ئۇنىڭدا كۆيدۈرۈلىدىغان دېگەن مەنىسى بىلەن شەرھى قىلىدۇ. ئال-رازى يەنە شۇ تەبىرنى تەستىقلاپ:

- تارازىسى ئېغىر كەلگەن (يەنە ياخشىلىقلىرى يامانلىقلىرىنى بېسىپ چۈشكەن) ئادەمگە كەلسەك....ئۇ جەننەتتە بولىدۇ (سۈرە قارىئە، 5-ئايەت)نى چۈشەندۈرگىنىدە گەرچە شۇنداق بولغان بولسىمۇ، ئېتىقاد قىلغۇچىنىڭ گۇناھلىرى كەچۈرۈم قىلىنىدۇ - دېدى.

بۇ ئايەتلەر ۋە تەبىرلەر ھەربىر ئادەمنىڭ گۇناھ ئۆتكۈزگەنلىكىنى ۋە بەزى ئادەملەرنىڭ ۋاقىتلىق جازاغا تارتىلىدىغانلىقىنى، يەنە بەزىلەرنىڭ ئوتتا مەڭگۈ كۆيدۈرۈلىدىغانلىقىنى ئىسپاتلىدى ئەمەسمۇ؟ ھەر بىر ئادەمنىڭ گۇناھ سادىر قىلغانلىقىغا يەنە مۇنداق بىر ئايەت ئىسپاتتۇر:

-كىمكى مېھرىبان ئاللانى ياد ئېتىشتىن (يەنى قۇرئاندىن) يۈز ئۆرۈيدىكەن، بىز ئۇنىڭغا شەيتاننى مۇسەللات قىلىمىز (شەيتان ئۇنى ۋەسۋەسە

قىلدۇ)، شەيتان ئۇنىڭغا ھەمىشە ھەمراھ بولىدۇ (سۈرە زۇخرۇف، 35-ئايەت).

ئەمەلىيەتتە ئىنسان بالىسىنىڭ ھەرۋاقىت ھەردائىم ئاللانى ياد ئېتىپ تۇرۇشىغا ئىمكانىيىتى يار بەرمىگەچكە، شەيتانىنىڭ ھەمىشە ۋەسۋەسە قىلىشى ھەيران قالارلىق ئىش ئەمەس. بىرسى مۇھەممەدتىن: قايسى غازات (مۇقەددەس ئۇرۇش) ئەڭ ئەلا دەپ سورىغاندا، ئۇ جاۋابەن: ئارزۇ-ھەۋەسلىرىڭىز بىلەن قىلغان غازات دەپتۇ. بۇ ئۇرۇش يەنە ئەڭ دەھشەتلىك كۆرەش دەپمۇ ئاتالغان. يەنە مۇنداق دېگەن گەپمۇ بار: ئەڭ ئەشەددىي دۈشمىنىڭ ئۆزۈڭ بولىسەن، ئۇ ئىچىڭدىدۇر. بۇنىڭدىن تەبىئىتىمىزنىڭ چىرىكلىشىپ كەتكەنلىكىنى، قەلبىمىزدە رەزىللىكنىڭ پىسترمىسى بارلىقىنى ۋە چوڭ-كىچىك ئىشلاردا بىزنىڭ نېمىگە مايىل بولغانلىقىمىزنى كۆرۈۋالغىلى بولىدۇ.

گەپنىڭ مېغىزىغا كەلسەك، ئىنسان بالىسى بۇزۇلۇپ كەتكەن ئېغىر گۇناھكار، خۇدانىڭ شاپائىتى ھەم رەھىم-شەپقىتى بولمىغان بولسا بىرمۇ ئادەم گۇناھتىن ئاقلىنالمىغان بولاتتى.

شۇنىڭ بىلەن بىز ئىنكار قىلغۇسىز ئىسپاتلار ئارقىلىق، ھەربىر ئادەمنى گۇناھ سادىر قىلغان، دېگەن خۇلاسىگە كەلدۇق. شۇڭا ھەربىر ئادەم، ئەيسا مەسىھنىڭ ئۆزلىرى ئۈچۈن قىلغان قۇربانلىقىغا موھتاج بولماقتا. بىر كىشى خۇدانىڭ بۇ ئەڭ چوڭ ئىلتىپاتىنى قوبۇل قىلمىغان بولسا، خۇدانىڭ ئادالەتلىكىگە قانائەت قىلىش ئۈچۈن دوزاخقا ئەۋەتىلىشى كېرەك. بىز كېيىنچە (4-مۇزاكىرىدە) گۇناھدىن كەچۈرۈم قىلىنىش توغرىسىدىكى ئىشلارنى تەپسىلىي ھالدا سۆزلەيمىز. ئۆز تەبىئىتىمىزگە كەلسەك، بىزدە ئادەمئاتىدىن مىراس قالغان ئاجىزلىق ۋە گۇناھقا بولغان مايىللىق بولغاچقا، قەلبىمىز پاكلىنىش ئۈچۈن مۇقەددەس روھقا، يەنى خۇدانىڭ روھىغىمۇ موھتاجدۇر. پەقەت مۇقەددەس روھلا گۇناھقا بولغان مايىللىقنى قەدەممۇقەدەم يوقىتالايدۇ ۋە ئېزىتقۇ ئويلارنى، يامان غەرەزلەرنى ئۆزگەرتىش ئۈچۈن خىزمەت قىلالايدۇ. مۇقەددەس كىتاب بۇنى يېڭى تۇغۇلۇش، ياكى ئىككىنچى قېتىم تۇغۇلۇش دەپ ئاتايدۇ. بۇ توغرۇلۇقمۇ بىز كېيىن يەنە تەپسىلىي ھالدا سۆزلەيمىز. خرىستىئان مۇرىتلىرى، مۇقەددەس كىتابتا دېيىلگىنىدەك ھەربىر ئىنساننىڭ گۇناھ ئۆتكۈزگەنلىكىگە، چىرىكلىكنىڭ بارلىق ئىنساننى بۇلغىۋەتكەنلىكىگە ئىشىنىدۇ. پەيغەمبەرلەرمۇ ئىنسان بالىسى بولغاچقا گۇناھكاردۇر. شۇنداقلا خرىستىئانلار خۇدانىڭ ئىنساننى ئاگاھلاندۇرۇش ۋە ئۆزىنىڭ گەپ-سۆزلىرىنى ۋە بېشارەتلىرىنى يەتكۈزۈش ئۈچۈن پەيغەمبەرلەرنى تاللىغانلىقىغا ئىشىنىدۇ، ھەم ئۇلارنىڭ روسۇللۇق (ئەلچىلىك) ۋەزىپىسىنى ئۆتىگىنىدە، يەتكۈزگەن گەپلىرىنىڭ (مەيلى ئېغىزچە ياكى يازمىچە بولسۇن)، خاتالىقتىن ساقلانغانلىقىغا ئىشىنىدۇ. شۇڭا خۇدا ئۆزىنىڭ مۇقەددەس روھى بىلەن ئۇلارنىڭ ئىنتىلىشلىرىگە يېتەكچىلىك قىلغان، ئۇلارنىڭ كىشىلەرگە ئۆزىنى تونۇشتۇرۇشىغا ئىلھام بېرىپ، ئۇلارنى شۇ ۋاقىتنىڭ ئۆزىدە دېمەكچى بولغان

گەپ ـ سۆزلىرىنى ئۇنتۇپ قېلىش ھەم ئېزىپ قېلىشتىن ساقلىغان. ئەمما ئۇلار (پەيغەمبەرلەر ۋە روسۇللار) ئۆز ھەرىكەتلىرىدە ۋە ئاددىي تۇرمۇشلىرىدا گۇناھتىن ساقلانغان ئەمەس. مانا بۇ ئۇلاردىكى ئىنسانىي ماھىيەتنىڭ ئىرسىي ئاجىزلىقىدۇر. شۇنىڭ بىلەن گۇناھسىزلىق ۋە مۇكەممەللىك پەقەتلا ھەممىدىن قادىر ۋە ئۇلۇغ خۇداغا مەنسۇپ دېگەن پاكىت ئېنىقلاشتۇرۇلىدۇ. ئۇنىڭدىن سىرت، گۇناھنىڭ قانچىلىك چوڭ ياكى كىچىك بولۇشىدىن قەتئىنەزەر، ئۇ خۇدانىڭ جازالىشىغا، دوزاخ ئوتىدا كۆيۈشكە تېگىشلىك. شۇڭا، گەرچە قاتىللىق ئوغرىلىقتىن ياكى قاغاشتىن پەرقلىق بولسىمۇ، ئۇلارنىڭ ھەممىسى خۇدانىڭ جازالىشىغا ئوخشاشلا مۇۋاپىق. چۈنكى ئۇلارنىڭ ھەممىسى، ئاسىيلىق ھەم ئىتائەتسىزلىكتىن كېلىپ چىققان. بۇ پاكىتنى تەۋرات ۋە ئىنجىلنىڭ نۇرغۇن ئايەتلىرىدە جاكارلانغان، مەسىلەن:

«ئادەملەرنىڭ ھەممىسى يولدىن چەتنىدى، ئەرزىمەس بولۇپ چىقتى. مېھرىبانلىق قىلغۇچى يوقتۇر، ھەتتا بىرىمۇ» (ئىنجىل: رىملىقلارغا يېزىلغان خەت 3 ـ باب، 12 ـ ئايەت).

«ئاادەملەرنىڭ ھەممىسى گۇناھ سادىر قىلىپ، خۇدانىڭ ئۇلۇغلىقىغا يېتەلمەي، ئۇنىڭدىن مەھرۇم بولدى» (ئىنجىل: رىملىقلارغا يېزىلغان خەت، 3 ـ باب، 23 ـ ئايەت).

ھەدىسلەرمۇ بۇنى تەستىقلەپ، مۇنداق دېگەن:

«بىر ئادەم باشقا بىرىنىڭ ھەققىنى ئوڭ قولى بىلەن تارتىۋالسا، خۇدا ئۇنى جەننەتتىن مەھرۇم قىلىپ، ئۇنى ئوتتا كۆيدۈرۈشى كېرەك.» (بۇنى مۇھەممەد دېگەن) بىرسى ئۇنىڭدىن: «ئى ئاللانىڭ پەيغەمبىرى، ھەتتا كىچىككىنە ئىش بولسىمۇ شۇنداق بولامدۇ؟» ـ دەپ سورىدى. ئۇ جاۋابەن:

«ھەتتا بىرەر تال ئاراك (شاخچە) سەۋەبىدىن بولغان بولسىمۇ.» ـ دېدى. بىز ئەمدى پەيغەمبەرلەرنىڭ ئۆتكۈزگەن گۇناھلىرىغا كېلەيلى. مۇسۇلمانلار پەيغەمبەرلەرنىڭ گۇناھسىز ئىكەنلىكى توغرىسىدا، ھەرخىل پىكىرلەردە بولغان. بەزىلەر، ئۇلارنى مۇتلەق گۇناھسىز، بەزىلەر، ئۇلارنى بالىلىقىدا گۇناھ ئۆتكۈزۈپ، چوڭ بولغاندا گۇناھسىز بولغان، دېگەن. يەنە بەزىلىرى، ئۇلارنى كىشلەرگە نەسىھەت قىلغىنىدىلا گۇناھسىز بولغان، ئۇلاردا باشقا ۋاقىتلاردا ۋە باشقا جەھەتلەردە گۇناھ ئۆتكۈزۈش مۇمكىنچىلىكىنىڭ بارلىقىنى ئېتىراپ قىلغان. ئاخىرىدىكى بۇ كۆزقاراش، رەھمەتلىك شەيخ مۇھەممەد ئادونىڭ ئىدى. ھالبۇكى قۇرئاندا بولسا، پەيغەمبەرلەرنىڭ كۆپىنچىسى ئۆز ئىقرارلىرى بويىچە ئېيتقاندا، ئۇلار ئۇششاق ـ چۈششەك سەۋەنلىكلەرنى ئەمەس، بەلكى ئېغىر ئىتائەتسىزلىكلەرنى قىلغانلىقى ئېنىق دېيىلگەن. بۇنى سىز تۆۋەندىكى ئابزاسلاردىن كۆرەلەيسىز.

مۇسۇلمان ئۆلىمالىرى گۇناھلارنى ئۇششاق ـ چۈششەك ۋە ئېغىر دەپ

ئىككى خىلغا بۆلگەن. خۇدا ئۇششاق-چۈششەك گۇناھلارنى كەچۈرىدۇ، لېكىن ئېغىر گۇناھلارنى كەچۈرمەيدۇ. ئۇلارنىڭ پىكرى بويىچە ئېغىر گۇناھلار مۇنۇلار: -
(1) ۋاپاسىزلىق
(2) ئۇششاق-چۈششەك گۇناھلارنى سادىر قىلىپ تۇرۇش
(3) خۇدانىڭ رەھىمىگە ئۈمىدسىز قاراش
(4) خۇدايىم مېنى كەچۈردى، خۇدانىڭ غەزىپىدىن ساقلاندىم دېيىش
(5) يالغان گۇۋاھلىق بېرىش
(6) بىر مۇسۇلمانغا تۆھمەت قىلىش
(7) يالغان قەسەم ئىچىش
(8) سېھرىگەرلىك، جادۇگەرلىك
(9) ھاراق ئىچىش
(10) يېتىم-يېسىرلارنىڭ پۇلى ياكى ھەققىنى ئالداپ ئېلىش ياكى تارتىۋېلىش
(11) قەرزگە ئۆسۈم ئېلىش
(12) زىنا ياكى پاھىشىۋازلىق
(13) بەچچىۋازلىق قاتارلىقلار
(14) ئوغرىلىق
(15) قاتىللىق
(16) ئۇرۇشتا كاپىرلاردىن چېكىنىش
(17) ئاتا-ئانىغا ئىتائەتسىزلىك قىلىش

شۇڭا، ئۇلارنىڭ كۆز-قارىشىچە، بۇ سەۋەنلىكلەرنىڭ ھەرقايسىنى سادىر قىلغان، توۋا قىلمىغان ھەر بىر مۆمىن دوزاخنىڭ ئوتلىرىدا جازالىنىدۇ. باشقا گۇناھلار بولسا ئۇششاق-چۈششەك دەپ ھېسابلىنىدۇ.
ئادەمئاتا گۇناھ ئۆتكۈزگەن. بۇ سۈرە تاھا، 121-ئايەتتە:
-ئادەم(ئاتا) پەرۋەردىگارىنىڭ (ئەمرىگە) خىلاپلىق قىلدى، شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئازدى.
شەرھچىلەر بۇنى، ئۇنىڭ چەكلەنگەن دەرەخ مېۋىسىنى يېيىش بىلەن ئىگىسىگە ئاسىيلىق قىلغانلىقىنى چۈشەندۈرىدۇ.
-(ئى ئادەم!) ....بۇ دەرەخقە يېقىنلاشماڭلار (يەنى مېۋىسىدىن يېمەڭلەر)، بولمىسا (ئۆزۈڭلارغا) زۇلۇم قىلغۇچىلاردىن بولۇپ قالىسىلەر -دېدۇق (سۈرە بەقەرە 35-ئايەت)
ئۆلىما بايدھاۋى مۇنداق دېگەن: ئۇ ئىگىسىنىڭ تەلىپىدىن ئېزىپ كېتىپ، ناتوغرا يول بىلەن، ئۆلمەسلىك ئۈچۈن شۇ دەرەختىن مېۋە يېگەن؛ ۋە ياكى ئۇ، ئۆزىگە بۇيرۇلغان توغرا يولدىن، دۈشمەن تەرىپىدىن ئالدىنىپ ئازدۇرۇلغان
ئۆلىما ئال-رازى ئادەمئاتا گۇناھ قىلغانلىقىغا ئىقرار قىلغان، لېكىن بۇ ئىش

ئۇنىڭ پەيغەمبەر بولۇشىدىن ئىلگىرى يۈز بەرگەن، دەۋالغان. ئۇ كېيىنى داۋالاشتۇرۇپ مۇنداق دېگەن: ئادەمئاتىنىڭ ئىتائەتسىزلىك قىلىپ، ئېزىپ كەتكەنلىكى راست، لېكىن پەقەتلا دەرەخنىڭ مېۋىسىنى يېگەنلىكىدىن گۇناھكار بولغان. ئۇ بۇ گۇناھىغا تەۋبە قىلغانلىقىدىن، بۇ ئىتائەتسىزلىكىنىڭ ھېسابى ئۇنىڭغا يېزىلمايدۇ.. بىز ئۇنىڭ ئاخىرقى جۈملىسىگە قوشۇلغىنىمىز بىلەن، لېكىن بۇ ئادەمئاتىنىڭ ئىتائەتسىزلىك قىلىپ يولدىن ئازغانلىقىنى ئىنكار قىلغىنىمىز ئەمەس.

ئىتائەتسىزلىكىنىڭمۇ ئېغىر گۇناھلار ئىچىگە كىرىدىغانلىقىنى تۆۋەندىكى ئايەتتىن كۆرۈۋالالايمىز:

ـكىمكى ئاللاغا ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرىگە ئاسىيلىق قىلىدىكەن (يەنى كىمكى ئاللانى ۋە ئاللانىڭ پەيغەمبىرىنى ئىنكار قىلىدىكەن، ئاللاغا مۇلاقات بولۇشقا ئىشەنمەيدىكەن، ئاللانىڭ ئايەتلىرىگە قۇلاق سېلىشتىن يۈز ئۆرۈيدىكەن)، ئۇ دوزاخ ئازابىغا دۇچار بولىدۇ، دوزاختا مەڭگۈ قالىدۇ. (سۈرە جىن، 32 ئايەت)

يەنە، سۈرە تاھا، 120ـئايەتتە: ئاندىن پەرۋەردىگارى ئۇنى تاللىدى، ئۇنىڭ تەۋبىسىنى (توۋىسىنى) قوبۇل قىلدى ۋە ئۇنى ھىدايەت قىلدى. دېيىلگىنى، ئادەمئاتىنىڭ گۇناھ قىلغانلىقىنى، ئاندىن تەۋبە قىلغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. تەۋبە قىلىش دېگەن بولسا، بىرىنچىدىن ئۆز گۇناھىغا ئۆكۈنۈش، ئىككىنچىدىن خۇداغا ئىقرار قىلىش، ئۈچىنچىدىن ئاشۇ گۇناھنى ئەمدى ئىككىنچى قىلماسلىققا بەل باغلاشتىن ئىبارەت. تەۋبە قىلىش دېگەن پەقەت گۇناھ ئۆتكۈزگەندىن كېيىنكى بىر ئىش. ئادەمئاتا ئۆزىنىڭ گۇناھىغا تەۋبە قىلغان، چۈنكى: ئۇلار: پەرۋەردىگارىمىز! بىز ئۆزىمىزگە ئۆزىمىز زۇلۇم قىلدۇق، ئەگەر سەن بىزگە مەغپىرەت قىلمىساڭ، بىز چوقۇم زىيان تارتقۇچىلاردىن بولىمىز ــ دېدى. (سۈرە ئەئراف. 23ـئايەت)

بۇ يەردە، ئادەمئاتا، يەنى ئەڭ ئۇلۇغ پەيغەمبەرلەردىن بىرى ھېسابلانغان مۇشۇ ئادەمئاتىمىز، شەيتاننىڭ گېپىگە كىرىپ، ئۇنىڭغا قۇلاق سېلىپ، ئۆزىنىڭ ھەممىدىن ئۈستۈن تۇرىدىغان ئىگىسىدىن گۇمانلانغانلىقى ۋە ناتوغرا يول بىلەن مەڭگۈ ئۆلمەسلىككە ئېرىشمەكچى بولغانلىقى ئېنىق كۆرسىتىلگەن. ئۇ گۇناھ قىلغان، بۇ گۇناھ ئېغىر گۇناھلار ئىچىگە كىرىدۇ. نوھ پەيغەمبەرمۇ گۇناھ قىلغان، بۇنى سۈرە نوھ، 42ـ82ـئايەتتىن كۆرۈۋالغىلى بولىدۇ:

ـئۇلار ھەقىقەتەن نۇرغۇن كىشىلەرنى ئازدۇردى، زالىملارنى تېخىمۇ گۇمراھ قىلغىن.......نوھ ئېيتتى: پەرۋەردىگارىم يەر يۈزىدە كاپىرلارنىڭ بىرىنىمۇ قويمىغىن. ئۇ ئۆزى گۇناھ قىلغانلىقى ئۆزىگە ئېنىق بولغاندىن كېيىن شۇنداق دۇئا قىلغان: ماڭا، ئاتا-ئانامغا، مېنىڭ ئۆيۈمگە مۆمىن بولۇپ كىرگەن كىشىگە ۋە مۆمىن ئەرلەرگە، مۆمىن ئاياللارغا مەغپىرەت قىلغىن...... ئۇ ئېغىر بىر

گۇناھ قىلمىغان بولسا خۇدادىن مەغپىرەت تىلەشنىڭ ھاجىتى يوق ئىدى. بەزى شەرھچىلەر بۇ ئايەتنىڭ مەنىسىنى يېنىكلەشتۈرمەكچى بولغان بولسىمۇ، لېكىن ئۇنىڭ مەنىسى پەقەت بىزنىڭ ئېيتقىنىمىزدەك، ئۇ گۇناھ قىلغان.
ھەزرىتى ئىبراھىممۇ گۇناھ قىلغان، بۇ سۈرە ئەنئام، 77ـ78ـئايەتتە يېزىلغان:
ـئىبراھىم كېچىنىڭ قاراڭغۇلۇقى باسقاندا بىر يۇلتۇزنى كۆرۈپ (قوۋمىنىڭ سۆزىنى دەلىل كەلتۈرۈپ، ئۇلارنى مات قىلىش ئۈچۈن): بۇ مېنىڭ پەرۋەردىگارىمدۇر دېدى. يۇلتۇز پېتىپ كېتىۋېدى، مەن پېتىپ كەتكۈچىلەرنى (يەنى يۇلتۇزلارغا ئىبادەت قىلىشنى) ياقتۇرمايمەن دېدى. ئۇ ئاينىڭ تۇغقانلىقىنى كۆرۈپ (يۇقىرى ئۇسۇل بويىچە) بۇ مېنىڭ پەرۋەردىگارىمدۇر ـ دېدى. ئاي پېتىپ كېتىۋېدى، ئەگەر پەرۋەردىگارىم مېنى ھىدايەت قىلمىغان بولسا، مەن چوقۇم ئازغۇچى قوۋمنىڭ قاتارىدا بولىدىكەنمەن ـ دېدى. يۇقىرىدا بىز مۇھەممەد سالىھنىڭ تەرجىمىسىنى سۆزمۇسۆز ئالدۇق. ئۇ مۇشۇ يەردە ئىبراھىمنىڭ يۇلتۇز، ئاي ۋە قۇياشقا ئىبادەت قىلغىنىنى ئالدامچىلىق دەپ چۈشەندۈردۇ. (تىرناق ئىچىدىكى سۆزلىرى تېكىستتە يوق) شۇنىڭ بىلەن ئۇ يا قۇياشقا ئىبادەت قىلغان يا يالغانچىلىق قىلغان. ئىشقىلىپ ئىككىلىسى ئېغىر گۇناھ ھېسابلىنىدۇ.
يەنە سۈرە ئىبراھىم، 41ـئايەتتە:
ـپەرۋەردىگارىمىز! ھېساب ئالىدىغان كۈندە (يەنى قىيامەت كۈنىدە) ماڭا، ئاتا ـئانامغا ۋە مۆمىنلەرگە مەغپىرەت قىلغىن ـ دېدى. مەغپىرەت تىلەش پەقەت گۇناھ قىلغاندىن كېيىنكى بولىدىغان ئىش.
يەنە سۈرە بەقەر، 260ـئايەتتە:
ـئۆز ۋاقتىدا ئىبراھىم: پەرۋەردىگارىم، ئۆلۈكلەرنى قانداق تىرىلدۈرىدىغانلىقىڭنى ماڭا كۆرسەتكىن ـ دېدى. ئاللا: (ئۆلۈكلەرنى تىرىلدۈرەلەيدىغانلىقىمغا) ئىشەنمىدىڭمۇ؟ ـ دېدى. ئىبراھىم: ئىشەندىم، لېكىن كۆڭلۈم (تېخىمۇ) قارار تاپسۇن ئۈچۈن (كۆرۈشنى تىلەيمەن ـ دېدى. بۇنىڭدىن بىز ئىبراھىمنىڭ خۇدانىڭ كۈچ ـقۇدرىتىگە شەك كەلتۈرگەنلىكىنى كۆرىمىز، بۇمۇ ئېغىر گۇناھدۇر. ھەدىسلەردىن: بىز شەك كەلتۈرۈشكە ئىبراھىمدىنمۇ مايىلمىز ـ دېگەننى ئوقۇيمىز.

يەنە سۈرە ئەنبىيا، 64ـئايەتتە:
ـئىبراھىم (ياق!) بەلكى ئۇلارنىڭ مۇنۇ چوڭى شۇنداق قىلدى. ئۇلار سۆزلىيەلىسە (كىمنىڭ چاققانلىقىنى) ئۇلارنىڭ ئۆزلىرىدىن سوراپ بېقىڭلار ـ دېدى. بۇ يەردە ئىبراھىم بۇتلارنى بۇزۇپ تاشلىۋەتكەن، باشقىلار ئۇنىڭدىن سورىسا، ئۇ يالغان ئېيتىپ، چوڭ بۇت كىچىكلىرىنى چۇل ـچۇل قىلىۋەتكەن دېگەنىدى.
ئابى خۇرايرانىڭ دېيىشىچە، مۇھەممەد، ئىبراھىم پەقەتلا ئۈچ قېتىم

يالغان گەپ قىلغان دەپ بايان قىلغان. بىرىنچى قېتىم، مەندە كېسەل بار، دېگەن. ئىككىنچى قېتىم، ئۇلارنىڭ مۇنۇ چوڭى شۇنداق قىلدى.، دېگەن. ئۈچىنچى قېتىم سارا ھ مېنىڭ سىڭلىم دېگەن. (بۇ سۆزلەرنى ئۆلىمالاردىن بۇخاري ۋە مۇسلىم نەقىل كەلتۈرگەن)

مۇسا پەيغەمبەر گۇناھ قىلغان. بۇنى سۈرە قەسەس، 15ـ16 ئايەتتە كۆرىمىز:

ـمۇسا ئۇنى مۇشت بىلەن بىرنى ئۇرۇپ ئۆلتۈرۈپ قويدى. مۇسا ئېيتتى: بۇ شەيتاننىڭ ئىشىدۇر، شۈبھىسىزكى، شەيتان ئازدۇرغۇچى ئاشكارا دۈشمەندۇر! مۇسا ئېيتتى: پەرۋەردىگارىم! مەن ھەقىقەتەن ئۆزۈمگە زۇلۇم قىلدىم. ماڭا مەغپىرەت قىلغىن ئاللا ئۇنىڭغا مەغپىرەت قىلدى.

يەنە سۈرە شۇئەرا، 19ـئايەتتە:

ـمۇسا ئېيتتى: مەن شۇ ئىشنى قىلغان چېغىمدا نادانلاردىن (ئازدۇرۇلغانلاردىن) ئىدىم

سۈرە ئەئراف، 150ـ151ـئايەت:

ـمۇسا غەزەبلەنگەن، غەمكىن ھالدا قايتىپ كېلىپ، قەۋمىگە: «مەن يوق چاغدا (موزايغا چوقۇنۇپ) نەقەدەر يامان ئىش قىلدىڭلار-ھە! (كۈتۈپ تۇرماي) پەرۋەردىگارىڭلارنىڭ ئەمرىگە ئالدىراپ كەتتىڭلارمۇ؟» ـ دېدى ۋە (غەزەپلەنگەنلىكتىن تەۋرات) تاختىلىرىنى (يەرگە) تاشلىدى، قېرىندىشىنىڭ چېچىدىن تۇتۇپ ئۆز تەرىپىگە تارتتى. (ھارۇن) ئېيتتى: «(ئى قېرىندىشىم! (بۇ) قەۋم مېنى بوزەك تاپتى، مېنى ئۆلتۈرىۋەتكىلى تاس قالدى.......». مۇسا ئېيتتى: «پەرۋەردىگارىم! ماڭا ۋە مېنىڭ قېرىندىشىمغا مەغپىرەت قىلغىن، بىزنى رەھمىتىڭ دائىرىسىگە كىرگۈزگىن، سەن ئەڭ رەھىم قىلغۇچى زاتتۇرسەن» مۇشۇ ئايەتلەردىن مۇسا قاتىللىق قىلغانلىقىنى ۋە بۇنىڭ ئېغىر بىر گۇناھ ئىكەنلىكىنى ھېس قىلغان. شۇڭا ئۇنىڭغا ئىقرار قىلىپ مەغپىرەت تىلىگەن. شۇنىڭغا ئوخشاش، ئۇ غەزەپلىنىپ تاش تاختىلارنى تاشلىۋېتىپ، ئاكىسىغا بېھۆرمەتلىك قىلغىنى گۇناھ قىلغانلىق. شۇ گۇناھىنى تونۇپ يەتكەندىن كېيىن، ئۆزى ۋە ئاكىسى ئۈچۈن كەچۈرۈم سورىغان. ھارۇننىڭ گۇناھى بولسا، ئىسرائىلىيەلىكلەرنىڭ چوقۇنۇشى ئۈچۈن ئالتۇندىن بىر موزاي ياساپ بەرگەنلىكى.

قۇرئاندا دېيىشچە ئەقەللىسى ھەزرىتى يۈسۈپمۇ گۇناھغا مايىل بولغان. بۇنى سۈرە يۈسۈپ، 24ـئايەتتىن ئوقۇيالايمىز:

ـئۇ (يەنە زۇلەيخا) يۈسۈپكە (يېقىنچىلىق قىلىشقا) بەل باغلىدى، پەرۋەردىگارىنىڭ روشەن دەلىلىنى كۆرمىگەن بولسا يۈسۈپمۇ ئۇنىڭغا مايىل بولغان بولاتتى. بىز يۈسۈپتىن گۇناھتىن ۋە سەت ئىشتىن يەنە شۇنداق ساقلىدۇق، شۈبھىسىزكى، يۈسۈپ بىزنىڭ سادىق بەندىلىرىمىزدىن ئىدى. تەۋرات: ئالەمنىڭ يارىتىلىشى قىسمى، 47ـباپتا، يۈسۈپنىڭ ئۆز ئاتىسى

ھەزرىتى ياقۇپ پەيغەمبەرنىڭ (يۈسۈپنىڭ ئىككى ئوغلى توغرۇلۇق) بەرگەن بېشارىتىگە دەسلەپتە ئىشەنمىگەنلىكى خاتىرىلەنگەن.

داۋۇد پەيغەمبەر گۇناھ قىلغان، بۇنى سۆرە ساد 24ـ25ـئايەتتىن كۆرۈۋالالايمىز:

ـداۋۇد بىزنىڭ ئۇنى سىنىغانلىقىمىزنى بىلدى. پەرۋەردىگارىدىن مەغپىرەت تەلەپ قىلدى، سەجدىگە باردى. بىز ئۇنى ئەپۇ قىلدۇق، ئۇ بىزنىڭ دەرگاھىمىزدا ئەلۋەتتە يېقىنلىققا ۋە ياخشى ئاقىۋەتكە ئىگە بولىدى. ئەمەلىيەتتە، تەۋراتتىكى سامۇئىل 1ـقىسمى 11ـ12ـبابتىكى تەپسىلىي خاتىرىلەردىن قارىغاندا، ئۇنىڭ گۇناھى قاتىللىق ۋە زىنا بولغاندى. ئەمما شۇ جىنايەتلەرنى تونۇپ يەتكەنلىكى ئۈچۈن، ئۇ خۇدادىن مەغپىرەت سوراپ ئەپۇ قىلىنغان. بۇلارنىڭ ھەممىسى تەۋراتتا ئېنىق بايان قىلىنغان. شەرھچىلەرنىڭ كىتابلىرىدا شۇ توغرۇلۇق نۇرغۇن ئۇزۇن ۋە ئۆزـئارا زىت بولغان چۈشەندۈرۈشلەرنى ئوقۇپ چىققاندىن كۆرە، تەۋراتتىن بىۋاستە پايدىلانسىڭىز، نۇرغۇن ۋاقتىڭىزنى تېجەپ قالىسىز. ھالبۇكى ئانس ئىبن مالىك، ئىبن ئاباس، ۋاھب ئىبن مۇنابىبەھ ۋە باشقا ئۆلىمالار تىلغا ئالغاندەك، ھەدىسلەردە داۋۇدنىڭ ئازدۇرۇلغانلىقى، قاتتىق ئۆكۈنگەنلىكى، ھەسرەتـقايغۇلىرى، ۋە كەچۈرۈمگە ئېرىشكەنلىكلىرى بايان قىلىنغان نۇرغۇن يەرلىرى بار.

سۇلايمان گۇناھ قىلغان. سۆرە ساد، 31ـ35 ئايەتتىن كۆرەلەيمىزكى:

ـئۆز ۋاقتىدا كەچقۇرۇنلۇقى ئۇنىڭغا ياخشى يۈگۈرۈك ئاتلار توغرىلاندى. سۇلايمان ئېيتتى: مەن ھەقىقەتەن ئاتلارنى پەرۋەردىگارىمنى ئەسلەش ئۈچۈن ياخشى كۆردۈم، ئۇلار (كۆزۈمدىن) غايىب بولغۇچە (ئۇلارنى كۆزدىن كەچۈرۈش بىلەن بولدۇم) سۇلايمان ئېيتتى: ئاتلارنى مېنىڭ ئالدىمغا ئېلىپ كېلىڭلار (ئاتلار ئېلىپ كېلىنگەندىن كېيىن) سۇلايمان ئۇلارنىڭ پاچاقلىرىنى، بويۇنلىرىنى سىلاشقا باشلىدى. بىز ھەقىقەتەن سۇلايماننى سىنىدۇق، ئۇنىڭ تەختى ئۈستىگە بىر جەسەتنى تاشلىدۇق، ئاندىن ئۇ (بۇنىڭ سىناق ئىكەنلىكىنى بىلىپ) تەۋبە (تۇۋا) قىلدى. سۇلايمان ئېيتتى: پەرۋەردىگارىم! ماڭا مەغپىرەت قىلغىن..... ئالـكاشاف، ئالـرازى ۋە باشقا شەرھچىلەر نۇرغۇن خاتىرىلەرنى كۆرسىتىپ بۇ ئايەتلەرگە ھەرخىل ئۇسۇل بىلەن تەبىر بەرگەن، لېكىن يىغىشتۇرۇپ ئېيتقاندا، بۇ ئاتلار ئۇنىڭ خۇدانى سېغىنىشى ۋە دۇئا قىلىشىدىن ئېزىقتۇرغان. دېيىلىشلەرچە ئۇ ئاخىردا بۇ ئاتلارنى سويۇپتۇ. 34، 35ـئايەتلەردە ئۇنىڭ گۇناھ قىلغانلىقى ئېنىق يېزىلغان. ئۇنداق بولمىسا، ئۇ قانداقمۇ ماڭا مەغپىرەت قىلغىن..... دېگەن سۆزنى قىلسۇن؟

يۈنۈس پەيغەمبەرمۇ گۇناھ قىلغان. بۇنى سۆرە ساففات، 140ـ144 ئايەتلەردىن كۆرۈۋالىمىز:

ـيۇنۇس ھەقىقەتەن پەيغەمبەرلەردىندۇر. ئۆز ۋاقتىدا ئۇ (قوۋمىدىن) قېچىپ (كىشىلەر بىلەن) توشقان بىر كېمىگە چىقىۋالدى. (كېمىدىكىلەر چەك

چىقىقان ئادەمنى دېڭىزغا تاشلاپ كېمىنىڭ يۈكىنى يېنىكلىتىش ئۈچۈن) چەك تاشلاشتى، يۇنۇس (چەكتە) مەغلۇپ بولغانلاردىن بولۇپ (دېڭىزغا تاشلاندى)، ئۇنى چوڭ بىر بېلىق يۇتۇۋەتتى. ئۇ (قوۋمنى تاشلاپ، پەرۋەردىگارىنىڭ ئىزناسىز چىقىقانلىقى ئۈچۈن) ئەيىبلىنىشكە تېگىشلىك ئىدى. ئەگەر ئۇ تەسبىھ ئېيتقۇچىلاردىن بولمىسا ئىدى، بېلىقنىڭ قارنىدا ئەلۋەتتە قىيامەتكىچە قالاتتى.

بىز ئەيىبلىنىشكە تېگىشلىك ئىدى. دېگەن جۈملىدىن ئۇنىڭ گۇناھ قىلغانلىقىنى بىلىمىز. ئەجەبا، ئۇ ھەقىقەتەن پەيغەمبەرلەردىن بولۇپ تۇرۇپ يەنە ئىتائەتسىزلىك قىلغان. ئۇنىڭ قىلغان ئىشلىرىنى تەۋراتتىكى يۇنۇس قىسمىدىن تەپسىلىي ھالدا كۆرۈۋالغىلى بولىدۇ. ئۇ خۇدانىڭ بۇيرۇقىنى ئاڭلىماي، خۇدانىڭ نىنىۋېھ شەھىردىكىلەرنى توۋا قىلىشقا چاقىرغانلىقىنى ئۇلارغا يەتكۈزمەي قېچىپ كېتىپ، ئاخىرى ئاشۇ بېلىق تەرىپىدىن يۇتۇۋېتىلگەنىدى.

مۇھەممەدمۇ گۇناھ قىلغان. بۇنى سۈرە فەتىھ، 2 ئايەتتىن كۆرۈۋالىمىز:

ـ ئاللانىڭ سېنىڭ ئىلگىرىكى ۋە كېيىنكى گۇناھلىرىڭنى كەچۈرۈش ئۈچۈن، ساڭا بەرگەن نېمىتىنى مۇكەممەللەشتۈرۈشى ئۈچۈن، سېنى توغرا يولغا باشلىشى ئۈچۈن، ساڭا كۈچلۈك ياردەم بېرىشى ئۈچۈن، ساڭا ھەقىقەتەن روشەن غەلىبە ئاتا قىلدۇق يەنە سۈرە مۇھەممەد، 19ـئايەتتە:

ـ بىلگىنكى، ئاللادىن باشقا ھېچ مەبۇد (بەرھەق) يوقتۇر، گۇناھىڭ ئۈچۈن، ئەر-ئايال مۆمىنلەر ئۈچۈن مەغپىرەت تىلىگىن،..... سۈرە غافىر، 55 ئايەتتە:

ـ(ئى مۇھەممەد!) مۇشرىكلارنىڭ يەتكۈزگەن ئەزىيەتلىرىگە سەۋر قىلغىن، ئاللانىڭ (ساڭا ۋە سېنىڭ تەۋەلىرىڭگە ياردەم بېرىش) ۋەدىسى ھەقىقەتەن ھەقتۇر، گۇناھىڭغا ئىستىغپار ئېيتقىن سۈرە نىسا، 105ـ106 ئايەت

ـ(ئى مۇھەممەد!) سېنى كىشلەر ئارىسىدا ئاللانىڭ كۆرسەتكىنى بويىچە ھۆكۈم قىلسۇن دەپ، ساڭا ھەقىقەتەن ھەق كىتابنى نازىل قىلدۇق. خائىنلارنىڭ تەرىپىنى ئالمىغىن. ئاللادىن مەغپىرەت تىلىگىن. ئاللا ھەقىقەتەن ناھايىتى مەغپىرەت قىلغۇچىدۇر، ناھايىتى مېھرىباندۇر. بىرىنچى ئايەت، مۇھەممەدنىڭ بۇ گەپتىن ئىلگىرىمۇ گۇناھ قىلغانلىقى ۋە ئۇنىڭدىن كېيىنمۇ گۇناھ قىلىدىغانلىقىنى ئېنىق كۆرسىتىدۇ. ئەگەر بىرسى، (ئال-رازى، ئال-كاشاف ۋە باشقا ئۆلىمالاردەك) بۇ سۆز مۇھەممەدنىڭ ئۈممەتلىرى ئۈچۈنلا مەغپىرەت سورىغان دېگەن مەنىسى بار دېسە، يۇقىرقى ئىككىنچى ئايەت بۇنىڭغا رەددىيە بەرگەن بولىدۇ، ۋە ئۇنى ئۆزى ھەم ئەر-ئايال مۆمىنلەر ئۈچۈنمۇ مەغپىرەت تىلەشكە ئۈندەيدۇ.

بەزى مۇسۇلمان ئۆلىمالار: تەقۋادارلارنىڭ پەزىلەتلىرى خۇدانىڭ يېقىن تۇرغۇچىلىرى (مۇقەررىبۇنلار)نىڭ سەۋەنلىكلىرىدۇر دەپ شەرھلىگەن. تەقۋادار،

ئىخلاسمەن ئادەم ئۇششاق-چۈششەك ئىشلاردا خۇداغا ئىتائەتسىزلىك قىلسا، خۇدا ئۇلارنى ئېغىر گۇناھ ئۆتكۈزگەن دەپ ھېسابلايدۇ. ئۇلارنىڭ گۇناھ ئەمەس دەپ قارايدىغان ئىشلىرىغا كەچۈرۈم سورىمىغۇچە خۇدا ئۇنى گۇناھكار دەپ قارايدۇ. بۇ ئۆلىمالار، مۇھەممەدنىڭ ئەھۋالى بولسا مانا شۇنداقتۇر دەيدۇ. لېكىن ئۇلارنىڭ ئۇنتۇپ قالغىنى شۇكى، بۇ ئايەتلەردە گەپ قىلغۇچى (ئۇلارنىڭ ئىشىنىشىچە) ئادەم ئەمەس، بەلكى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆزىدۇر. گۇناھنىڭ ئۈچۈن، ئەر-ئايال مۆمىنلەر ئۈچۈن مەغپىرەت تىلىگىن،...... خۇدانىڭ نەدىمۇ، گۇناھ ئەمەس ئىشنى گۇناھ دەپ، ۋە بۇنداق ئىشقا كەچۈرۈم تىلەشنى تەلەپ قىلىدىغان بولمىغۇر خام خىيالى بولسۇن؟

سۈرە ئەھزاب، 37-ئايەتتە، مۇنداق دېيىلگەن:

-ئۆز ۋاقتىدا سەن ئاللا نېمەت بەرگەن، سەنمۇ ئىنئام قىلغان كىشىگە: خوتۇنۇڭنى نىكاھىڭدا تۇتقىن، ئاللادىن قورققىن! دېدىڭ، ئاللا ئاشكارىلىماقچى بولغان نەرسىنى كۆڭلۈڭدە يوشۇردۇڭ، كىشىلەرنىڭ تەنە قىلىشىدىن قورقتۇڭ. ئاللادىن قورقۇشۇڭ ئەڭ ھەقلىق ئىدى. مۆمىنلەرگە ئۇلارنىڭ بالا قىلىۋالغان ئوغۇللىرىنىڭ قويۇپ بەرگەن خوتۇنلىرىنى نىكاھلاپ ئالسا گۇناھ بولماسلىقى ئۈچۈن، زەينەبنى زەيد قويۇۋەتكەندىن كېيىن ساڭا نىكاھلاپ بەردۇق، ئاللانىڭ (سېنىڭ زەينەبنى ئېلىشىڭ توغرىسىدىكى) ئەمرى چوقۇم ئورۇنلىنىدۇ.

بۇ ئىشتا، مۇھەممەد ئەسلى ئۆزىنىڭ قۇلى زەيدنى ھۆر قىلىپ، زەيد ئىمان قىلغاندىن كېيىن ئۇنى بالا قىلىۋالغان. ئۇ ئۇنى زەينەب ئىسىملىك ئالىيجاناپ بىر ئايالغا ئۆيلەندۈرگەن. بىراق بىر مەزگىلدىن كېيىن مۇھەممەدنىڭ زەينەبكە كۆڭلى چۈشۈپ قېلىپ، ئۇنىڭغا نىيىتىنى بىلدۈرۈپ: كۆڭۈللەرنى ئۆزگەرتكۈچى مەدھىيىلەنسۇن! دېگەن. زەينەب بۇ سۆزنى ئېرى زەيدكە ئېيتىپ بەرگەن. مۇھەممەدنىڭ نىيىتىنى چۈشەنگەن زەيد، ئۇنىڭ يېنىغا كىرىپ، خۇددى ئۆزلىكىدىن ئايالىدىن ئايرىلغۇسى باردەك: ئايال ھەمراھىمدىن ئايرىلغۇم بار - دېگەن. مۇھەممەد زەيدنىڭ گېپىنى چۈشەنمىگەن بولۇۋېلىپ ئۇنىڭدىن: نېمە بولدۇڭ؟ ئۇنىڭدىن گۇمانلىنىپ قالدىڭمۇ؟ - دەپ سورىغان. ئۇ جاۋابەن: ياق، ئۇ ئاقسۆڭەك بولغانلىقى ئۈچۈن مەندىن ئۈستۈن تۇرۇپ ماڭا ھۆكۈمرانلىق قىلغانلىقىدىنلا. مۇھەممەد ئۇنىڭغا: ئايالىڭنى ئۆز يېنىڭدا قالدۇرۇۋەرگىن. - دېدى.

(ئۆلىما ئال-كاشاف بۇ توغرۇلۇق ئۆزىنىڭ كىتابىدا (2-توم، 213-بەت) بۇ ئايەتلەرنى چۈشەندۈرگەنلىكىنى ۋە ئۆلىما بايدھاۋى دېگەنلىرىنى كۆرۈۋېلىڭ) ئۇنىڭ مۇشۇ يەردە كىشىلەرنىڭ تەنە قىلىشىدىن قورقۇپ، ئاللا ئاشكارىلىماقچى بولغان نەرسىنى كۆڭلىگە يوشۇرۇۋالغانلىقى ئېنىق كۆرۈنۈپ تۇرۇپتۇ. ئۇ زەيدنىڭ ئايالىنى پەقەتلا خۇدانىڭ ئەمرى بويىچە ئالغانلىقىنى كۆرسەتمەكچى. بىز بۇ تېكىستلەردىن، مۇھەممەدنىڭ زەينەبكە كۆڭلى چۈشكەنلىكىنى

يوشۇرۇۋاتقانلىقىنى، يەنى كۆڭلىدە ھېچقاچان بۇنداق ئىشنىڭ سادىر بولۇپ باقمىغاندەك قىياپەتكە كىرىۋالغانلىقىنى كۆرەلەيمىز. شۇنىڭ بىلەن ئۇ: ئاللا ئاشكارىلىماقچى بولغان نەرسىنى كۆڭلۈڭدە يوشۇردۇڭ ـ دەپ ئەيىبلەنگەن.

بۇ ئايەتكە تەبىر بەرگىنىدە، ئۆلىما ئال ـ رازى ئاۋۋال: ئۇ زەينەبكە تەگمەكچى بولغانلىقىدىن......ئەيىبلەنگەن دېدى. لېكىن كېيىن ئۇ خۇدادىن قورققان لېكىن يەنە ئادەملەردىنمۇ قورققان، شۇڭا خۇدا ئۇنى ئەيىبلىدى دېگەن، چۈنكى ئاللادىن قورقۇشۇڭ ئەڭ ھەقلىق ئىدى. شۇڭا بۇ ئىشتىمۇ مۇھەممەد توغرا قىلمىغان، چۈنكى ئۇ قورقماسلىقتا تېگىشلىك بولغانلاردىن قورققان.

يەنە سۈرە بەنى ئىسرائىل (ئىسرا) 76 ـ ئايەتتە:

ـ سېنى بىز (ھەقتە تۇرۇشتا) مۇستەھكەم قىلمىغان بولساق، ئۇلارغا مايىل بولۇپ كەتكىلى ھەقىقەتەن تاس قالغان ئىدىڭ ـ دېيىلگەن. ئۆلىما ئال ـ زاجاجىنىڭ پىكرىگە ئاساسلىنىپ، ئۆلىما ئال ـ رازىمۇ شۇ توغرۇلۇق مۇنداق يازغان:

ـ (بىز ساڭا پاناھ بولمىغان بولساق) ۋە ئۇلارغا مايىل بولۇپ كەتكىلى ھەقىقەتەن تاس قالغان ئىدىڭ دېگىنى، گۇناھقا ئازراقىنە مايىللىقىنى كۆرسىتىدۇ. ئۆلىما كاتىئادانىڭ دېگىنى بويىچە، مۇھەممەد بۇ ئايەتنى چىقارغاندىن كېيىن، مۇنداق دېگەن: ئى پەرۋەردىگار، مەندىن كۆز يۇمۇپ ئاچقۇچە ۋاقىتمۇ ئايرىلما. بۇ ئايەت ۋە ھەدىسلەر ئەقەللىيسى مۇھەممەدنىڭ شۇنداق گۇناھقا مايىل بولغانلىقىنى كۆرسەتمەمدۇ؟

ئۆلىما مۇسلىم ۋە بۇخارىيلارنىڭ خاتىرلىرىدە ئۇلار مۇھەممەدنىڭ مۇنداق بايانى بار دېگەن: ھېچقايسىڭلار خۇدانىڭ رەھىمىسىز جەننەتكە كىرمەيسىلەر بىرسى: ئى پەيغەمبەر، ھەتتا سىزمۇ مۇستەسنا ئەمەسمۇ؟ ـ دەپ سورىدى؟ ئۇ جاۋابەن: خۇدا شاپائىتىنى ئۈپچۆرەمدە قويمىسا، ھەتتا مەنمۇ شۇنداق ـ دېدى. ئابۇ ھۇرايرا شۇنداق دېدىكى، ئۆزى مۇھەممەدنىڭ: شۈبھىسىزكى مەن خۇدانىڭ بىر كۈندە يەتمىش دۆرەم مەغپىرتىنى تىلەپ توۋا قىلىمەن دېگىنىنى ئاڭلىدى. بەزى گەپلەر بويىچە ئۇ يەتمىشتىن كۆپ دېگەندى. ئۆلىما ئىبنات خالىد ۋە ئابۇ خۇرايرالار: ئاللانىڭ پەيغەمبىرىنىڭ دەۋاتقىنى مۇنداق: ئى ئاللا، گۆرنىڭ ئازابىدىن، ئوتنىڭ ئازابىدىن سەندىن پاناھ ئىزدەيمەن (بۇخاري، 1 ـ قىسمى) بۇ باپتىكى گەپ ـ سۆزلەردىن ھەرقانداق بىر سەممىي بولغان كىشى، شۇنداق مۇتلەق بىر پاكىتنى ئېنىق كۆرەلەيدۇكى، بىزنىڭ ئاتىمىز بولغان ئادەمئاتا ئىتائەتسىزلىككە يىقىلىپ چۈشۈپ، ئوي ـ پىكىرلىرى رەزىللىشىپ، يامانلىققا مايىل بولۇشقا باشلىغان. شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى بولغان بىزلەر، تەبىئي ھالدا ئۇنىڭ شۇ چىرىكلىكى ۋە گۇناھقا مايىللىقىنى ۋارىس قىلىپ كەلدۇق. ئۆزىمىزنىڭ شەخسىي كەچۈرمىشلىرىمىزمۇ بۇنى بىزگە ئىسپاتلاپ كېلىۋاتىدۇ.

ئۇلۇغ پەيغەمبەرلەر، ھەتتا ئىسلامىيەتنىڭ پەيغەمبىرى مۇھەممەدنىڭمۇ ئېغىر گۇناھلارنى سادىر قىلغانلىقىنى بىلىپ ئۆتتۇق. شۇڭا ھەرقانداق بىر يەردىكى ھەرقانداق بىر ئادەم، خۇدانىڭ ئەمر-قانۇنلىرىغا خىلاپلىق قىلغانلارنى ئازابىدىن قۇتقۇزىدىغان بىر قۇتقۇزغۇچىغا موھتاجتۇر. ھەممىمىز ئۆزىمىزنىڭ روھىنى گۇناھتىن ھۆر قىلىدىغان، خۇدانىڭ ئادالەتلىكىنى ۋە رەھىم-شەپقىتىنى نامايەن قىلىدىغان قۇسۇرسىز بىر قۇربانلىققا موھتاجمىز. بۇ ئىش پەقەتلا ھەزرىتى ئەيسا مەسىھنىڭ كرېستكە مىخلىنىشى، يەنى ئىنسان ئۈچۈن قىلغان ئۆلۈمى ئارقىلىق ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ. كىمدىكىم ئۇنىڭغا ئېتىقاد باغلىسا، شۇ كىشىنىڭ گۇناھلىرى خۇدانىڭ كەچۈرۈم قىلىشىغا ۋە مۇقەددەس روھنىڭ ۋاستىسى بىلەن پاكلىنىشقا ئېرىشەلەيدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇ مەڭگۈلۈك ھاياتقا، مەڭگۈلۈك خۇرسەنلىككە ئېرىشكەن بولىدۇ.

بەزى مۇسۇلمان قېرىنداشلىرىمىزنىڭ، نېمىشقا ئۆزلىرى مۇنزال (ۋەھىي قىلىنغان) دەپ قارايدىغان كىتابلارنىڭ بايانلىرىغا قارشى تۇرۇقلۇق تۇرۇپ، پەيغەمبەرلەردىكى گۇناھلارنىڭ داغلىرىنى يۇيۇۋېتىشكە ئىنتىلىدىغانلىقلىرىنى چۈشەنمەيمەن. بولۇپمۇ پەيغەمبەرلەردىن ھېچقايسىسى ئۆزلىرىنى گۇناھسىز دەۋالغان ئەمەس، ئەكسىچە ئۆزلىرىنىڭ ئاجىز ئىكەنلىكىنى ۋە گۇناھكار ئىكەنلىكىنى ئىقرار قىلغان شارائىت ئاستىدا ئاشۇنداق كۆز-قاراشلارنىڭ بولۇشى تېخىمۇ ئورۇنسىزدۇر. بەرھەق خۇدا ھەممىدىن ئۈستۈن دانالىقى بىلەن كىتابلىرىنى چۈشۈرگەن، ئېتىقادنى بېكىتكەن. ئۇ بارلىق ئىشلىرىدا پۈتۈنلەي دانالىق كۆرسەتكەن، ئىنسانلارنىڭ ھەرقانداق موھتاجلىرىنى پۈتۈنلەي بىلىدىغاندۇر.

4-مۇزاكىرە

مەسىھ ئەيسانىڭ كرېستكە مىخلىنىشى

كىرىش سۆز

مەيلى شەرىئەت قانۇنلىرىدا ياكى دۆلەتنىڭ قانۇنلىرىدا بولسۇن، قانۇنغا خىلاپلىق قىلغۇچىلار ياكى جىنايەتچىلەرنىڭ ھەممىسىگە جازا بېرىلىدۇ دەپ بەلگىلەنگەن. بۇ قانۇنلارغا ئاساسەن جىنايەتچىگە بېرىلىدىغان جازانىڭ ئېغىر-يېنىكلىكى، زىيانكەشلىككە ئوچۇرغۇچىنىڭ قانداق ئادەم ئىكەنلىكىگە قاراپ بېكىتىلىدۇ. مەسىلەن: مەكتەپتىكى بىر ئوقۇغۇچى ئۆز ساۋاقدىشىنى ھاقارەتلىسە، بېرىلىدىغان جازا يېنىكرەك بولىدۇ. ئەمما ئوقۇتقۇچىسىغا شۇنداق قىلسا، مەكتەپتىن ھەيدىۋېتىلىشى مۇمكىن. قانۇن بويىچە، بىرسى ئادەتتىكى پۇقرانى ھاقارەتلىسە، ئەيىبلىك ئىش قىلغان بولىدۇ. بىر سوتچىغا شۇنداق قىلسا، ئۇنىڭغا ئېغىرراق جازا بېرىلىدۇ. ئەمما ئەگەر پادىشاھقا ھاقارەت قىلسا، ئۇنىڭغا تېخىمۇ ئېغىر جازا بېرىلىدۇ. ئۇلۇغلۇقى، ھەيۋىسى ۋە مۇقەددەسلىكى جەھەتتە ھەممىدىن ئۈستۈن تۇرىدىغان خۇداغا گۇناھ قىلسا، ئۇنىڭغا

بىرلىدىغان جازا قانچىلىك ئېغىر بولار! شۈبھىسىزكى ئۇ كىشى ئەبەدىيل تۈگىمەيدىغان قاتتىق ئازابقا مەھكۇم قىلىنىدۇ.

خۇدا ئەڭ ئادىل. ئۇ زەررىچىلىك سەۋەنلىكنىمۇ كۆرمەسكە سېلىپ ئۆتكۈزۋەتمەيدۇ. ئۇ تېگىشلىك جازاسىنى بەرمەي قويمايدۇ. شۇڭا ئېتىراپ قىلىشىمىز كېرەككى، ھەممە ئادەم خۇداغا گۇناھ قىلغان :

«چۈنكى ئادەملەرنىڭ ھەممىسى گۇناھ سادىر قىلىپ، خۇدانىڭ ئۇلۇغلىقىغا يېتەلمەي، ئۇنىڭدىن مەھرۇم بولدى» (رىملىقلارغا يېزىلغان خەت 3ـباب، 23ـئايەت).

گۇناھلىرىنىڭ جازاسى ئۈچۈن دوزاخنىڭ ئوتىدا ئازابلىنىپ، دوزاختىن چىقالمايدىغان بولدى. ئەمما مۇشۇنداق بولغىنىدا، خۇدانىڭ رەھىمدىللىقى نەگە كەتكەن بولىدۇ؟ يەنە كېلىپ، گۇناھكارلارغا رەھىم-شەپقەت كۆرسىتىپ ئۇلارنى كەچۈرسە، ئۇنىڭ ئادىللىقى نەگە كەتكەن بولىدۇ؟ شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇ ئۆزىنىڭ ئادىللىقىنىڭ تەلىپىنى ھەم رەھىم-شەپقىتىنىڭ تەلىپىنى بىرلەكتە تەڭ قانائەتلەندۈرەلەيدىغان بىر ۋاستىنى ئورۇنلاشتۇرۇپ چىققان.

1ـقىسمى

خۇدانىڭ ھەزرىتى ئەيسانى كىرىستكە مىخلىشىدىكى مەقسىتى. ئەيسا ئىناقلاشتۇرۇشنى قانداق ئەمەلگە ئاشۇرغان؟

ئادەمئاتا خۇداغا ئاسىيلىق قىلىپ گۇناھ ئۆتكۈزگەنلىكتىن ئېرەن باغچىسىدىن قوغلىۋېتىلگەن. (تەۋرات: ئالەمنىڭ يارىتىلىشى 3ـباب). بۇ ۋەقە سۈرە بەقەر، 36ـئايەتتىمۇ بايان قىلىنغان:

ـ شەيتان ئۇ ئىككىسىنى تېيىلدۇردى (يەنى مەنئى قىلىنغان دەرەخنىڭ مېۋىسىنى يېگۈزۈپ خاتالاشتۇردى)، تۇرۇۋاتقان جەننەتتىن چىقاردى. شۇنىڭ بىلەن ئادەمئاتا ئەۋلادلىرى بىلەن بىللە مەڭگۈلۈك ئۆلۈمگە مەھكۇم بولغان. ئۇنىڭدا رەزىل ھاۋايى-ھەۋەسلەر كۆپىيىپ، يامانلىق خاھىشى كۆڭلىدە يىلتىز تارتقان. ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى ئاتىنىڭ بۇ خاھىشلىرىغا ۋارىسلىق قىلىپ ئۇنىڭ ئىزىنى باسقان. شۇنىڭ بىلەن بۇ دۇنيا رەزىللىككە تولغان. مۇشۇ رەزىللىكلەر ئۈچۈن، خۇدادا ئىنسانلارنى ھالاك قىلىشتىن سىرت، ئۆز ئادىللىقىنىڭ تەلىپىنى قانائەتلەندۈرىدىغان ھېچقانداق يول قالمىغاندەك ئىدى. چۈنكى ئىنسانلار ئۆزلىرىنى ئۆزگەرتىپ، ئەسلىدىكى پاك ۋە مۇقەددەس ھالىتىگە قايتالايدىغان يولنى تاپالمىغان. پەقەتلا يارىتىلغان ۋاقتىدىكى ئەينى ھالىتى جەننەتكە لايىقتۇر ــ يەنى ساپ، پاك ۋە مۇقەددەس ھالەتتۇر. خۇدا يەنە، ئۆزىنىڭ بېكىتكەن قانۇنلىرىدىن ئېزىپ كېتىشى مۇمكىن ئەمەس؛ خۇدانىڭ ئادىللىقى، ئۆزىنىڭ ئادىل يولدا مېڭىشىنى، ھەربىر گۇناھكارنىڭ تېگىشلىك جازاغا ئۇچرىشىنى، ئۇلارنىڭ ئۆلۈم ئۈچۈن بەدەل تۆلىشىنى تەلەپ قىلىدۇ.

«گۇناھ سادىر قىلغۇچى جان ئىگىسى ئۆلىدۇ. ئوغۇلنىڭ گۇناھىنى ئاتىسىغا، ئاتىنىڭ گۇناھىنى ئوغلىغا كۆتۈرگۈزمەيدۇ. ئادىل ئادەمنىڭ ئادىللىقى ئۆزىگە تەۋە، يامان ئادەمنىڭ يامانلىقى ئۆزىگە تەۋەدۇر» (تەۋرات: ئەزاكىيال 18_باب، 20_ئايەت).

قانۇن چىقارغۇچىنىڭ ئۆزى، ئۆزىنىڭ چىقارغان قانۇنلىرىنى بەجا كەلتۈرمىسە، ئۇنداقتا ئادىللىق دېگەن نەدىمۇ مەۋجۇت بولغان بولسۇن؟!!

تەبىر جەھەتتىن ئېيتقاندا، ئادىللىق دېگەن ئادىلسىزلىقنىڭ ئەكسى بولۇپ، ئۇ ھەققانىيەت، توغرا، خالىس، تەربىيە ۋە تۈزىتىش، ۋاپاغا ۋاپا، جاپاغا جاپا قايتۇرۇشلارنى كۆرسىتىدۇ. مېھرى_شەپقەت بولسا، كۆڭلى يۇمشاق، شاپائەت، خەير_ئېھسان، سېخىيلىك ۋە ئەپۇ قىلىش دېگەنلەرنى كۆرسىتىدۇ. بەزىلەر: رەھىمدىللىق _ جازالاشقا تېگىشلىك بولغانلارنى قويۇۋېتىشتىن ئىبارەت دەيدۇ. خۇدا ھەم رەھىمدىل ھەم ئادىل بولغانلىقتىن، ئۇ ئۆزىنىڭ ئادىللىق يولى بىلەن، ئادىل ھالدا كىشىلەرگە رەھىمدىللىق قىلىشنى خالايدۇ. شۇڭلاشقا ئۇ گۇناھتىن ھۆر قىلىش خىزمىتىنى ئەزەلدىنلا قىلىشقا باشلىغان. بۇ خىزمەتنى قىلىشتىكى بىر باسقۇچ، مۇساغا چۈشۈرۈلگەن تەۋراتتىن بولدى. تەۋرات ۋە ئۇنىڭ ئىچىدىكى مۇقەددەس قانۇننىڭ ئاساسى بولسا، بىگۇناھ ھايۋانلارنى قۇربالىق قىلىشتىن ئىبارەتتۇر. بۇ قۇربانلىق قىلىنغان ھايۋانلارنىڭ تۆكۈلگەن قېنى گۇناھنى يېپىپ تۇرىدۇ دېيىلگەن.

ئادەمئاتىنىڭ ئوغلى ھابىل، مۇساغا چۈشۈرۈلگەن قانۇندىن ئىلگىرىلا قۇربانلىق قىلىشقا باشلىغانىدى. كېيىنكى ئەۋلادلارمۇ مۇقەددەس قانۇن چۈشۈرۈلۈپ بېرىپ چىقىلغىچە، ئوخشاشلا شۇنداق قۇربانلىقلارنى قىلىپ كەلگەن. مۇسا خۇدانىڭ باياناتچىسى بولۇپ، بۇ قۇربانلىق توغرىسىدىكى ئىشلارنى مۇقەددەس قانۇندا تەپسىلىي ھالدا ئېيتىپ بېرىدۇ. مۇقەددەس قانۇندا، خۇدا بۇ قۇربانلىق قىلىشتىكى ئىشلار ئارقىلىق، گۇناھنىڭ نەقەدەر يىرگىنىشلىك ھەم پاجىئەلىك ئىكەنلىكىنى ئىنسان قەلبىگە چوڭقۇر سىڭدۈرۈۋېتىش ئۈچۈن، ئۇلارغا باللارچە ئۆگىتىشكە باشلىغان. خۇدا ھايۋانلارنى ھالال ۋە ھارام دەپ ئىككى تۈرگە ئايرىغان، پەقەت ھالال ھايۋانلارنىلا قۇربانلىق قىلغىلى بولاتتى. ئۇ بۇ ئىشلار بىلەن ئۇلارغا: «دەرۋەقە، مۇقەددەس قانۇن بويىچە، ھەممە نەرسە دېگۈدەك قان بىلەن پاكلىنىدۇ. قان تۆكۈلمەي گۇناھلار كەچۈرۈم قىلىنمايدۇ» دەپ ئۆگەتكەن (ئىنجىل: ئىبرانىيلارغا يېزىلغان خەت 9_باب، 22_ئايەت).

شۇنىڭ بىلەن ئۇ گۇناھكار بولغان ئادەمنى گۇناھى ئۈچۈن ھالال ھەم ھېچقانداق قۇسۇرى يوق بىر ھايۋاننى قۇربانلىق سۈپىتىدە كەلتۈرۈشكە بۇيرۇغان. گۇناھكار ئۆزىنىڭ ئۆلۈشكە تېگىشلىك ئىكەنلىكىنى ئۆزىگە ئەسكەرتىش ئۈچۈن، قۇربانلىقنى سويۇپ ئاندىن ئۇنى ئوت ئۈستىگە قويۇشى كېرەك. ھالبۇكى، گۇناھ ئورنىغا سويۇلغان بۇ قۇربانلىق ئارقىلىق، گۇناھنى

(ئىشەنچىسى بولسا) خۇدا ئالدىدا يېپىلغان دەپ ھېسابلىنغىلى بولاتتى. بۇ تۈرلۈك قۇربانلىقلارنىڭ ھەممىسى، خۇدانىڭ كەلگۈسىدە ئەۋەتمەكچى بولغان مەسىھنىڭ (قۇتقۇزغۇچىسىنىڭ) ئۇلۇغ قۇربانلىقىنى كۆرسەتكەن. چۈنكى ئاشۇ قۇربانلىق قىلىنغان بارلىق ھايۋانلارنىڭ قىممىتى بىرمۇ ئادەمنىڭ گۇناھى ئۈچۈن بەدەل بولالمايتتى.

«مەسىھ ئەيسا يېتىپ كەلگەندە، چۆمۈلدۈرگۈچى يەھيا پەيغەمبەر يەھيا ئۇنى كۆرستىپ تۇرۇپ:

- مانا بۇ پۈتۈن دۇنيادىكى ئىنسانلارنىڭ گۇناھىنى تۆگىتىش ئۈچۈن قۇربان قىلىنىدىغان خۇدانىڭ قوزىسىدۇر! - دەپ جاكارلىغان» (ئىنجىل: يۇھاننا بايان قىلغان خۇش خەۋەر 1-باب).

يەھيانىڭ مۇشۇ گېپى بويىچە ئېيتقاندا، بۇ دۇنياغا كەلگىنى، گۇناھىنى ياپىدىغان بىر قۇربانلىق ئەمەس، بەلكى بۇ پۈتۈن دۇنيادىكى ئىنسانلارنىڭ گۇناھىنى تۈگىتىدىغان بىر قۇربانلىقتۇر. شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇ چوقۇم ئەڭ ئاخىرقى قۇربانلىق بولغان بولىدۇ.

تېخىمۇ تەپسىلى قىلىپ چۈشەندۈرسەك، ۋاقتى-سائىتى توشقاندا، خۇدا ئۆز كالامى (سۆزى) مەسىھ-قۇتقۇزغۇچىنى ئەۋەتكەن. ئۇ ئىنسان سۈپىتىدە تۇغۇلۇپ، بۇ دۇنيادا، بىزگە ئوخشاش ئادەم بولۇپ ياشىغان، ئەمما ئۇ بىزدەك گۇناھ سادىر قىلغان ئەمەس، ھېچقانداق ئالدامچىلىق قىلىپ باققان ئەمەس. (بۇ كىتابنىڭ 5-مۇزاكىرىسىدىكى مەسىھنىڭ گۇناھسىزلىقى توغرىسىدىكى سۆھبەتنى كۆرۈڭ). بۇ كالام - يەنى مەسىھ، گۇناھكار ئادەملەرنىڭ ئورنىدا ئەيىبلىنىش ئۈچۈن، ئۆزىنى كرېستكە (دارغا) مىخلىتىپ ئۆلۈشكە تۇتۇپ بەرگەن. ئۇ گۇناھسىز، مۇكەممەل ئادەم بولۇپ، چەكلىك ۋاقىت ئىچىدە بۇرۇنقى ۋە كېيىنكى ھەممە ئادەملەرنىڭ بارلىق گۇناھلىرىنى ئۈستىگە ئالغان، ئۇ بىزنىڭ ئورنىمىزدا خۇدانىڭ گۇناھ ئۈستىگە تۆكمەكچى (بەرمەكچى) بولغان غەزەپلىك جازالىرىنى قوبۇل قىلغان. گۇناھىنىڭ جازاسى - خۇدادىن ئايرىلىشتۇر، شۇڭلاشقا ئۇنىڭ روھى خۇدادىن ئۈچ سائەتلىك ئايرىلغان. شۇ ئۈچ سائەتنىڭ ئەڭ ئاخىرقى مىنۇتلىرىدا:

«-ھەزرىتى ئەيسا يۇقىرى ئاۋاز بىلەن ۋارقىراپ: «ئەلوھىي، ئەلوھىي! لەمە شەۋاقتانى؟ -دېدى» (مەنىسى: خۇدايىم، خۇدايىم! نېمىشقا مېنى تاشلىۋەتتىڭ؟) (ئىنجىل: مەتتا بايان قىلغان خۇش خەۋەر 27-باب، 46-ئايەت؛ ماركۇس بايان قىلغان خۇش خەۋەر 15-باب، 24-ئايەت)

دېمەك ئۇ، دۇنيادىكى مىليونلىغان ئادەملەرنىڭ مەڭگۈلۈك دوزاخلىرىنى (دوزاخ -خۇدادىن ئايرىۋېتىلىشتىن ئىبارەت) چەكلىكلا ۋاقىت ئىچىدە بېشىدىن ئۆتكۈزىۋەتكەن، بارلىق بەدەلنى تۆلىۋەتكەن. خۇدا مانا مۇشۇ ۋاستىسى بىلەن بىرلا ۋاقىتتا، ھەم ئۆزىنىڭ ئادىللىقىنى قانائەتلەندۈرگەن ھەم ھەر بىر ئادەمنى ئۆزىنىڭ رەھىمدىللىكىگە مەڭگۈلۈك ئېرىشەلەيدىغان قىلىۋەتكەن.

خۇدا ئۆز كالامى مەسىھنىڭ مۇكەممەل قۇربانلىقىنى قوبۇل قىلغان. مۇشۇنداق بولغانلىقتىن داۋۇد پەيغەمبەرنىڭ تۆۋەندىكى گېپى ئەمەلگە ئاشۇرۇلغان: رەھىم-شەپقەت ۋە ھەقىقەت بىرلىككە كەلتۈرۈلگەن؛ ھەققانىيەت ۋە تىنچلىق بىر-بىرنى سۆيۈشكەن (زەبۇر 85-كۈي، 10-مىسرا).

مەسىھ ئەيسانىڭ كرېستتىكى ئۆلۈمىگە ئېتىقاد باغلىغان ھەممە كىشىلەر بۇ نىجاتلىققا ئېرىشىدۇ. بۇ نىجاتلىق - گۇناھ كەچۈرۈم قىلىنىشى بىلەنلا، يېڭى بىر ھاياتقا ئېرىشىشتىن ئىبارەتتۇر. بۇ يېڭى ھايات، خۇدانىڭ ئەمر-پەرمانلىرىنى ياخشى كۆرىدىغان روھ-قەلب بىلەن ئۆتىدۇ - بۇ ھايات، ئادەمنىڭ كۈچىگە تايانمايدىغان، خۇدانىڭ مۇقەددەس روھىنىڭ كۈچىگە تايىنىدىغان ھاياتتۇر. بۇ يېڭى ھايات توغرىسىدا تەۋراتتىكى ئىككى پەيغەمبىرىمىز يەرەميا ۋە ئەزاكىيالار ئاۋۋال بېشارەت بېرىپ مۇنداق دېگەن:

«ۋاقتى كەلگەندە، دەپ جاكارلىدى ئىگەم، مەن ئىسرائىل ۋە يەھۇدىيە قوۋملىرى بىلەن يېڭى ئەھدە تۈزىمەن. بۇ ئەھدە ئۇلارنىڭ ئەجدادلىرى بىلەن تۈزگەن ئەھدىگە (مۇقەددەس قانۇنغا) ئوخشىمايدۇ. چۈنكى ئۇلارنىڭ ئەجدادلىرىنى (مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق) مىسىردىن ئېلىپ چىقىپ ئۆز قولۇم بىلەن يېتەكلىگىنىمدە، گەرچە مەن ئۇلارنىڭ يولدىشى بولغان بولساممۇ، ئۇلار مەن بىلەن تۈزۈشكەن ئەھدىگە بۇزغۇنچىلىق قىلدى. لېكىن مېنىڭ ئىسرائىل قوۋمى بىلەن تۈزىدىغان بۇ ئەھدەم شۇكى:

-شۇندىن باشلاپ،
مەن ئۆز قانۇنۇمنى ئۇلارنىڭ زېھنىگە سالىمەن،
ھەمدە ئۇلارنىڭ دىلىغا يازىمەن.
مەن ئۇلارنىڭ ئىلاھى بولىمەن،
ئۇلارمۇ مېنىڭ خەلقىم بولىدۇ.
شۇندىن باشلاپ ھېچكىم ئۆز قوشنىسىغە
ياكى ئۆز قېرىندىشىغا: -
ئىگەمنى تونۇك دەپ ئۆگىتىپ يۈرمەيدۇ.
چۈنكى ئۇلارنىڭ ھەممىسى،
يەنى ئەڭ كىچىكىدىن چوڭىغىچە
مېنى تونۇپ بولغان بولىدۇ.
چۈنكى مەن ئۇلارنىڭ يامانلىقلىرىنى كەچۈرىمەن،
ھەمدە ئۇلارنىڭ گۇناھلىرىنى ئېسىمدە ساقلاپ يۈرمەيمەن.
- جاكارلىدى پەرۋەردىگار»
(تەۋرات: يەرەمىي 31-باب، 31- ئايەتتىن 34- ئايەتكىچە)

«مەن (پەرۋەردىگار) سۈپ-سۈزۈك سۇنى ئۈستۈڭلارغا چاچىمەن، بۇنىڭ بىلەن سىلەر پاك بولىسىلەر. سىلەرنى ھەممە پاسكىنىلىقىڭلاردىن ۋە

بۇتلىرىڭلاردىن پاكلايمەن. مەن سىلەرگە يېڭى قەلب بېرىمەن، يېڭى بىر روھ بېرىمەن؛ سىلەردىكى تاش يۈرەكنى ئېلىپ تاشلاپ، يۇمشاق قەلب ئاتا قىلىمەن. مېنىڭ روھىمنى ئىچىڭلارغا كىرگۈزۈپ، سىلەرنى ئەمر-پەرمانلىرىم بويىچە ماڭغۇزىمەن، مېنىڭ ھۆكۈملىرىمنى ئىسىڭلاردا چىڭ ساقلاتقۇزىمەن، شۇنىڭ بىلەن ئۇلارغا ئەمەل قىلىسىلەر....سىلەر مېنىڭ قوۋمىم بولىسىلەر، مەن سىلەرنىڭ خۇدايىڭلار بولىمەن» (تەۋرات: ئەزاكىيال 36-باب 25-ئايىتىدىن 27-ئايىتىگىچە)

ئىنجىلدا يەنە، بۇ يېڭى ئەھدە توغرىسىدا روسۇل پېترۇس مۇنداق دېگەن: «توۋا قىلىڭلار،........چۈنكى خۇدانىڭ ئۆز روھىنى ئادەمگە تەقدىم قىلىشقا بەرگەن ۋەدىسى، سىلەرگە، سىلەرنىڭ پەرزەنتلىرىڭلارغا، بارلىق يات يۇرتلۇق ھەممە مىللەتلەرگە، يەنى بىزنىڭ رەببىمىز خۇدا ئۆزىگە چاقىرغان كىشىلەرنىڭ ھەممىسىگە بولىدۇ ..... ھەممىسىگە ئۆزىنىڭ روھىنى تەقدىم قىلىدۇ» (ئىنجىل: ھەزرىتى ئەيسا ئەلچىلىرىنىڭ پائالىيەتلىرى 2-باب، 38- ۋە 39-ئايەت)

بۇ يېڭى ئەھدىنى، مەسىھ ئەيسا ئۆزىنىڭ قېنى ۋە جېنى بىلەن ئىنسان ئۈچۈن قولغا كەلتۈرگەن.

خۇدادىن گۇناھلار ئۈچۈن كەچۈرۈم ئېلىش ۋە خۇدانىڭ قوبۇل قىلىشىغا ئېرىشىش ئۈچۈن قىلىنغان قۇربانلىقلارنىڭ ئىسلام دىنىدىكى تۇتقان ئورنى مۇھىم. (بۇ جەھەتتە ئىسلام دىنى باشقا دىنلارغا ئوخشاش.) بۇ توغرۇلۇق تەپسىلىي ھالدا سۆزلىشىمىزنىڭ ھاجىتى يوق. ھەربىر مۇسۇلمان قۇربان ھېيت ئۈچۈن قوي سويۇشنى، تائام ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ كەڭ قورساقلىقى ۋە بەخت ئاتا قىلىشىغا ئېرىشىشنىڭ بەدىلى دەپ ھېسابلايدۇ. شۇنىڭغا ئوخشاش، ھەزرىتى ئىبراھىمنىڭ قىلغان قۇربانلىق قوچقارى ئوغلىنىڭ ئورنىدا سويۇلغان:

بىز ئۇنىڭ ئورنىغا چوڭ بىر قۇربانلىقنى (يەنى جەننەتتىن چىققان قوچقارنى) بەردۇق (سۈرە سافغات، 107-ئايەت).

شۇنىڭ بىلەن ھەربىر قىلىنغان قۇربانلىق، قۇربانلىق قىلغۇچىنىڭ ئورنىدا، كەچۈرۈمگە ئېرىششتىكى بىر خىل ۋاستە دەپ قارىلىدۇ. تۆۋەندىكى ھەدىسىدىن ھەتتا مۇھەممەدنىڭ ئۆزىمۇ قۇربانلىقنىڭ قېنىنى گۇناھنى يۇيۇش ۋە كەچۈرۈم قىلىنىشقا ئېرىششتىكى ۋاستە دەپ قارىغانلىقىنى بىلىمىز:

ئۇ قىزى فاتىماغا شۇنداق دېگەن: ئى فاتىما، قۇربانلىق قىلغاندا، ئۇنىڭ

بىشىدا تۇرغىن، چۈنكى قىنىنىڭ بىرىنچى تامچىسى يەرگە چۈشۈشى بىلەنلا گۇناھلىرىڭ كەچۈرۈم قىلىنىدۇ.»

مۇھەممەدنىڭ سۆزى تىلغا ئېلىنغان پۇلسىرات دېگەن ھەدىسىدە مۇنداق دېيىلگەن: ئادەملەر ئىلگىرى قىلغان قۇربانلىق قويلىرىنىڭ ئۈستىگە مىنىپ، پۇلسىرات سىم كۆۋرۈكتىن جەننەتكە ئۆتكۈزۈلىدىكەن.

بۇ قۇربانلىقلار، ئۇلارنى قۇربانلىق قىلغان ئادەملەرنىڭ جېنىغا باراۋەر ئەمەس؛ ئەمەلىيەتتە قۇربانلىق قىلىنغان بارلىق ھايۋانلارنىڭ يىغىندىسى بىر ئەقىل ئىگىسىگە تەڭ كېلەلمەيدۇ. ئۇلار گۇناھنى يۇيۇشقا بەدەل بولالمايدۇ، ئۇلار پەقەتلا ئالەمدىكى ئەڭ ئۇلۇغ بولغان مەسىھنىڭ قۇربانلىقنى كۆرسىتىپ بېرىشتىكى بىر سىمۋولدۇر خالاس. تەۋراتتا نۇرغۇن قېتىم، بۇ ئۇلۇغ قۇربانلىقنىڭ كەلگۈسىدە كېلىدىغانلىقى توغرىسىدا بېشارەت قىلىنغان ۋە ھەرخىل ئۇسۇللاردا ئالدىن ئېيتىلغان: ئىنجىلدا بولسا، بۇ بېشارەتلەرنىڭ ھەممىسى، مەسىھ ئەيسانىڭ كرېستكە مىخلىنىشى بىلەن ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى دېيىلگەن. خۇدا پەقەت مۇشۇ قۇربانلىقنىلا بارلىق ئىنسانىيەتنىڭ جېنىغا باراۋەر بولىدۇ دەپ ھېسابلايدۇ.
«چۈنكى خۇدا دۇنيادىكى ئىنسانلارنى شۇ قەدەر سۆيدۈكى، ئۆزىنىڭ بىردىنبىر يېگانە ئوغلىغا ئېتىقاد قىلغانلارنىڭ ھەممىسىنى ھالاك بولماي، مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشسۇن دەپ، ئۇنى قۇربان بولۇشقا ئەۋەتىپ بەردى» (ئىنجىل: يۇھاننا بايان قىلغان خۇش خەۋەر 3-باب، 16-ئايەت).

2-قىسمى

پەقەت مەسىھ ئەيسالا ئاشۇ قۇربانلىق ۋەزىپىگە لايىقتۇر ئاشۇ ئۇلۇغ قۇربانلىققا لايىق ھەم ئۇنى ئورۇندىيالايدىغان كىشى پەقەت مەسىھ ئەيسالا بولۇشتىكى سەۋەبلەر تۆۋەندىكىدەك (تەۋراتتىكى قۇربانلىق قىلىش توغرىسىدىكى پرىنسىپلىرىغا ئاساسەن):

1. قۇربانلىق ساپ، پاك، قۇسۇرسىز بولۇشى كېرەك.

2. قۇربانلىقنىڭ قىممىتى، گۇناھىدىن ھۆر قىلىنىدىغان بارلىق ئىنسان جېنىنىڭ قىممىتىگە باراۋەر بولۇشى كېرەك.

3. قۇربانلىق پەقەت ئىنسان خىلىدىن بولۇشى كېرەك.

4. قۇربانلىق، خۇدا بىلەن ئىنسان ئوتتۇرىسىدا ئالاقىچى بولۇش سالاھىيىتىگە ئىگە بولۇشى كېرەك.

بىرەرسى، مۇشۇ شەرتلەرگە يېتەلەيدىغان ئادەمنى پۈتۈن ئىنسان ئارىسىدىن ئىزدىسە مەسىھ ئەيسادىن باشقا ھېچقانداق ئادەمنى تاپالمايدۇ. سەۋەبى شۇكى، ھەر بىر ئادەم، ھەتتا پەيغەمبەرلەرمۇ گۇناھ قىلغان، شۇنداقلا ئۇلار ئۆزلىرىنى گۇناھتىن خالاس قىلىدىغان بىرسىگە موھتاج. خۇدانىڭ نەزىرىدە ھېچقانداق ئادەم بۇ خىلدىكى زۆرۈر قىممەتكە ئىگە ئەمەستۇر. خۇدانىڭ كالامى بولغان مەسىھ ئەيسادىن باشقا ھېچكىم ئۆزلۈكىدىن بۇ سالاھىيەتكە ئىگە بولالمايدۇ.

«ئى شەپقەتچىم،
جېنىم دەرد-ئەلەمدە، چىرىكلىكتىدۇر،
قولۇڭدا داۋالانسۇن، ئۆلۈمىڭدىن شىپا تېپىپ،
ئامان-ئېسەن يەتكۈزگۈچى، پاناھ ئىزدەي كىرېستىڭدىن،
مېنىڭ ئۈچۈن تىلىكىمنى سورا ئاڭلىغۇچى ئاتاڭدىن.
بىرلا خۇدا باردۇر، ئۇنىڭ بىلەن ئىنسان ئارىسىدا بىرلا ئەپلەشتۈرگۈچى باردۇر، ئۇ
ئۆزى ئىنسان بولغان مەسىھ ئەيسادۇر» (ئىنجىل: تىموتىيغا يېزىلغان بىرىنچى خەت، 2-باب).

3-قىسمى

مەسىھ ئەيسا ئۆز ئىختىيارى بىلەن كرېستكە مىخلانغانمۇ؟
بەزى مۇسۇلمانلار مەسىھ ئەيسانىڭ ئەمەلىيەتتە كرېستكە مىخلانغانلىقىغا ئىشەنمەيدۇ. ئۇلاردىن سەۋەبىنى سورىساق ئۇلار جاۋابەن: ئۇ پەيغەمبەرلەر ئارىسىدىكى ئەڭ نادىرلاردىن بولغاندىن كېيىن، خۇدا قانداقمۇ ئۇنى رەزىل يەھۇدىيلارنىڭ كرېست ئۈستىدە شۇنچە دەھشەتلىك ئۆلتۈرۈشىگە يول قويۇشقا تاپشۇرسۇن؟ بۇ ھەرگىز مۇمكىن ئەمەس. - دېيىشى مۇمكىن. لېكىن ئاغزىدا شۇنداق دېگىنى بىلەن، ئۇلار قۇرئاندا خۇدانىڭ ئاشۇنداق ئىشقا يول قويغانلىقىنىڭ بايان قىلىنغانلىقىنى ئۇنتۇپ قالغان. بۇنى سۈرە نىسا، 155-ئايەتتىن كۆرۈۋالساق بولىدۇ:
-ئۇلار ئەھدىنى بۇزغانلىقلىرى، ئاللانىڭ ئايەتلىرىنى ئىنكار قىلغانلىقلىرى، پەيغەمبەرلەرنى ناھەق ئۆلتۈرگەنلىكلىرى ئۈچۈن.. ...(ئاللا) ....دىللىرىنى پېچەتلىۋەتتى... سۈرە بەقەرە، 91-ئايەت:
-ئۇلارغا (يەھۇدىيلارغا).......سىلەر (تەۋراتقا) ئىشىنىدىغان بولساڭلار،

ئىلگىرى نېمە ئۈچۈن ئاللانىڭ پەيغەمبەرلىرىنى ئۆلتۈردۈڭلار؟ ـ دېيىلگەن.
سۈرە بەقەرە، 61ـئايەت:

ـبۇ ئۇلارنىڭ ئاللانىڭ ئايەتلىرىنى ئىنكار قىلغانلىقلىرى پەيغەمبەرلەرنى ناھەق ئۆلتۈرگەنلىكلىرى تۈپەيلىدىن بولدى. مۇھەممەد سەكراتتا چۈشكەن ۋاقتىدا، (ئۆلىما ئالماغازىنىڭ تارىخىدا، مۇھەممەد ئىبن ئىسھاقنىڭ تەرجىمىھاللىرى، ۋە ھەدىسلەرگە ئاساسەن) ئۆزىنىڭ مەلۇم بىر ساتقۇن ئايالنىڭ قولىدا زەھەرلەنگەنلىكىنى ئېتىراپ قىلغان. ئۇنىڭدىن سىرت، تەۋرات، زەبۇر ۋە ئىنجىلنىڭ ئېنىق بايانلىرىغا ئاساسەن، مەسىھ ئەيسانىڭ كرېستكە مىخلىنىشى، خۇدا ئەزەلدىن بۇرۇنلا بېكىتىپ قويغاندەك مەسىھنىڭ پۈتۈنلەي ئۆز ئىختىيارلىقى بىلەن بولغان ئىشتۇر. مەسىھ ئەيسا ئۆزى ناھايىتى ئېنىق قىلىپ ئېيتقانكى، ئۇنىڭ بۇ دۇنياغا كېلىشتىكى مەقسىتى ـ كرېستكە مىخلانغان قۇربانلىق سۈپىتىدە ئۆزىنى خۇداغا ئاتاپ، ئىنسانلارنى گۇناھتىن ھۆر قىلىشقا بەدەل تۆلەشتىن ئىبارەتتۇر. بىر قېتىم ئۇ شۇنداق دېگەندە، ئۇنىڭ بىر مۇرىتى ئۇنى ئەيىبلەپ: ـ ئى رەب، شۇنداق ئىش ھەرگىز ساڭا بولمىسۇن! ـ دېگەن ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا قاراپ ئۇنى ئەيىبلەپ:

ـ شەيتان، نېرى كەت! سەن خۇدانىڭ ئەمەس، بەلكى ئىنساننىڭ ئويلىرىنى ئويلاۋاتىسەن ـ دېدى. (ئىنجىل مەتتا، 16ـباب). كېيىن، يەھۇدىي كاتتىباشلىرى ۋە موللىلىرى ئۇنى تۇتۇشقا كەلگەندە، ئۇنىڭ مۇرىتلىرىنىڭ بىرى ئۇنى ئۇلاردىن قوغدىماقچى بولغىنىدا، ئەيسا ئۇنىڭغا:

«قىلىچىڭنى قىنىغا قايتۇرۇپ سېلىۋەت! ھەرقانداق قىلىچ چىقارغۇچىلارنىڭ ھەممىسى قىلىچتا ھالاك بولىدۇ. سەن، ھازىر مەن ئاتامدىن تىلىسەملا، ئۇ ماڭا ئون ئىككى تۈمەندىن كۆپ پەرىشتىلەرنى ئەۋەتەلەيدۇ دەپ ئويلىمامسەن؟ لېكىن شۇنداق بولغىنىدا، شۇ ئىش توغرىسىدا ئېيتىلغان تەۋراتتىكى بېشارەتلەر ئەمەلگە ئاشۇرۇلارمۇ؟ ـ دېدى» (ئىنجىل: مەتتا بايان قىلغان خۇش خەۋەر 26ـباب، 52ـ ۋە 53ـ ئايەت).

بەزى مۇسۇلمان قېرىنداشلىرىمىز: خۇدا ئەيسا مەسىھنى باشقىلارنىڭ گۇناھلىرى ئۈچۈن قانداقمۇ ئۆلۈم بىلەن جازالىسۇن؟ چۈنكى قولىڭىزدىكى تەۋراتنىڭ پادىشاھلار 2ـقىسمى 14ـبابىدا:

«ئۇ بۇ قاتىللارنىڭ پەرزەنتلىرىدىن ھېچبىرىنى ئۆلۈم جازاسىغا مەھكۇم قىلمىغان، مۇسانىڭ قانۇن كىتابلىرىدا يېزىلغاندەك: ئاتىلارنى بالىلارنىڭ جىنايەتلىرى ئۈچۈن، ئوخشاشلا بالىلارنىمۇ ئاتىلارنىڭ جىنايەتلىرى ئۈچۈن ئۆلتۈرگىلى بولمايدۇ؛ ھەرقايسى ئادەم ئۆز گۇناھلىرى ئۈچۈن ئۆلۈم جازاسىغا مەھكۇم بولۇشى كېرەك» ـ دەپ يېزىلغان ئەمەسمۇ؟ ـ دەپ سورايدۇ.

جاۋابىمىز شۇكى، ئەمەلىيەتتە خۇدا مەسىھ ئەيسانى ئىنساننىڭ

گۇناھلىرى ئۈچۈن ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىنغان ئەمەس، بەلكى مەسىھ ئەيسا بىزگە بولغان مۇھەببىتىدىن بىزنىڭ ئورنىمىزدا ئۆلۈش ئۈچۈن ئىختىيار قىلىپ ئۆزىنى تۇتۇپ بەرگەن. بۇنداق قىلىشى ھەقىقەتەن مۇھەببەتنىڭ ئەڭ يۇكسەك ئىپادىسى. ئۇ ئۇلۇغلىنىشقا ئەڭ لايىق ئەمەسمۇ؟ ئىنساننىڭ قەرزىنى ئۆز ئىختىيارى بىلەن تۆلەشنى تەلەپ قىلغاندىن كېيىن، خۇدا قانداقمۇ ئۇنى قوبۇل قىلمىسۇن؟

يەھۇدىي ئالىي روھانىيلىرى، ئىبادەتخانا قاراۋۇللىرىنىڭ باشلىقلىرى ۋە ئاقساقاللىرى ھەزرىتى ئەيسانى تۇتقىلى كەلگەندە، ئۇ ئۇلارغا:

«ـ سىلەر قىلىچ ـ توقماقلارنى كۆتۈرۈپ مېنى تۇتقىلى كەپسىلەر، مېنى قاراقچى دەمسىلەر؟ مەن كۈندە سىلەر بىلەن چوڭ ئىبادەتخانىدا بىللە بولغىنىمدا، ماڭا قول سالمىدىڭلار. بىراق بۇلارنىڭ ھەممىسى پەيغەمبەرلەرنىڭ يازغانلىرىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن يۈز بەردى ـ دېدى. ئاندىن ئۇنىڭ مۇرتلىرىنىڭ ھەممىسى ئۇنى تاشلاپ قېچىپ كەتتى» (ئىنجىل: مەتتا بايان قىلغان خۇش خەۋەر 26 ـ باب، لۇقا 22 ـ باب.)

ئەيسا مەسىھ ھېچقانداق جىنايەت ئۆتكۈزۈپ باقمىغان بولسىمۇ، جىنايەتچى دەپ ھۆكۈم قىلىنىپ كىرېستكە مىخلانغان. يەھۇدىيلار يا ئۇنىڭ خاراكتېرىدىن يا قىلغان ئىشلىرىدىن ھېچقانداق قۇسۇر تاپالمىغان. ئەمما ئۇ بىزنىڭ ئورنىمىزدا قۇربانلىق بولغان، بىزگە مەھكۇم بولۇشقا تېگىشلىك جازانى ئۇ ئۆز ئۈستىگە ئالغان. مۇسانىڭ قانۇنى بويىچە، دارغا ئېسىلغان كىشى خۇدانىڭ لەنىتىگە ئۇچرىغان دەپ ھېسابلىناتتى. شۇڭا ئۇ بىزنى دەپ خۇدانىڭ لەنىتىگە ئۇچرىغان. ئۇ شۇنداق لەنەتكە ھەرگىز لايىق ئەمەس، لېكىن لەنەتكە لايىق گۇناھكار بولغان مېنىڭ ئورنۇمدا ئۆز جېنىنى تۇتۇپ بەردى. شۇنىڭدىن كۆرگىلى بولىدۇكى، خۇدا ئەڭ ئالىي بولغان پىلانلىرى ئىچىدە ئۆز پەيغەمبەرلىرىنىڭ ئۆلتۈرۈلۈشىگە يول قويغان. ھەزرىتى ئەيسا خۇدانىڭ ئادىللىقىنى قانائەتلەندۈرگەن (چۈنكى گۇناھنىڭ جازاسىنى قوبۇل قىلغان) ۋە شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا بىزگە قۇتقۇزۇلۇش، مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشىشنىڭ يولىنى ئېچىپ بەرگەن. خۇدا مەسىھ ئەيساسىز ھېچقانداق ئادەمنى كەچۈرمەيدۇ ۋە ئۇنىڭغا رەھىمدىللىقىنى كۆرسەتمەيدۇ.

بۇ، خۇدانىڭ ھەم ئادىللىقى ھەم رەھىم ـ شەپقىتىنى بىرلا ۋاقىتتا كۆرسىتىش بىلەن، ئېتىقادچىلارنى قۇتقۇزۇشقا ئەزەلدىنلا بېكىتىپ قويغان بىردىنبىر يولىدۇر. سىز خۇدانىڭ ئادىللىقى ۋە رەھىم ـ شەپقىتىنى ئاشۇنداق بىرلەشتۈرۈۋەتكەنلىكىنى ئىسلام شەرئىيىتىدىن تاپالارسىزمۇ؟ ۋە ياكى قۇرئاندىن يا ھەدىسلەردىن، سوت قىلىش، ھېساب ئېلىش ۋە كەچۈرۈم قىلىشنىڭ بىرلا ۋاقىتتا بىر تەرەپ قىلىنغان ياكى قىلىنىدىغان دېگەنلەرنى تاپالامسىز؟ بەزى

مۇسۇلمان قېرىنداشلىرىمىزنىڭ بۇ مەسىلىگە نەقىل كەلتۈرىدىغان ئايىتى شۇكى: ـ دىلىڭلاردىكى (يامانلىقنى) مەيلى ئاشكارا قىلىڭلار، مەيلى يوشۇرۇڭلار، ئۇنىڭ ئۈچۈن ئاللا سىلەردىن ھېساب ئالىدۇ. ئاللا خالىغان كىشىگە مەغپىرەت قىلىدۇ، خالىغان كىشىگە ئازاب قىلىدۇ. ئاللا ھەممە نەرسىگە قادىردۇر. (سۈرە بەقەرە، 284ـئايەت)

ئەگەر خۇدا شۇ ئايەت بويىچە ئادەملەردىن ھېساب ئالىدىغان بولسا، ئۇنداقتا نەدىمۇ خۇدانىڭ ئادىللىقى ۋە مېھرى ـ شەپقىتى بولغان بولسۇن؟ خۇدا ھەقىقەتەن ئۆزى خالىغانچە قىلىدىغان بولسىمۇ، لېكىن ئۇ ئۆزىنىڭ ئۆزگەرمەس خاراكتېرى ۋە مۇقەددەس قانۇنىغا خىلاپلىق ئىشنى ھەرگىزمۇ ئىرادە قىلالمايدۇ. مەسىلەن ئېيتايلۇق، مەلۇم بىر سوتچى، ئاكىڭىزنى ئۆلتۈرگەن قاتىلنىڭ جىنايىتى تولۇق ئىسپاتلانغاندىن كېيىن، ئۇ قاتىلنى يەنە كەچۈرۈم قىلىپ قويۇپ بەرسە، سىز بۇ سوتچىنى ئادىل سوتچى دەپ قارايتتىڭىزمۇ؟ ھەرگىز مۇمكىن ئەمەس! سىز ئۇنى پۈتۈنلەي ئادىل ئەمەس دەپ ھېسابلايتتىڭىز، چۈنكى سوتچىنىڭ ئۆزى، قانۇنغا خىلاپلىق ئىش قىلغان تۇرسا. خۇدادىمۇ ئاشۇنداق ئىش مەۋجۇت دېگەن خىيال، ھەقىقەتەن ئەقىلگە سىغمايدىغان ئىش ھەم ئەڭ ئورۇنسىز گەپتۇر. (سۈرە قارىئە) 6ـ9 ـئايەت:

ـتارازىسى ئېغىر كەلگەن (يەنى ياخشىلىقلىرى يامانلىقلىرىنى بېسىپ چۈشكەن) ئادەمگە كەلسەك، ئۇ كۆڭۈللۈك تۇرمۇشتا (يەنە نازۇنېمەتلىك جەننەتتە) بولىدۇ. تارازىسى يېنىك كەلگەن (يەنى يامانلىقلىرى ياخشىلىقلىرىنى بېسىپ چۈشكەن) ئادەمگە كەلسەك، ئۇنىڭ جايى ھاۋىيە (دوزاخ) بولىدۇبۇ ئايەتتىكى بۇ خىل ھېسابلاش سىستېمىسىنى قانداقمۇ ئىناۋەتلىك دېگىلى بولسۇن؟ مۇشۇ يەردە باشقا بىر كىتابدىكى گەپنى ئىشلەتسەك: «سەۋەب ۋە نەتىجە دېگەن ئۇنىۋېرسال قانۇنىيەتنى كىممۇ ئۆزگەرتەلىسۇن؟ پەقەت بىرلا قېتىم گۇناھ ئۆتكۈزۈپ، ئاندىن كېيىن مىڭلىغان، ئون مىڭلىغان ساۋابلىق ئىشلارنى قىلسىڭىز، بۇ ھەرگىزمۇ قەلبىڭىزدىكى بۇلغىنىشنى يۇيالمايدۇ. قانداقمۇ يۇيۇلسۇن؟ مەن بۇگۈن پۈتۈن بىر كۈن، ھەممە ئىشتا ھەققانىيلىق قىلغان بولسام، بۇ پەقەتلا مۇتلەق پاك، مۇقەددەس بىر خۇدانىڭ ئالدىدىكى قىلىشقا تېگىشلىك بولغان بۇرچۇم، يەنى ياراتقۇچىم خۇداغا بولغان بۇگۈنكى قەرزىمدۇر خالاس. مەن يۇز كۈن ئىزچىل ھالدا يەنە ئاشۇنداق ھەققانىيلىق قىلغان بولسام، بۇمۇ مېنىڭ بۇرچۇمدۇر خالاس. ئون مىڭ كۈن ھەتتا ھازىردىن باشلاپ ئۆمۈرۋايەت ئاشۇنداق ھەققانىيەت ئىچىدە ياشاش، ھەربىر ئىنساننىڭ تېگىشلىك بۇرچىدۇر. لېكىن بۇنداق ياشاش ھەرگىز مۇمكىن ئەمەس. ھەرگىز مۇمكىن بولمىغان مۇشۇنداق ياشاش، ناۋادا مۇمكىن بولۇپ قالسا، ئۇنداقتا بىزنىڭ قىلغان يامانلىقلىرىمىزنى ئۇ خۇدا ئالدىدا قانداقمۇ يۇيالىسۇن؟ دېگەن سوئالنى سىزدىن سورايمەن.

باشقىچە قىلىپ ئېيتقاندا، ئىمتىھان بەرگەندە، 99 توغرا جاۋاب قانداقمۇ بىر خاتا جاۋابنى توغرا قىلالىسۇن؟ ئىمتىھاننىڭ تەلىپى پىرسەنت، مۇكەممەللىك بولسا، 99 پىرسەنت بولالامدۇ؟ 99 پىرسەنت، 50 پىرسەنت، 15 پىرسەنت، ھەممىسى ئوخشاشلا مۇكەممەللىككە يەتمەيدۇ. گۇناھ دېگەن گۇناھ.

«چۈنكى ئادەملەرنىڭ ھەممىسى گۇناھ سادىر قىلىپ، خۇدانىڭ ئۇلۇغلىقىغا يېتەلمەي، ئۇنىڭدىن مەھرۇم بولدى» (ئىنجىل، رىملىقلارغا يېزىلغان خەت 3-باب، 23-ئايەت) (گۇناھ - ئىنساندىكى بىردىنبىر مەسىلەدىن).

سۈرە نىسا، 44-ئايەت:

- ئاللا ھەقىقەتەن زەررىچە زۇلۇم قىلمايدۇ. ئەگەر كىشىنىڭ زەررىچە ياخشىلىقى بولسا، ئاللا ئۇنى ھەسسىلەپ زىيادە قىلىدۇ، ئۆز دەرگاھىدىن بۈيۈك ئەجىر (يەنى جەننەت) ئاتا قىلىدۇ. بىزنىڭ بۇ توغرىسىدا دېگەنلىرىمىز ئوخشاش - بىر ئادەمنىڭ ياخشىلىقىنى ھەسسىلەپ زىيادە قىلىشنىڭ ئادىللىق ئەمەسلىكىنى سىز بىلىسىز.

سۈرە بەنى-ئىسرائىل (ئىسرا) 13-14 ئايەت: ھەربىر ئىنساننىڭ ئەمەلىنى ئۇنىڭ بوينىغا ئېسىپ قويىمىز (يەنى ئىنساننىڭ قىلغان ھەرقانداق ئەمەلى خۇددى بويۇنچاق بويۇندىن ئايرىلمىغىنىدەك ئۇنىڭدىن ھەرگىز ئايرىلمايدۇ، شۇنىڭغا يارىشا جازا بېرىلىدۇ)، قىيامەت كۈنى ئۇنىڭ نامە-ئەمەلىنى كۆرستىمىز، ئۇ ئۇنى ئوچۇق كۆرىدۇ. (ئۇنىڭغا) نامە-ئەمەلىڭنى ئوقۇغىن! بۈگۈن ئۆزۈڭگە (يەنى بۇ قىلمىشلىرىڭغا) ئۆزۈڭ گۇۋاھ بولۇشۇڭ كۇپايە دېيىلىدۇ. بۇنىڭدا ھەربىر ئادەم ئۈچۈن قىيامەت كۈندىكى تىرىلىشتە ئېچىلىدىغان ھېساب دەپتىرىنىڭ بارلىقى كۆرستىلگەن. لېكىن بۇ كىتابنىڭ قانداق ئۇسۇل بىلەن ۋە ياكى قانداق قانۇن بويىچە يېزىلغانلىقى دېيىلمىگەن. سۈرە ھۇد، 114-ئايەت: شۈبھىسىزكى، ياخشى ئىشلار ئارقىلىق يامان ئىشلار يۇيۇلىدۇ. بۇ چۈشەنگۈچىلەر ئۈچۈن ۋەز-نەسىھەتتۇر يۇقىرىدىكى بۇ ئايەتلەرنى ئومۇمىيلاشتۇرۇپ چۈشەندۈرۈپ بېرىش ئۈچۈن بەزى مۇسۇلمان ئۆلىمالار مۇنداق دېگەن: ھېچكىم خۇدا ياخشىلىقلىرىم ئۈچۈن ماڭا ئىنئام بەرمىگەن، دەپ قاقشىيالمايدۇ؛ چۈنكى يامان ئادەملەرنىڭ قىلغان يامانلىقلىرى، ياخشىلىقلىرىدىن كۆپ (ئېغىر) بولسا، ئۇ چاغدا ئۇنىڭ قىلغان ياخشىلىقلىرى ئۈچۈن ئالغان ئىنئامى، بۇ دۇنيادا بولغان بولۇپ ھېسابلىنىدۇ.. مۇشۇ بويىچە ھېساب ئالىدىغان ئىش بولسا، ھەربىر ئېزىلگۈچى ئەزگۈچىدىن ھەققىنى ئالالايدۇ. ئۇلارنىڭ پىكرىچە يەنە: پەرىشتىلەر ئەزگۈچىنىڭ قىلغان ئادالەتسىزلىكلىرىگە باراۋەر دەپ ھېسابلىغان بىر نىسۋىسىنى ئېلىپ، بۇ نىسۋىنى ئېزىلگۈچىنىڭ ياخشىلىقلىرىغا قوشۇپ بېرىدۇ. ئاندىن يەنە بىرسىنىڭ ياخشىلىقلىرى يامانلىقلىرىدىن زەررىچە ئارتۇق (ئېغىر) بولسا، خۇدا ئۆزىنىڭ

رەھىمدىللىقىدىن، ئۇنى جەننەتكە كىرگۈزۈش ئۈچۈن، ياخشىلىقلىرىنى ھەسسىلەپ زىيادە قىلىدۇ. بىرسىنىڭ ياخشىلىقلىرى يوق ھېسابتا بولسا، خۇدا ئۇنىڭ گۇناھلىرىنى، ئۇ زىيان يەتكۈزگەن ئادەملەرنىڭ گۇناھ يۈكلىرىدىن قوشۇپ ھەسسىلەپ زىيادە قىلىدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۆزىنىڭ گۇناھلىرى ۋە باشقىلارنىڭ گۇاھلىرى ئۈچۈن دوزاخقا تاشلىۋېتىلىدۇ. بۇ ئادىللىقمۇ؟

ئۇنىڭ ئۈستىگە خۇدا تۇرىدىغان جەننەت چوقۇم مۇتلەق ساپ، پاك يەردۇر. پەقەت پۈتۈنلەي پاكلانغان ۋە ئادىل قىلىنغانلارلا كىرەلەيدۇ. بىرلا قېتىم گۇناھ سادىر قىلغان ئادەم ئىتائەتسىزلىكىدىن ناپاك بولغان بولىدۇ. شۇ ھالى بىلەن جەننەتكە كىرىشى ھەرگىز مۇمكىن ئەمەس. مەسىلەن ئالايلۇق، مۇسۇلمان ھەج قىلغىلى ئاق تون كىيىپ، نامازغا كىرگىنىدە بىرەر داغ ئۇنىڭ ئاق تونىغا تېگىپ كەتسە، بۇ ناپاك بولغان ھېسابلانامدۇ؟ ئۇ ناماز ئوقۇش ئۈچۈن ئاق توننى قايتا تازىلىشى كېرەك ئەمەسمۇ؟ ئەمما ئىنجىلدا خۇدا ئىنساننىڭ ساپ ۋە پاكلىقى تاشقى كۆرۈنۈشىدە ئەمەس، بەلكى ئىچكى دۇنياسىدا دېيىلگەن. خۇدانىڭ نەزىرىدە بولسا، ئىنسان ساپ ياكى ساپ ئەمەس، پاك ياكى پاك ئەمەستۇر. خېلى پاك ياكى پاكراق دېيىشلەر قەتئىي مەۋجۇت ئەمەستۇر. شۇڭا، ئىنسان بالىسى تامامەن ساپلىنىپ يېڭىلانمىغۇچە، جەننەتكە كىرىشكە بولمايدۇ. ئۇنىڭ گۇناھلىرى كەچۈرۈم قىلىنغان دەيلۇق، لېكىن ئۇنىڭ كۆڭلىدە يامانلىقنىڭ بىرەر تال ئۇرۇقى قالسىمۇ ئۇ يەنىلا يامان ھېسابلىنىدۇ، بۇنداق ئىنسان قانداقمۇ جەننەتكە مۇناسىپ بولالىسۇن؟

يەنە بەزىبىر ئادەملەر، ئادەم ئوتقا كىرىپ ئوتتا قىيىنلىنىشلىرى بىلەن گۇناھلىرىنى يۇيىدىغان بەدەلنى تۆلەپ، ئاندىن چىقىدىغانلىقىغا ئىشىنىدۇ:

ـئاندىن بىز دوزاخ ئازابىغا ئەڭ لايىق بولغانلارنى ئەلۋەتتە ئوبدان بىلىمىز. سىلەرنىڭ ئىچىڭلاردىن دوزاخقا بارمايدىغان (كىرمەيدىغان) بىرەر كىشىمۇ قالمايدۇ، بۇ پەرۋەردىگارىڭنىڭ ئۆزگەرمەس ھۆكمىدۇر. ئاندىن تەقۋادارلارنى (جەھەننەمدىن) قۇتقۇزىمىز، زالىملارنى جەھەننەمدە تىزلىنىپ ئولتۇرغان ھالدا قويىمىز (ـ سۈرە مەريەم، 70ـ72 ئايەت)

يۇقىرىدىكى ئايەت ۋە ئۇنىڭغا ئاساسلانغان پىكىر توغرىسىدا، دېگەنلىرىمىزمۇ پەقەت يەنىلا ئوخشاش بىر سۆزدۇر ـ ئادەم ئۆزىنىڭ گۇناھىنى ئۆزى يۇيالمايدۇ. بىرسىنىڭ يامان كۆڭلى ۋە خاھىشى ئۆزگەرتىلمىگەن بولسا، ئۇمۇ جەننەتكە، جەننەتمۇ ئۇنىڭغا مۇناسىپ ئەمەس. ئوغرى تۈرمىگە تاشلىنىشى ياكى قولى كېسىۋېتىلىشى بىلەن ئوغرىلىق قىلماسلىقى، زىناخور قامچىلىنىشى بىلەن زىناخورلۇق قىلماسلىقىا بولغان خاھىشىنى ئۆزگەرتەلىشى ناتايىن. بەزى ئەھۋاللاردا ئاشۇنداق جازالار ئۇلارنى تېخىمۇ يامانلاشتۇرۇۋېتىدۇ، سۈرە يۈسۈف، 53ـئايەتتە دېيىلگىنىدەك: نەپسى دېگەن

نەرسە ھەقىقەتەن يامان ئىشلارغا كۆپ بۇيرۇدۇ

يۇقىرقى ھەرخىل ئۇقۇملار تەۋرات، زەبۇر ۋە ئىنجىلدا دېيىلگەنلەرگە پۈتۈنلەي قارىمۇقارشىدۇر. بۇ يەردە بىز يەنە بىر قېتىم تەكرارلاپ ئۆتەيلى: ـ

(1) خۇدانىڭ ئادىللىقى، ھەر بىر گۇناھ ئۈچۈن گۇناھكارنىڭ جازالىنىشىنى تەلەپ قىلىدۇ؛

(2) بىرلا قېتىم ئۆتكۈزۈلگەن گۇناھقا تېگىشلىك بولغان جازا، مەڭگۈلۈك ئۆلۈمدۇر، يەنى خۇدادىن ئايرىلىشتۇر.

(3) شۇڭا بىر ئادەم ئۆمۈرۋايەت ياخشىلىق قىلسىمۇ، بۇ پەقەتلا ئۇنىڭ قىلىشقا تېگىشلىك بولغان ئىشىدۇر. بۇ ياخشىلىقى ئۇنىڭ بىرمۇ گۇناھىنى يۇيۇلمايدۇ.

(4) بىرلا قېتىملىق گۇناھىنىڭ جازاسى خۇدادىن مەڭگۈلۈك ئايرىلىش بولغاندىن كېيىن، بۇ ۋە ئۇ دۇيادىكى ۋاقىتلىق ئازابلىنىشلار ئۇنى ھەرگىز پاك قىلالمايدۇ.

(5) ئادەمنىڭ گۇناھلىرى كەچۈرۈلگەندىن كېيىن، قەلبىدە تېخىچە ئاشۇنداق گۇناھ خاھىشلىرى بولسا، ئۇ يەنىلا جەننەتكە لايىق ئەمەستۇر.

(6) خۇدا بىزنى كۈچلۈك ۋە چوڭقۇر سۆيگۈ بىلەن سۆيگەنلىكىدىن بىزنى قۇتقۇزۇشنى خالايدۇ.

(7) ئۆزىنىڭ ئادىللىقىنى قانائەتلەندۈرۈش ئۈچۈن خۇدا مەسىھ ئەيسانى، بىزنىڭ ئورنىمىزدا گۇناھلىرىمىزنىڭ جازاسىنى ئۆز ئۈستىگە ئېلىشى ئۈچۈن ئۇنى ئەۋەتكەن. شۇڭلاشقا ئۇ بىزگە كۆرسەتكەن مېھرى ـ شەپقىتىنى پۈتۈنلەي ئۆزىنىڭ ئادىللىقىغا ئاساسلىغان. (مەسىھ ئەيسانىڭ ئۆلۈشى، ھەر بىر ئىنسانىنىڭ ھەر بىر گۇناھى ئۈچۈن تېگىشلىك بولغان جازانى ئۆز ئىچىگە ئېلىپ بولغان.)

(8) مەسىھ ئەيسا بىزنىڭ گۇناھلىرىمىزنىڭ ھەممىسىنى ئۆز رازىلىقى بىلەن ئۈستىگە ئېلىپ، كرېستكە مىخلىنىپ، ئۆزىنى قۇربانلىق قىلغان.

(9) خۇدا ئۇنىڭ قۇربانلىقىنى قوبۇل قىلغان ۋە شۇنداق قوبۇل قىلغىنىنى ئىسپاتلاش ئۈچۈن ئۇنى ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرگەن.

(10) خۇدا ئۇنىڭ قۇربانلىقىغا ئاساسەن، توۋا قىلىپ، مەسىھ ئەيساغا ئۆزىنى تاپشۇرغان ھەربىر ئىشەنگۈچىنىڭ گۇناھلىرىنى كەچۈرۈم قىلغان.

(11) خۇدا ھەربىر ئىشەنگۈچىگە يېڭى ئەھدە بويىچە يېڭى قەلب، يېڭى روھ بېرىشكە ۋەدە قىلغان.

(12) خۇدا ھەربىر ئىشەنگۈچىگە ئۆزىنىڭ مۇقەددەس روھىنى بېرىشكە ۋەدە قىلغان. پەقەت مۇقەددەس روھلا ئىنسانىنىڭ قەلبىنى پاكلىيالايدۇ ۋە ئۇنى مۇھەببەتلىك قىلالايدۇ. بۇلارغا تۆلەنگەن بەدەلنىمۇ مەسىھ ئەيسا ئۆزىنى قۇربانلىق قىلغىنىدا تۆلەپ بولغان.

(13) مۇقەددەس روھىنىڭ ئىناسانىنىڭ روھىي دۇنياسىدا قىلغان خىزمىتى

بىلەن، ئىنسان جەننەتكە لايىق بولۇشقا، جەننەتتە مەڭگۈلۈك تۇرۇشقا تەييارلىنىدۇ.

(14) بۇلارنىڭ ھەممىسى خۇشخەۋەر دېيىلىدۇ. (ئىنجىل دېگەن سۆز، خۇشخەۋەر دېگەن مەنىدە)

خۇدا بۇ يولنى تەۋرات، زەبۇر ۋە ئىنجىلدا بېكىتكەن. بۇ يولنى خۇدا بېكىتكەن ئىكەن، كىممۇ ئۇنىڭغا قارشىلىق بىلدۈرەلىسۇن؟ بۇ يولغا كىم قارشىلىق كۆرسەتسە، ئۇ خۇدانىڭ ئۆزىگە قارشىلىق كۆرسەتكەن بولىدۇ.

4-قىسمى

قۇرئاندا، مەسىھ ئەيسانىڭ كرېستكە مىخلىنىشى توغرىسىدا يېزىلغانلىرى بەزى مۇسۇلمانلار، ئەيسانىڭ كرېستكە مىخلانغانلىقى، ھەقىقەتەن مەۋجۇت بولغان ئىش، ئەمما كرېستكە مىخلانغان كىشى مەسىھ ئەيسا ئەمەس، بەلكى خۇدا باشقا بىر كىشىنى ئەيسانىڭ قىياپىتىگە ئوخشىتىپ، ئۇنى مەسىھ ئەيسانىڭ ئورنىدا مىخلاتقۇزغان، دەپ ئىشىنىدۇ. بۇنداق كۆز-قاراشنىڭ بولۇشى بەلكىم سۈرە نىسا، 157-158-ئايەتتىن كەلگەن:

-يەنە ئاللانىڭ روسۇلى ئەيسا ئىبن مەريەمنى ئۆلتۈردۇق دېگەنلىكلىرى ئۈچۈن (ئۇلارغا لەنەت قىلدۇق). ۋەھالەنكى، ئۇلارنىڭ ئەيسانى ئۆلتۈرگىنىمۇ يوق، دارغا ئاسقىنىمۇ يوق ۋە لېكىن ئۇلارغا شۈبھە سېلىندى (ئەيسانى ئاستۇق دەپ گۇمان قىلىپ، ئەيسا ئەلەيھىسسالامغا ئوخشاپ قالغان باشقا بىرسىنى ئاستى)، ئەيسا توغرىسىدا ئىختىلاپ قىلىشقانلار ھەقىقەتەن ئۇنىڭ ئۆلتۈرۈلگەنلىكى (مەسىلىسى)دە شۈبھىدىدۇر. ئۇلار بۇ (ئىشنىڭ ھەقىقىتى)نى بىلمەيدۇ، گۇمانغىلا ئاساسلىنىدۇ، ئۇلار ئەيسانى جەزمەن ئۆلتۈرمىدى. بەلكى ئاللا ئۇنى ئۆز تەرىپىگە كۆتۈردى (يەنى ئەيسا ئەلەيھىسسالامنى ئاللا ئۇلارنىڭ شەررىدىن قۇتۇلدۇرۇپ تىرىك ھالدا ئاسمانغا ئېلىپ چىقىپ كەتتى) ئاللا غالىبتۇر، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر.

ئەمەلىيەتتە، مۇسۇلمان ئۆلىمالار مۇشۇ ئايەت توغرىسىدا ئوخشىمىغان خۇلاسىگە كەلگەن. بىرىنچى كۆز-قاراش بولسا، خۇدا يەھۇدىيلارغا ئۆز كۈچ-قۇدرىتىنى كۆرسىتىش ئۈچۈن ياكى ئۇلارنى گۇماندا قالدۇرۇش ئۈچۈن، ئەيسانى تىرىك پېتى بىۋاستە ئۆز يېنىغا ئېلىپ چىقىپ كەتكەن. ئىككىنچى كۆز-قاراش بولسا، بۇ ئايەتنىڭ مەنىسى يەھۇدىيلارنىڭ ئەيسانىڭ نامىنى يوقىتىش، ھەتتا ئۇنى ئىنسانلارنىڭ يادىدىن چىقىرىۋېتىش ئۈچۈن ئۇنى كرېستكە مىخلىتىپ ئۆلتۈرەيلى دېگەن مەقسىتىنى ئەمەلگە ئاشۇرمىغان، ئەكسىچە ئۇنىڭ كرېستكە مىخلىنىشى ئۇنىڭ نامىنى پۈتۈن دۇنياغا تارقالدۇرغان دېگەنلىك. قۇرئاندىكى يۇقىرقى تەرجىمىدىن بۇنداق مەنە چىقمايدۇ. لېكىن قۇرئاننىڭ بەزى يەرلىرىدە مەسىھ

ئەيسانىڭ ئۆلۈمى تىلغا ئېلىنىپ ئۆتكەن. ئەمدى يۇقىرقى ئايەت، ئەيسا ئۆلتۈرۈلگەن دېگەن مەنىنى ئۆز ئىچىگە ئالمىسا، ئۇنداقتا قۇرئاننىڭ ئۆزى بىر-بىرىگە زىت بولغان سۆزلەرنى قىلغان بولىدۇ ئەمەسمۇ؟ مەسىلەن سۈرە ئال ئىمران، 55-ئايەت:

-ئۆز ۋاقتىدا ئاللا ئېيتتى: ئى ئەيسا! مەن سېنى (ئەجىلىڭ يەتكەندە) قەبزى روھ قىلىمەن، سېنى دەرگاھىمغا كۆتۈرىمەن (يەنى ئاسمانغا ئېلىپ چىقىمەن) سېنى كاپىرلاردىن پاك قىلىمەن (يەنى سېنى ئۆلتۈرمەكچى بولغان يامانلارنىڭ شەررىدىن ساقلايمەن)،.......ئەسلى ئەرەبچە ئايەتتىكى مۇتاۋاففىيكا دېگەن سۆزنى، تەرجىمان مۇھەممەد سالىھ قەبزى روھ قىلىمەن دەپ تەرجىمە قىلغان. قەبزى روھ قىلىمەن دېگەننىڭ مەنىسى ئۇيغۇرچىدا جېنىڭنى ئالىمەن. قارىغاندا مۇھەممەد سالىھ مۇشۇ يەردە ئەيسانى ئۆلدى، دەپ قارىغان. بەزى شەرھچىلەر بولسا، بۇ سۆزنىڭ مەنىسىنى ئۇخلىتىش دەپ شەرھلىگەن. لېكىن بىر ئىنساننى ئۆزىنىڭ دەرگاھىغا كۆتۈرۈشتىن ئىلگىرى، ئۇنى ئۇخلىتىپ قويۇشتا، خۇدانىڭ قانداق ئەقىل ئىشلەتكەنلىكىنى، ئۆتكەنكى ۋە هازىرقى شەرھچىلەرمۇ چۈشەندۈرۈپ بېرەلمەيدۇ. ئەمەلىيەتتە بولسا، مۇتاۋاففىيكا (قەبزى روھ قىلىمەن) دېگەن سۆز (مۇھەممەد سالىھ تەرجىمە قىلغاندەك) ئۆلۈمنى كۆرسىتىدۇ. باشقا ئۆلىمالار، جۈملىدىن ئىبن ئاباس ۋە مۇھەممەد ئىبن ئىسھاقلار مانا مۇشۇنداق دەپ قارىغان. ئەمما يۇقىرقى بەزى شەرھچىلەرنىڭ، مەسىھ ئەيسانىڭ ئۆلۈك هالەتتە قانچە ۋاقىت تۇرغانلىقى توغرىسىدىكى پىكىرلىرى هەرخىل. ئۆلىما ۋاهاب، مەسىھنى ئۈچ سائەت ئۆلۈپ، ئاندىن تىرىلدۈرۈلدى دېگەن. مۇھەممەد ئىبن ئىسھاق، يەتتە سائەت ئۆلۈپ ئاندىن تىرىلدۈرۈلدى دېگەن. ئال-رابئى ئىبن ئانس، خۇدا ئۇنى ئاسمانغا كۆتۈرگىنىدە ئۆلتۈرگەن دېگەن. ئىمام ئال-بايدهاۋى بولسا مەسىھنى ئۈچ سائەتلا ئۆلگەن دەپ ئىشەنگەن. ئەرەبچە بىر لۇغەتتە، تاۋاففا دېگەن پېئىلنى مۇنداق دەپ چۈشەندۈرىدۇ: - خۇدا ئۇنى ئۆلۈمگە قويدى، دېمەك ئۇنىڭ جېنىنى ئالدى.

قۇرئاندا، مۇتاۋاففىيكا ۋە تاۋاففا دېگەن پېئىلگە مۇناسىۋەتلىك سۆزلەر، 32 قېتىم ئۆلۈش دېگەن مەنىدە ئىشلىتىلگەن. ئىككى يەردىن باشقا يەردىكىسى پۈتۈنلەي ئۆلۈمنىلا كۆرسىتىدۇ. ئىككىسىدىن باشقىسى، كونتېكىست بويىچىمۇ، كۆچمە مەنىسى بويىچىمۇ ئوخشاشلا ئۆلۈمنى كۆرسىتىدۇ:

-ئاللا سىلەرنى كېچىسى ئۇخلىتىدۇ، كۈندۈزدىكى قىلغان ئىشلىرىڭلارنى بىلىپ تۇرىدۇ، ئاندىن بەلگىلەنگەن مۇددەتكىچە ياشىشىڭلار ئۈچۈن، كۈندۈزدە سىلەرنى ئويغىتىدۇ، ئاندىن ئاللانىڭ دەرگاھىغا قايتىسىلەر، ئاندىن قىلغان ئەمەللىرىڭلارنى ئاللا سىلەرگە ئېيتىپ بېرىدۇ. - سۈرە ئەنئام، 60-ئايەت

ئىنسانلار ئۆلىدىغان چاغلىرىدا، ئاللا ئۇلارنىڭ جانلىرىنى ئالىدۇ،

ئۆلمىگەنلەرنىڭ جانلىرىنى ئۇخلىغان چاغلىرىدا ئالىدۇ (سۈرە زۇمەر، 42ـ ئايەت)

يەنە بەزى شەرھچىلەر سۈرە نىسادىكى مۇتاۋاففىيكا دېگەن سۆزدىكى ۋاف (ۋە، ھەم) ئىككى بىسلىق بىر سىرلىق مەنىنى كۆرسەتكەن، مەسىھ بۇ دۇنياغا ئىككىنچى قېتىم كەلگىنىدە ئۆلۈپ كېتىدۇ، دەپ چۈشەندۈرگەن. ئەگەر ھەقىقەتەن شۇنداق مەنىدە بولغان بولسا، نېمىشقا ئېنىق دېيىلمىگەن؟ ئاشۇنداق ئىككى بىسلىق سۆزلەردىن مۇھىم ھەقىقەتنى چىقارغىلى بولامدۇ؟ سۈرە مەريەم 15ـ ئايەت:

ـ ئۇ (يەھيا پەيغەمبەر) تۇغۇلغان كۈندە، ۋاپات بولغان كۈندە، تىرىلىپ (قەبرىدىن) تۇرغۇزۇلغان كۈندە (ئاللاتائالا تەرىپىدىن بولغان) ئامانلىققا ئېرىشىدۇ سۈرە مەريەم 34ـ ئايەت:

ـ مەن (ئەيسا مەسىھ) تۇغۇلغان كۈنۈمدە، ۋاپات بولغان كۈنۈمدە، تىرىلىپ (قەبرەمدىن) تۇرغۇزۇلغان كۈنۈمدە (ئاللاتائالا تەرىپىدىن بولغان) ئامانلىققا ئېرىشىمەن مۇشۇ ئىككى ئايەتنىڭ بىرىنچىسى بويىچە ئېيتقاندا، ھەرقانداق بىر مۇسۇلمان، يەھيا پەيغەمبەرنىڭ تۇغۇلغانلىقى ۋە ئۆلگەنلىكىگە ئىشىنىدۇ ـ يۇ، نېمىشقا ئىككىنچى ئايەتتە ئېيتىلغان مەسىھنىڭ ئۆلۈمىگە ئىشەنمەيدۇ؟ ئىككى ئايەتتە ئېيتىلغان سۆزلەر ئاساسەن ئوخشاش بولغاندىن كېيىن، ئۇلارنىڭ مەنىلىرىمۇ ئوخشاش بولۇشى كېرەك ـ تە.

سۈرە مەريەم 31ـ ئايەتتە:

ـ(ئەيسا دېدى:ـ) قەيەردە بولاي مېنى بەرىكەتلىك قىلدى، ھاياتلا بولىدىكەنمەن، ماڭا نامازنى، زاكاتنى ئادا قىلىشنى تەۋسىيە قىلدى. شەرىئەت بويىچە زاكات، نامرات (مۇسۇلمان)لارغا بېرىلىدىغان مەلۇم مىقداردىكى پۇلنى كۆرسىتىدۇ. ئۆلىمالارنىڭ پىكرى بويىچە، قۇرئاندا ئېيتىلغان زاكات يەنىلا پۇل دېگەن مەنىنى كۆرسىتىدۇ. (يەقەتلا سۈرە مەريەم 13ـ ئايەتتە:

ـ بىز ئۇنىڭغا مەرھەمەت قىلىش ۋە ئۇنى (ناچار خىسلەتلەردىن) پاك قىلىش يۈزىسىدىن (شۇنداق قىلدۇق)، يەھيا تەقۋادار ئىدى ـ شۇ يەردىلا زاكات پاك قىلىشنى كۆرسىتىدۇ.)

ئەگەر مەسىھ ئەيسا ئۆلمەي ئاسمانغا كۆتۈرۈلگەن بولسا، زاكات بېرىش تېخى ئۇنىڭ بۇرچى بولىدۇ. ئۇ زاكاتنى كىمگە بېرىدۇ؟ ئۇ تېخى بۇ دۇنيادا بولسا، ئۇنداقتا ئۇ زادى نەدە؟ ئۇنىڭ زاكاتنى قوبۇل قىلغانلار يەنە نەدە؟ ئۇ بۇ دۇنيادا بولمىسا ۋە شۇنداقلا زاكات بېرىشنى توختاتقان بولسا، ئۇنى چوقۇم ئۆلدى، شۇڭلاشقا ئۇنى زاكات بېرىشتىكى بۇرچىنى تۈگەتتى، دېيىش كېرەك. سۈرە مائىدە 117ـ ئايەتتە:

ـ مەن ئۇلارنىڭ ئارىسىدا بولغان مۇددەتتە، ئۇلارنىڭ ئەمەللىرىنى مەن كۆزىتىپ تۇرغان ئىدىم، مېنى قەبزى روھ قىلغىنىڭدىن كېيىن، ئۇلارنىڭ

ئەمەللىرىنى سەن كۆزىتىپ تۇرغان ئىدىڭ، سەن ھەممە نەرسىدىن خەۋەردارسەن.

بۇ ئايەت توغرىسىدا ئال-رازى ۋە ئال-جالالاين مۇنداق دېگەن: بۇ ئايەتنى مەسىھ ئەيسا خۇداغا قىيامەت كۈنىدە دېيىشى مۇمكىن. ئال-رازى بۇ قەبزى روھ قىلغىنىڭ (مۇتاۋاففىيكا) دېگەن سۆزنىڭ مەنىسىنى كۆتۈرۈلۈش دەپ چۈشەندۈرگىنىدە، ئۇ بۇ سۆزنى ئەسلىدە ئۆخلىتىش دەپ چۈشەندۈرۈپ ئۆتكەنلىكىنى ئۇنتۇپ قالغان ئوخشايدۇ. چۈنكى ئۇ سۈرە ئال ئىمران، 55-ئايەتتىكى قەبزى روھ قىلىمەن (مۇتاۋاففىيكا) دېگەننى ئاشۇنداق مەنىدە (ئۇخلىتىش) دېگەنىدى:

- ئۆز ۋاقتىدا ئاللا ئېيتتى: ئى ئەيسا! مەن سېنى (ئەجىلىڭ يەتكەندە) قەبزى روھ قىلىمەن، سېنى دەرگاھىمغا كۆتۈرىمەن (يەنى ئاسمانغا ئېلىپ چىقىمەن) سېنى كاپىرلاردىن پاك قىلىمەن (يەنى سېنى ئۆلتۈرمەكچى بولغان يامانلارنىڭ شەررىدىن ساقلايمەن)،......ئال-رازى ۋە باشقا تەرجىمانلارنىڭ ئىزاھاتلىرىنى (مۇتاۋاففىيكا (قەبزى روھ قىلىش) دېگەن سۆزنى پەقەتلا كۆتۈرۈش دېگەن مەنىدە) قوبۇل قىلىدىغان بولساق، ئۇنداقتا، بۇ مەسىھ ئەيسانى ئۆلمىگەن ۋە كەلگۈسىدە مەڭگۈلۈك ئۆلمەيدۇ دېگەنلىكتىن ئىبارەتتۇر. مۇشۇنداق بولسا، بۇ پىكىرلەر سۈرە رەھمان، 26-27-ئايەت، زېمىننىڭ ئۈستىدىكى ھەممە يوقىلىدۇ! ئەزىمەتلىك ۋە كەرەملىك پەرۋەردىگارىڭنىڭ زاتى مەڭگۇ قالىدۇ!، ۋە: ئاللانىڭ زاتىدىن باشقا بارلىق نەرسە يوقىلىدۇ! سۈرە قەسەس، 88-ئايەتلەرگە زىت كېلىدۇ.

ئەمەلىيەتتە مەسىھ ئەيسانىڭ كرېستكە مىخلىنىپ ئۆلگەنلىكىگە ئىشەنگەن مۇسۇلمان ئۆلىمالار ئاز ئەمەس. بۇ نىسادىكى 158-ئايەتتە ئېيتىلغان مۇتاۋاففىيكا دېگەن سۆزنىڭ راستىنلا ئۆلۈم دېگەن مەنىنى كۆرسىتىدىغانلىقىغا ئىشىنىشنىڭ نېمە زىيىنى بار؟ شۇنداق بولغاندىلا، بۇ ئايەت تەۋراتقا، ئىنجىلغا ۋە خرىستىئان مۇرىتلىرىنىڭ مەسىھنىڭ ئۆلۈمى توغرىسىدا بولغان ئېتىقادىغا ئۇيغۇن كېلىدۇ.

ئى خۇدا، ھەقىقەتنى ئىزدىگۈچىلەرگە ھەقىقەتنى ئوچۇق كۆرسىتىپ بەرگىن، ھاجەتمەنلەرگە نۇرۇڭنى چاچقىن! ئىلتىجا قوبۇل قىلغۇچىلارنىڭ ئارىسىدا سەن ئەڭ ئىلتىپاتلىقسەن، بەرگۈچىلەرنىڭ ئارىسىدا سەن ئەڭ سېخى بەرگۈچىدۇرسەن!

5-قىسمى

مەسىھنىڭ كرېستكە مىخلىنىشىدىكى تارىخىي ئىسپاتلار

كرېستكە مىخلىنىش ۋەقەسى كىشلەرنىڭ ئويدۇرمىسى ئەمەس. ئاشۇنداق دەھشەتلىك ۋەقە يۈز بەرمىگەن بولسا، خرىستىئانلار ئۆزىنىڭ ئۇلۇغ پېتەكچىسى، پەيغەمبىرى، قۇتقۇزغۇچىسى، رەببىنى ئاشۇنداق خار قىلىنغان دېمىگەن بولاتتى. مۇسا پەيغەمبەرنىڭ مۇقەددەس قانۇنىدا مۇنداق دېيىلگەن: ياغاچ ئۈستىگە ئېسىلغانلىكى كىشى لەنىتىدۇر. ئۇنىڭ ئۈستىگە ئىنجىلدا مۇنداق دېيىلگەن: بۇنىڭدىن كۆرگىلى بولىدۇكى، مۇقەددەس قانۇن لەنەتنى ئېلىپ كېلىدۇ. بىراق، قۇتقۇزغۇچى ـ مەسىھ شۇ لەنەتنى ئۆز ئۈستىگە ئېلىپ، بىزنى قانۇننىڭ لەنىتىدىن قۇتقۇزۇپ ھۆرلۈككە ئېرىشتۈردى. چۈنكى مۇقەددەس كىتابتا: ياغاچ ئۈستىگە ئېسىلغانلىكى كىشى لەنىتىدۇر ـ دەپ يېزىلغان. خرىستىئانلار ئەيسا كرېستكە مىخلانغان دېگەن پاكىتنى ئېتىراپ قىلىپلا قالماستىن، بەلكى ئاشۇ ۋەقەنى ئۆزلىرىنىڭ بارلىق روھىي بايلىقلىرى ۋە ساماۋىي بەختىيارلىقلىرىنىڭ مەنبەسى ھەم بارلىق نىجاتلىقنىڭ بۇلىقى دەپ قاراپ پەخىرلىنىپ كەلگەن. شۇنداقلا ئۇلار، ھەرقانداق ئادەمنىڭ ئۆلۈمىدىن باشقىچە بولغان مەسىھ ئەيسانىڭ ئۆلۈمى، پەقەت ئۆزلىرىلا ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى بارلىق ئىنسانلار ئۈچۈنمۇ، گۇناھنىڭ چاڭگىلىدىن ھۆرلۈككە چىقىرىشتىكى ۋاستىدۇر دەپ ئىشىنىدۇ.

مۇزاكىرىلىرىمىزدە، مۇسۇلمان قېرىنداشلىرىمىزغا كرېست ۋەقەسىنىڭ تارىخىي ئىسپاتلىرى ئەسقىتىپ قالغاچقا، مۇشۇ يەردىمۇ شۇلاردىن ئازراق بىر قىسمىنى سۆزلەپ ئۆتمەكچىمەن.

دەسلەپتە قەدىمكى پەيغەمبەرلەردىن داۋۇد، يەشايا، دانىيال ۋە باشقىلار، مەسىھنىڭ ھاياتىدا بولىدىغان تۈرلۈك ئىشلىرى، بولۇپمۇ ئۇنىڭ ئۆلۈمى ۋە تىرىلدۈرۈلىشى توغرىسىدا ئالدىن بېشارەتلەر ئېيتقان. بۇ بېشارەتلەر رەسمىي ھالدا مىلادىدىن (يەنى ئەيسانىڭ تۇغۇلۇشىدىن) 1800 يىل ئىلگىرى مۇسا بىلەن باشلانغان. بۇ بېشارەتلەرنىڭ ئارىسىدا:

(1) ئۇنىڭ نەدە تۇغۇلىدىغانلىقى (تەۋرات: مىكا 5ـ باب، 1ـ ۋە 2ـ ئايەت)
(2) پاك قىزدىن تۇغۇلىدىغانلىقى (تەۋرات: يەشايا 7ـ باب، 14ـ ئايەت)
(3) نەدە ئۆسۈپ چوڭ بولىدىغانلىقى (تەۋرات: يەشايا 53ـ باب، 2ـ ئايەت؛ 11ـ باب، 1ـ ئايەت)
(4) ئۇنىڭ يارىتىدىغان مۆجىزىلىرى (تەۋرات: يەشايا 35ـ باب، 3ـ ئايەتتىن 7ـ ئايەتكىچە)
(5) يەھۇدىي موللىلىرى بىلەن بولىدىغان زىددىيىتى (تەۋرات: يەشايا 82:61، زەبۇر 118ـ كۈيى، 22ـ مىسرا)
(6) ئاخىردا يەھۇدىي موللىلىرى بىلەن رەھبەرلىرى ۋە رىم كاپىر

رەھبەرلىرىنىڭ بىرلىشىپ سۇيىقەست قىلىدىغانلىقى (زەبۇر 2ـ كۈيى 1ـ مىسرىدىن 12ـ مىسرىغىچە)
(7) مەسىھ ئەيسانىڭ ئېشەككە مىنىپ يېرۇسالىمغا غەلىبە، ئەمما كىچىك پېئىللىق بىلەن كىرىدىغانلىقى (تەۋرات: زەكەرىيا 9ـ باب، 9ـ ئايەت)
(8) ئەيسانىڭ ئۆز مۇرىتىنىڭ ئۇنىڭغا ساتقۇنلۇق قىلىدىغانلىقى (زەبۇر 41ـ كۈيى 9ـ مىسرا)
(9) ساتقۇنلۇق قىلىش باھاسى 30 كۈمۈش تەڭگە بولىدىغانلىقى (تەۋرات: زەكەرىيا 11ـ باب، 12ـ ئايەتتىن 14ـ ئايەتكىچە)
(10) ئۇنىڭ ئۆلۈمىنىڭ قايسى يىل، قايسى ئاي، قايسى ھەپتىدە بولىدىغانلىقىنى ھېسابلىغان بېشارەت (تەۋرات: دانىيال 9ـ باب 24ـ ئايەتتىن 27ـ ئايەتكىچە)
(11) ئۆلۈمدە ئۇنىڭ پۇت-قوللىرىنىڭ تېشىلىدىغانلىقى (زەبۇر، 22:61)
(12) ئۇنىڭ بارلىق ئىنسانلارنىڭ گۇناھلىرىنى ئۆزىنىڭ ئۆلۈم جازاسىنى قوبۇل قىلىشى ئارقىلىق ئۈستىگە ئالىدىغانلىقى (تەۋرات: يەشايا 53ـ باب، 4ـ ئايەتتىن 12ـ ئايەتكىچە)
(13) ئۇنىڭ ئۆلۈمدە كىيىم-كېچەكلىرى سېلىۋېتىلىپ، باشقىلار تەرىپىدىن ئۆزئارا ئۈلەشتۈرۈلىدىغانلىقى ۋە كىيىم ئۈچۈن چەك تاشلىنىدىغانلىقى (زەبۇر 22ـ كۈيى، 18ـ مىسرا).
(14) ئۆلۈمدە ئۇنىڭغا ئاچچىق سۇ بىلەن ئۆت سۇيۇقلۇقى ئارىلاشتۇرۇلغان سۇنىڭ ئىچكۈزۈلىدىغانلىقى (زەبۇر 96ـ كۈيى، 12ـ مىسرا)
(15) ئۇنىڭ ئۆلۈمى جىنايەتچىلەر ئارىسىدا جازالىنىدىغانلىقى (تەۋرات: يەشايا 53ـ باب، 9ـ ئايەت)
(16) ئۇنىڭ جەسىتىنىڭ بىر باي ئادەمنىڭ قەبرىستانىغا دەپنە قىلىنىدىغانلىقى (تەۋرات: يەشايا 53ـ باب، 9ـ ئايەت)
(17) ئۈچىنچى كۈنىدە تىرىلدۈرۈلىدىغانلىقى (زەبۇر 16ـ كۈيى، 9ـ، 10ـ مىسرا؛ تەۋرات: ھوشىيا كىتاب 6ـ باب 2ـ ئايەت)
(18) تىرىلدۈرۈلگەندىن كېيىن، ئاسمانغا كۆتۈرۈلىدىغانلىقى (زەبۇر 47ـ كۈيى، 4ـ مىسرا، زەبۇر 24ـ كۈيى)

مەلۇم بىرسىنىڭ ھېسابلاپ چىقىشىچە، مەسىھ ئەيسا بىز بىلەن بۇ دۇنيادا بىللە بولغىنىدا، ئۇ 300دىن ئارتۇق بېشارەتلەرنى ئەمەلگە ئاشۇرغان. خۇدا بۇيرۇسا بۇ بېشارەتلەرنىڭ بەزىلىرىنى بىز كەلگۈسىدە يازماقچى بولغان يەنە بىر كىتابتا تەپسىلىي ھالدا كۆرسىتىپ بېرىمىز. بۇ يەردە پەقەت بىرسىنىلا تەپسىلىي ھالدا كۆرۈپ ئۆتەيلى:
ـ تەۋراتتىكى يەشايا پەيغەمبەرنىڭ كىتابىدا، 52ـ باب، 13ـ ئايەتتىن 53ـ باب، 12ـ ئايەتكىچە:

«پەرۋەردىگار مۇنداق دېدى:
– كۆرۈڭلاركى، مېنىڭ قۇلۇم دانالىق بىلەن ئىش كۆرىدۇ، ئۇ خەلقنىڭ ئالدىدا يۇقىرى ئورۇنغا كۆتۈرۈلىدۇ، ناھايىتى يۇقىرى ئورۇنغا ئېرىشتۈرۈلىدۇ. لېكىن نۇرغۇن كىشىلەر ئۇنى كۆرۈپ، ئىنتايىن ھەيران قېلىشتى، چۈنكى ئۇنىڭ چىرايى باشقىلارنىڭكىدىن كۆپ زەخىملەنگەن، ئۇنىڭ تۇرقى شۇ دەرىجىدە بۇزۇۋېتىلگەنكى ئۇنىڭدا ھەتتا ئادەم سىياقىمۇ قالمىغان! شۇنداقتىمۇ ئۇ نۇرغۇن قوۋملارغا قان چېچىپ گۇناھلىرىنى يۇيىدۇ.
– بىزنىڭ خەۋىرىمىزگە كىممۇ ئىشەنگەن؟ ھەم پەرۋەردىگارنىڭ بىلىكى بولغان كىشى كىمگىمۇ بىلىنگەن؟
–خۇدانىڭ قۇلى ئۆزىنىڭ ئالدىدا خۇددى يۇمران مايسىدەك ئۆسكەندى. ئۇ خۇددى قۇرغاق تۇپراقتا يىلتىز تارتىپ ئۆسكەن ئۆسۈملۈككە ئوخشىغاندى. ئۇنى كۆرگىنىمىزدە، ئۇنىڭ جەلب قىلغۇدەك چىرايى ياكى سالپىتى يوق ئىدى، ئۇنىڭ تەقى–تۇرقىمۇ بىزنى ئۆزىگە مەھلىيا قىلالمايتتى. ئۇ كىشىلەر تەرىپىدىن كەمسىتىلدى ھەم چەتكە قېقىلدى. ئۇنىڭغا كۆپ دەرد–ئەلەم ۋە ئازاب–ئوقۇبەت يار بولدى.
– ئەمەلىيەتتە بولسا، ئۇ بىزنىڭ قايغۇ–ھەسرىتىمىزنى كۆتۈرۈپ، ئازاب–ئوقۇبەتلىرىمىزنى ئۆز ئۈستىگە ئالدى. بىز بولساق، بۇ ئىشلارنى، ئۇنى خۇدانىڭ جازالىغانلىقى، ئۇرغانلىقى ۋە قىيىنىغانلىقى دەپ قارىدۇق! لېكىن ئۇ بىزنىڭ ئىتائەتسىزلىكىمىز تۈپەيلىدىن يارىلاندى، بىزنىڭ گۇناھلىرىمىز ئۈچۈن زەخىملەندى، ئۇنىڭ جازالىنىش بەدىلىگە، بىز ئارام تاپتۇق، ئۇنىڭ قامچىدىن بولغان يارىلىرى بەدىلىگە بىز شىپا تاپتۇق.
–بىز ھەممىمىز خۇددى قويلاردەك يولدىن ئېزىپ چىقتۇق. ھەر بىرىمىز ئۆزىمىز تاللىغان يولىمىزغا ماڭغان ئىدۇق. بىراق پەرۋەردىگار ھەممىمىزنىڭ گۇناھىنى ئۇنىڭ ئۈستىگە يۈكلىدى.
– ئۇ قىيىنىلىپ، ئازاب چەككەن بولسىمۇ ئېغىز ئاچمىدى. ئۇ خۇددى بوغۇزلاشقا يېتىلەپ مېڭىلغان پاقلاندەك، بوغۇزلاشقا ئېلىپ مېڭىلدى، شۇنداقلا يۇڭ قىرقىغۇچىلار ئالدىدا ئۈن–تىنسىز ياتقان قويدەك، زادىلا ئېغىز ئاچمىدى. مېنىڭ قوۋمىمنىڭ ئىتائەتسىزلىكى ئۈچۈن ئۇ ۋابا بىلەن ئۇرۇلدى. كىشىلەر ئۇنىڭغا رەزىل ئادەملەر بىلەن ئورتاق بىر گۆرنى بېكىتكەن بولسىمۇ، لېكىن ئۇ ئۆلگەندە بىر باي بىلەن بىللە بولغانىدى، چۈنكى ئۇ ھېچقاچان زوراۋانلىق قىلىپ باقمىغان، ھەم ھېچقانداق ئالدامچىلىق، يالغانچىلىقمۇ قىلىپ باقمىغان.
– بىراق ئۇنىڭ ئېزىلىشى ۋە ئازابلىنىشى، پەرۋەردىگارنىڭ ئىرادىسىدىن ئىدى. گەرچە ئۇنىڭ جېنى گۇناھنى يۇيىدىغان قۇربانلىق قىلىنغان بولسىمۇ، لېكىن ئۇ يەنىلا ئۆزىنىڭ ئۇرۇق–ئەۋلادلىرىنى چوقۇم كۆرۈپ تۇرىدۇ، شۇنداقلا ئۇنىڭ كۆرىدىغان كۈنلىرى ئۇزارتىلىدۇ. ئۇ ئۆز جېنىنىڭ تارتقان ئازاب–ئوقۇبىتىدىن

كەلگەن مېۋىسىنى كۆرۈپ، كۆڭلى قانائەتلىنىپ مەمنۇن بولىدۇ. خۇدا يەنە مۇنداق دەيدۇ:

ـ مېنىڭ ھەققانىي قۇلۇم ئۆزىنىڭ بىلىملىرى بىلەن نۇرغۇنلىغان كىشىلەرنى ھەققانىي قىلىدۇ، چۈنكى ئۇ ئۆزى، ئۇلارنىڭ گۇناھلىرىنى ئۆزىگە يۈكلىۋالىدۇ. مۇشۇ ئىشلىرى ئۈچۈن مەن پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا ئۇلۇغلارنىڭ قاتارىدىن ئورۇن بېرىمەن، ۋە غەنىمەتتىكى نېسىۋىسىنى زور قىلىمەن. ئۇمۇ كۈچلۈكلىرىمگە ئولجىلارنى ئۆزى ئۈلەشتۈرۈپ بېرىدىغان بولىدۇ. چۈنكى ئۇ تا ئۆلۈشكە قەدەر ئۆزىنىڭ جېنىنى تۆكۈپ (تۇتۇپ) بېرىپ، جىنايەتچىلەرنىڭ قاتارىدا سانالدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ نۇرغۇنلىغان كىشىلەرنىڭ گۇناھىنى ئۆز ئۈستىگە ئالدى، يەنە گۇناھ قىلغۇچىلارنىڭ كەچۈرۈلۈشى ئۈچۈنمۇ دۇئا قىلدى» (تەۋرات: ياشايا كىتابى 52 ـ، 53ـ باپ)

بۇ بېشارەت ھەزرىتى ئەيسانىڭ دۇنياغا كېلىشىدىن 700 يىل ئىلگىرى، يەشايا پەيغەمبەر تەرىپىدىن قىلىنغانىدى. بۇ بېشارەت مەسىھ ئەيسانى كۆرسەتمىگەن دېسەك، ئۇ چاغدا زادى كىمنى كۆرسەتكەن بولىدۇ؟ قېنى، ئۆزىڭىز بىر دەپ بېقىڭا.

(بۇ بېشارەتلەرنى ئوقۇۋاتقىنىڭىزدا، بەلكىم سىز بەزى سۆزلەرنىڭ ئۆتكەن زامان شەكلىدە يېزىلغانلىقىغا قاراپ، بىر ئاز غەلىتە تۇيغۇدا بولۇشىڭىز مۇمكىن. بۇ بېشارەتلەر بولسا، (كەلگۈسى، يەنى تېخى يۈز بەرمىگەن ئىشلارنى ئالدىن ئېيتقان بولسا)، ـ نېمىشقا ئۆتكەن زامان شەكلىدە ئىپادىلەنگەن دەپ سورىشىڭىز مۇمكىن. ئىشىنىمىزكى، ھەممىدىن قادىر خۇدايىمىز ئالدىدا، كەلگۈسىدىكى، يەنى تېخى يۈز بەرمىگەن ئىشلار، خۇددى بۇرۇنقى ياكى بۈگۈنكى ئىشلارغا ئوخشاشلا روشەن ھەم ئېنىق تۇرىدۇ ئەلۋەتتە. بۇ بېشارەتلەردە، يەشايا پەيغەمبەر مۇقەددەس روھنىڭ قابىلىيىتى بىلەن كەلگۈسىدىكى مەلۇم بىر زاماندا بولۇپ ئۆتكىنىدەكلا، بېشارەت بېرىلگەن ئىشلارنى، ئاللىبۇرۇن يۈز بېرىپ بولغان ئىشلارنى كۆرگەندەك ئېنىق كۆرىدۇ. پېئىلنىڭ ئۆتكەن زامان شەكلىنى ئىشلىتىشنىڭ ئەھمىيىتى شۇنى ئىسپاتلايدۇكى، خۇدانىڭ نەزىرىدىكى ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۆلۈمى، ئەلمىساقتىن ئەڭ ئەھمىيەتلىك، ئەڭ مۇھىم ۋە ئەڭ ئۇلۇغ ئىش شۇنداقلا مەڭگۈلۈك بىر پاكىت.)

تەۋراتتا، مەسىھ ئەيسا توغرىسىدا بېرىلگەن بېشارەتلەردىن باشقا قالغان جەھەتتىكى بېشارەتلەر، يەنى يەھۇدىيلارنىڭ پايتەختى يېرۇسالېم ۋە چوڭ ئىبادەتخانىسىنىڭ ۋەيران قىلىنىشى، يەھۇدىيلارنىڭ قۇربانلىق قىلىشتىكى تۈزۈمى (مەسىھنىڭ ئۇلۇغ قۇربانلىقى بىلەن باشقا ھەرقانداق قۇربانلىق قىلىشنىڭ ھاجەتسىز ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىش ئۈچۈن) ۋە يەھۇدىيلارنىڭ

پادشاھلىق تۈزۈمىنىڭ يوقىلىشى ۋە بۇ ئىشلاردىن كېيىنكى يەھۇدىيلارنىڭ دۇنيانىڭ ھەرقايسى يەرلىرىگە تارقىتىۋېتىلگەنلىكلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. (مەسلەن، دانىيال 9ـباب، 26ـ27، ھوشېيا 3ـباب، 5ـ3 ئايەتلەرنى كۆرۈڭ) مەسىھ ئەيسا بۇ دۇنياغا كېلىشى بىلەن، ئۇ تەۋراتتا، ئۆزىنىڭ ئۆلۈمى ۋە ئىنسانلارنىڭ گۇناھلىرى ئۈچۈن قۇربانلىق قىلىنىشى توغرىسىدىكى يېزىلغانلارنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشى كېرەكلىكىنى يەھۇدىيلارغا ئېنىق ئېيلان قىلغان. مەسىھ ئەيسا ئاسمانغا كۆتۈرۈلگەندىن كېيىن، ئۆزىنىڭ تاللىغان روسۇللىرى (ئەلچىلىرى) ئۇنىڭ ئۆلۈمدىن بەك پەخىرلەنگەن. ئۇلارنىڭ بىرسى چۈنكى ئاراڭلاردىكى ۋاقتىمدا پەقەت قۇتقۇزغۇچى-مەسىھ ئەيسا يەنى كرېستكە مىخلانغان مەسىھ ئەيسادىن باشقا، ھېچقانداق بىرسىنى ۋە ھېچقانداق بىر نەرسىنى ئېتىراپ قىلماسلىق ھەم تونۇماسلىق قەتئىي نىيىتىگە كەلدىم. دېگەن.

مەسىھ ئەيسانىڭ ئۆلۈمدىن بىر نەچچە كۈن كېيىن، ئۇنىڭ روسۇلى پېترۇس زور توپلانغان يەھۇدىيلارنىڭ ئالدىدا، ئورنىدىن دەس تۇرۇپ ئۇلارغا: سىلەر ئۇنى قانۇنسىز تۈتۈۋېلىپ كرېستكە مىخلىدىڭلار دېگەن. ئۇنىڭ مۇشۇ خەۋەرنى جاكارلىشى بىلەن تەڭ، شۇ مەيداندىكى كىشلەردىن 3000چە كىشى مەسىھكە ئېتىقاد باغلىغان.

مەسىھ ئەيسانىڭ ئۆلۈمى، روسۇللارنىڭ تەلىملىرىنىڭ ھالقىلىق نۇقتىسى بولغان. ئۇلارنىڭ مۇنداق بىر گېپى بۇنىڭغا تىپىك مىسال:
«ئەمما ئۆزۈمدىن ئېيتسام، مەن پەقەت رەببىمىز ئەيسانىڭ كرېستىدىن باشقا ھېچقانداق نەرسىنى ئۇلۇغلىمىغايمەن! چۈنكى ئۇنىڭ كرېستىنىڭ سەۋەبىدىن بۇ دۇنيا مەن ئۈچۈن ئۆلۈك، شۇنداقلا مەنمۇ بۇ دۇنيا ئۈچۈن ئۆلۈكتۇرمەن» (روسۇل پاۋلۇس) (ئىنجىل: گالاتىيالىقلارغا يېزىلغان خەت 6ـباب)
مەسىھ ئەيسانىڭ ئۆلۈمىنىڭ ھالقىلىق بولۇشىدىكى سەۋەب، يەشايا پەيغەمبەرنىڭ بېشارىتىدە ئېنىق دېيىلگىنىدەك، ئۇنىڭ ئۆلۈمى گۇناھلارنىڭ كەچۈرۈم قىلىنىشىدىكى بىردىنبىر يول. ئىنجىل بويىچە ئاشۇ ئۆلۈم بۇ ئالەمدىكى ئەڭ ئۇلۇغ، ئەڭ مۇھىم، ئەڭ ھالقىلىق ۋەقەدۇر. تەۋراتتىكى بېشارەتلەرمۇ شۇنى تەستىقلايدۇ. كېيىنكى دەۋردىكى مۇرتلارنىڭ كۆز-قارىشىمۇ روسۇللارنىڭكىگە ئوخشاش، چۈنكى مۇقەددەس كىتابتا بۇنىڭدىنمۇ ئېنىق بولغان پاكىت يوقتۇر.
قىسقىسى يەھۇدىي تارىخشۇناسلىرىدىن بەزىلىرى (گەرچە ئەيسانىڭ قۇتقۇزغۇچى-مەسىھ ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلمىغان) ئۇنىڭ كرېستكە مىخلانغانلىقىنى تىلغا ئالغان. بىرىنچى ئەسىردىكى داڭلىق يەھۇدىي

تارىخشۇناسى يوسىفوس مۇنداق دېگەن: ۋالىي پىلاتۇس باش روھانىيلىرىمىزنىڭ رايى بويىچە ئاشۇ مەسىھنى كرېستكە مىخلاش ھۆكۈمنى چىقارغان. لېكىن مەسىھنى سۆيگەن ئارىمىزدىكى بەزى كىشىلەر ئۇنىڭدىن ۋاز كەچمەي تا بۈگۈنگە قەدەر ئۇنى ئېتىراپ قىلىپ كەلگەن. ئۇلار خرىستىئانلار دەپ ئاتىلىدۇ. (خرىستۇس يۇنان تىلىدا مەسىھ دېگەن مەنىسىدە)

ھەتتا بۈگۈنكى يەھۇدىيلارمۇ مەسىھنىڭ مىخلانغانلىقىنى ئېتىراپ قىلىدۇ. خېلى بۇرۇنلا، رابىي يۇھانان بىن زاككا، (داڭلىق يەھۇدىي موللىسى ھىللەلنىڭ مۇرىتى) ئىبرانىي تىلىدا بىر كىتاب يېزىپ، مۇنداق بايان قىلغان: مەسىھ ئەيسانىڭ ئۆزىنى، خۇدانىڭ ئوغلى دەۋېلىشى كۇپۇرلۇق ھېسابلانغاچقا، كىشىلەر ئوتتۇرىسىدا شىكايەت كۆتۈرۈلۈپ كەتكەن، شۇنىڭ بىلەن ئۇنى كرېستكە مىخلاشقا مەھكۇم قىلىپ، ھۆكۈمرانلارنىڭ بۇيرۇقى بىلەن يېرۇسالېم سىرتىدىكى بىر دەرەخنىڭ ئۈستىگە ئېسىلغان يەھۇدىيلارنىڭ ھەدىسلىرى بولغان تالمۇد دېگەن كىتابىدا مەسىھنىڭ مىخلانغانلىقى تىلغا ئېلىنغان. رىملىق تارىخشۇناس تاكىتۇس چوڭ ئەسىرىنىڭ 51-بابىدا، ئىسرائىلىيىگە ھۆكۈمرانلىق قىلغان رىملىق ۋالىي پونتىيۇس پىلاتۇسنىڭ بۇيرۇقى بىلەن مەسىھ ئەيسانىڭ ئۆلتۈرۈلگەنلىكى تەسۋىرلەنگەن. بۇ ئەسەر، ئاشۇ ۋەقەدىن 40 يىل كېيىن يېزىلغان. ئۇ ئاشۇ ۋەقەنىڭ جەريانىنى ئېنىق ھەم تەپسىلىي بىلىش ئۈچۈن، مەسىھ دەۋرىدە ياشىغان كىشىلەر بىلەن خەت ئارقىلىق ئالاقىلاشقان. ئۇلار ئارىسىدا، مەسىھنى مىخلىغان ۋاقىتتا نەق مەيداندا بولغانلارمۇ بولۇشى مۇمكىن ئىدى. ئۇ يەنە رىمدا ساقلانغان شاھنامىلاردىكى رىم ئىمپېرىيىسىنىڭ ھەرقايسى رايون ھۆكۈمدارلىرىنىڭ ئەينەن تەزكىرىلىرىدىن پايدىلانغان. تەزكىرىلەر ئارىسىدا، پەلەستىندىكى ھۆكۈمدارلارنىڭ كرېستكە مىخلىنىش ۋەقەسىنى تەسۋىرلەپ يازغان خاتىرىلەرمۇ بار ئىدى. شۇڭا بۇ تارىخشۇناسنىڭ يازمىلىرى بەك ئەتىۋارلىق ساقلىنىپ كەلمەكتە.

مۇھىم پاكىتلاردىن يەنە بىرى شۇكى، پىلاتۇس مەسىھنىڭ ئۆلۈم جازاسى توغرىسىدا ساقلىنىپ كەلگەن بىر دوكلاتنى رىمغا يوللاپ ئەۋەتكەن. مۇشۇنداق دوكلاتلارنى ساقلاپ قويۇش بولسا، شۇ چاغدىكى ئىمپېرىيەنىڭ بىر مەدەنىي ئادىتى ئىدى. تاكىتۇس تەتقىقات جەريانىدا ئەنە شۇ ساقلانغان دوكلاتتىن ھەم ھۆكۈمەتتىن كەلگەن مەنبەلەردىن پايدىلانغان. بۇ دوكلاتنىڭ مەزمۇنىنى، فلاۋىيۇس يۇستۇس ئىسىملىك بىر پەيلاسوپ، مىلادىدىن كېيىنكى 169-يىلى، ئىمپېراتور ئانتونىيس پىئۇسقا يازغان خېتىدىمۇ تىلغا ئالغان. داڭلىق مەسىھىي ئالىم تەرتۇليان، مىلادىدىن كېيىنكى 199-يىلىمۇ ئاشۇ دوكلاتنى تىلغا ئالغان. شۇنىڭ بىلەن مەسىھنىڭ مىخلىنىش ۋەقەسى كاپىرلار، يەھۇدىيلار ۋە خرىستىئانلار ئارىسىدا تىلغا كۆپ ئېلىنىدىغان گەپ بولغان، 600 يىل مەزگىل، پۇقرالار ۋە مەرتىۋىلىك تەبىقىلەر ئارىسىدا ئىسپاتلانغان ھەقىقىي پاكىت دەپ قارىلىپ كەلگەن. قۇرئان پەيدا بولغانغا قەدەر ھەرقانداق ئادەم، مەيلى قانداق

ئېتىقاددا بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ئاشۇ ۋەقەدىن گۇمانلىنىپ باققان ئەمەس. (مەسىھ ئەيسانىڭ ئۆلۈمدىن تىرىلگەنلىكىگە پەقەت خرىستىئانلارلا ئىشەنگەن، ئەلۋەتتە). قارىماققا، قۇرئاننىڭ كۆرۈنۈشتە مۈجمەل بولغان بەزىبىر جۈملىلىرى، بەزى مۇسۇلمانلارنى ئەيسانىڭ ئۆلۈمدىن گۇمانلاندۇرغان، ۋە بەزى مۇسۇلمانلارنى ئۇنىڭغا ئىشەندۈرگەن.

قەدىرلىك ئوقۇرمەن، زائىدنىڭ ئامرىنى ئۆلتۈرۈۋەتكەنلىكىنى 50 كىشى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرگەن، ۋە بۇ گۇۋاھچىلارنىڭ ھەممىسى ھەم قاتىل ھەم زىيانكەشلىككە ئۇچرىغۇچىنى ئوبدان تونۇيدۇ دەيلۇق. ھەم، بۇ ئىش يۈز بېرىپ 600 يىل بولغانغا قەدەر زائىد ئامرىنى ئۆلتۈرگەن دېگەن گەپ، ھەممە ئادەمنىڭ كاللىسىدا، رەت قىلغۇسىز دەرىجىدىكى پاكىت دەپ قارىلىپ كەلگەنمۇ دەيلۇق. بۇ 600 يىل ئۆتۈپ كەتكەندىن كېيىن، مەلۇم بىر كىشى ئوتتۇرىغا چىقىپ: مەن شۇنىڭغا گۇۋاھچىلىق قىلىمەنكى، ئۆلتۈرۈلگەن كىشى ئامىر ئەمەس، بەلكى باكىر ئىدى دېسە، كىشىلەر بۇنىڭغا قانداق پىكىردە بولار؟ مەيلى ئۇ گۇۋاھچىلىق قىلماقچى بولغان ئادەم باشقا تەرەپلىرىدە ئىشەنچلىك ھېسابلانسىمۇ، خەلقلەرنىڭ زائىد ئامرىنى ئۆلتۈرگەن دېگەن پىكرىنى ئۆزگەرتەلەمدۇ؟! شۈبھىسىزكى ھەرقانداق بىر ئىللا ئادەم، نۇرغۇنلىغان گۇۋاھچىلارنىڭ سۆزلىرىگە ۋە قاتىلنىڭ ئۆز ئىقرارنامىسىگە ئاساسەن، ئۆلتۈرۈلگەن كىشى بەرىبىر ئامىر ئىكەن دېگەن خۇلاسىدە تۇرۇۋېرىشى كېرەك. مەلۇم بىر سوتچى سوت قىلغان ۋاقىتتا، بۇنداق گۇۋاھچىلىقنى قوبۇل قىلىدىغان بولسا، ئۇنداقتا سوتچى ئۆزىنىڭ ئادالەتسىز، نادان ۋە قانۇنلاردىن بىخەۋەر ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلىغان بولاتتى خالاس.

بۇ مىسالنى، مەسىھ ئەيسانىڭ مىخلىنىپ ئۆلتۈرۈلۈشى بىلەن ھەر جەھەتتىن زىچ باغلىنىشى بار دەپ ئولتۇرمىسامىمۇ، ئوقۇرمەنگە ئايان بولسا كېرەك.

بۇ ئىش ناھايىتى مۇھىم. مۇتلەق ئىللا ھۆكۈم چىقىرىش، ھەقىقەتنى ئىزدەپ تېپىشتا كەم بولسا بولمايدىغان بىردىنبىر شەرت. شۇنداق ئىللالىق بىلەن ئىزدەنسىڭىز، مەسىھ ئەيسانىڭ ئىنسانىنى گۇناھدىن ھۆرلۈككە ئېرىشتۇرۇش ئۈچۈن، كرېستكە مىخلىنىپ ئۆلتۈرۈلگەنلىكىنى تونۇپ يېتەلەيسىز. ئۇ ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرۈلۈپ غەلىبە بىلەن ئاسمانغا چىقىپ كەتكەن. ئۆلۈم ھەرگىزمۇ ئۇنىڭغا ھۆكۈمرانلىق قىلغۇچى بولالمايدۇ!

«مەسىھ ئەيسا، شۇ سەۋەبتىن ئۆزى ئارقىلىق خۇداغا يېقىنلاشقانلارنى تامامەن قۇتقۇزۇش ئىقتىدارىغا ئىگە، چۈنكى ئۇ ئۇلار ئورنىدا خۇداغا دۇئا قىلىش ئۈچۈن مەڭگۈ ھاياتتۇر» (ئىنجىل: ئىبرانىيلارغا يېزىلغان خەت 7_باب 25_ئايەت).

5ـ مۇزاكىرە

مەسىھ خۇدانىڭ تەبىئىتىدە،
مەسىھ خۇدا ئوغلى،
مەسىھ گۇناھسىز.

خۇدا ئۆزىنىڭ قىممەتلىك كىتابىدا ئاشكارىلىغان سىرلىرىغا ئاساسەن، بىز خرىستىئانلار (مەسىھ مۇرىتلىرى، ياكى مەسىھ مۇسۇلمانلىرى) مەسىھ ئەيسانىڭ خاتالىق سادىر قىلمايدىغانلىقىغا ئىشىنىمىز. پاك قىز مەريەمدىنلا تۇغۇلغانلىقى ئۈچۈن ئۇ ماھىيىتىدىن چىرىكلىشىپ كەتكەن ئىنساننىڭ گۇناھلىق تەبىئىتىگە ۋارىسلىق قىلغان ئەمەس. قۇرئانمۇ بۇنىڭغا گۇۋاھچى بولىدۇ. (گۇناھلىق تەبىئىتى ئەر كىشى ئارقىلىق پەرزەنتكە قالدۇرۇلىدىغان بولسا كېرەك. ئەمما مەريەمنى پاك قىز دېگىنىمىز، ئۇنى گۇناھسىز دېگىنىمىز ئەمەس، پەقەت ئۇ شۇ چاغدا تېخى يۈزى ئېچىلمىغان قىزلا ئىدى.) ئىنجىلنىڭ نۇرلۇق كۆرستىشى ئاستىدا، روسۇللارنىڭ ئىلھاملاندۇرۇشى بىلەن، بىز مەسىھ ئەيسانىڭ بىرلا ۋاقىتتا ھەم خۇدا ھەم ئىنسان ئىكەنلىكىگىمۇ ئىشىنىمىز. بۇنى باشقىچە ئىپادىلىسەك:

«بىردىنبىر خۇدا ئۆزىنى ئىنسان بالىسى مەسىھ ئەيسادا كۆرسەتكەن، خۇدا ئۆزىنىڭ بارلىقىنى مەسىھكە مۇجەسسەملەشتۈرگەن (ماكانلاشتۇرۇلغان)» (ئىنجىل: كولوسىلىقلارغا يېزىلغان خەت 2ـ باب، 9ـ ئايەت)

«خۇدا قەدىمكى زامانلاردا، پەيغەمبەرلەر ئارقىلىق ئەجدادلىرىمىزغا ھەر خىل يوللار بىلەن نۇرغۇن قېتىم سۆز قىلغانىدى.

مۇشۇ ئاخىرقى كۈنلەردە بولسا، بارلىق مەۋجۇداتنىڭ مىراسخورى قىلىپ بېكىتكەن ۋە كائىناتنى يارىتىشتا ۋاستە قىلغان ئۆز ئوغلى ئارقىلىق بىزگە سۆز قىلدى.

خۇدانىڭ ئوغلى بولسا، خۇدانىڭ ئۇلۇغلۇقىنىڭ پارلاق نۇرى ھەم ئۆز تەبىئىتىنىڭ ھەقىقىي ئەكسىدۇر، ئۇ قۇدرەتلىك سۆزى بىلەن پۈتكۈل مەۋجۇداتنى ئۆز ئورنىدا تۇرغۇزماقتا. ئۇ ئىنسانلارنى گۇناھلاردىن پاكلاشنى تاماملاپ بولغاندىن كېيىن، ئەرشتىكى شان ـ شۆھرەت ئىگىسىنىڭ ئوڭ يېنىدا ئولتۇردى» (ئىنجىل: ئىبرانىيلارغا يېزىلغان خەت 1ـ باب، 1ـ ئايەتتىن 3ـ ئايەتكىچە).

شۇلارغا ئاساسەن مەسىھنى، بىرلا ۋاقىتتا ھەم خۇدا ھەم ئىنسان دېگىلى بولىدۇ. چۈنكى ئادەم خۇدا ئەمەس، خۇدا دېگەن خۇدا، ئادەم دېگەن ئادەم. مەسىھ مۇرىتلىرىنىڭ ئېتىقادىدا، بەزى مۇسۇلمانلارنىڭ تەسەۋۋۇر قىلغىنىدەك

ئىككى خۇدا مەۋجۇت ئەمەس، خۇدا پەقەت بىر. مەسىھ ئىنسان شەكلىدە بولۇش قارارىغا قەتئى كەلگەنلىكىدىن كېيىن، ئىخلاسمەن بىر ئىنسان ئورنىدا بولۇپ، بارلىق ئىشلىرىدا خۇدانىڭ كۈچ ـ قۇدرىتىگە تايىنىپ كەلگەن. مۆجىزە يارىتىشتىمۇ، ئۆزىدىكى خۇدالىق كۈچ ـ قۇدرەتكە تايانماي، ئىنسانغا ئوخشاش، (مۆجىزە يارىتىش ئۈچۈن) خۇدانىڭ كۈچ ـ قۇدرىتىگە تايىنىپ كەلگەن. ئەمما بەزىبىر ئەھۋالدا، خۇدا ئۇنىڭغا ئۆزىدىكى خۇدالىق كۈچىنى ئىشلىتىشكە بۇيرۇغان: مەسىلەن، تۆۋەندىكىلەرنى ئالساق:

«ئىككى كۈندىن كېيىن جەلىلىيە ئۆلكىسىنىڭ كانا يېزىسىدا بىر توي بولدى. ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئانىسى مەريەم ئۇ يەردە ئىدى. ھەزرىتى ئەيسا ۋە ئۇنىڭ مۇرىتلىرىمۇ تويغا تەكلىپ قىلىنغانىدى.

تويدا شاراب تۈگەپ قالغاندا مەريەم ھەزرىتى ئەيساغا:

ئۇلارنىڭ شارابلىرى تۈگەپ كەتتى، ـ دېدى.

خانىم، مېنى ئارىلاشتۇرمىسىڭىز. مېنىڭ ۋاقتىم تېخى كەلمىدى،ـ دېدى ھەزرىتى ئەيسا.

ئانىسى چاكارلارغا:

ئۇ سىلەرگە نېمە قىل دېسە، شۇنى قىلىڭلار!ـ دېدى.

شۇ ئۆيدە يەھۇدىيلارنىڭ پاكلىنىش ئادىتىنى ئۆتكۈزۈش ئۈچۈن ھەربىرىگە سەككىزـ توققۇز چېلەكتىن سۇ سىغىدىغان ئالتە تاش كۈپ قويۇلغانىدى.

ھەزرىتى ئەيسا چاكارلارغا:

كۈپلەرگە سۇ تولدۇرۇڭلار، ـ دېدى.

كۈپلەرنى ئاغزىغىچە تولدۇرۇشتى. ئاندىن ھەزرىتى ئەيسا يەنە ئۇلارغا:

ئەمدى بۇنىڭدىن بىر چىنە ئېلىپ، زىياپەت باشقۇرغۇچىغا بېرىڭلار،ـ دېدى.

ئۇلار شۇنداق قىلىشتى.

زىياپەت باشقۇرغۇچى سۇدىن ئۆزگەرگەن شارابنى تېتىپ كۆرۈپ ئۇنىڭ قەيەردىن كەلتۈرۈلگەنلىكىنى بىلمىدى، ئەمما ئەلۋەتتە سۇنى توشۇغانلار بىلىشەتتى. شۇنىڭ بىلەن زىياپەت باشقۇرغۇچى كۈيئوغۇلنى چاقىرىپ، ئۇنىڭغا: بۇ شاراب بەك ياخشى ئىكەن! باشقا ساھىبخانلار ياخشى شارابنى تويىنىڭ بېشىدا قويىدۇ! مېھمانلار ياخشىسىنى ئىچكەندىن كېيىن، ناچىرىنى قويىدۇ. ئەجەب، سەن ئەڭ ياخشى شارابنى مۇشۇ چاغقىچە ساقلاپسەن! ـ دېدى. مانا بۇ ھەزرىتى ئەيسانىڭ دەسلەپكى بەلگە بەرگەن مۆجىزىسى بولۇپ، جەلىلىيەنىڭ كانا يېزىسىدا كۆرسىتىلگەنىدى. بۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۆزىنىڭ ئۇلۇغلۇقىنى ئايان قىلدى. ئۇنىڭ مۇرىتلىرى ئۇنى خۇدانىڭ ئەۋەتكەنلىكىگە ئىشەندى» (ئىنجىل يۇھاننا بايان قىلغان خۇش خەۋەر 2ـ باب، 1ـ ئايەتتىن 12ـ ئايەتكىچە).

«جىنىمنى پىدا قىلىدىغانلىقىم ئۈچۈن ئاتام مېنى سۆيىدۇ. بىراق ئۆزۈمنى قۇربان قىلغاندىن كېيىن يەنە تىرىلىمەن! جىنىمنى ھېچكىم مەندىن ئالمايدۇ، مەن ئۇنى ئۆز ئىختىيارىم بىلەن پىدا قىلىمەن. مېنىڭ ئۇنى بېرىشكە ھوقۇقۇم بار ۋە قايتۇرۇۋېلىشقا ھوقۇقۇم بار. ئاتام ماڭا شۇنداق قىلىشنى بۇيرۇغان» (يۇھاننا بايان قىلغان خۇش خەۋەر 10ـباب، 17ـ، 18ـئايەت).

يۇقىرقى ئايەت ئادەمنى ھەيران قالدۇرىدۇ. بۇ دۇنيادا ھېچقانداق ئادەم ئۆزىنىڭ ئۆلىدىغان ۋاقتىنى بەلگىلىيەلمەيدۇ. ھەتتا ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋالىدىغان ئادەملەرمۇ شۇنداق، چۈنكى ھېچكىم ئۆز جېنى ئۈستىدە ھۆكۈم سۈرەلمەيدۇ. لېكىن مەسىھ ئەيسا مۇشۇ يەردە، ئاتىسىنىڭ بۇيرۇقى بىلەن، ئۆزىدە جان بېرىش ھەم ئۆزىنى تىرىلدۈرۈش ھوقۇقى ۋە كۈچ ـ قۇدرىتىنىڭ بارلىقىنى ئېيتقان. دەرۋەقە، ئۇ كرېستكە مىخلانغاندىن كېيىن، ئاشۇ ئىلگىرى ئېيتقان ۋاقتى يېتىپ كەلگەندە:

«ھەزرىتى ئەيسا ئاچچىق سۇنى تېتىغاندىن كېيىن:
ھەممە ئىشلار تاماملاندى! دەپ، بېشىنى تۆۋەن چۈشۈرۈپ، روھىنى تاپشۇردى» (يۇھاننا بايان قىلغان خۇش خەۋەر 19ـباب، 30ـئايەت).

ئادەتتە ئادەم تىنىقى ئۈزۈلگەندىن كېيىن بېشى تۆۋەن چۈشىدۇ، لېكىن مۇشۇ يەردە ئۇ بېشىنى تۆۋەن چۈشۈرۈپ ئاندىن ئۆلىدۇ. ئۇ ئۆزى، ئۆز روھىنى ئاتىسى خۇداغا تاپشۇرغان.

مەسىھ ئەيسا ئىنسان بولۇپ، ئىنسانغا ئوخشاش ئۇنىڭ قورسىقى ئاچقان، تاماق يېگەن، ئۇسسىغان، سۇ ئىچكەن، ئىشلىگەن، ھېرىپ چارچىغان ۋە ئۇخلىغان ھەمدە شەيتاننىڭ ۋەسۋەسىگە ئۇچرىغان. مەسىھ ئەيسا، بەزىدە ئۆزىنىڭ خۇدانىڭ سالاھىيىتىدە ئىكەنلىكىنى ۋە بەزىدە ئۆزىنىڭ ئىنساننىڭ سۈپىتىدە بولىدىغانلىقىنى كۆرسىتىپ ئېيتىپ ئۆتكەن. ئۇنىڭ بۇنداق ئېيتىشى، ئۇنىڭ ھەم خۇدا ھەم ئىنسان بولغانلىقىدىن ئىبارەت. بەزى مۇسۇلمان قېرىنداشلىرىمىز ۋە بەزى خرىستىئانلارمۇ مۇقەددەس كىتابتىكى مەسىھنىڭ ئىنسان ئىكەنلىكىنى تەكىتلەيدىغان نۇرغۇن تېكىستلەرنى كۆرۈپ، مەسىھنىڭ خۇدا ئىكەنلىكىدىن گۇماندا بولغان. ئەمما ئۇلار ئەيسانىڭ خۇدا ئىكەنلىكىنى كۆرسەتكەن نۇرغۇن تېكىستلەرنىمۇ ئەستايىدىللىق بىلەن ئىنچىكىلەپ كۆرۈپ چىقسا، كۆزلىرىنى غوۋالاشتۇرغان گۇمان تۇمانلىرى چوقۇم تارقاپ كېتىدۇ.

باش روھانىي ئۇنىڭدىن يەنە: «مەدھىيىلەشكە سازاۋەر بولىدىغان

خۇدانىڭ ئوغلى مەسىھ سەنمۇ دەپ سورىدى.

«ـ ھەئە، مەن! ـ دېدى ھەزرىتى ئەيسا، ـ سىلەر ئىنسانئوغلىنىڭ ھەممىدىن قادىرنىڭ ئوڭ تەرىپىدە ئولتۇرىدىغانلىقىنى ۋە ئاسماننىڭ بۇلۇتلىرىدا كېلىدىغانلىقىنى كۆرىسىلەر! » (ئىنجىل: مارقۇس بايان قىلغان خۇش خەۋەر 14ـ باب، 61ـ63 ئايەت).

بۇ گەپتىن كېيىن يەھۇدىي موللىلىرى ئۇنى كۇپۇرلۇق قىلدى، دەپ ئەيىبلەپ ئۆلۈم جازىسىغا مەھرۇم قىلدۇرماقچى ئىدى.

«فىلىپۇس، ـ دېدى ھەزرىتى ئەيسا، ـ سىلەر بىلەن بىرگە بولغىنىمغا تالاي ۋاقىت بولدى، مېنى تېخى تونۇمىدىڭمۇ؟ مېنى كۆرگەن كىشى خۇدا ـ ئاتامنى كۆرگەن بولىدۇ. شۇنداق تۇرۇقلۇق سەن نېمىشقا يەنە بىزگە ئاتىمىزنى كۆرسىتىڭ دەيسەن؟» (ئىنجىل: يوھاننا بايان قىلغان خۇش خەۋەر 14ـ باب، 9ـ ئايەت).

مەسىھنىڭ ئۆلۈمى ۋە تىرىلىشى بولسا، ئۇنىڭ ئىنسان تەبىئىتىگىلا خاس بولغانلىقىدىن بولغان.

ئۇنىڭ خۇدالىق تەبىئىتى بولسا، پەيغەمبەرلەرنىڭ بېشارەتلىرىدە، مەسىھنىڭ ئۆز سۆزلىرىدە ۋە روسۇللارنىڭ تەلىماتلىرىدا، تەۋرات ۋە ئىنجىلدا ئېنىق بايان قىلىنغان.

قۇرئاندا بولسا، سۈرە ئال ـ ئىمران، 45 ـ ئايەت:
ـ ئۆز ۋاقتىدا پەرىشتىلەر ئېيتتى: «ئى مەريەم! ئاللا ساڭا (ئاتىنىڭ ۋاستىسىز) ئاللانىڭ بىر كەلىمىسى (كالام ـ سۆزى) بىلەن خۇش خەۋەر بېرىدۇكى، ئۇنىڭ ئىسمى مەسىھ مەريەم ئوغلى ئەيسادۇر، ئۇ دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە ئابرويلۇق ۋە ئاللاغا يېقىنلاردىن بولىدۇ»

شەرھچىلەر بۇ ئايەتتىكى كەلىمە (كالام) دېگەن سۆزنىڭ، باشقا تېكىستلەردە بولماق دېگەن پېئىلنىڭ (ئەرەبچىدە كۇن) مەنىسىدە ياكى ئېغىزدىكى گەپ دېگەن مەنىدە كېلىدىغانلىقىنى ئېيتىسمۇ، بۇ يەردە ئۇنداق دېگەن مەنە چىقمىغان. سۆزمۇسۆز ئېيتادىلىسەك: ئاللا ئۆزىدىن ياكى ئاللادىن ياكى ئۆزىنىڭ، ئاللانىڭ بىر كالام بولغان مەسىھ مەريەم ئوغلى ئەيسادىن خۇش خەۋەر ساڭا بېرىدۇ. بۇ يەردىكى ئۇنىڭدىن بىر كەلىم بولغان مەسىھ، بۇ كەلىمنىڭ بىر شەخس ئىكەنلىكىنى ئېنىق كۆرسىتىدۇ. مۇشۇ يەردىكى كەلىمەنى

تەسۋىرلەيدىغان ئىسمىدۇر (ئۇنىڭ ئىسمى بولغان) دېگەن ئەرەبچە ئالماش، ئەركەك جىنسىي كاتېگورىيىسىدە بولغان. ئەمما كەلىمە بولسا، ئاياللار جىنسىي كاتېگورىيىسىدە بولغان - شۇڭا ئۇ چوقۇم بىر شەخسنى كۆرسىتىدۇ. (بۇ كەلىمە ياكى كالام دېگەن سۆز ئۇيغۇرچىنىڭ ئاۋۋال تائام، ئاندىن كالام دېگەن ماقالىسىدا تېپىلىدۇ.)

بەزى مۇسۇلمان ئۆلىمالار، خۇدا بىر ئېغىز سۆز بىلەن بارلىق مەخلۇقاتلارنى ياراتقان، شۇڭا بۇ مەخلۇقاتلارنى خۇدانىڭ كالاملىرى دېيىشكە بولىدۇ، دېگەننى ئوتتۇرىغا قويغان بولدى. لېكىن بۇ توغرا ئەمەس. ئەگەر شۇنداق بولغان بولسا، ئۇنداقتا سەۋەبىنىڭ ئۆزى، بىرلا ۋاقىتتا ھەم نەتىجەمۇ بولۇپ قالغان بولامدۇ؟ شۇنداقلا كىتابنى قەلەم دېگىلىمۇ بولىدۇ بولۇپ قالامدۇ؟ ئەمەلىيەتتە قەلەم، كىتاب تۈزۈشتىكى ۋاستە، بەلكى كىتابنىڭ ئۆزى ئەمەس. خۇدا (ئۇلارنىڭ دەۋالىغىنىدەك) مەسىھ ئەيسانى بىرلا بۇيرۇق (كۇن (بول)) بىلەن ياراتقان بولسا، ئۇنى كالام دېگىلى بولمايدۇ، چۈنكى ئۇ كالام ئەمەس، بەلكى كالامنىڭ نەتىجىسى بولۇپ قالاتتى. كاللامنى ئىشلىتىپ بىر كىتاب يازسام، بۇ كىتابنى كاللا ياكى كاللام دېگىلى بولمايدۇ، بەلكى كاللامنىڭ ئىجادىيىتى بولىدۇ. مۇشۇنداق قالايمىقان سۆزلەپ كەتسەك، ھەقىقەتنى ساختىلىق بىلەن، زۆرۈر بولغان ئىشلارنى زۆرۈر بولمىغان ئۇششاق-چۈششەك ئىشلار بىلەن ئارىلاشتۇرىۋەتكەن بولىمىز ئەمەسمۇ؟

قۇرئاندىكى باشقا ئايەتلەردىمۇ ئېنىق تۇرۇپتۇكى، مەسىھ ئاللادىن كەلگەن بىر روھتۇر (مەسىلەن، سۈرە نىسا 171-ئايەت). خۇدانىڭ ئۆزىدىن كەلگىنى، ئۆزى خۇدادۇر. شۇڭا خۇدانىڭ كالامى مەڭگۈ خۇدادۇر، خۇدانىڭ روھىمۇ خۇدادۇر، مەڭگۈلۈك ۋە ئۆلمەستۇر. بۇ ئىنجىلدىكى يۇھاننا قىسمىنىڭ بېشىدا يېزىلغانغا ئوخشاش:
«ھەممىدىن بۇرۇن كالام مەۋجۇت ئىدى. ئۇ خۇدا بىلەن بىللە ئىدى ھەم ئۆزى خۇدا ئىدى. ئۇ كائىنات يارىتىلىشتىن بۇرۇنلا خۇدا بىلەن بىللە ئىدى. ئۇ ئارقىلىق بارلىق مەۋجۇداتلار يارىتىلدى. مەۋجۇت بولغان ھەرقانداق نەرسە ئۇنىڭسىز يارىتىلغان ئەمەس. كالام ھاياتلىقنىڭ مەنبەسى بولۇپ، بۇ ھاياتلىق ئىنسانلارغا يورۇقلۇق ئېلىپ كەلدى. يورۇقلۇق قاراڭغۇلۇقنى يورۇتىدۇ. قاراڭغۇلۇق بولسا يورۇقلۇقنى ھەرگىز بېسىپ چۈشەلىگەن ئەمەستۇر» (ئىنجىل: يۇھاننا بايان قىلغان خۇش خەۋەر 1-باب، 5-1-ئايەت)

مەسىھنىڭ خۇدانىڭ ئوغلى ئىكەنلىكىگە كەلسەك، بەزى مۇسۇلمانلاردا چوڭ بىر ئۇقۇشماسلىق بار. ئۇلار بۇ سۆزلەرنى كۇپۇرلۇق دەپ قارايدۇ، خۇدانىڭ قانداقسىگە ئايالى بولسۇن؟ - دېيىشىدۇ. شۇنداق گەپلەرنى بىزمۇ كۇپۇرلۇق

دەپ قارايمىز. بۇ ئىشنى ئاۋۋال ئاددىراق قىلىپ ئويلىساق، ئوغۇل دېگەن سۆزنىڭ ئۇيغۇر تىلى ۋە باشقا تىللاردىمۇ كۆچمە مەنىسىنىڭ بارلىقى ھەممىمىزگە ئايان.
مەسىلەن: ئۇ ئوغۇل بالا دېسەك، بۇنىڭدىن ئىككى خىل مەنە چىقىدۇ ـ بۇنىڭ كۆچمە مەنىسى بولسا، ئۇنىڭ بەك باتۇر، ئەرلىك پەزىلەتكە ئىگە، جۈرئەتلىك ئادەم ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ.

يەنە شۇنداقلا، تىلنىڭ ئانىسى قۇلاق زۇكام كېسەلنىڭ ئانىسى لوقمان تىبابەتنىڭ بىرىنچى ئاتىسى گەپ ئانىسى قاتارلىق ئىبارىلەر ياكى تەمسىللەرنىڭ ھەممىسى ئاتا، ئانا دېگەن سۆزنى كۆچمە مەنىسىدە ئىشلىتىدۇ. يەنە بىر مىسال، بۇ ئادەم ھەقىقىي لوقماننىڭ ئوغلى دېگەن جۈملىنىڭ ئىككىنچى مەنىسى، ئۇ لوقماننىڭ جىسمانىي ئوغلى ئەمەس، بەلكى ھەقىقەتەن راست ياخشى تىۋىپ بولغانلىقى ئۈچۈن، تىۋىپ لوقماننىڭ شۆھرەت ـ ئابرويىغا سازاۋەر بولۇشقا لايىق ئادەم دېگەنلىكتۇر.

قۇرئاننىڭ ئۆزىدە ئەنە شۇنداق ئىبارىلەرنى ئىشلىتىدۇ:

(1) يولنىڭ ئوغلى (ئىبن ئەس ـ سەبىل) (سۈرە بەقەر، 117 ـ ئايەت). بۇ ئىبارە يولنىڭ بىر ئايالى بار دېگەنلىك ئەمەس.

(2) كىتابنىڭ ئانىسى (ئوم ئۇل ـ كىتاب) (سۈرە ئال ـ ئىمران 7 ـ ئايەت ۋە باشقىلار)

(3) مەككە شەھەرلەرنىڭ ئانىسى (ئوم ـ ئۇل ـ كۇراھ) دەپ ئاتىلىدۇ (سۈرە ئەنئام 93 ـ ئايەت ۋە باشقىلار).

(4) مۇھەممەدنىڭ ئاياللىرى مۆمىنلەرنىڭ ئانىلىرى دەپ ئاتىلىدۇ.

ھەدىسلەردە خۇداغا ۋەكالىتەن مۇنداق دېيىلگەن: كەمبەغەللەر مېنىڭ ئائىلەمدۇر. سۈرە زۇمەر، 4 ـ ئايەت: ئەگەر ئاللا بالا تۇتۇشنى خالىسا ئىدى، ئەلۋەتتە، مەخلۇقات ئىچىدىن خالىغاننى ئىختىيار قىلاتتى ـ دېيىلگەن ئىكەن. بۇ ئايەت توغرا بولسا، مەسىھ ئەيسانىڭ خۇدانىڭ ئوغلى بولغانلىقى، (ئەلۋەتتە ھەرگىزمۇ ئىنسانىنىڭ جىنسىي مۇناسىۋەتىدىن تۇغۇلغان ئەمەس) ئاجايىپ ئىش ئەمەستۇر. خۇدا مۆمىن بەندىلىرىنى پەرزەنتلىرىم دېگەن، لېكىن ئىنجىلدا مەسىھ ئەيسا خۇدانىڭ بىردىنبىر يېگانە ئوغلى دېيىلگەن. ئۇنىڭ ئوغۇللىقى، خۇدانىڭ مۆمىن بەندىلىرىنىڭكىدىن پەرقلىق.

ئۇنىڭ خۇداغا ئوغۇل ئىكەنلىكىنى بىز پۈتۈنلەي چۈشىنىپ يېتەلمەيمىز، چۈنكى بۇ ئادەمنىڭ چۈشەنچىسىدىن بەك ھالقىپ كەتكەن ئىشتۇر. بەزى كىشىلەرنىڭ سىز خۇدايىڭىزنى دائىم ئادەمگە ئوخشىتىسىز دېگەن شىكايىتى

پۈتۈنلەي توغرا ئەمەس. خۇدا ئادەمدەكتۇر دېمەيمىز، لېكىن ئادەم خۇدادەكتۇر دېيىش، ھەقىقەتكە يېقىنراق كېلىدۇ. تەۋراتنىڭ بىرىنچى قىسمى يارىتىلىش 1-باب، 26-،27-ئايەت:

«ئاندىن خۇدا: بىزنىڭ سۈرىتىمىزدەك، بىزگە ئوخشايدىغان ئىنسانلارنى ياسايلى، ئۇلار پۈتكۈل يەر شارىنى، شۇنداقلا دېڭىز-ئوكياندىكى بېلىقلار، ئاسماندىكى ئۇچار-قاناتلار ۋە بارلىق ئۆي ھايۋانلىرى، ياۋايى ھايۋاناتلار، قۇرۇت-قوڭغۇز قاتارلىق ھەر خىل جانلىق مەخلۇقاتلارنى باشقۇرىدىغان بولسۇن! دەپ ئەمر قىلدى.

شۇنىڭ بىلەن خۇدا ئىنساننى ئۆز سۈرىتىدە ياراتتى،
شۇنداقلا ئۇنى ئۆزىگە ئوخشايدىغان قىلىپ ياراتتى،
ۋە شۇنداقلا ئۇلارنى ئەر ۋە ئايال قىلىپ ياراتتى».

ئادەمنىڭ خۇدانىڭ سۈرىتى ياكى ئەكسى ياكى سىياقى ئىكەنلىكى توغرىسىدىكى گەپ-سۆز خېلى كۆپ. بۇنىڭ مەنىسى كۆپ تەرەپلىمىلىك؛ ئەمما ئىنسان خۇدانىڭ ئەكسى دېسەكمۇ، بۇ ھەرگىز خۇدانىڭ تېنى بار، ياكى خۇدا جىسمانىي ئىكەن دېگىنىمىز ئەمەس. ئادەم دېگەندە مۇھەببەت بولالايدۇ، ئۇ خۇرسەن بولالايدۇ، ئادىللىق قىلالايدۇ، ياخشىلىق قىلالايدۇ، مېھرىبانلىق قىلالايدۇ؛ يەنە چەكلىك ھالدا يارىتالايدۇ، يەنى ئىجاد قىلالايدۇ.، ۋە ئىجاد قىلغان نەرسىلىرىدىن بىر خىل خۇرسەنلىك ئالالايدۇ. مۇشۇ جەھەتلەردە ئادەم ئەسلى خۇدانىڭ سۈرىتىدە ئىدى. گۇناھنىڭ سەۋەبىدىن ئەسلىدىكى چىرايلىق، مۇكەممەل سۈرەت بۇرمىلىنىپ كەتكەن. شۇنىڭ بىلەن بىز ھازىر ئادەم خۇدانىڭ سۈرىتىدۇر دېسەك، بۇ بىر تەرەپتىن توغرا، چۈنكى بۇ سۈرەتنىڭ بەزى ئىزنالىرى تېخى مەۋجۇت - بىز بەزىدە ئۆزئارا مېھرىبانلىق قىلىمىز، بەزىدە ئۆزئارا ياخشىلىق قىلىمىز، - بىراق بۇ دائىملىق ئەمەس. گەرچە خۇدانىڭ سۈرىتى مەۋجۇت بولسىمۇ، ئۇ ئەسلىدىكى چىرايلىقلىقىنى يوقىتىپ، بەك سەتلىشىپ كەتكەن. مەلۇم بىر دوستىمىزنىڭ ئەسلى ئوبدان تارتىلغان سۈرىتى، ۋاقىتنىڭ ئۆتۈشى بىلەن، مەلۇم سەۋەبلەرنىڭ تەسىرىدىن تۇتۇقلىشىپ، سەتلىشىپ كەتكەندىن كېيىنمۇ بىز دوستۇمىزنىڭ سۈرىتىنى يەنىلا تونۇۋالالايمىز. شۇڭا ھازىر ئادەمنى خۇدانىڭ بەك سەتلىشىپ كەتكەن سۈرىتى دېگىلىمۇ بولىدۇ. ھەزرىتى ئەيسانىڭ مۇكەممەل ئادەم بولغانلىقىغا ئىشىنىمىز. ئەمما مۇكەممەل ئادەم دېگەن، خۇدانىڭ مۇكەممەل سۈرىتى دېگەندىن ئىبارەت. شۇڭا، ئۇ مۇنداق دېگەن:

«مېنى كۆرگەن كىشى خۇدائاتامنى كۆرگەن بولىدۇ» (ئىنجىل: يوھاننا بايان قىلغان خۇش خەۋەر 14-باب، 9-ئايەت)

ھەزرىتى ئەيسا مەسىھ بۇ دۇنيادا بىردىنبىر خۇدانىڭ ھەقىقىي سۈرىتى

بولغان ئادەم. خۇدانىڭ بىزگە ئاتا قىلماقچى بولغان قۇتقۇزۇشىنىڭ جەريانى، بىزنى ئۆزىنىڭ سۈرىتىدىكى ئەسلىدىكى چىرايلىقلىقىغا كەلتۈرۈشنى، خاراكتېرىمىزنىڭ ئەيسا مەسىھنىڭكىگە ئوخشاش بولۇشقا ئۆزگەرتىلىشىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. سەھىپە چەكلىمىسى بولمىغىنىدا بۇ توغرىدا كۆپرەك توختالغان بولاتتۇق. خۇدا بۇيرۇسا كېيىن باشقا كىتابچىدا يەنە سۆزلەرمىز. خۇدانىڭ سۈرىتى يەنە ئىنسانلارنىڭ ئاتا-ئوغۇللۇق مۇناسىۋىتىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. خۇدا ئادەملەرگە ۋە ھايۋانلارغا تۇغۇلۇش يولى بىلەن، نەسىل قالدۇرۇشتىكى قابىلىيەتنى ئاتا قىلغان. بۇ تۇغۇلۇش، نەسىل قالدۇرۇشنىڭ ئورنىدا، خۇدا، بارلىق يېڭى مەخلۇقاتنى دەۋردىن-دەۋرگە يېڭىباشتىن، يەنى يوقتىن يارىتالايتتى، ئەلۋەتتە. لېكىن ئۇ شۇنداق قىلىشنى تاللىمىغان. روسۇل پاۋلۇس بۇ توغرىسىدا ئىنجىلدىكى ئەفەسلىكلەرگە يېزىلغان خەت 3-باب 14-ئايەتتە مۇنداق دەيدۇ:

«ئاسمان ۋە يەر يۈزىدە ئاتىلىق قىلغۇچىنىڭ ھەممىسى خۇدا ئاتامدىن ئاتا نامىنى ئالغان».

مۇشۇنداق دېيىلگىنى بىلەن، خۇدادا بولغان بۇ ئاتا-ئوغۇللۇق مۇناسىۋەت بىزنىڭ ئاتا-ئوغۇللۇق مۇناسىۋىتىمىزدەك ئەمەس، بەلكى بىزنىڭ يەر يۈزىدىكى ھەرقانداق ئاتا-ئوغۇللۇق مۇناسىۋىتىمىز، خۇدانىڭ سۆيۈملۈك ئوغلى بىلەن ئەزەلدىن بولغان ئەرشتىكى مۇناسىۋىتىنىڭ بىر خۇنۇك ئەكسىدۇر. يەر يۈزىدىكى ھەرقانداق بىر ئاتا-ئوغۇللۇق مۇناسىۋەتنىڭ ئەھمىيىتى، ئەنە شۇ ئەزەلدىن بۇرۇن بولغان ئەرشتىكى ئاتا-ئوغۇللۇق مۇناسىۋىتىدىن كېلىپ چىققاندۇر. بۇ ئىشلاردا، نۇرغۇن چوڭقۇر سىرلارنىڭ مەۋجۇت ئىكەنلىكىگە قىل سىغمايدۇ.

بىز يەنە تەۋراتنىڭ يارىتىلىش قىسمىدىكى سۆزلەرنى كۆرۈپ ئۆتەيلى:

«بۇنىڭ بىلەن خۇدا ئىنساننى ئۆز سۈرىتىدەك ياراتتى،
شۇنداقلا ئۇنى ئۆزىگە ئوخشايدىغان قىلىپ ياراتتى،
ۋە شۇنداقلا ئۇلارنى ئەر ۋە ئايال قىلىپ ياراتتى».

بۇنىڭدىن قارىغاندا خۇدانىڭ سۈرىتى پەقەت ئەردە تولۇق ئىپادىلىنىپ قالماستىن، بەلكى ئەر-ئايالدىلا تولۇق ئىپادىلەنگەن. ئىنجىلدىن خۇدا ئۆزى مېھرى-مۇھەببەتتۇر دېگەننى ئوقۇيمىز. مۇشۇنداق بولغىنىدا، بىر جۈپ ئەر-ئايال ئوتتۇرىسىدا (خۇدانىڭ خالىغىنىدەك) ساپ دىللىق، ھەقىقىي، چوڭقۇر مۇھەببەت مەۋجۇت بولسا، بۇ مۇھەببەت خۇدانىڭ ئۆزىدە بولغان مۇھەببەتنى ئەكس ئەتتۈرىدۇ. شۈبھىسىزكى بۇمۇ بىر كۆز يەتمەيدىغان چوڭقۇر سىردۇر. يەنىلا شۇ سەھىپە چەكلىمىسى تۈپەيلىدىن، بۇ توغرۇلۇق مۇشۇنچىلىكلا سۆزلەشكە توغرا كەلدى. خۇدا بۇيرۇسا كېيىنكى يەنە بىر كىتابچىدە سۆزلىمەكچىمىز.

يۇقىرى دېگىنىمىزدەك، مەسىھنىڭ خۇدا ئوغلى ئىكەنلىكىنى تولۇق چۈشىنەلمەيمىز، چۈنكى بۇ ئىش ئىنسانىنىڭ بىلىش دائىرىسىدىن ھالقىپ كەتكەن. بىراق مەسىھ ئەيسانىڭ خۇدا ئىكەنلىكىنى، شۇنداقلا ئىنساندىن ئۈستۈن ئىكەنلىكىنى كۆرستىش ئۈچۈن، خۇدانىڭ ئوغلى دەپ ئاتالغىنىدەك، ئۇنىڭ يەنە ھەقىقىي ئىنسان ئىكەنلىكىنى كۆرستىش ئۈچۈن (بولۇپمۇ خۇدا ۋە ئۆزىنىڭ تەرىپىدىن) ئىنسانئوغلى دەپمۇ ئاتىلىدۇ. سىز ئىنجىلنى ئوقۇغىنىڭىزدا، ئۇنىڭ ئۆزى ئۈچۈن، مۇشۇ ئىسمىنى ئىشلىتىشكە بەك ئامراق ئىكەنلىكىنى كۆرەلەيسىز.

دانىيال پەيغەمبەر مەسىھ ئەيسانىڭ كەلگۈسى پادىشاھلىقىدىن بېشارەت بەرگىنىدە، ئۇنى تەسۋىرلەش ئۈچۈن مۇشۇ ئىنسانئوغلى دېگەن نامنى ئىشلىتىدۇ. مىلادىدىن ئىلگىرى 540ـيىلىدىكى بۇ بېشارەت، مەسىھنىڭ بىرلا ۋاقىتتا ھەم خۇدا ھەم ئىنسان ئىكەنلىكىنى كۆرستىدۇ:
ـكېچىدىكى غايىبانە ئالامەتتە مەن گويا ئىنسان ئوغلۇدەك بىر زاتنىڭ بۇلۇتلار بىلەن كەلگىنىنى كۆردۈم. ئۇ بۇرۇندىن بولغان مەڭگۈ ھايات ياشىغۇچىنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كېلىنىپ، ھەر يۇرت، ھەر مىللەت، ھەر خىل تىلدا سۆزلىشىدىغانلارنىڭ ئۆز خىزمىتىدە بولۇشى ئۈچۈن، نوپۇز، ئىززەت، شەرەپ ۋە بىر پادىشاھلىق ھوقۇقى ئۇنىڭغا تەقدىم قىلىنغان. ئۇنىڭ پادىشاھلىق نوپۇزى مەڭگۈ ئۆلمەيدۇ، پادىشاھلىق ھوقۇقى مەڭگۈ داۋاملىشىدۇ. (تەۋرات: دانىيال 7ـباب، 13ـ ۋە 14ـئايەت)

ئىخلاسمەنلىكتە تىلسىمات بولغان زات (مەسىھ)نىڭ ئىنتايىن ئۇلۇغلۇقىغا قىل سىغمايدۇ:
«ئۇ ئىنسانىي تەندە كۆرۈنگەن،
مۇقەددەس روھتا ھەققانىي ئىسپاتلانغان،
پەرىشتىلەرگە كۆرۈنگەن،
يەھۇدىي بولمىغانلار (كاپىرلار) ئارىسىدا جاكارلانغان،
بۇ دۇنيادا ئېتىقاد قىلىنغان،
خۇدانىڭ شان-شەرىپىگە كۆتۈرۈلۈپ قوبۇل قىلىنغان»
(ئىنجىل: تىموتىيغا يېزىلغان بىرىنچى خەت 3ـباب، 16ـئايەت)

«بىز بۇ خېتىمىزدە، ئۆز قۇلىقىمىز بىلەن ئاڭلىغان، ئۆز كۆزىمىز بىلەن كۆرگەن ۋە قارىغان، ئۆز قولىمىز بىلەن تۇتقان، ئەزەلدىن بار بولغان ھاياتلىق كالامى توغرىسىدا بايان قىلىمىز» (ئىنجىل: يۇھاننا يازغان بىرىنچى خەت 1ـباب)

پەيغەمبەرلەرنىڭ گۇناھلىرى، تەۋرات، زەبۇر ۋە ئىنجىللاردا بىر-بىرلەپ تىلغا ئېلىنغان. شۇنداقلا قۇرئاندىمۇ تىلغا ئېلىنىپ، بارلىق ئىنسانىيەتنىڭ چىرىكلىشىپ كەتكەنلىكى كۆرسىتىلگەن. ئەمما بۇ كىتابلارنىڭ ھېچقايسىسى، مەسىھ ئەيسانىڭ ھېچقانداق گۇناھىنى تىلغا ئالمايدۇ. ئەكسىچە ئۇلارنىڭ ھەممىسى، ئۇنىڭ باشقا ھەرقانداق ئىنساندىن ئۈستۈن تۇرىدىغان مۇقەددەسلىكى، ساپلىقى، مۇتلەق گۇناھسىزلىقىغا گۇۋاھلىق بېرىدۇ. تۆۋەندىكى بايانلىرىمىزدىن كۆرەلەيسىزكى مۇشۇ تەرەپتىن ئۇنىڭ ئادەملەر ئارىسىدا تەڭدىشى يوقتۇر.

ھېچقانداق بىر پەيغەمبەر ياكى روسۇل، ئۆزىنىڭ قانچىلىك ئۇلۇغ بولۇشىدىن قەتئىنەزەر، ھەرگىزمۇ ئۆزىنى خاتالىقتىن خالىيمەن، دېيىشكە پېتىنالمىغان. مەسىھ ئەيسانىڭ ھەم ئىنسانلىقى ھەم خۇدالىقى بار بولغاچقا، بارلىق پەيغەمبەر ۋە روسۇللاردىن ئۈستۈن تۇرۇپ، دادىللىق بىلەن دۈشمەنلىرىدىن:
«قايسىڭلار مېنىڭ گۇناھىم بارلىقىنى ئىسپاتلاپ بېرەلەيسىلەر، قېنى؟ ھەقىقەتنى سۆزلىسەم نېمە ئۈچۈن ماڭا ئىشەنمەيسىلەر؟ دەپ سورىيالىغان» (ئىنجىل، يۇھاننا بايان قىلغان خۇش خەۋەر 8-باب، 46-ئايەت)

«ئۇ يەنە مۇرىتلىرىغا:
ئەمدى سىلەر بىلەن سۆزلىشىدىغانغا كۆپ ۋاقىت قالمىدى. چۈنكى بۇ دۇنيانىڭ ھۆكۈمدارى بولغان شەيتان، كېلىش ئالدىدا تۇرىدۇ. قەلبىمدە بولسا، ئۇنىڭغا قىل سىغقۇدەك ئورۇنغۇ ئەسلا يوقتۇر» (ئىنجىل، يۇھاننا بايان قىلغان خۇش خەۋەر 14-باب، 30-ئايەت).

مەسىھنىڭ خاتاسىزلىقىغا ۋە گۇناھسىزلىقىغا، مۇقەددەس كىتابتا بۇنىڭدىن باشقا يەنە نۇرغۇن گۇۋاھلىق بېرىدىغان ئايەتلەر بار. ئۇنىڭ يېقىن كىشىلىرى ۋە ياكى دۈشمەنلىرى، ئۇنىڭ قىلغان ئىشلىرىدىن ھېچقانداق ئەيىب تاپالمىغان.

رىملىق ۋالىي پىلاتۇس يەھۇدىي رەھبەرلەرنىڭ ئەيسا ئۈستىدىن چىقارغان ئەرزلىرىنى تەكشۈرگىنىدە، ئۇنىڭدىن ھېچقانداق ئەيىب تاپالمىغانلىقىنى ئېلان قىلغان:
«ۋالىي پىلاتۇس ئۇنىڭدىن:
ھەقىقەت دېگەن نېمە؟ دەپ سورىدى. ئاندىن كېيىن، تاشقىرىغا، يەنى كۆپچىلىكنىڭ ئالدىغا چىقىپ ئۇلارغا:
مەن ئۇنىڭدىن ھېچقانداق جىنايەت تاپالمىدىم. -دېدى»

(ئىنجىل، يۇھاننا بايان قىلغان خۇش خەۋەر 18-باب، 38-ئايەت).

«ۋالىي پىلاتۇس يەنە ئوردىسىدىن چىقىپ خالايىققا:
دىققەت! مېنىڭ ئۇنىڭدىن ھېچقانداق جىنايەت تاپالمىغانلىقىمنى بىلىشىڭلار ئۈچۈن، ئۇنى سىلەرنىڭ ئالدىڭلارغا ئېلىپ چىقىمەن! — دېدى.
ئالىي روھانىيلار ۋە ئىبادەتخانا قاراۋۇللىرى ھەزرىتى ئەيسانى كۆرۈپ:
كرېستكە مىخلانسۇن، كرېستكە مىخلانسۇن! — دەپ ۋارقىراشتى.
كرېستكە مىخلايمىز دېسەڭلار، ئۆزۈڭلار مىخلاڭلار! مەن ئۇنىڭدىن بىرەر جىنايەت تاپالمىدىم! — دېدى پىلاتۇس» (ئىنجىل: يۇھاننا بايان قىلغان خۇش خەۋەر 19-باب، 4-، ۋە 6-ئايەت).

پىلاتۇسنىڭ ئايالى (گەرچە ئېتىقادسىز بولسىمۇ) مۇشۇ سوت جەريانىدا يولدىشىغا:
«ئاشۇ ئادىل كىشى بىلەن كارىڭىز بولمىسۇن! چۈنكى ئۇنىڭ سەۋەبىدىن ئاخشام كۆرگەن چۈشۈمدە جىق ئازابلار چېكىپتىمەن! دېگەن سۆزنى يەتكۈزگەن. شۇنىڭدىن كېيىن پىلاتۇس يەھۇدىي رەھبەرلەرنىڭ ئالدىدا قولىنى يۇيۇپ ئۇلارغا: مەن بۇ ئادىل ئادەمنىڭ قېنىنى تۆكۈشتىن خالىي بولدۇم. سىلەر ئۆزۈڭلار خالىغانچە قىلىڭلار! - دېدى. ئۇلار: ئۇنىڭ قان قەرزى بىزنىڭ ۋە پەرزەنتلىرىمىزنىڭ ئۈستىگە قالسۇن! - دەپ جاۋاب قىلدى» (ئىنجىل: مەتتا بايان قىلغان خۇش خەۋەر 27-باب، 19 ۋە 24-ئايەت)

شۇنىڭ بىلەن مەسىھ ئەيسا مىخلىنىش ئۈچۈن ئۇلارنىڭ قولىغا تاپشۇرۇلدى.
مەسىھنىڭ پۈتۈن ھاياتى ۋە قىلغانلىرى، ئۆزىنىڭ مۇتلەق پۈتۈن پەزىلەتلىك، ساپلىق، قۇسۇرسىزلىق ۋە خاتالىقتىن خالىي ئىكەنلىكىنى ئىپادىلەيدۇ.
پۈتۈنلەي ساپ، گۇناھسىز قۇتقۇزغۇچى-مەسىھلا، گۇناھقا چۆمگەن ئىنسانلارغا، جۈملىدىن پەيغەمبەر ۋە روسۇللارغا نىجات يەتكۈزۈش ئۈچۈن ئۆزىنى قۇسۇرسىز، مۇكەممەل، گۇناھلارنى يۇيىدىغان قۇربانلىق سۈپىتىدە خۇداغا ئاتىيالىغان.

6-مۇزاكىرە

قۇرئاندا، مەسىھنىڭ باشقىلاردىن ئۈستۈنلۈكى توغرىسىدا يېزىلغانلىرى پەيغەمبەرلەرگە، روسۇللارغا تۈرلۈك ئۇنۋانلار بېرىلگەن ۋە ئۇلار نۇرغان ئىشلارغا قاتناشقان، بىراق مەسىھ ئەيسا ئۇلارنىڭ ھەممىسىدىن ئۈستۈن تۇرغان. ئەمدى

قۇرئاننىڭ بۇ ئىش توغرىسىدا ئېيتقانلىرىنى كۆرۈپ ئۆتەيلى.

1. مەسىھنىڭ خۇدانىڭ كالامى (سۆزى) ۋە خۇدانىڭ روھى ئىكەنلىكىنى سۈرە نىسا 171-ئايەتتىن كۆرىمىز:

مەسىھ ئەيسا - مەريەمنىڭ ئوغلى، پەقەت ئاللانىڭ روسۇلىدۇر (سىلەر گۇمان قىلغاندەك ئاللانىڭ ئوغلى ئەمەستۇر)، مەريەمگە ئاللانىڭ ئىلقا قىلغان كەلىمىسىدۇر (يەنى ئاتىنىڭ ۋاستىسىسىز، ئاللانىڭ ۋۇجۇدقا كەل دېگەن سۆزىدىن يارىتىلغاندۇر)، ئاللا تەرىپىدىن كەلگەن بىر روھتۇر سىز بۇ يەردە ئىككى نۇقتىغا دىققەت قىلىشىڭىز كېرەك. بىرىنچىسى، مۇھەممەد سالىھنىڭ تەرجىمىسىدە تىرناق ئىچىگە ئېلىنغان سۆزلىرى (.....) ئەسلى تېكىستتە يوق، ئۇ ئۇلارنى چۈشەندۈرۈش مەقسىتىدە قوشۇپ قويغان. مۇشۇ يەردىكى خۇدانىڭ كەلىمىسى ئاللانىڭ ۋۇجۇدقا كەل دېگەن سۆزىدىن يارىتىلغاندۇر دېگەن سۆزى توغرۇلۇق بىز ئالدىنقى مۇزاكىرىمىزدە ئىزاھات بېرىپ ئۆتتىكەن. خۇدانىڭ بىر كەلىمىسى ياكى كالامىنى ھەرگىزمۇ يارىتىلغان نەرسە دېگىلى بولمايدۇ. (چۈشەندۈرۈپ ئۆتكىنىمىزدەك، يارىتىشتىكى ۋاستە پەقەت ۋاستىدۇر، ئۇ ھەرگىزمۇ ئۆزى ياراتقان نەرسە بولالمايدۇ.)

ئىككىنچىسى، ئاللا (تەرىپى)دىن كەلگەن بىر روھتۇر روھ بولغاندا يەنە خۇدالىق تەبىئىتىدىن بولۇشى كېرەك.

سۈرە ئال-ئىمران، 45-ئايەت: - ئۆز ۋاقتىدا پەرىشتىلەر ئېيتتى: «ئى مەريەم! ئاللا ساڭا (ئاتىنىڭ ۋاستىسىسىز) ئاللانىڭ بىر كەلىمىسى (كالامى - سۆزى) بىلەن خۇش خەۋەر بېرىدۇكى، ئۇنىڭ ئىسمى مەسىھ مەريەم ئوغلى ئەيسادۇر، ئۇ دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە ئابرويلۇق ۋە ئاللاغا يېقىنلاردىن بولىدۇ» قەدىرلىك ئوقۇرمەن، قۇرئاندا، مەسىھ ئەيسادىن باشقا، بىرەر پەيغەمبەر ياكى بىرەر ئادەمنى خۇدانىڭ كەلىمىسى ياكى خۇدادىن كەلگەن روھ دېيىلگەن يەرلەر بارمۇ؟

خۇدا، بەزى ئادەملەرنى روسۇللار، بەزىلىرىنى پەيغەمبەرلەر، بەزىلىرىنى ئاگاھلاندۇرغۇچىلار، بەزىلىرىنى يەنە تارقاتقۇچىلار قىلغان. لېكىن ئۇلارنىڭ ھەممىسى خۇدانىڭ كالامى ۋە روھىدىن تۆۋەن تۇرىدۇ. شۇڭا مەسىھ شۈبھىسىز ئۇلارنىڭ ھەممىسىدىن ئۇلۇغ تۇرىدۇ، روھ بولسا روسۇلدىن ئۈستۈن تۇرىدۇ، چۈنكى روھ خۇدانىڭ ئۆزىنى كۆرسىتىدۇ.

ئال-رازى، ئال-جالالاين ۋە باشقا ئۆلىمالار، خۇدانىڭ كالامى دېگەننى، مەسىھ ئاتىنىڭ ۋاستىسىسىز، بىرلا سۆز بىلەن تۇغۇلغان - دەپ چۈشەندۈرگەن. لېكىن شۇنداق بولغىنىدا، بىرلا ئېغىز بۇيرۇق سۆزى بىلەن يارىتىلغان ئادەمئاتىمىزنىڭمۇ خۇدانىڭ كالامى ۋە خۇدادىن كەلگەن روھ دېگەن ناملىرى بولۇشى كېرەك ئىدىغۇ؟

مەسىھنىڭ ئۈستۈنلۈكى ۋە خۇدالىقىنى كۆرسەتكەن ياكى ئاز دېگەندە پۈرتىپ ئۆتكەن كالام ۋە روھ دېگەن بۇ بايانلار، بىر ئۇقۇمۇشلۇق مۇسۇلماننىڭ ئاشۇ ئايەتلەردىن ئۇلارنىڭ مەنىسىنى ئوبدان ئىزدىشىنى ئۈندەيدۇ ئەمەسمۇ؟

2. مەسىھ يارىتالايدۇ. بۇنى سۈرە ئال ـ ئىمران، 49 ـ ئايەتتىن كۆرىمىز:

ـ ئۇ (ئەيسا) دەيدۇ: شۈبھىسىزكى، سىلەرگە مەن رەببىڭلار تەرىپىدىن بولغان بىر مۆجىزە ئېلىپ كەلدىم، مەن سىلەرگە لايدىن قۇشنىڭ شەكلىدەك بىر نەرسە ياسايمەن، ئاندىن ئۇنىڭغا پۈۋلەيمەن ـ دە، ئاللانىڭ ئىزنى بىلەن، ئۇ قۇش بولىدۇ.

خۇدا ئۆزى ياراتقان مەخلۇقاتلارنىڭ سېخىلىك، ئادىللىق، رەھىم ـ شەپقەت ۋە خەير ـ ساخاۋەتلەردە ئۆزى بىلەن ئورتاق بولۇشىغا يول قويغان. ئۇ يەنە پەيغەمبەرلىرىگە، مۆجىزىلەرنى يارىتالايدىغان ۋە كەلگۈسى يۈز بېرىدىغان ئىشلارنى ئالدىن ئېيتالايدىغان قابىلىيەتنى ئاتا قىلغان. بۇ مۆجىزىلەر ئىنسانىي بەختكە ئېرىشتۈرۈش، پەيغەمبەرلەر يەتكۈزگەن ئەرشتىكى خەۋەرنى تەستىقلاش ئۈچۈن بېرىلگەندۇر. ھالبۇكى خۇدا ئۆزىنىڭ بەزى ئىشلىرىنى ۋە سۈپەتلىرىنى باشقىلار بىلەن ئورتاق قىلغان ئەمەس.

بىرىنچى، خۇدا بىرلا ۋاقىتتا ھەر يەردە ھازىردۇر. بۇ ھازىر بولۇش چەكسىزدۇر، ۋە ئىنسان سېزىمى يەتمەيدىغان دەرىجىدىكى ھازىردۇر. شۇڭا ھەممە ئىش ئۇنىڭ قولىدا، ئۇ بىرلا ۋاقىتتا دۇنيادىكى بارلىق جان ئىگىلىرىنىڭ تىلەكلىرىنى، ئارزۇ ـ ئارمانلىرىنى ئاڭلىيالايدۇ. ئەمما ئۇنىڭ مەخلۇقاتلىرى، جۈملىدىن پادىشاھلار ياكى پەيغەمبەرلىرى ئوخشاش بىرلا ۋاقىتتا ھەر يەردە ھازىر بولالمايدۇ، شۇنداق بولالىغان بولسا، ئۇلارمۇ خۇدا بولغان بولاتتى.

ئىككىنچى، ھەممىگە قادىر خۇدانىڭ ئەينى بولسا، خۇداغىلا خاس بولغان قابىلىيەتتىن ئىبارەتتۇر. ئۇنىڭدىكى بۇ قابىلىيەت باشقىلارغا يەتكۈزۈلگەن ئەمەس. پەيغەمبەرلەر كارامەت ئىشلارنى قىلغان، ئاجايىپ مۆجىزىلەرنى ياراتقان بولسىمۇ، لېكىن ئۇلارنىڭ بۇ قابىلىيەتلىرى خۇدانىڭ كۈچ ـ قۇدرىتى ئارقىلىق كەلگەن بولۇپ، ئەينى قابىلىيەت ئەمەستۇر.

ئۈچىنچى، خۇدا جان ـ جانىۋارلارنى يارىتالايدۇ. خۇدا پەيغەمبەرلەر ۋە روسۇللارغا ئىنسانىي ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرۈش، گاچىنى سۆزلىتىش، قارىغۇنى كۆرگۈزۈش، ھەرخىل كېسەللىكنى ساقايتىش ۋە ۋەقەلەرنى ئالدىن ئېيتىش قابىلىيىتىنى بەرگەن. لېكىن مەسىھ ئەيسادىن باشقا، ھېچقانداق بىرسىگە يارىتىش ۋە ياكى روھ بېرىش قابىلىيىتىنى ئەزەلدىن بەرگەن ئەمەس. نېمىشقا؟ چۈنكى مەسىھ چوقۇم ئىلاھىدە بىر ئورۇندا تۇرغان. يۇقىرقى ئايەت: ـ (ئۇ) قۇشنىڭ شەكلىدەك بىر نەرسە ياسايمەن، ئاندىن ئۇنىڭغا پۈۋلەيمەن ـ دە، ئاللانىڭ ئىزنى بىلەن، ئۇ قۇش بولىدۇ. قۇرئاندا ئەيسادىن باشقا بىرەرسىنىڭ مۇشۇنداق ئىش قىلىپ باققانلىقى دېيىلگىنى يوق. يۇقىرقى ئايەتتىن شۇنى

كۆرۈۋېلىشقا بولىدۇكى، مەسىھ ئەيسا، خۇدانىڭ ئەسلىدە ئادەمئاتىنى يەر-تۇپراقتىن ياساپ، ئىچىگە هايات پۈۋلىگىنىگە ئوخشاش ئۇسۇل بىلەن بىر قۇشنى ياراتقان.

3. مەسىھنىڭ مۆجىزىلىك تۇغۇلۇشى.

سۈرە نىسا، 171-ئايەت: مەسىھ ئەيسا - مەريەمنىڭ ئوغلى، پەقەت ئاللانىڭ روسۇلىدۇر (سىلەر گۇمان قىلغاندەك ئاللانىڭ ئوغلى ئەمەستۇر)، مەريەمگە ئاللانىڭ ئىلقا قىلغان كەلىمىسىدۇر (يەنى ئاتىنىڭ ۋاستىسىسىز، ئاللانىڭ ۋۇجۇدقا كەل دېگەن سۆزىدىن يارىتىلغاندۇر)، ئاللا تەرىپىدىن كەلگەن بىر روھتۇر مەسىھ ئەيسا ئاتىنىڭ ۋاستىسىسىز، مۇقەددەس روھنىڭ ۋاستىسى بىلەن تۇغۇلغان. ئادەمئاتىمىزنىڭمۇ ئاتىسى يوق، بۇ چوقۇم شۇنداق بولۇشى كېرەك، چۈنكى ئۇنىڭدىن ئىلگىرى ئادەم مەۋجۇت ئەمەس ئىدى. لېكىن مەسىھ تۇغۇلغان ۋاقىتتا ئۇنىڭغا ئاتا بولالايدىغان نۇرغۇن ئەرلەر بار ئىدى. شۇڭلاشقا، بۇ سەۋەبتىن ئاتىسىز تۇغۇلۇشنىڭ هاجىتى يوق ئىدى. ئۇنداقتا، نېمىشقا ئاتىنىڭ ۋاستىسىسىز تۇغۇلغان؟

سۈرە ئەنبىيە 91-ئايەت:
-نومۇسىنى ساقلىغان ئايالنىڭ (يەنى مەريەمنىڭ قىسسىسىنى بايان قىلغىن). ئۇنىڭغا (يەنى كىيىمىنىڭ ئىچىگە) بىزنىڭ تەرىپىمىزدىن بولغان روھنى پۈۋلىدۇق (پۈۋلىگەن روھ ئۇنىڭ ئىچىگە كىرىپ، ئۇ ئەيساغا هامىلدار بولدى)، ئۇنى ۋە ئوغلىنى (يەنى ئەيسا بىلەن مەريەمنى) ئەهلى جاهان ئۈچۈن (بىزنىڭ قۇدرىتىمىزنى كۆرسىتىدىغان) دەلىلى قىلدۇق

سۈرە مەريەم 21-ئايەت:
-جەبرىئىل ئېيتتى: ئەمەلىيەت سەن دېگەندەكتۇر، (لېكىن پەرۋەردىگارىڭ ئېيتتى: ئۇ ماڭا ئاساندۇر. ئۇنى كىشىلەرگە قۇدرىتىمىزنى كۆرسىتىدىغان) دەلىل ۋە بىز تەرەپتىن بولغان مەرھەمەت قىلدۇق، بۇ تەقدىر قىلىنىپ بولغان ئىشتۇر.

مەسىھنىڭ ئاشۇنداق كارامەت تۇغۇلۇشى، بىر ئۇقۇمۇشلۇق مۇسۇلماننى چوڭقۇر ئويلاندۇرمامدۇ؟ بۇ ئىنسانلارنىڭ ئارىسىدا ئۇنىڭ تەڭداشسىزلىقىنى ئىسپاتلىمامدۇ؟

ئەمەلىيەتتە ئۇنىڭ ئاتىنىڭ ۋاستىسىسىز تۇغۇلۇشى، ئىنجىلنىڭ چۈشەندۈرۈشىچە، ئۇنىڭ ئادەم ئاتىمىزنىڭ گۇناھلىق تەبىئىتىگە ۋارىس بولماي،

بەلكى گۇناھسىز پاك تەبىئەتلىك بولۇشى ئۈچۈندۇر. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئاخىرىدا، ھەربىر ئىنسانىنىڭ گۇناھلىرىنى يۇيۇش ئۈچۈن، ئۆزىنى پاك، گۇناھسىز قۇربانلىق سۈپىتىدە خۇداغا ئاتىيالىغان.

4. مەسىھنىڭ بۇ دۇنيا ۋە ئۇ دۇنيادىكى ئۈستۈنلۈكى.

سۈرە ئال ـ ئىمران، 45 ـ ئايەت: ـ ئۆز ۋاقتىدا پەرىشتىلەر ئېيتتى: «ئى مەريەم! ئاللا ساڭا (ئاتىنىڭ ۋاستىسىسىز) ئاللانىڭ بىر كەلىمىسى (كالام ـ سۆزى) بىلەن خۇش خەۋەر بېرىدۇكى، ئۇنىڭ ئىسمى مەسىھ مەريەم ئوغلى ئەيسادۇر، ئۇ دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە ئابرويلۇق ۋە ئاللاغا يېقىنلاردىن بولىدۇ» ئال ـ كاشاف ئۆلىما بۇ توغرىدا مۇنداق دېگەن: ئۇ دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە ئابرويلۇق دېگەنلىرى، بۇ دۇنيادا پەيغەمبەرلىكى ۋە ئادەملەردىن ئۈستۈنلىكى، جەننەتتىمۇ باشقىلار ئۈچۈن دۇئا قىلىشتا بەك ئالىي ئورۇندا تۇرىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. ئال ـ رازى ۋە جالال ئەد دىن ئال ـ سايۇتى بۇ ئايەتكە ئوخشاش ئىزاھات بەرگەن. مۇسامۇ ئاللانىڭ دەرگاھىدا ئابرويلۇق تەسۋىرلەنگەن.

سۈرە ئەھزاب، 69 ـ ئايەت:

ـ ئاللا مۇسانى ئۇلارنىڭ ئېيتقانلىرىدىن (يەنى تۆھمەتلىرىدىن) ئاقلىدى، مۇسا ئاللانىڭ دەرگاھىدا ئابرويلۇق ئىدى ئۆلىما ئال ـ رازى مۇسانىڭ بۇ ئابرويلۇقنى، بىلىمى جەھەتتىن ئېيتقان. ئال ـ رازى يەنە مۇنداق دېگەن:

«ھەربىر نوپۇزى بار ئادەمنىڭ ئابرويلۇق بولىدىغانلىقى ناتايىن. چۈنكى جەننەتتىكى ئادەم ھەرخىل سەپلەر ۋە قاتارلاردا تۇرىدۇ. شۇنىڭ بىلەن سۈرە ۋاقىئە، 7 ـ 11 ئايەتتە دېيىلگەندەك: سىلەر (قىيامەتتە) ئۈچ پىرقىغە بۆلۈنىسلەر........ (ياخشى ئىشلارنى) ئەڭ ئالدىدا قىلغۇچىلار.... (ئۇلار جەننەتكە) ئەڭ ئالدىدا كىرگۈچىلەردۇر. بۇلار نازۇنېمەتلەردە ئاللاغا يېقىن بولغۇچىلاردۇر.

قۇرئاندا مەسىھ ئەيسادىن باشقا يەنە كىم، مەيلى پەيغەمبەر ياكى روسۇللار بولۇشىدىن قەتئىنەزەر ئۇ دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە ئابرويلۇق دېيىلگەن؟ ئويلاپ بېقىڭ، نېمە ئۈچۈن؟

5. قۇرئاندا مەسىھنىڭ ھېسابىغا گۇناھ قوشۇلىدىغان ھېچقانداق گەپ يوق. (5 ـ مۇزاكىرىمىزنى يەنە بىر قېتىم كۆرۈپ چىقىڭ)

6. خۇدا مەسىھ ئەيسانى ئاسمانغا كۆتۈرگەن.

سۈرە ئال ئىمران، 55 ـ ئايەت: ـ ئۆز ۋاقتىدا ئاللا ئېيتتى: ئى ئەيسا! مەن سېنى (ئەجىلىڭ يەتكەندە) قەبزى روھ قىلىمەن، سېنى دەرگاھىمغا كۆتۈرىمەن (يەنى ئاسمانغا ئېلىپ چىقىمەن) سېنى كاپىرلاردىن پاك قىلىمەن (يەنى سېنى

ئۆلتۈرمەكچى بولغان يامانلارنىڭ شەررىدىن ساقلايمەن)،.......
بىز يۇقىرىدا مۇشۇ ئايەتتىكى مۇتاۋاففىيكا (قەبزى روھ قىلىمەن)نىڭ مەنىسى توغرىسىدا مۇزاكىرە قىلدۇق، بۇ يەردە يەنە تەكرارلاشنىڭ ھاجىتى يوق. لېكىن كۆتۈرىمەن دېگەن بىر ئەھمىيەتلىك سۆزمۇ بار. شۇ ئايەت توغرىسىدا ئۆلىما ئال-رازى: - مۇشۇ ئايەتتىكى كۆتۈرىمەن، خۇدانىڭ شان-شۆھرىتىنىڭ سەۋىيىسىگە كۆتۈرۈشتىكى مەنىسىدە. دەرگاھىمغا ماڭا دېگەن شەكلى ئۇنىڭ شان-شۆھرەتلىك قىلىنغانلىقى، ئۇلۇغلانغانلىقىنى تەكىتلەش ئۈچۈن ئىشلىتىلگەن. پاك قىلىمەن بولسا، قۇتقۇزۇش دېمەكچى - دېگەن. مۇتاۋاففىيكا (قەبزى روھ قىلىمەن) توغرىسىدا ئۆلىما ئال-كاشاف: مېنىڭ دەرگاھىمغا پەرىشتىلەرنىڭ ئورنىغا كۆتۈرىمەن دېگەنلىكتۇر - دېگەن. شۇ شەرھچىلەرنىڭ دېگىنى بويىچە، قۇرئاندا مەسىھنىڭ كۆتۈرۈلۈشى ئۇنىڭ شان-شەرەپكە ئېرىشىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. نېمىشقا ئۇ باشقىلاردىن پەرقلىق دەرىجىدە ئاشۇنداق ئۇلۇغلانغان؟

ئىنجىل ئۇنىڭ كۆتۈرۈلۈپ ئۇلۇغلىنىشىدىكى سەۋەبنى بىزگە ئېيتىپ بېرىدۇ.
فىلىپىلىكلەرگە يېزىلغان خەت 2-باب، 6-ئايەتتىن 11-ئايەتكىچە:
«ئۇ، خۇدا تەبىئىتىدە بولسىمۇ، خۇدا بىلەن تەڭ بولۇشنى، تالىشىدىغان ئىش دەپ قارىمىغان.
ئەكسىچە، ئۆزىنىڭ ئۇلۇغلۇقىنى ئۆز ئىختىيارى بىلەن بىر تەرەپكە قويۇپ قويۇپ، ئىنسانغا ئايلىنىپ، ئەڭ تېپىك قۇلنىڭ تەبىئىتىنى ئالدى، ئىنسان قىياپىتىدە كۆرۈنۈپ، ئۆزىنى تۆۋەن تۇتۇپ، ئۆلۈشكە، ھەتتا كرېستكە مىخلىنىپ ئۆلۈشكە ئىتائەتمەن بولدى. شۇنىڭ ئۈچۈنمۇ خۇدا ئۇنى ئەرشئەلاغا كۆتۈردى، ۋە ئۇنىڭغا ھەممە ناملاردىن ئۈستۈن نامنى تەقدىم قىلدى. شۇڭا، ئەيسانىڭ نامى ئاڭلانسىلا، ئاسمان-زېمىندىكى، يەر ئاستىدىكى پۈتكۈل مەۋجۇداتلار ئۇنىڭغا تىزلىنىپ باش قويىدۇ، بارلىق تىللار ئەيسا مەسىھنى رەببىمىز دەپ جاكارلايدۇ. بۇنىڭ بىلەن خۇدائاتىمىز ئۇلۇغلىنىدۇ».

مانا مۇشۇ ئىشلار بىزنى ئىنچىكە تەكشۈرۈشكە، چوڭقۇر ئويلىنىشقا ئۈندىمەسمۇ؟
«چۈنكى خۇدانىڭ سۆزى جانلىق ۋە ئۈنۈملۈكتۇر. ئۇ ھەرقانداق ئىككى بىسلىق خەنجەردىنمۇ ئۆتكۈر بولۇپ، جان بىلەن روھنى، يىلىك بىلەن ئۈگىلەرنى بىر-بىرىدىن ئايرىۋەتكۈدەك دەرىجىدە چوڭقۇر كىرەلەيدۇ. كىشىلەرنىڭ كۆڭلىدىكى يوشۇرۇن ئوي-پىكىر ۋە نىيەت-مەقسەتلىرىنىمۇ ئۇلارغا بىلگۈزەلەيدۇ» (ئىنجىل: ئىبرانىيلارغا يېزىلغان خەت 4-باب، 12-ئايەت).

7ـ مۇزاكىرە

خۇدادىكى ئۈچىنىڭ بىرلىكى، ئۈچلۈك گەۋدە تەۋرات، زەبۇر ۋە ئىنجىلغا ئاساسلانغان ئېتىقاد توغرىسىدا مۇزاكىرىلەشكىنىمىزدە، خۇدادىكى ئۈچىنىڭ بىرلىكى توغرىسىدا توختىلىپ ئۆتمىسەك، مۇزاكىرىمىز تولۇق بولمىغان مۇزاكىرە بولۇپ قالىدۇ.

ئاۋۋال بىز بىرنەچچە قېتىم نەقىل كەلتۈرگەن قۇرئاندىكى بىر ئايەتنى يەنە بىر قېتىم كۆرۈپ ئۆتەيلى:

سۈرە نىسا، 169ـ ئايەت: ـ ئاللاغا ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبەرلىرىگە ئىمان ئېيتىڭلار، (ئاللا، ئەيسا، مەريەمدىن ئىبارەت) ئۈچتۇر دېمەڭلار، (خۇدا ئۈچ دەيدىغان ئېتىقادتىن) قايتىڭلار، (بۇ) سىلەرگە پايدىلىقتۇر، ئاللا پەقەت بىر ئىلاھتۇر، ئۇنىڭغا شان ـ شەرەپ بولسۇن!

بۇ توغرۇلۇق توختىلىدىغان بىرىنچى نۇقتىمىز شۇكى، مۇھەممەد سالىھنىڭ بۇ تەرجىمىسى، تەرجىمە قىلىنىش جەھەتتىن ئېيتقاندا سۈپەتلىك دەپ قارايمىز. ئۇ تەرجىمىسىدىكى بەزى يەرلىرىدە چۈشەندۈرۈش يولىدا بىرنەچچە سۆزلەرنى تىرناقلار ئىچىگە ئېلىپ، ئىزاھات بېرىپ ئۆتكەن. بۇنىڭغا ئومۇمەن تەنقىد بەرگۈمىز يوق. ئەمما، مۇشۇ يەردە، ئۇ، كۆپ ساندىكى مۇسۇلمانلارغا ئوخشاش بۇ ئۈچنى ئاللا، ئەيسا، مەريەمدىن ئىبارەت دەپ چۈشەندۈرگەن. بۇ چۈشەندۈرۈش پۈتۈنلەي خاتا. جەزملەشتۈرمەنكى، ھەتتا مەسىھنىڭ ئەڭ قايمۇقۇپ قالغان مۇرتىمۇ ھەرگىزمۇ ئەيسانىڭ ئانىسى مەريەمنى خۇدا ئىكەن دېيەلمەيدۇ. بەزى مۇسۇلمانلار ئۆز ئەجدادلىرىغا ياكى ئەنبىيەلەرگە، ئەۋلىيالارغا (مەسىلەن ئەلى، ھۇسەيىن ياكى ھەتتا مۇھەممەدكە) دۇئا ـ تىلاۋەت قىلغىنىدەك، بەزى كاتولىكلارمۇ خوراپىي ھالدا مەريەمگىمۇ دۇئا قىلىشىدۇ. مۇشۇنداق ئىشلار تەۋرات، زەبۇر ۋە ئىنجىلغا مۇتلەق خىلاپتۇر. شۇنىسى ئەنە شۇ كاتولىكلارمۇ مەريەمنى خۇدا دەپ بىلمەيدۇ. ئەمەلىيەتتە، تەۋرات ۋە ئىنجىلغا ئاساسلانغان مۇشۇ ئۈچىنىڭ بىرلىكى ـ خۇدا (ئاتا)، رەب ئەيسا مەسىھ ۋە مۇقەددەس روھ (خۇدانىڭ روھى)دىن ئىبارەتتۇر.

ئىككىنچى نۇقتىمىز، بىز خۇدانى ھەرگىز ئۈچ دېمەيمىز. خۇدا بىر، بۇ بىزگە مۇتلەقتۇر. ئۈچلۈك گەۋدە، ئادەمئاتىنىڭ پەرزەنتلىرى بولغان بىزلەرنىڭ چۈشىنىمىزدىن ھالقىپ ئۆتۈپ كەتكەن بولسىمۇ، لېكىن مەلۇم بىر ئىشنى، چۈشىنىش تەس دېيىش بىلەنلا، ئۇ ئىشنىڭ ئەسلى مەۋجۇتلۇقىنى ئىنكار قىلىشقا تەكلى بولمايدۇ. بىزنىڭ ئاددىي تۇرمۇشلىرىمىزدا ئۇرغۇنلىغان چۈشىنىش تەس بولغان ئىشلارمۇ بار، لېكىن بۇ ئىشلارنىڭ پاكىت ئىكەنلىكىدىن ھېچكىم گۇمانلانمايدۇ. بۇلاردىن بىرنەچچە مىساللار ئالايلۇق:

-كالىلار ئۆت-چۆپ يېگەندىن كېيىن تەبىئىي ھالدا سۈت ئىشلەپچىقىرىدۇ. مۇشۇ جەريانلاردىكى تەپسىلاتلارنى، ئالىملار ئىككى يۈز يىلدىن بېرى تەتقىق قىلىپ كەلگەن بولسىمۇ، سۈت ئىشلەپ چىقىرىشتا تېخى يېشىپ چىقىلمىغان خېلى كۆپ سىرلار بار. گەرچە ئالىملارمۇ سۈت ئىشلەپ چىقىرىشنى چۈشىنىش تەس دېگەن بولسىمۇ، لېكىن بىز ھەممىمىز سۈتنىڭ ياخشى تەمىدىن ۋە مول ئوزۇقلۇقىدىن بەھرىمەن بولماقتىمىز ۋە بۇنىڭ ئۈچۈن خۇداغا رەھمەت ئېيتماقتىمىز. مەلۇم بىرەيلەن بۇ جەرياننى پۈتۈنلەي ئېنىقلاپ چىقمىغۇچە، مەن سۈت ئىچمەيمەن دېسە، باشقىلارنىڭ ئۇنى ناھايىتى ئەخمەق دېيىشى تۇرغان گەپ. ۋە ياكى يەنە بىرەيلەن تېلېفوننىڭ ئاۋازىمىزنى قانداق قىلىپ يىراقلارغا يەتكۈزەلەيدىغانلىقىنى ماڭا ئوبدان چۈشەندۈرۈپ بەرمىگۈچە، مەن ھەرگىز ئىشلەتمەيمەن دېسە، بۇ ھەممىمىزگە ھەم بەك كۈلكىلىك ھەم ئەپسۇسلىنارلىق تۇيۇلىدۇ. ئەمما شۇنىڭغا ئوخشاش، ئۈچلۈك گەۋدەنى چۈشەنمىگىچە ھەرگىز قوبۇل قىلمايمەن دېيىلسە، بۇلارمۇ ئاسماندىكى پەرىشتىلەرگە، كۈلكىلىك ھەم ئەپسۇسلىنارلىق، ھەم ئەخمەقلىك قىلغان بولۇپ تۇيۇلىدۇ.

بەزى ئالىملار ئۆمۈر بويى پەقەت بىر خىل چۆپنىڭلا تەتقىقاتىغا بەند بولىدۇ. ئەگەر ئۇلاردىن: ئېمىشقا شۇنچە ئىشلەيسىز، بۇ بىر ئاددىي چۆپ تۇرسا؟! دەپ سورىساق، ئۇلار: ياق، بۇ ئاددىي چۆپتە ناھايىتى ئاجايىپ، ناھايىتى ئەھمىيەتلىك، ئادەمنىڭ ئەقلى يەتمەيدىغان چوڭقۇر سىرلار بار. تەتقىق قىلغانسېرى بۇ سىرلار بىزگە تېخىمۇ چوڭقۇر تۇيۇلىدۇ دەپ جاۋاب بېرىشى مۇمكىن. بۇ خۇدا ياراتقان، يەردە ئۆسىدىغان كىچىككىنە بىر تال چۆپتە ئادەم چۈشىنىپ يېتەلمەيدىغان شۇنچىلىك كۆپ سىرلار بار تۇرسا، ئۇنىڭ ياراتقۇچىسى خۇدانى كىممۇ تولۇق چۈشىنەلىسۇن؟

فىزىكىدىنمۇ بىر مىسال ئالايلۇق؛ ئالەمدىكى ئاساسىي زەررىلەر ئارىسىدىكى ئېلېكتروندىن ھەممىمىزنىڭ ئانچە-مۇنچە خەۋىرى بار. توك دېگەن، مىليونلىغان ئېلېكترونلاردىن تەركىب تاپقان بىر ئېقىمدىن ئىبارەت. ئېلېكترونلار جىق ۋە ناھايىتى كىچىك بولغان بولسىمۇ، (بىر يىڭنىنىڭ ئۇچىدىلا بەلكىم مىليون مىليونلار بار) ئۇنىڭدىمۇ نۇرغۇن سىرلار مەۋجۇت. ئېلېكترونلارنىڭ ھەرىكىتىدىن قارىغاندا، فىزىكلار ئۇلارنى بەزىدە زەررىلىك (كىچىك تويدەك)، يەنە بەزى ئەھۋاللاردا (بوشلۇقتىكى ئېلېكترو-ماگنېتلىق) دولقۇن خاراكتېرىدە دەپ ئىپادىلايدۇ. فىزىكلاردىن: بۇ زادى نېمە ئىش؟ بۇ لوگىكىغا ئۇيغۇن ئەمەس! ئۇلار زەررىمۇ، ياكى دولقۇنمۇ؟! دەپ سورىساق، ئۇلار: بىرلا ۋاقىتتا ھەم زەررە ھەم دولقۇن بولىدۇ دەپ جاۋاب بەرگىنىدە، بىز چۈشەنمىدۇق دېسەك، ئۇلارمۇ كۈلكە بىلەن بىزمۇ چۈشەنمەيمىز دېيىشى مۇمكىن. بۇ ھەقىقەتەن ئادەمنىڭ كاللىسىدىن ئۆتمەيدىغان ئىش بولسىمۇ، ئۇ

بەربىر رەت قىلغۇسىز پاكىت. رېئاللىق بىزنىڭ خىيالىمىز ياكى تەسەۋۋۇرىمىزغا ياقمايدىغان بولسىمۇ، ئۇ بەربىر رېئاللىق. لېكىن مۇشۇ يەردە دېمەكچى بولغىنىمىز، بىزنىڭ دۇنيايىمىزدا ئەڭ ئاددىي، ئەڭ ئومۇمىيلاشقان ئاساسىي زەررىنىڭ ئاشۇنداق مۇرەككەپلىكى، يەنى بىرلا ۋاقىتتا ھەم زەررە ھەم دولقۇن بولىدىغان ياكى باشقىچە قىلىپ ئېيتقاندا بىردە ئىككى بولسا، ئۇنىڭ ياراتقۇچىسى خۇدانى، ئىنجىلغا ئاساسەن، بىرلا ۋاقىتتا ئۈچلۈك گەۋدە ياكى ئۈچنىڭ بىرلىكى دېسەك، ئۇنىڭغا ئەجەبلەنگۈدەك نېمىسى بار؟ بىرسى چۈشىنىش تەس دەپ قاقشايدىغان بولسا، بۇنىڭ نېمە ئەھمىيىتى؟ ھەقىقەت، ئادەمگە ياقمايدىغان تەقدىردىمۇ، ئۇ بەربىر ھەقىقەت-تە، رېئاللىق دېگەن رېئاللىق. كۈننى ئېتەك بىلەن ياپقىلى بولمايدۇ.

ئىسلامىيەت ھەدىسلىرىدە خۇدانىڭ تەبىئىتىنى تەكشۈرۈش ئىمانسىزلىق ھېسابلىنىدۇ دېگەن سۆز بار. بىز بۇنىڭغا قىسمەن قوشۇلىمىز. ئەگەر تەكشۈرۈشنىڭ مەقسىتى، خۇداغا بولغان گۇمانلىرىنى ئىسپاتلاش بولسا، بۇنداق تەكشۈرۈش ئېتىقادسىزلىقنىڭ ئىپادىسىدۇر خالاس. لېكىن خۇدانىڭ ئۇلۇغلۇقىنى تېخىمۇ چۈشىنىش ۋە ئۇنىڭ شان-شەرىپىنى ئوبدانراق تونۇۋېلىش ئۈچۈن بولسا، تەۋرات، زەبۇر ۋە ئىنجىلمۇ بۇنى قوللايدۇ. پەرۋەردىگارنىڭ ئۇلۇغلۇقى - ئۆزىنىڭ قىلغان ئىشىنى ئاشكارىلىمىغىنىدا؛ ئەمما پادىشاھلارنىڭ ئۇلۇغلۇقى - بىر ئىشنىڭ سىرىنى يېشەلىگىنىدە. (تەۋرات: سۇلايماننىڭ پەندى-نەسىھەتلىرى 25-باب، 2-ئايەت)

خۇدا نۇرغۇن ئىشلارنىڭ سىرلىرىنى، ئېتىقادسىز ئادەملەردىن يوشۇرغان ۋە يوشۇرىدۇ. بۇنداق ئادەملەر ھەرگىزمۇ ئاشۇ ئىشلارنىڭ ئاجايىپلىقىنى كۆرەلمەيدۇ. ئەمما ئىشنىڭ سىرىنى يېشىدىغان پادىشاھلار بولسا، خۇدانىڭ قىلغان ئىشلىرىنىڭ ئەھمىيىتىنى ئىزدىگۈچى مۆمىن بەندىلەردۇر. بۇ دۇنيادىكى كىشىلەرنىڭ بۇنداق كىشىلەرنى ئەقىللىق كىشى دېيىشى ناتايىن، نادان، قاتمال دېيىشى مۇمكىن. خۇدانىڭ سىرلىرىنى كۆرۈش ئۈچۈن ياكى چۈشىنىش ئۈچۈن ئەقىللىق بولۇش شەرت ئەمەس: شەرت دېيىش توغرا كەلسە، ئۇ پەقەت كىچىك پېئىللىق، سەممىيلىك، خۇداغا شەرتسىز ئىتائەت قىلىشتىن ئىبارەتتۇر. مانا مۇشۇنداق ئادەملەرنىڭلا، بۇ ئىشلاردا ئەستايىدىللىق بىلەن ئىزدىنىشگە، كىچىك پېئىللىق بىلەن ئويلىنىشغا ۋە تەپەككۇر قىلىشغا توغرا كېلىدۇ. نەتىجىدە، ئۇلار خۇدانىڭ سىرلىرىنى كۆرەلەيدۇ ۋە كۆرگەندىن كېيىن تېخىمۇ چوڭقۇر ھالدا خۇداغا ئىبادەت قىلىدۇ. ئىشەنچ ۋە ئېتىقادلا مۇشۇنداق سىرلارنى قوبۇل قىلالايدۇ، لېكىن مۇشۇ دۇنيادىكى لوگىكاغا چىڭ ئېسىلىۋالىدىغان ئېتىقادسىزلار، ھەرگىزمۇ ئۇلارنى چۈشىنەلمەيدۇ ھەتتا ئۇ دۇنيادىمۇ كۆرەلمەيدۇ.

پەقەت خۇدالا ئۆزىنى ئۆزى تولۇق چۈشىنىدۇ. لېكىن تەۋرات، زەبۇر ۋە ئىنجىلغا ئاساسەن، بەزىلەر خۇدانىڭ ئۈچتە بىرلىكى، ياكى بىردە ئۈچلۈكىنى

زادى قانداق تەسۋىرلەش توغرىسىدا قاتتىق تىرىشىپ كەلگەن ۋە بىرنەچچە خىل شەكىلدە ئىپادىلىگەن. تۆۋەندە ئۇلاردىن بىرى: خۇدا بىر، ئۇنىڭدىن باشقا ھېچقانداق خۇدا يوق. ئۇ ھايات، ھەقىقىي، مەڭگۈلۈك، ئۆز خاراكتېرىدا ئۆزگەرمەيدىغان، ئادىل، ئادالەتلىك، مۇھەببەتلىك، مېھرىبان، رەھىمدىل؛ ئۇ تەنسىز؛ ئۇنىڭ كۈچ ـ قۇدرىتى، ئاقىلانىلىقى، دانالىقى، ۋە ياخشىلىقى چەكسىز. ئۇ ئالەمدىكى مەيلى كۆرۈنىدىغان، مەيلى كۆرۈنمەيدىغان بارلىق شەيئىلەرنىڭ ياراتقۇچىسىدۇر. بۇ بىر خۇدادا، ماھىيىتى ئوخشاش بولغان ئۈچ شەخس بار؛ ئۇلار ئاتا، ئوغۇل (كالام)، مۇقەددەس روھدۇر.

بۇ سۆزلەر تەۋرات، زەبۇر ۋە ئىنجىلغا ئاساسلانغان. ھالقىلىق مەسىلە شۇكى، بۇ كىتاب (تەۋرات، زەبۇر، ئىنجىل) خۇدادىن كەلگەنمۇـئەمەس؟ ئەگەر جاۋابىمىز خۇدادىن كەلگەن بولسا (ھەم بىز بۇنى ئېتىراپ قىلىمىز)، مەيلى بىزنىڭ پىكرىمىزگە ياقسۇن ياقمىسۇن، ئۇنىڭدىكى ھەممە سۆزلەرنى قوبۇل قىلىشىمىز ۋە ئۇلارغا ئىشىنىشىمىز كېرەك. بىز مۇقەددەس كىتابتىكى چۈشەنگەن يەرلىرىمىزنى قوبۇل قىلىپ، ئۇنىڭغا ئىشىنىپ، چۈشەنمىگەن يەرلىرىمىزنى قوبۇل قىلماي، ئۇنى تاشلىۋەتسەك قەتئىي بولمايدۇ. قۇرئاندىمۇ ئاشۇنداق قىلىقلار ئەيىبلەنگەن:

ـ.....سىلەر كىتابنىڭ (يەنى تەۋراتنىڭ) بىر قىسىم ئەھكاملىرىغا ئىشىنىپ، بىر قىسىم ئەھكاملىرىنى ئىنكار قىلامسىلەر؟ سىلەردىن شۇنداق قىلغانلارنىڭ جازاسى پەقەت ھاياتىي دۇنياغا خورلۇقتا قېلىش، قىيامەت كۈنى قاتتىق ئازابقا دۇچار بولۇشتۇر. ئاللا قىلمىشىڭلاردىن غاپىل ئەمەستۇر. (سۈرە بەقەرە، 85ـئايەت)

ئىنجىلدا خۇدا توغرىسىدا مۇنداق گەپلەر بار:

« ئەزىز باللىرىم، بىرـبىرىمىزگە مېھرـمۇھەببەت كۆرسىتەيلى. چۈنكى مېھرـمۇھەببەتنىڭ ئۆزى خۇدادىن كېلىدۇ. مېھرـمۇھەببەت كۆرسەتكەن كىشى خۇدا تەرىپىدىن تۇغۇلۇپ، ئۇنىڭ پەرزەنتى بولىدۇ ۋە ئۇنى تونۇيدۇ. مېھرـمۇھەببەت كۆرسەتمىگىنى خۇدانى تونۇمايدۇ، چۈنكى خۇدا ئۆزى مېھرـمۇھەببەتتۇر. خۇدا بىزنى بىردىنبىر يېگانە ئوغلى ئەيسا ئارقىلىق ھاياتلىققا ئېرىشسۇن دەپ، ئۇنى دۇنياغا ئەۋەتتى ۋە بۇنىڭ بىلەن بىزگە بولغان مېھرـمۇھەببىتىنى كۆرسەتتى. ھەقىقىي مېھرـمۇھەببەت مانا شۇكى: بىزنىڭ خۇداغا كۆرسەتكەن مېھرـمۇھەببىتىمىز ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ بىزگە كۆرسەتكەن مېھرـمۇھەببىتىدۇر. چۈنكى ئۇ، گۇناھلىرىمىزغا بولغان غەزىپى ئۆتىنى ئۆچۈرۈش ئۈچۈن ئوغلىنى قۇربان بولۇشقا ئەۋەتتى. قەدىرلىك قېرىنداشلار، خۇدا بىزگە شۇ قەدەر مېھرـمۇھەببەت كۆرسەتكەنىكەن، بىزمۇ بىرـبىرىمىزگە مېھرـمۇھەببەت كۆرسىتىشىمىز كېرەك. ھېچكىم ھېچقاچان خۇدانى كۆرگەن ئەمەس، لېكىن بىرـبىرىمىزگە

مېھىر ـ مۇھەببەت كۆرسەتسەك، خۇدا بىزنىڭ ئىچىمىزدە ياشايدۇ ۋە ئۇنىڭ مېھىر ـ مۇھەببىتى بىزدە مۇكەممەل قىلىنغان بولىدۇ» (ئىنجىل: يۇھاننا يازغان بىرىنچى خەت 4 ـ باب).

بۇ ئەھمىيەتلىك سۆزلەر ئىچىدىن خۇدا ئۆزى مېھىر ـ مۇھەببەتتۇر. دېگەننى ئوقۇپ ئۆتتۇق. خۇدا ئۆزى مېھرى ـ مۇھەببەت ئىكەن، ئۇنداقتا ئۇنىڭدا چوقۇم مەلۇم بىر خىل مۇناسىۋەت بار دېگەن گەپ. ئەزەلدىن ئەزەل خۇدا دېگەن خۇدادۇر، خۇدا دېگەن مۇھەببەتتۇر. مۇناسىۋەت بولمىسا، مۇھەببەت نەدىن كېلىدۇ؟

بەزىدە مۇسۇلمان قېرىنداشلىرىمىز، تەۋرات ۋە ئىنجىلدا يېزىلغان، خۇدانىڭ گەپ قىلغانلىقى، خۇدانىڭ ئاڭلايدىغانلىقى، خۇدانىڭ قولى بىلەن يازغانلىقى، خۇدانىڭ قايغۇرغانلىقى، خۇدانىڭ ئازابلانغانلىقى...... قاتارلىقلارنى ئىنسانغا قارىتىلىدىغان ئادەتتىكى سۆزلەر دەپ قاراپ، ئۇلارنى ئېغىر ئالىدۇ ياكى ئۇلارغا گۇمانى قارايدۇ. ئەمما ئاشۇنداق پىكىردە بولغان ئادەملەر، قۇرئاندىمۇ مۇشۇ جەھەتلەرگە ئوخشاپ كېتىدىغان سۆزلەرنىڭ ئىشلىتىلگەنلىكىنى ئۇنتۇپ قالماسلىقى كېرەك. تۆۋەندىكىسى قۇرئاندا يېزىلغان مۇشۇ جەھەتتىكى تەرمىلەر:

ـ مۇسانىڭ قىسسىسىدىن خەۋىرىڭ بارمۇ؟ ئۆز ۋاقتىدا مۇسا (بىر جايدا) ئوتنىڭ يورۇقىنى كۆردى (1). ئۇ ئائىلىسىدىكىلەرگە: «تۇرۇپ تۇرۇڭلار، مەن ئوتنىڭ يورۇقىنى كۆردۇم، مەن (بېرىپ) ئۇنىڭدىن بىرەر پارچە چوغ ئېلىپ كېلىشىم ياكى ئوت بار يەردە بىرەر يول باشلىغۇچىنى ئۇچرىتىشىم مۇمكىن» ـ دېدى.

مۇسا ئوتنىڭ يېنىغا كەلگەندە نىدا قىلىندىكى، «ئى مۇسا! مەن ھەقىقەتەن سېنىڭ پەرۋەردىگارىڭدۇرمەن، كەشىڭنى سالغىن، سەن ھەقىقەتەن مۇقەددەس ۋادى بولغان تۇۋادا سەن (سۈرە تاھا، 8 ـ 12 ئايەت)

(1) مۇھەممەت سالىھنىڭ ئىزاھاتى بويىچە ....بۇ ئوت ئەمەس، ئاللانىڭ نۇرى ئىدى

ئاللا ئاسمانلارنىڭ ۋە زېمىننىڭ نۇرىدۇر، ئاللانىڭ (مۆمىن بەندىسىنىڭ قەلبىدىكى) نۇرى خۇددى (چىراغ قويىدىغان) تەكچىگە ئوخشايدۇ، ئۇنىڭغا چىراغ باردۇر، چىراغ شىشىنىڭ ئىچىدىدۇر، شىشە گويا نۇرلۇق يۇلتۇزدۇر، چىراغ مۇبارەك زەيتۇن دەرەخىنىڭ (يېغى) بىلەن يورۇتۇلغان....(سۈرە نۇر، 35 ـ ئايەت)

شۈبھىسىزكى، (ئى مۇھەممەد! ھۇدەيبىيەدە) ساڭا (رىزۋان) بەيئىتىنى قىلغانلار (ھەقىقەتتە) ئاللاغا بەيئەت قىلغان بولىدۇ، ئاللانىڭ قولى ئۇلارنىڭ قولىنىڭ ئۈستىدىدۇر... (سۈرە فەتىھ، 10 ـ ئايەت)

ئىبراھىم ئېيتتى: مەن ھەقىقەتەن پەرۋەردىگارىم مېنى بۇيرۇغان جايغا ھىجرەت قىلىمەن، ئۇ مېنى يېتەكلەيدۇ (ئەسلىدە پەرۋەردىگارىم مېنى بۇيرۇغان جايغا ئەرەبچىدە پەرۋەردىگارىمغا ئوقۇغىلى بولىدۇ.) (سۈرە سافىفات، 99ـئايەت)

كىمكى ئاللا يولىدا ھىجرەت قىلىدىكەن،.... (سۈرە نىسا، 101ـئايەت)

(بەندىلەرنىڭ) ھەممە ئىش ئاللاغا قايتۇرۇلىدۇ (سۈرە بەقەرە، 206ـئايەت)

ئاللا....ئاسمانلارنى ۋە زېمىننى ئالتە كۈندە ياراتتى، ئاندىن ئەرش ئۈستىدە قارار ئالدى (مۇشۇ يەردە قارار تۇرالغۇ ياكى تەختنى بىلدۈرىدۇ)

سۈرە ئەئراف، 54ـئايەت
نۇرغۇن ئايەتلەرمۇ ئوخشاشلا ئاللانىڭ تەختنى تىلغا ئالىدۇ)

سۈرە بەقەرە، 27ـئايەتئاللانىڭ دەرگاھىغا قايتۇرۇلىسىلەر (جىنىڭلار .....ئاللاغا قايتۇرۇلىدۇ) (سۈرە بەقەرە، 28ـئايەت)
ئۆز ۋاقتىدا ئاللا ئېيتتى: ئى ئەيسا! مەن سېنى (ئەجىلىڭ يەتكەندە) قەبزى روھ قىلىمەن، سېنى دەرگاھىمغا كۆتۈرىمەن (يەنى ئاسمانغا ئېلىپ چىقىمەن) سېنى كاپىرلاردىن پاك قىلىمەن (يەنى سېنى ئۆلتۈرمەكچى بولغان يامانلارنىڭ شەررىدىن ساقلايمەن)،.......(سۈرە ئال ئىمران، 55ـئايەت)

ئەزىمەتلىك ۋە كەرەملىك پەرۋەردىگارىڭنىڭ زاتى مەڭگۈ قالىدۇ! (مۇشۇ ئايەتتىكى زاتى يەنە چىرايى بىلدۈرىدۇ) (سۈرە رەھمان، 27ـئايەت)

ئاللانىڭ زاتىدىن باشقا بارلىق نەرسە يوقىلىدۇ! (مۇشۇ ئايەتتىكى زاتى يەنە چىرايى بىلدۈرىدۇ) (سۈرە قەسەس، 88ـئايەت)

قۇرئاندىمۇ خۇدانىڭ مۇھەببىتى، غەزىپى، خۇرسەنلىكى، راھىتى قاتارلىق ھېسسىياتلىرىنىڭ بارلىقى يېزىلغان ئايەتلەر بار؛ شۇنداقلا ھەسرىتى ۋە ئۇنتۇيدىغانلىقلىرى ھەققىدە يېزىلغان ئايەتلەرمۇ بار:
ـئۇلارنىڭ (كاپىرلارنىڭ) بۈگۈنكى كۈنگە مۇلاقات بولۇشنى ئۇنتۇغانلىقلىرى ۋە بىزنىڭ ئايەتلىرىمىزنى ئىنكار قىلغانلىقلىرىغا ئوخشاش، بىز بۈگۈن ئۇلارنى ئۇنتۇيمىز (سۈرە ئەئراف، 51ـئايەت)

بۇ ئايەتلەرنى سۆزمۇسۆز چۈشەنسەك خۇدا يا ئوت ۋاستىسى بىلەن ئۆزىنى ئىپادىلىگەن يا ئوت ئىچىدە بولغان. لېكىن ئۇ ئوتمۇ ئەمەس، ئوت ئىچىدىمۇ ئەمەس، بۇ ئوت مۇسانىڭ بىر دىققىتىنى تارتىش ئۈچۈن بولغان دېسەك، نېمىشقا مۇساغا كەشىڭنى سالغىن، سەن ھەقىقەتەن مۇقەددەس ۋادى بولغان تۇۋادا سەن دېيىلگەن؟ مۇشۇ يەردە نېمىشقا مۇقەددەس دېيىلگەن؟ خۇدانىڭ بىر نۇر ئىكەنلىكىنى، ئاندىن خۇددى چىراغ قويىدىغان تەكچىگە ئوخشايدۇ، ئۇنىڭغا چىراغ باردۇر........ دېگەننى ئېتىراپ قىلغان ئىكەنسىز، ئۇنداقتا تەڭلىكتە قالغان بولمامسىز؟ بۇ ئايەتلەرنىڭ مەنىسىنى سۆزمۇسۆز چۈشەندۈرسەك، خۇدانىڭ جايى بار، چىرايى بار دېگەنلىكتۇر. شۇڭا تەۋرات، ئىنجىلنىڭ ئاشۇنداق ئىپادىلەشلەرنى ئىشلەتكەنلىكىنىڭ ئېغىر كۆرگىچىلىكى يوق.

مۇسۇلمان ھەم خىرىستىئانلار ئۆز مۇقەددەس كىتابلىرىغىلا تايىنىپ، نۇرغۇن ئىشلارغا ئىشىنىدۇ. مەسىلەن، ھەر بىر مۆمىن، قىيامەت كۈنىدىكى تىرىلىشكە ئىشىنىدۇ؛ دېمەك، مەيلى دەپنە قىلىنغان بولسۇن ۋە ياكى بېلىقلار، ياۋايى ھايۋانلار تەرىپىدىن يۇتۇۋېلىنغان بولسۇن، ئىشقىلىپ ئادەمئاتىمىزدىن تارتىپ دۇنيادىكى ئەڭ ئاخىرقى ئادەمگىچە بولغان بارلىق جان ئىگىلىرى تىرىلدۈرۈلىدۇ. گەرچە ئادەملەرنىڭ تەنلىرى چىرىپ كەتكەن، تۇپراق، ئۆسۈملۈك ياكى باشقا خىل ماددىغا ئايلىنىپ كەتكەن بولسىمۇ، سوراققا تارتىلىش ئۈچۈن، بارلىق ئادەمنىڭ روھى، يېڭىباشتىن ئۆز تېنىگە كىرگۈزۈلۈشى بىلەن تىرىلىدۇ. لېكىن مەلۇم بىر ئېتىقادسىز ئادەم، سىزدىن ياكى مەندىن: بۇنىڭغا قانداق ئىسپات بار دەپ سورىسا، سىز قۇرئاندا شۇنداق دېگەن دەيسىز، مەن بولسام تەۋرات، ئىنجىل شۇنداق دېگەن دەيمەن. ئەمەلىيەتتە مۇقەددەس كىتابتىن باشقا، ھېچقانداق نەرسە بۇنىڭغا ئىسپات بېرەلمەيدۇ. قىيامەت كۈنىگە ئوخشاش نۇرغۇنلىغان ئاشۇنداق ئىشلار بار. ئىنساننىڭ يارىتىلىشى (تۇپراقتىن ياسالغان، مايمۇنلاردىن پەيدا بولغان ئەمەس) توغرىسىدا نۇرغۇن دەلىللەر مەۋجۇت بولسىمۇ، بىر مۆمىن ئۈچۈن مۇقەددەس كىتابنىڭ ئاشۇ ئىش توغرۇلۇق قىلغان سۆزلىرىنىڭ ئۆزىلا كۇپايە.

مەلۇم بىرەيلەن مۇقەددەس كىتابتىن سىرت، باشقا ئىسپات يوق دەپ، خۇدانىڭ ئۈچىنىڭ بىرلىكى دېگەن تەلىمىنى رەت قىلسىلا، ئۇنداقتا بىز ئىسپاتلىيالمايدىغان ھەممە ۋەھىلەرنى، جۈملىدىن خۇدانىڭ ئۆزلىكىدىن بار بولغانلىقى، مەڭگۈلۈك تەبىئىتى، بارلىق مەۋجۇداتلارنىڭ مەنبەسى بولغانلىقى، ھەممە يەردە بولىدىغانلىقى، ھەرقانداق ئىشنى (ئۆتكەنكى، ھازىرقى، كەلگۈسى) مۇكەممەل بىلىدىغانلىقى - بۇلارنىڭ ھەممىسىنى ۋە باشقىلارنى ئوخشاشلا قەتئى رەت قىلىدۇ. بۇلار رەت قىلىنسا، ئېتىقادنىڭ بارلىق مەسلىكىدىن (ئەقىدىسىدىن) بىرمۇ ئاساسى قالمايتتى.

تەۋرات ۋە ئىنجىلغا ئاساسەن، بىز خۇدانى تېگى ۋە تەبىئىتى بىر، ئۈچ شەخسلىك دەپ چۈشىنىمىز. ئۇ، ئالەمدە ھەر جەھەتتىن تەڭدىشى بولمىغاچقا، ئۇنىڭ تەبىئىتىدە ياكى تېگىدە ئادەمنىڭ چۈشىنىشىدىن ھالقىپ كەتكەن دەرىجىدە، ئاشۇنداق بولۇشى ئاجايىپ ئىش ئەمەس. ھەر بىر ئىشنىڭ ئۆز ماھايىتىگە خاس بولغان بىر خىل ئىسپاتى بار. تارىخىي ساھەلەردە چوقۇم تارىخىي ئىسپات بولۇشى كېرەك. بۈيۈك ئالېكساندىر (ئىسكەندەر)نىڭ مىسىر، سۇرىيە، پارس ۋە ھىندىستانغا يۈرگۈزگەن ئۇرۇشلىرىغا بولغان پاكىتلارنى تېپىش ئۈچۈن، مەلۇم بىرەيلەن خىمىيە، گېئومېترىيە ياكى لوگىكا جەھەتتىن ئىسپات تاپماقچى بولسا، بۇ ھەر بىر ئادەم ئۈچۈن بەك كۈلكىلىك تۇيۇلامدۇ؟ چۈنكى بۇ ئۇرۇشلار باشقا ساھەگە ئەمەس، پەقەت تارىخ ساھەسىگىلا مەنسۇپ. بىر پۈتۈنلۈك، ھەربىر بۆلەكنىڭ بىرلەشتۈرۈلۇشىدىن زىيادە دېگەن پەلسەپىلىك كۆز-قاراشنى، خىمىيىلىك يول بىلەن ئىسپاتلىغىلى بولامدۇ؟ بۇ پرىنسىپ ھەقىقەت بولسا، ھەربىر ئىشنىڭ ئۆز ماھىيىتىگە ماس كېلىدىغان ئىسپاتى بار بولۇشى كېرەك. روھقا ئائىت ئىشلار روھىي ماھىيەتكە ئىگە بولغان شەيئىلەر، ۋەھىي قىلىنغان كىتابلار ئارقىلىق، ماتېماتىكىلىق مەسىلىلەر، ماتېماتىكا ئۇسۇللىرى ئارقىلىق (ئارىفمېتىكا، ئالگېبرا، گېئومېترىيە ئارقىلىق) ئىسپاتلىنىدىغان ياكى ئېنىقلىنىدىغان بولىدۇ. شۇڭلاشقا روھىي مەسىلەكلەرنى (ئەقىدىلەرنى) ئىلمىي ياكى لوگىكىلىق ئىسپاتلار ئارقىلىق ھەقىقەتلەندۈرۈش، ئادەمنى يىراق جايلارغا ئازدۇرۇۋېتىشى مۇمكىن. بىز خرىستىئانلار بىلەن مۇسۇلمانلار ئوتتۇرسىدىكى ئارىلىق ئاشۇ جەھەتتىن بەلكىم ئانچە يىراق ئەمەستۇر. چۈنكى سىز: خۇدا، كالامى ۋە روھى، بۇلار ئۈچ بولىدۇ. دەيسىز. مەن بولسام: ئاتا، ئوغۇل، مۇقەددەس روھ بار دەيمەن - لېكىن ئاللاغا ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبەرلىرىگە ئىمان ئېيتىڭلار، ئۈچتۇر دېمەڭلار: قايتىڭلار، (بۇ) سىلەرگە پايدىلىقتۇر، ئاللا پەقەت بىر ئىلاھتۇر، ئۇنىڭغا شان-شەرەپ بولسۇن! دەيسىلەر. (سۈرە نىسا، 169-ئايەت). خۇدانىڭ بىر كالامغا ۋە بىر روھقا ئىگە ئىكەنلىكىگە، شۇنداقلا ئۆزىنىڭ كالامى ۋە روھى بىلەن بىر ئىكەنلىكىگە ئىشىنىمىز. سىزنىڭچىمۇ خۇدانىڭ ئۆزىدىكىسىنىڭ ھەممىسى خۇدا بولىدۇ. شۇڭا خۇدانىڭ كالامى - خۇدانىڭ ئۆزلىكىدىن بار بولغانلىقى (ياراتىلمىغانلىقى)، چەكسىزلىكى شۇنداقلا ھەممە سۈپىتىگە ئىگە بولغانلىقى ئۈچۈن ئۆزى خۇدادۇر. خۇدانىڭ روھىمۇ خۇدادۇر ۋە ۋۇجۇدىدا ئەبەدىلئەبەدتىن ئەبەدىلئەبەدكىچە ئۇنىڭغا مەڭگۈ ھەمراھدۇر.

ئەمدى ھەممىدىن ئۇلۇغ بىردە ئۈچ بولغان خۇدادىن، سىزگە مۇقەددەس روھنى ئاتا قىلىپ، ئۆزىنىڭ ئۇلۇغلىقىنى ئاشكارلىغاي دەپ دۇئا قىلىمەن. دۇئايىم ئىجابەت بولسا، سىزنىڭ خۇدانىڭ ھەممە ئىشقا قادىر ئىكەنلىكىنى بىلىپ، ئۇنىڭ ئۈچۈن سىزنىڭ پۈتۈن ۋۇجۇدىڭىز بىلەن ئىبادەت ۋە خىزمەت

قىلىشىڭىزنىڭ لايىق ئىكەنلىكىگە ئىشىنىپ كەلگىنىڭىزدەك، بۇ ئاجايىپ ھەقىقەتكىمۇ مۇتلەق ئىشىنىسىز.

8ـمۇزاكىرە

ياردەمچى ۋە مۇھەممەد

مۇسۇلمان ئۆلىما قېرىنداشلىرىمىزنىڭ دېيىشىچە ئىسلامىيەتنىڭ پەيغەمبىرى مۇھەممەد ئىنجىلدا تىلغا ئېلىنغان. ئۇلارنىڭ بۇ پىكرى قۇرئاندا، سۈرە سەپ، 6ـئايەت:

ـئۆز ۋاقتىدا مەريەمنىڭ ئوغلى ئەيسا: ئى بەنى-ئىسرائىل ئەۋلادى! مەن سىلەرگە ھەقىقەتەن ئاللا ئەۋەتكەن، مەندىن بۇرۇن كەلگەن تەۋراتنى تەستىق قىلغۇچى، مەندىن كېيىن كېلىدىغان ئەھمەت ئىسىملىك پەيغەمبەر بىلەن خۇش خەۋەر بەرگۈچى پەيغەمبەرمەن دېدى.گە ئاساسەن ئېيتىلغان. ئۇلارنىڭ دېيىشىچە يۇنان تىلىدا يېزىلغان ئىنجىلدىكى پاراكلېتوس (ياكى فاراكلېت) دېگەن سۆز مۇھەممەدكە قارىتىلغان. چۈنكى ئۇلارچە فاراكلېت دېگەن سۆزنىڭ مەنىسى ماختالغان دېگەن مەندە بولۇپ، ئەھمەد دېگەن سۆز بىلەن ئوخشاش، ھەم ئەھمەد بىلەن مۇھەممەد ئوخشاش بىر ئادەمدۇر. گەرچە ئىنجىلنىڭ يۇنان تىلىدىكى پاراكلېتوس توغرىسىدىكى ھازىرقى خاتىرىلىرى مۇھەممەدنىڭ دەۋرىدىكى خاتىرلەنگەنلىرىگە ئوپمۇ-ئوخشاش بولسىمۇ، يەنە بەزى ئادەملەر مۇنداق مەندىكى جۈملىنىڭ ئىنجىلدا يوقلۇقىدىن، ئىنجىل ئۆزگەرتىلگەن دەۋالىدۇ.

ئەمما قۇرئاندا ئەھمەد دېگەن مەندە چۈشەندۈرۈلگەن سۆز، پاراكلېتوس دېگەن سۆز ئەمەس، بەلكى پېرىكلۇتوس دېگەن سۆزدۇر. پاراكلېتۇس دېگەن سۆز ياردەمچى دېگەن مەندە، پېرىكلۇتوس بولسا، داڭلىق، ماختالغان دېگەن مەندە. مۇشۇ سۆزگە مۇناسىۋەتلىك ئايەت ئىنجىلدا ھازىرمۇ مەۋجۇت، شۇڭا ئۇ ئىنجىلنىڭ ئۆزگەرتىلمىگەنلىكىگە ئىسپات بېرىپ تۇرماقتا. بىز ھازىر ئىنجىلدىكى پاراكلېتوسقا ئائىت ئايەتلەردە، مۇسۇلمان قېرىنداشلىرىمىزنىڭ دېگىنىدەك مۇھەممەد دېگەننى كۆرسەتكەن مەنىسىنىڭ بار-يوقلۇقىنى تەكشۈرۈپ باقايلى.

«مەنمۇ ئاتام خۇدادىن سىلەرگە ماڭا ئوخشاش باشقا بىر ياردەمچى تەقدىم قىلىشنى تىلەيمەن. ئۇ سىلەر بىلەن مەڭگۈ بىرگە تۇرىدۇ. ئۇ بولسىمۇ ھەقىقەتنى ئۆگىتىدىغان خۇدانىڭ روھى بولىدۇ. ئۇنى بۇ دۇنيانىڭ ئادەملىرى قوبۇل قىلالمايدۇ، چۈنكى ئۇنى كۆرمەيدۇ، تونۇمايدۇ. بىراق سىلەر ئۇنى

تونۇيسىلەر، چۈنكى ئۇ دائىم سىلەر بىلەن بىللە تۇرىدۇ ھەم سىلەردە (سىلەرنىڭ ئىچىڭلاردا) ياشىماقچى» (ئىنجىل: يۇھاننا بايان قىلغان خۇش خەۋەر 14ـباب، 16ـ ۋە 17ـئايەت).

«مەن سىلەرگە ئاتامنىڭ يېنىدىن ياردەمچى، يەنى خۇدانىڭ مۇقەددەس روھىنى ئەۋەتىمەن. ئۇ ئاتامدىن چىقىپ، ھەقىقەتنى ئۆگىتىدۇ ھەمدە ماڭا گۇۋاھلىق قىلىدۇ» (ئىنجىل: يۇھاننا بايان قىلغان خۇش خەۋەر 15ـباب، 26ـئايەت).

«بىلىپ قويۇڭلاركى، مېنىڭ كېتىشىم سىلەرگە پايدا. كەتمىسەم، سىلەرگە ياردەمچى كەلمەيدۇ. ئەمما كەتسەم، ئۇنى سىلەرگە ئەۋەتىمەن. ئۇ كەلگەندە، بۇ دۇنيانىڭ ئادەملىرىنى گۇناھنىڭ نېمە ئىكەنلىكىگە، ئادىللىقنىڭ نېمە ئىكەنلىكىگە ۋە تاڭلا قىيامەتتە سوراققا تارتىلىشىنىڭ جەزمەن بولىدىغانلىقىغا ئىشەندۈرىدۇ» (ئىنجىل: يۇھاننا بايان قىلغان خۇش خەۋەر 16ـباب، 7ـ، 8ـئايەت).

(ئۆلۈمدىن تىرىلگەندىن كېيىن،) ھەزرىتى ئەيسا بىر قېتىم ئۇلار بىلەن جەم بولغىنىدا، ئۇلارغا يوليورۇق بېرىپ مۇنداق دېدى:

«يېرۇسالېم شەھىرىدە كۈتۈپ تۇرۇڭلار! مەن سىلەرگە ئېيتقىنىمدەك، خۇدا-ئاتام سىلەرگە بېرىشنى ۋەدە قىلغان ئۆزىنىڭ مۇقەددەس روھىنى كۈتۈڭلار. يەھيا پەيغەمبەر پۇقرالارنى سۇغا چۆمۈلدۈردى، سىلەر بولساڭلار، بىرنەچچە كۈن ئىچىدە خۇدانىڭ مۇقەددەس روھىغا چۆمۈلدۈرۈلىسىلەر» (ئىنجىل: ھەزرىتى ئەيسا ئەلچىلىرىنىڭ پائالىيەتلىرى 1ـباب، 4ـ ۋە 5ـئايەت)

«يەھۇدىيلارنىڭ بىرنەچچە كۈندىن كېيىن كەلگەن ھوسۇل يىغىش ھېيتىدا، ئېتىقادچىلارنىڭ ھەممىسى يېرۇسالېمدا بىر يەرگە جەم بولغانىدى. تۇيۇقسىز ئاسماندىن گويا كۈچلۈك شامال چىققاندەك بىر ئاۋاز ئاڭلىنىپ، ئۇلار ئولتۇرغان ئۆينى قاپلىدى. ئېتىقادچىلارنىڭ ھەممىسى ئۆزلىرىنىڭ ئۈستىگە خۇددى ئوت يالقۇنىدەك بىر نەرسىنىڭ چېچىلىپ چۈشكەنلىكىنى كۆردى. ئۇلارنىڭ ھەممىسى خۇدانىڭ مۇقەددەس روھىغا چۆمۈپ، ئۇنىڭ كۈچ-قۇدرىتى بىلەن ئۆزلىرى ئۆگەنمىگەن تىللاردا خۇداغا مەدھىيە ئوقۇشقا باشلىدى» (ئىنجىل: ھەزرىتى ئەيسا ئەلچىلىرىنىڭ پائالىيەتلىرى 2ـباب، 1ـئايەتتىن 4ـ ئايەتكىچە)

(يۇقىرقى ئايەتلەردە ئاستىغا سىزىلغان ياردەمچى دېگەن سۆز، پاراكلېتوس دېگەن سۆزنىڭ تەرجىمىسى)

ئېنىقكى مەسىھ ئۇلار بىلەن بىللە بولغان ۋاقتىدا مۇرتلىرىنىڭ ئۇستازى بولغان. ئۇ ئۇلارغا ھەم يېتەكلىگۈچى ھەم ھىمايە قىلغۇچى ھەم تەسەللى بېرىدىغان ياردەمچى بولغان. ئۇ ئۇلاردىن ئايرىلسا ئۇلارنىڭ قايغۇدا قالىدىغانلىقىنى، يۆنىلىشسىز قالىدىغانلىقىنى ۋە كۈچسىز بولۇپ قالىدىغانلىقىنى ئالدىن ئوبدان بىلگەچكە، ئۇ ئۇلارغا ماڭا ئوخشاش ئەرشتىكى يەنە بىر ياردەمچى ئەۋەتىشكە ۋەدە قىلغان. بۇ ياردەمچىنىڭ شۇ ئايەتلەردىن كۆرگىنىڭىزدەك مۇقەددەس روھ ئىكەنلىكى ئېنىق تۇرىدۇ.

4-مۇزاكىرە، 3-قىسمى، مەسىھ ئەيسا ئۆز ئىختىيارى بىلەن كىرېستكە مىخلانغانمۇ؟دا مۇزاكىرە قىلىنغان يەرىمي ۋە ئەزاكىيال پەيغەمبەرلەر بېشارەت قىلغان يېڭى ئەھدە تېخى ئېسىڭىزدە بولسا، مۇقەددەس روھ دەل شۇ ئادەمنىڭ كۆڭلىنى يېڭىباشتىن پاكلايدىغانلىقى بىلەن يېڭى ئەھدىنى ئەمەلگە ئاشۇرغۇزىدىغان ياردەمچىدۇر.

بۇ تېكىستلەرنى تەپسىلىي تەكشۈرۈش ئارقىلىق شۇنى كۆردۇقكى، ۋەدە قىلىنغان بۇ شەخسنىڭ مۇھەممەد بولۇشى ھەرگىز مۇمكىن ئەمەس. تۆۋەندە بۇنىڭ سەۋەبلىرىنى بىر-بىرلەپ بايان قىلىپ چىقىمىز.

بىرىنچى، ۋەدە قىلىنغان شەخسنىڭ جىسمى يوق، ئۇ پەقەت روھتۇر. (ھەقىقەتنى ئۆگىتىدىغان خۇدانىڭ روھى). شۇنىڭ بىلەن بۇ دۇنيا ئۇنى قوبۇل قىلالمىغان، چۈنكى ئۇنى كۆرەلمىگەن.

ئىككىنچى، كېلىدىغان ياردەمچى، مۇرتلىرى بىلەن مەڭگۈ بىللە بولىدىغان بولاتتى. مۇھەممەد شۇ ۋاقىتتىن 600 يىل كېيىن كەلگەنلىكى ئۈچۈن ئۇ مۇرتلار بىلەن بىللە بولالمىغان ئەلۋەتتە، مەڭگۈ بىللە بولۇش تېخىمۇ ئۇ ياقتا تۇرسۇن.

ئۈچىنچى، ۋەدە قىلىنغان شەخس ھەققىدە مەسىھ ئەيسا مۇرتلىرى بىلەن سۆزلەشكەن ۋاقتىدىمۇ: ئۇنى تونۇيسىلەر، چۈنكى ئۇ دائىم سىلەر بىلەن بىللە تۇرىدۇ...... ھەم سىلەردە (سىلەرنىڭ روھىڭلاردا) ياشىماقچى. دېگەن. بۇ بەك مۇھىم، خۇدا مۇقەددەس روھ ئارقىلىق بىز بىلەن بىللە بولغۇسى بولۇپلا قالماي، بىزنىڭ ئىچىمىزدە، يەنى ئۆزى پاكلىغان يېڭى قەلبىمىزدە تۇرغۇسى بار.

تۆتىنچى، مەسىھ ئەيسا مۇرتلىرىغا يېرۇسالېم شەھرىدە كۈتۈپ تۇرۇڭلار! مەن سىلەرگە ئېيتقىنىمدەك، خۇدا-ئاتام سىلەرگە بېرىشنى ۋەدە قىلغان ئۆزىنىڭ مۇقەددەس روھىنى كۈتۈڭلار. دەپ يوليۇرۇق بەرگەن. ئۇلار بۇ يوليۇرۇققا رىئايە قىلىپ دەل شۇ ۋەدە قىلىنغان ياردەمچى بولغان مۇقەددەس روھ كەلمىگۈچە يېرۇسالېمدا ئون كۈن تۇرغان. شۇنىڭ بىلەن بارلىق كۈتۈپ

تۇرۇۋاتقان مۇرتلار خۇدانىڭ مۇقەددەس روھىغا چۆمگەن. بۇ مەسىھنىڭ ئۇلارغا بەرگەن ۋەدىسى يەھىيا پەيغەمبەر پۇقرالارنى سۇغا چۆمۈلدۈردى، سىلەر بولساڭلار، بىرنەچچە كۈن ئىچىدە خۇدانىڭ مۇقەددەس روھىغا چۆمۈلدۈرۈلىسىلەرنىڭ ئىشقا ئاشۇرۇلىشى ئىدى. سىزمۇ ئۇنىڭ ۋەدە قىلغان مۇقەددەس روھىغا بەك موھتاج.

پەقەتلا مەسىھ ئەيسا ئادەمگە شۇ مۇقەددەس روھ، شۇ كارامەت ياردەمچىنى ئەۋەتەلەيدۇ. مۇسۇلمان قېرىنداشلىرىمىزمۇ، توغرا يولنى پەرقلەندۈرۈش، كۆڭلىنى يورىتىپ نىجاتلىق تېپىش، يېڭى تۇغۇلۇشنىڭ ئۇلاردا ئەمەلگە ئاشۇرۇشۇلۇشى، مەسىھنىڭ ئۇلۇغلۇقىنى ئاشكارلاش ئۈچۈن، خۇدانىڭ، مەسىھنىڭ ئۆز مۇقەددەس روھىنى ئەۋەتىپ بېرىشىنى تىلەيمەن!

9ـ مۇزاكىرە

ئىنجىلنىڭ بۇ قالايمىقان دۇنياغا بەرگەن نۇرى يۇقىرىدىكى مۇزاكىرىلىمىزدە، بىز تەۋرات، زەبۇر ۋە ئىنجىل ئارقىلىق، مەسىھ ئەيسادىن بولىدىغان شاد-خوراملىق توغرىسىدا سۆز قىلدۇق. شۇنداقلا بۇ شاد-خوراملىقتىن بەھرىمان بولۇشقا توسالغۇ بولغان بەزىبىر مەسىلىلەر، يەنى مۇسۇلمان قېرىنداشلىرىمىز ئۇچرىتىپ تۇرىدىغان ئۇقۇشماسلىقلار ۋە بەزى قىيىنچىلىقلار ئۈستىدە توختىلىپ ئۆتتۇق.

بۇ يەردە ئالاھىدە توختىلىپ ئۆتمىسەم بولمايدىغان يەنە بىر نۇقتا بار. بۇ، مەسىھ ئەيساغا ئىشەنچ باغلاشقا توسالغۇ بولغان توسالغۇنى باشقا توسالغۇلارغا سېلىشتۇرغاندا، (بۇ توسالغۇدىن ھېچقانداق خەۋىرى بولمىغان كىشى ئۈچۈن) تېخىمۇ ئېغىر كېلىشى مۇمكىن. چۈنكى بىرىنچىدىن، نۇرغۇن كىشىلەر ئۆزلىرىنى خىرىستىئان ياكى مەسىھ مۇرتى دەيدۇ-يۇ، بىراق ئۇلارنىڭ قىلغان قىلىقلىرى قىلىقسىز، ئەخلاقسىز ھەم چەكتىن ئېشىپ كەتكەن. ئىككىنچىدىن، تېخىمۇ ئېغىر بىر ئەھۋال شۇكى، مىلادى ئۈچىنچى ئەسىردىن باشلاپ تا بۈگۈنگە قەدەر، بەزىبىر تۈردىكى گۇرۇھلار ۋە تەشكىلاتلار، «ئەيسا نامىدىكى ھەرىكەتلەر بىلەن شۇغۇللىنىپ كېلىۋاتىدۇ، ئەمەلىيەتتە بولسا، بۇ ھەرىكەتلەر ئالدامچىلىقلار، نومۇسسىزلىقلار، ھەتتا ئىنسان قېلىپىدىن چىقىپ كەتكەن رەھىمسىزلىكلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

تېلېۋىزورلاردىن غەربىي دۆلەتلەردە ئىشلەنگەن ھەرخىل فىلىملارنى كۆرگەن كۆرەرمەنلەر، ئاشۇ فىلىملارغا ئوبرازلاشتۇرۇلغان غەربىي دۆلەتلەرنىڭ تۇرمۇشلىرىغا قاراپ: مانا خرىستىئانلار ۋە ئۇلارنىڭ تۇرمۇش ئىستىللىرى دەپ ئويلىشى مۇمكىن. دەرۋەقە، ئاشۇ فىلىملاردىكى پېرسوناژلار ئۆزلىرىنى خرىستىيان ياكى كاتولىك دەپ ئاتاش بىلەن بىرلا ۋاقىتتا مىلتىقلىرىنى كۆتۈرۈشۈپ زورۇۋانلىق قىلىدۇ، شۇنداقلا زىناخورلۇق، ھاراقكەشلىك ۋە باشقا ھەرخىل

ئەخلاقسىز قىلىقلاردا بولىدۇ. بەزى ئەھۋاللاردىمۇ مەلۇم بىر دۆلەتنىڭ رەھبەرلىرى ياكى پۇقرالىرى ئۆز دۆلىتىنى خرىستىئان دۆلىتى دەپ ئاتايدۇ، ئەمما ئاغزىدا شۇنداق دېگىنى بىلەن ئەمەلىيەتتە بولسا، بەزىدە تاجاۋۇزلۇق قىلسا، بەزىدە ئېكسپىلاتاتسىيە قىلىۋاتقان. بۇنداق ئەھۋاللارنىڭ ھەممىسى ھەقىقەتنى ئەستايىدىل ئىزدىنىۋاتقانلارنىڭ كۆڭلىنى كىر قىلىشىمۇ مۇمكىن ۋە ياكى كاللىسىنى قايماقتۇرۇشىمۇ مۇمكىن.

ئەمما مەلۇم بىر ئېتىقادنى قوبۇل قىلغان ياكى ئېتىراپ قىلغان كىشىدە، ئۆزىنىڭ ئاشۇ ئېتىقادىغا خىلاپلىق قىلىق ياكى مەلۇم جەھەتلەردە ئەخلاقسىزلىقلار بار بولسا، ئەمەلىيەتتە ئاشۇنداق قىلىقى ئۇنىڭ ئېتىراپ قىلىدىغان ئېتىقادىنىڭ ناتوغرا ئىكەنلىكىگە ئىسپاتمۇ ئەمەس، بەلكى بۇ ئادەمنىڭ ھەربىر ئىنسانغا ئوخشاش گۇناھكار ئىكەنلىكىنى، شۇنداقلا ساختىپەز گۇناھكار ئىكەنلىكىنىمۇ ئىسپاتلايدۇ. ھەربىر تەقۋادار سەممىي مۇسۇلمانمۇ، مۇسۇلمانلاردا ئەخلاقسىز قىلىقلارنىڭ بارلىقىنى، شۇنداقلا موللىلار ۋە مۇسۇلمان دىنىي ئەربابلاردىمۇ ئاچكۆزلۈك، ساختىپەزلىك، ۋە خىيانەتچىلىكلەرنىڭ بارلىقىنى ئىقرار قىلىدۇ. ئەمما ئۆزىنى مۇسۇلمان (خۇداغا بويسۇنغان، دېمەكچى) دەۋالغان بەزىبىر كىشىلەرنىڭ ئەخلاقسىز قىلىقلىرىنىڭ ئۆزى، ئۇلارنىڭ ئېتىراپ قىلغان يول-ئېتىقادىنى خاتا ياكى توغرا دېگىنى ئەمەس. مۇشۇنىڭغا ئوخشاش، تەۋرات ۋە ئىنجىلنى ئېتىراپ قىلغان بەزىبىر كىشىلەرنىڭ يامان قىلىقلىرىنىڭ ئۆزىمۇ، بۇ كىتابلار خۇدانىڭ ئىنسان ئۈچۈن تەييارلىغان نىجات يولىنى راست ئاشكارىلىغان ياكى ئاشكارىلىمىغان دېگىنى ئەمەس.

بىراق تەۋرات ۋە ئىنجىللارنىڭ بۇ مەسىلە توغرۇلۇق يەنە نېمە تەلىملىرى بارلىقىنى كۆرۈپ ئۆتەيلى. بۇ تېكىستلەرنى ئىنچىكىلەپ كۆرۈپ چىقساقلا باش قايمۇقىدىغان ئىشلارمۇ تامامەن تۈگىشى مۇمكىن.

مەسىھ ئەيسانىڭ بۇغداي ۋە مەستەك (كۈرمەك) توغرۇلۇق تەمسىلى. مەسىھ ئەيسانىڭ ئۆز روسۇللىرىغا ئېيتىپ قالدۇرغان، خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنى چۈشەندۈرىدىغان مەخسۇس يەتتە تەمسىلى ئىنجىلدىكى ماتتا قىسمىدا خاتىرىلەنگەن. پەيغەمبەرلەرنىڭ تەۋرات ۋە زەبۇرلاردا دېيىشىچە، خۇدانىڭ پادىشاھلىقى يەر يۈزىگە يېتىپ كەلگىنىدە، ھەربىر ئىنسان چىن كۆڭلىدىن خۇداغا ئىتائەت قىلىپ، بۇ دۇنيا يەنىلا ئېرەن باغچىسىدەك چىرايلىق، ئامانلىق ۋە خۇشاللىقتا چۆمگەن بولىدىكەن. پەيغەمبەرلەر يەنە مەسىھ-قۇتقۇزغۇچى بۇ دۇنياغا كەلگىنىدە، خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنى باشلايدۇ، دېگەن. شۇنىڭ بىلەن ئەيسانىڭ مۇرىتلىرى، خۇدانىڭ بۇ دۇنياغا ئەۋەتمەكچى بولغان مەسىھ-قۇتقۇزغۇچىسى دەل ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۆزى ئىكەن دەپ ئىشەنگەن، شۇڭلاشقا پادىشاھلىق دەرھال پەيدا بولىدۇ، دەپ ئويلاپ يۈرگەن. مەسىھ ئەيسانىڭ بۇ يەتتە تەمسىلىنىڭ مەقسىتى بولسا، ئاشۇ مۇرىتلارنىڭ

ئويلىدىغىنىدەك بۇ پادىشاھلىق ئوچۇق-ئاشكارا پەيدا بولمايدۇ، بەلكى دەسلەپتە قىسمەن يوشۇرۇن ھالدا، ئىشەنگۈچىلەرنىڭ قەلبىدە بولىدۇ دەپ چۈشەندۈرىدۇ. شۇڭا خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنىڭ ئاشۇ پەيغەمبەرلەرگە ئاشكارىلىمىغان، ئەمما بۇ تەمسىللەردە ئايان قىلىپ چۈشەندۈرۈلگەن بىر تۈنجى باسقۇچى، يەنى يېرىم-يوشۇرۇن باسقۇچى بار. بۇ باسقۇچتىن كېيىن، مەسىھنىڭ بۇ دۇنياغا قايتىپ چۈشۈشى بىلەنلا بارلىق كىشى سوراققا تارتىلىدۇ ۋە خۇدانىڭ پادىشاھلىقى ئوچۇق-ئاشكارا پەيدا بولىدۇ.

ئىككىنچى تەمسىلى بولسا، تۆۋەندىكىدىن ئىبارەت:

(ئىنجىل: مەتتابايان قىلغان خۇش خەۋەر 13-باب، 24- ئايەتتىن 30-ئايەتكىچە)

ئاسمانلار پادىشاھلىقى خۇددى ئېتىزىغا ياخشى ئۇرۇقنى چاچقان بىر ئادەمگە ئوخشايدۇ. ئەمما كىشىلەر ئۇخلاۋاتقان چاغدا، دۈشمىنى كېلىپ بۇغداي ئارىسىغا مەستەك (كۈرمەك) چېچىۋېتىپ، كېتىپتۇ. بۇغداي غول تارتىپ، باش سۇرگەن چاغدا، مەستەكمۇ ئاشكارىلىنىپ چىقىپتۇ.

خوجايىنىڭ مالايلىرى كېلىپ ئۇنىڭغا ئېيتىپتۇ:

ئەپەندى، سىز ئېتىزىڭىزغا ياخشى ئۇرۇق چاچقان ئەمەسمىدىڭىز؟ مەستەكلەر نەدىن كېلىپ قالغاندۇ؟

خوجايىن ئېيتىپتۇ:

بۇنى بىر دۈشمەن قىلغان.

مالايلار دەپتۇ:

سىز بىزگە ئۇنى ئوتىۋېتىڭلار دېمەكچىمۇ؟

ياق، - دەپتۇ خوجايىن، مەستەكلەرنى يۇلۇپ تاشلىساق، بۇغدايلارمۇ يۇلۇنۇپ كېتەر. بۇ ئىككىسى ئورما ۋاقتىغىچە بىللە ئۆسسۇن، ئورما ۋاقتىدا مەن ئورمىچىلارغا: ئالدى بىلەن مەستەكلەرنى يۇلۇپ، كۆيدۈرۈۋېتىش ئۈچۈن باغلاپ قويۇڭلار، بۇغداينىلا يىغىپ ئامبىرىمغا ئەكىرىڭلار. دەيمەن.»

بۇ تەمسىل 36-43-ئايەتلەردە چۈشەندۈرۈپ بېرىلىدۇ:

-.......كېيىن، ھەزرىتى ئەيسانىڭ مۇرىتلىرى ئۇنىڭدىن:

-ئېتىزلىقتىكى مەستەك ھەققىدە ئېيتقان تەمسىلىڭنى بىزگە چۈشەندۈرۈپ بەرسەڭ دەپ سورىدى.

ئەيسا ئۇلارغا جاۋاب بەردى:

-ياخشى ئۇرۇق چاچقان كىشى ئىنسانئوغلىدۇر. ئېتىزلىق - دۇنيا. ياخشى ئۇرۇق بولسا ئاسمانلار پادىشاھلىقىنىڭ پەرزەنتلىرىدۇر. مەستەك بولسا رەزىللىكنىڭ پەرزەنتلىرىدۇر. مەستەك چاچقان دۈشمەن - ئىبلىس. ئورما ئورۇش ۋاقتى - ئاخىرقى زامان كۈنى. ئورمىچىلار - پەرىشتىلەردۇر. مەستەكلەر يۇلۇنۇپ، ئوتتا كۆيدۈرۈۋېتىلگىنىدەك، ئاخىرقى زامان ئەنە شۇنداق بولىدۇ.

ئىنسانئوغلى پەرىشتىلەرنى، ئىنسانلارنى ئازدۇرغان، يامانلىق قىلغانلارنى ئۆز پادىشاھلىقىدىن شاللاپ چىقىپ، ئوتنىڭ ئىچىگە تاشلاشقا ئەۋەتىدۇ. ئۇ يەردە ھەسرەت-نادامەت ئاسمان-پەلەككە يېتىدۇ. ئۇ چاغدا ئادىل كىشىلەر ئۆز ئاتىسىنىڭ پادىشاھلىقىدا، خۇددى قۇياشتەك جۇلالىنىدۇ. ئاڭلاشقا قۇلىقى بارلار بۇنى ئاڭلاپ قويسۇن!»

بۇ تەمسىل، بۇ دۇنيادا، خۇداغا ۋە ئىنسانىيەتكە قارشى تۇرىدىغان بىر دۈشمەننىڭ بارلىقىنى، بۇ دۈشمەننىڭ بەزى ئىشلارغا قول سالىدىغانلىقىنى بىزگە كۆرسىتىدۇ. مەستەك (كۈرمەك) دېگەن بۇ ئۆسۈملۈك، بەزى يەرلەردە يەنە مۇنداقمۇ بىر خىل ئالاھىدىلىكى بار. بىخ تارتىشتىن باشاق چىقارغۇچە بولغان ئارىلىقتا بۇ ئۆسۈملۈك بۇغدايغا ئاجايىپلا ئوخشاپ كېتىدۇ. پەقەت پىشىپ ۋايىغا يەتكەندىلا، بۇغداي بىلەن بولغان پەرقى ئېنىق ئايرىلىدۇ. ئىنسانغا پايدىلىق يەتكۈزىدىغىنى پەقەت بۇغدايدۇر، مەستەك بولسا بىر خىل زەھەرلىك ئۆسۈملۈكتۇر. شۇڭا بۇ تەمسىل بېشارەت. بۇ بېشارەت، خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنىڭ باشلىنىشىدا، ئەسلىدە بۇغدايدەك سەممىي ئادەملەرنىڭ پاك-ساپ كۆڭۈللىرىدىن يىلتىز تارتىدىغانلىقىدىن، ئەمما بىر مەزگىل ئۆتكەندىن كېيىن، خۇدانىڭ سۆز-كالامىنى ئېتىراپ قىلىدىغان، ئۆزىنى خىرىسىيان دەپ ئاتايدىغان نۇرغۇنلىغان مەستەكتەك كىشىلەرنىڭ پەيدا بولىدىغانلىقىدىن دېرەك بەرگەن. بۇنداق كىشىلەرنىڭ يا ئىنسانغا يا خۇداغا ھېچقانداق پايدىسى يوق، بەلكى دەل ئەكسىدۇر. چۈنكى خۇدانىڭ سۆز-كالامى ئۇلارنىڭ كۆڭۈللىرىدە يىلتىز تارتىپ باققان ئەمەس. لېكىن ئۇلار شۇ كۈنلەردە سوراققا تارتىلمايدۇ، ئۇلارغا ئورما ۋاقتى بولغان قىيامەت كۈنىگىچە ھەقىقىي بۇغداينىڭ قېشىدا ئۆسۈشكە يول قويۇلغان. تەمسىلدە نېمە ئۈچۈن ئاشۇنداق يول قويۇلغانلىقىنىڭ سەۋەبى ئېنىق دەپ بېرىلمىگەن، ئەمما تەۋرات ۋە ئىنجىلدىكى باشقا تەمسىل ۋە بايانلار بىزگە خۇدانىڭ ساختا مۇرتلارنىڭ پەيدا بولۇشىغا يول قويۇشى، ئۆزىگە سادىق بولغانلارنىڭ ئېتىقادىنى ۋە سەۋر-تاقىتىنى تېخىمۇ تاۋلاش ئۈچۈندۇر، دەپ پۈرىتىپ ئۆتكەن. خۇداغا يەنىمۇ شۈكرى، ئۇنىڭ مېھرى-شەپقىتى ۋە كۈچ-قۇدرىتى بىلەن ساختا مۇرتلارنىڭمۇ تووۋا قىلىپ، ھەقىقىي راست ئىشەنگۈچى بولۇشقا ئىمكانىيىتى باردۇر.

مۇقەددەس كىتابتا، كىشىنىڭ بېشىنى قايماقتۇرىدىغان بۇ دۇنيانى چۈشەندۈرۈشكە مەدەت بېرىدىغان يەنە بىر يەر بار، بۇ يەر ئىنجىلدىكى ۋەھىي دېگەن قىسىمدا. مۇشۇ يەردە مەسىھنىڭ روسۇلى بولغان يۇھاننا مۇقەددەس روھنىڭ قۇدرىتى بىلەن ئاسمانغا كۆتۈرۈلۈپ، كەلگۈسىدە بولىدىغان ۋەقەلەر توغرىسىدىكى بىر قاتار غايىبانە كۆرۈنۈشلەرنى كۆرگەن. تۆۋەندىكى ئايەتلەر (17-ۋە 18-باب) بۇ بېشارەتلىك كۆرۈنۈشلەردىن بىرى. بۇ ئايەتلەرنى مۇشۇ يەردە تولۇق نەقىل كەلتۈرمىمىز. بەزى تەپسىلاتلىرى سۆزلەۋاتقان مۇزاكىرىمىزنىڭ دائىرىسىدە بولمىغاچقا، بىز بۇلارنى چۈشەندۈرۈپ ئولتۇرمايمىز. ئەمما بۇ

بىشارەتتىكى ئاساسىي پېرسوناژ بولغان، قىزىل رەڭلىك كىيىم كىيگەن داڭلىق پاھىشە ئايالغا، يەنى ئۇنى تەسۋىرلەيدىغان، شۇنداقلا ئۇنىڭ كىملىكىنى ئېنىقلايدىغان تەپسىلاتلارغا دىققەت قىلىسىز:

17 ـ باب

(1) شۇنىڭدىن كېيىن، يەتتە چىنە كۆتۈرگەن يەتتە پەرىشتىنىڭ بىرى كېلىپ ماڭا: ماۋۇ يەرگە كەل، سانسىزلىغان دېڭىزلار ئۈستىدە ئولتۇرغان داڭلىق پاھىشە ئايالنىڭ تارتىدىغان جازاسىنى ساڭا كۆرسىتىپ قوياي. (2) دۇنيا پادىشاھلىرى ئۇنىڭ بىلەن زىنا قىلىشتى، يەر يۈزىدە ياشايدىغانلار ئۇنىڭ بۇزۇقلۇقىنىڭ شارابى بىلەن مەس بولۇشتى ـ دەيدۇ.

(3) ئاندىن پەرىشتە مېنىڭ روھىمنى بىر چۆلگە ئېلىپ كەتتى. ئۇ يەردە يەتتە باشلىق، ئون مۈڭگۈزلۈك ۋە پۈتون ۋۇجۇدى كۇپۇرلۇق ناملىرىغا تولغان بىر قىزىل دېۋىنىڭ ئۈستىدە ئولتۇرغان بىر ئايالنى كۆردۈم. (4) ئايال ئۆزىنى قىزىل ۋە سۆسۈن رەڭ كىيىملەر بىلەن پۈركىگەن، ئالتۇن، ياقۇت ۋە ئۈنچە ـ مەرۋايىتلار بىلەن بېزەنگەنىدى. قولىدا جىنسىي يىرگىنچلىكلەرگە ۋە ئۆزىنىڭ ئەخلاقسىزلىقىنىڭ مەينەتچىلىكلىرىگە تولغان بىر ئالتۇن جام تۇراتتى. (5) پېشانىسىگە: كاتتا بابىلون، دۇنيا پاھىشىلىرىنىڭ ۋە پۈتون يىرگىنچلىكلەرنىڭ ئانىسى دېگەن سىرلىق نام يېزىلغانىدى. (6) ئايالنىڭ مۆمىن بەندىلىرىنىڭ ۋە ئەيساغا شاھىتلىق قىلىپ قۇربان بولغانلارنىڭ قېنى بىلەن مەس بولغانلىقىنى كۆردۈم. ئۇنى كۆرۈپ ئىنتايىن ھەيران قالدىم. (7) پەرىشتە مەندىن: نېمىگە ھەيران بولۇۋاتىسەن؟ ـ دەپ سورىدى، ئاندىن: بۇ ئايالنىڭ، ۋە ئۇنى كۆتۈرۈپ تۇرغان يەتتە باشلىق ئون مۈڭگۈزلۈك دېۋىنىڭ سىرىنى ساڭا ئېيتىپ بېرەي. ـ دېدى. (8) سەن كۆرگەن بۇ دېۋە بىر زامانلاردا تىرىك ئىدى، ھازىر ئۇ ئۆلۈك، ئەمدى ئۇ ئۇزۇن ئۆتمەي تېگى يوق ھاڭدىن چىقىدۇ ۋە ھالاكەتكە قاراپ ماڭىدۇ. يەر يۈزىدە ياشايدىغانلار، يەنى دۇنيا بىنا بولۇشتىن ئىلگىرى ناملىرى ھاياتلىق دەپتىرىدە يېزىلمىغانلار دېۋىنى كۆرۈپ ئىنتايىن ھەيران قالىدۇ، چۈنكى ئۇ بىر زامانلاردا تىرىك ئىدى، ھازىر بولسا يوق، لېكىن كېيىن يەنە پەيدا بولىدۇ.

(9) بۇنى چۈشىنىشتىكى ئەقىل ـ پاراسەت تۆۋەندىكىدەكتۇر: ئۇ ئايال ئولتۇرغان يەتتە باش، يەتتە تاغدۇر، شۇنداقلا يەتتە پادىشاھدۇر. (10) بۇ يەتتىسىنىڭ بەشى يىقىلىپ تۈگىگەن، بىرى بولسا ھازىر بار، يەنە بىرى تېخى كەلمىدى. ئۇ كېلىپ بىر ئاز ۋاقىتلا تۇرالايدۇ. (11) بۇرۇن ھايات، لېكىن ھازىر يوق بولغان دېۋىنىڭ ئۆزى سەككىزىنچى پادىشاھدۇر. ئۇ شۇنداقلا ئۇ يەتتىسىنىڭ بىرى بولۇپ، ھالاكەتكە قاراپ ماڭىدۇ.

(12) سەن كۆرگەن ئون مۈڭگۈز تېخى ھۆكۈم سۈرمىگەن ئون پادىشاھدۇر. لېكىن بۇلارغا دېۋە بىلەن بىللە بىر سائەتلىك ھۆكۈم سۈرۈش ئۈچۈن ھوقۇق

بېرىلىدۇ. (13) بىر ئوي، بىر مەقسەتتە بولغان بۇ پادىشاھلار قۇدرىتى ۋە ھوقۇقلىرىنى دىۋىگە بېرىشىدۇ. (14) دىۋە ۋە پادىشاھلار قوزىغا (مەسىھ ئەيساغا) قارشى جەڭ قىلىدۇ، لېكىن قوزا ئۇلارنىڭ ئۈستىدىن غەلىبە قىلىدۇ، چۈنكى ئۇ رەبلەرنىڭ رەببى، پادىشاھلارنىڭ پادىشاھىدۇر. ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولغان كىشىلەر چاقىرىلغان، تاللانغان ۋە ئۇنىڭغا سادىق بولغانلاردۇر. (15) پەرىشتە ماڭا يەنە: سەن كۆرگەن دېڭىزلار، يەنى پاھىشە ئايال ئولتۇرغان سۇلار بولسا، قوۋملار، ئىرقلار، دۆلەتلەر ۋە ھەر خىل تىلدا سۆزلىشىدىغان كىشىلەردۇر. (16) سەن كۆرگەن دىۋە ۋە ئون مۈڭگۈز پاھىشە ئايالدىن نەپرەتلىنىدۇ، ئۇنى تالان-تاراج قىلىپ يالىڭاچلاپ قويىدۇ، ئۇنىڭ گۆشىنى يەپ، ئۆزىنى ئوتتا كۆيدۈرىدۇ. (17) چۈنكى خۇدا ئۆز ئىرادىسىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش نىيىتىنى شۇ ئون پادىشاھنىڭ قەلبىگە سالىدۇ. شۇنىڭ بىلەن بۇ پادىشاھلار خۇدانىڭ سۆز-كالاملىرى ئەمەلگە ئاشقۇچە، ھۆكۈمرانلىق ھوقۇقىنى دىۋىگە ئۆتۈنۈپ بېرىشتە بىرلىككە كېلىدۇ.

(18) سەن كۆرگەن ئايال، دۇنيانىڭ پادىشاھلىرى ئۈستىدىن ھۆكۈمرانلىق قىلىدىغان كاتتا شەھەردۇر.

18-باب

بابىلوننىڭ گۇمران بولۇشى

(1) ئۇنىڭدىن كېيىن، چوڭ ھوقۇققا ئىگە بولغان يەنە بىر پەرىشتىنىڭ ئەرشتىن چۈشكىنىنى كۆردۈم. يەر يۈزى ئۇنىڭ نۇرىدا يورۇپ كەتتى. (2) پەرىشتە قاتتىق ئاۋاز بىلەن شۇنداق ۋارقىرىدى: گۇمران بولدى، كاتتا بابىلون گۇمران بولدى! ئەمدى ئۇ جىنلارنىڭ، ھەر خىل پاسىق روھلارنىڭ ماكانى، ھەر خىل ئىپلاس ۋە يىرگىنچلىك قۇشلارنىڭ ئۇۋىسى بولدى. (3) چۈنكى ھەرقايسى يۇرتتىكىلەر ئۇنىڭ جىنسىي ئەخلاقسىزلىقىدىن كېلىپ چىققان غەزەب شارابىدىن ئىچىشتى. دۇنيانىڭ پادىشاھلىرى ئۇنىڭ بىلەن زىنا قىلىشتى. دۇنيادىكى سودىگەرلەرمۇ ئۇنىڭ ئەيش-ئىشرىتى بىلەن بېيىشتى.

(4) ئاسماندىن يەنە بىر ئاۋاز ئاڭلىدىم:

ئەي بەندىلىرىم!

ئۇ شەھەردىكىلەرنىڭ گۇناھلىرىغا ئورتاق بولماسلىق، ھەم ئۇ ئۇچرايدىغان بالايىئاپەتلەرگە ئۇچرىماسلىق ئۈچۈن، شەھەردىن چىقىپ كېتىڭلار!

(5) چۈنكى ئۇنىڭ ئۈستى-ئۈستىگە يىغىلغان گۇناھلىرى پەلەككە يەتتى ۋە خۇدا ئۇلارنىڭ گۇناھلىرىنى يادىغا ئالدى»

ئىنجىلنىڭ ۋەھىي دېگەن قىسمىدا، ئالاھىدە كۆزگە كۆرۈنەرلىك بىر قىز ۋە بىر ئايال تەسۋىرلەنگەن. بىرىنچىسى قىز بولۇپ، ئۇنىڭغا ئاپئاق لىباس كىيىم

كىيدۈرۈلگەن، ئۇ مەسىھ ئەيساغا سادىق، ساپ، پاك قىز، بۇ قىزنى مەسىھ ئەيسانىڭ دۇنياۋى جامائىتى دەپ بايان قىلغان. ئىككىنچىسى، ئايال بولۇپ، يۇقىردا ئېيتىلغان ھېلىقى پاھىشە ئايالدۇر. ئۇنى، ئۆز ئېرىگە سادىق بولغان ئاق كىيىم كىيىۋالغان پاك قىزنىڭ پۈتۈنلەي ئەكسى بولۇپ، ئۆز مۇھەببىتىنى دەپسەندە قىلغان، ساداقەتسىز، پاھىشە ئايال دەپ بايان قىلغان. پاھىشە ئايال پۈتۈن ۋۇجۇدى كۇپۇرلۇق ناملىرى بىلەن تولغان بىر قىزىل دىۋەنىڭ ئۈستىگە ئولتۇرغان. ۋەھىي دېگەن قىسىمنىڭ باشقا يەرلىرىدە، بۇ دىۋەنىڭ پۈتۈن دۇنيانىڭ سىياسىي كۈچىگە ۋەكىللىك قىلىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. شۇنىڭ بىلەن تۆۋەندىكىدەك خۇلاسىگە كېلىمىزكى، بۇ پاھىشە ئايال سىياسىي ھوقۇق ۋە بۇ دۇنيادىكى مال-مۈلۈك ئۈچۈن، ئۆزىنى ساتىدىغان بىر خىل ساختا جامائەتكە ۋەكىللىك قىلىدۇ. بۇ ئايالنى، يەنە داڭلىق شەھەر، بابىلون دەپ بايان قىلغان. شۇڭلاشقا بۇ بېشارەتتە (مىلادىدىن كېيىن 1-ئەسىردە بېرىلگەن) بىر ساختا دىنىي سىستېمىنىڭ بارلىققا كېلىدىغانلىقى دېيىلگەن. ساختا دېيىلىشى، چوقۇم مەسىھ ئەيسانىڭ نامىدا قۇرۇلىدىغان بىر سىستېمىنى كۆرسىتىشى كېرەك. ئۇنداق بولمىسا، قانداقمۇ ساختا بولسۇن؟ شۇنىڭ بىلەن خۇدا ئۆزىنىڭ مۆمىن بەندىلىرىگە، ئاشۇ شەھەرنىڭ گۇناھلىرىنى يۇقتۇرۇۋالماسلىق ئۈچۈن، ئۇنىڭدىن بارلىق مۇناسىۋەتنى ئۈزۈشكە بۇيرۇغان:

- ئەي بەندىلىرىم!

ئۇ شەھەردىكىلەرنىڭ گۇناھلىرىغا ئورتاق بولماسلىق، ھەم ئۇ ئۇچرايدىغان بالايىئاپەتلەرگە ئۇچرىماسلىق ئۈچۈن، شەھەردىن چىقىپ كېتىڭلار! (18-باب، 4-ئايەت)

بۈگۈنگە قەدەر بۇ ئۇلۇغ بېشارەتنىڭ يېرىمى دېگۈدەك ئەمەلگە ئاشۇرۇلغان؛ يەنى بۇ پاھىشە ئايال پەيدا بولۇپ بولغان. پەقەت ئەڭ ئاخىرقى قىسىملىرى، يەنى ئون مۈڭگۈزلۈك دىۋەنىڭ پەيدا بولۇشى ۋە خۇدا ئۈچۈن يىرگىنچلىك بولغان بۇ دىنىي سىستېمىنىڭ ھامان پۈتۈنلەي بىتچىت قىلىنىشىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشنى كۈتمەكتە.

بېشارەتنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇش جەريانى مىلادى 5-ئەسىردە باشلانغان. مەسىھ مۇرىت جامائەتلىرى شۇ ۋاقىتقا قەدەر، ھەردائىم رىم ئىمپېرىيەسى ھۆكۈمىتىنىڭ قاتتىق زىيانكەشلىك قىلىشىغا ئۇچراپ تۇراتتى. ئويلىمىغان يەردىن، شۇ چاغدىكى رىم ئىمپېراتورى كونستانتىن خرىستىئان ئېتىقادىنى قوبۇل قىلىمەن دەپ جاكارلايدۇ. ئەمما ئۇنىڭ ئەھۋالىدىن قارىغاندا، ئۇ ھەم راست تۇۋا قىلمىغان ھەم ئېتىقادنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى چۈشەنمىگەن. شۈبھىسىزكى، ئۇنىڭدا يېڭى تۇغۇلۇش مەۋجۇت بولۇپ باققان ئەمەس ئىدى. چۈنكى ئۇ ئۆزى

ئېتىقادقا نىسبەتەن يېڭى تۇغۇلغان بوۋاقتەك، كىچىك پېئىللىق بىلەن تۇنجى قەدەملىرىنى بېسىشقا توغرا كەلگەن ۋاقىتتا بولسا، ئۇ يەنىلا ئۆزىنىڭ ئىمپېراتورلۇق سالاھىيىتى بىلەن مېنىڭ مەسىھ جامائەتلىرىنىڭ ئىشلىرىغا ئارىلىشىش ھوقۇقۇم بار دەپ تۇرىۋېلىشقا باشلىدى. جامائەتلەردىكى نۇرغۇن يېتەكلىگۈچىلەر بولسا، ئۇنىڭغا تەنبىھ بېرىشنىڭ ئورنىغا، ئىمپېراتورنىڭ دوستلۇقىدىن پايدىلىنىپ، ئۆزىنىڭ شەخسىي مەنپەئىتىگە يېتىش، ھەتتا سىياسىي جەھەتتە ھوقۇققا ئېرىشىپ قالارمەنمىكىن دەپ، ئىمپېراتورنىڭ ئاشۇنداق ئارىلىشىۋېلىشىغا چىدىغان، ھەتتا بەزىلىرى ئۇنىڭ ئارىلىشىۋېلىشىنى خۇشاللىق بىلەن قوبۇل قىلغان. مۇشۇنداق ئۆز ئېتىقادىغا ساتقۇنلۇق-پاھىشىۋازلىق قىلىشلىرىغا قارشى چىققان يېتەكلىگۈچىلەر ۋە ئاددىي مۆرتلار بولسا، ئاشۇ جامائەتنىڭ زىيانكەشلىك قىلىشىغا ئۇچراپ، ئاخىرى جامائەتتىن ھەيدىۋېتىلگەن. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋەزىيەت شەكىللەندىكى، ئاشۇ جامائەتنىڭ مەلۇم بىر يېتەكلىگۈچىسى ئوتتۇرىغا چىقىپ، ئۆزىگە پاپا (ئاتا) دېگەن ئۇنۋاننى قويىۋالغان. بۇ كىشى ئۆلۈپ كەتكەندىن كېيىن، يەنى بىرسى ئۇنىڭ ئورنىغا چىقىپ، ئۇمۇ ئۆزىنى پاپا دەپ ئاتىۋالغان. بۇ ۋەزىيەت بۈگۈنگىچە داۋاملىشىپ كەلمەكتە. رىم شەھىرىدە ھازىرمۇ ئۆزىنى پاپا دەپ ئاتىۋالغان بىر ئادەم بار. بۇنداق قىلىق مەسىھ ئەيسانىڭ: يەردىكى ھېچقانداق ئادەمنى ئاتا دەپ ئاتاپ يۈرمەڭلار، چۈنكى سىلەرنىڭ ئەرشتە بىردىنبىر ئاتاڭلار بار، ئۇ بولسا خۇدادۇر دېگەن تەلىمىگە ئوچۇق-ئاشكارا قارشى تۇرغانلىق. (بۇ ئايەت ئىنجىل ماتتا قىسمىدا، 23-باب.). پوپ بىلەن پاپا دېگەن ئۇنۋاننىڭ مەنىسى ئوخشاش، خاتالىقىمۇ ئوخشاش). ئاشۇ پاپانىڭ ھوقۇقى بارغانسېرى چوڭىيىپ، ئۇ ئاخىرى (ئوتتۇرا ئەسىرلەردە) ياۋروپادىكى نۇرغۇن پادىشاھلارنىڭ ئۈستىدىكى ھوقۇقلىرىنى ئىگىلىۋېلىپ، خۇدا ئالدىدا كۆپۈرلۈق قىلىپ ئۆزىنى پادىشاھلارنىڭ پادىشاھى، رەبلەرنىڭ رەببى دەپ ئاتىۋالغان. تا بۈگۈنگە قەدەر، رىمدىكى ئاشۇ پاپالار بۇ ئۇنۋاننىڭ خاتالىقىنى ئېتىراپ قىلماي، ئۆزىنى تېخىچىلا ئاشۇنداق ئاتاپ يۈرمەكتە. نۇرغۇن مۆرتلارنىڭ ئۇلارنى مەسىھنىڭ رەقىبى ياكى دەججال دېيىشى غەلىتە ئىش ئەمەس. (ئوتتۇرا ئەسىرلەردىكى پارس، ئوتتۇرا ئاسىيا ۋە جوڭگودىكى مەسىھ مۆرت (نەستورىيىلىك) جامائەتلىرى پاپا دېگەننى ئەزەلدىن ئېتىراپ قىلىپ باقمىغان.) بۇ غايىبانە كۆرۈنۈشتە ھېلىقى پاھىشە ئايال يەتتە تاغ ئۈستىدە ئولتۇرغان. دۇنيادىكى بىرنەچچە شەھەرلەر يەتتە تاغنىڭ ئۈستىگە ئورۇنلاشقىنى بىلەن، بۇلارنىڭ ئىچىدىكى ئەڭ داڭلىق، كۆزگە ئەڭ كۆرۈنەرلىك بولغىنى دەل ئۆزىنى مەسىھ ئەيسانىڭ ۋەكىلى دەپ ئاتىۋالغان، ئاشۇ پاپا ئولتۇرغان رىم شەھىرىنىڭ ئۆزىدۇر. بۇ پاھىشە ئايال قىزىل ۋە سۆسۈن رەڭ كىيىملەرگە پۈركەنگەن، ئالتۇن، ياقۇت ۋە ئۈنچە-مەرۋايىتلار بىلەن بېزەلگەنىدى.. ئوقۇرمەنلەر، تېلېۋىزورلاردىن نۇرغۇن ھەيۋەتلىك مەسىھ ئىبادەتخانىلىرىنىڭ (چېركاۋلارنىڭ) نەپىس

بېزەلگەنلىكلىرىنى، ھەتتا مۇشۇ بېشارەتتە دېيىلگەندەك ئالتۇن، ياقۇت ۋە ئۈنچە-مەرۋايىتلار بىلەن بېزەلگەنلىكلىرىنى ئۆز كۆزلىرى بىلەن كۆرگەندۇ. بەلكىم بۇ ئىبادەتخانىلاردىمۇ نۇرغۇن مەبۇد (مەيلى ئەيساغا، مەريەمگە ياكى ئەۋلىيالارغا ۋەكىل بولغان) ۋە ياكى چاپلاقلىق ۋەكىللىك رەسىملەر (ئەيكونلار) بار. نۇرغۇن كىشىلەرمۇ كرېست ياكى باشقا شەكىللەردە ياسالغان ھەرخىل تۇمارلارنى ئېسىۋالىدۇ. كۆزى ئوچۇق ھەر بىر ئادەم ئۈچۈن ئايانكى، بۇنداق ئىشلار تەۋرات ۋە ئىنجىلغا مۇتلەق خىلاپتۇر. شۇنىڭغا ئوخشاش، نۇرغۇن پوپلارمۇ دەرۋەقە ئاجايىب چىرايلىق قىزىل ۋە سۆسۈن رەڭلىك كىيىملەرنى كىيىۋېلىشقا ئامراق. پاپانىڭ ۋەزىرلىرى بولغان كاردىناللارمۇ قىپ-قىزىل تونلارنى كىيىشىۋالىدۇ ۋە كاتتا سارايلاردا تۇرۇشىۋالىدۇ. مۇشۇنداق ھەشەمەتلىك تۇرمۇش، بايلىقلارنى توپلاش، ھەيۋەتلىك ۋە كاتتا ئىبادەتخانىلار ياكى ئىمارەتلەرنى قۇرۇش، مەسىھ ئەيسانىڭ: ئۆزۈڭ ئۈچۈن يەر يۈزىدىكى بايلىقلارنى توپلىماي، ئەرشتىكى بايلىقلارنى توپلا دېگەن ئاددىي تەلىمگە پۈتۈنلەي خىلاپ. سىياسىي ھوقۇققا ئىنتىلىش ۋە ياكى ئەيسانىڭ نامىدا ھوقۇقنى قوبۇل قىلىشمۇ ئوخشاشلا ئۇنىڭ: مېنىڭ پادىشاھلىقىم بۇ دۇنياغا مەنسۇپ ئەمەس دېگەن تەلىمگە خىلاپ.

ئاخىرى، بۇ پاھىشە ئايال مۇقەددەس مۇخلىسلار ۋە ئەيساغا شاھىتلىق قىلىپ قۇربان بولغانلارنىڭ قېنى بىلەن مەس بولغان (6-ئايەت). - بېشارەتتىكى مۇشۇ يەردە بۇ دىنىي سىستېما ئەيسانىڭ نۇرغۇن ئىخلاسمەن مۇرىتلىرىغا زىيانكەشلىك قىلىپ، ئۇلارنى رەھىمسىزلىك بىلەن ئۆلتۈرۈۋېتىپ قانخورلۇق قىلىدىغانلىقى كۆرسىتىلگەن.

تارىختا نۇرغۇن ئاجايىب پاكىتلار بار. ئەمما ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى ئەڭ ئاجايىب بولغانلاردىن بىرى چوقۇم شۇكى، خۇدانىڭ مۇھەببىتىنى ئېتىراپ قىلىدىغان بىر گۇرۇھ كىشىلەرنىڭ، ئاشۇ مۇھەببەتنىڭ نامىدا، يەنى ئەيسانىڭ نامىدا، نۇرغۇنلىغان گۇناھسىز، جىنايەت ئۆتكۈزۈپ باقمىغان، خۇداغا سادىق، ئەيسانىڭ مۇلايىم، ئىخلاسمەن مۇرىتلىرىنى قاراپ تۇرۇپ ئۆلتۈرىۋەتكەنلىكلىرىدۇر. تارىخشۇناسلارنىڭ پەرەزلىرىچە، خۇدانى ئېتىراپ قىلمايدىغان رىم ئىمپېرىيىسى بىرنەچچە مىليون خىرىستىئانلارنى (ئاساسىي سەۋەبى، ئىمپېراتورغا چوقۇنۇشنى رەت قىلغانلىقتىن) دەھشەتلىك ھالدا ئۆلتۈرىۋەتكەن. ئەمما شۇ گۇرۇھتىكى دىندار كىشىلەردىن تەركىب تاپقان سىستېما بولسا، (رىم ئىمپېرىيىسى ئۆلتۈرىۋەتكەن كىشىلەرنىڭ سانىدىن) ئۈچ-تۆت ھەسسە ئارتۇق كىشىلەرنى (خۇداغا سېغىنىدىغان، ئىخلاسمەن كىشىلەر)نى ئۆلتۈرىۋەتكەن. بۇنداق پاكىتلار بىزنى شۇ خۇلاسىگە كەلتۈرىدۇكى، بۇ دۇنيادىكى ئەڭ دەھشەتلىك گۇناھكارلار بولسا دىن بىلەن ئۆزلىرىنى

نىقاپلىنىۋالغان كىشىلەردۇر، ئەڭ يامان ساختىپەزلىك بولسا دىنىي ساختىپەزلىكدۇر.

مانا بۇ ئۆزىنى مەسىھنىڭ جامائىتى دەپ ئاتىۋالغان ھېلىقى داڭلىق پاھىشە ئايالنىڭ دەھشەتلىك تارىخىدۇر. ئۇلار ئەيسانىڭ نامىدا ئۇرۇشلارنى قوزغىغان، ئالدامچىلىق ۋە خىيانەتچىلىك قىلىپ، نۇرغۇنلىغان بايلىقلارنى توپلىۋالغان، سىياسىي ھوقۇققا ئېرىشىش ئۈچۈن ھېچقانداق ئىشتىن ئەيمەنمەستىن سۈيىقەست قىلغان ۋە ئاشۇ رەزىل قىلمىشلارغا قارشىلىق كۆرسەتكەن، خۇداغا سادىق، نۇرغۇنلىغان ئىخلاسمەن كىشىلەرنى ئۇجۇقتۇرۇۋېتىش ئۈچۈن، ئۇلارنى قاماققا تاشلىغان، قىيىنىغان ۋە ئۆلتۈرگەن. سىز بۇ پاكىتلارنىڭ تەپسىلاتلىرىنى ھەرقانداق ماتېرىيالى تولۇق كۈتۈپخانىلارنىڭ تارىخ كىتابلىرىدىن تاپالايسىز. مەسىھ ئەيسانىڭ: دوستلىرىڭلارغىلا ئەمەس، دۈشمەنلىرىڭلارغىمۇ مېھىر-مۇھەببەت كۆرسىتىڭلار! سىلەرگە ئۆچمەنلىك قىلغانلارغا ياخشىلىق قىلىڭلار! سىلەرنى قارغىغانلارغا بەخت تىلەڭلار! سىلەرگە يامان مۇئامىلىدە بولغانلارغىمۇ دۇئا قىلىڭلار! بىرسى سىلەرنىڭ ئوڭ يۈزۈڭلارغا ئۇرغان بولسا، سول يۈزۈڭلارنىمۇ تۇتۇپ بېرىڭلار! بىرسى سىلەرنىڭ چاپىنىڭلارنى ئېلىپ كەتسە، كۆڭلىكىڭلارنىمۇ يېشىپ بېرىڭلار! دېگەن مۇشۇنداق تەلىمى ناھايىتى ئېنىق دېيىلگەن تۇرسا، ئۇلار يەنە ئاشۇنداق بولمىغۇر رەھىمسىزلىك رەزىل قىلمىشلارنى قىلىپلا قالماستىن، بەلكى يەنە كېلىپ ئەيسانىڭ نامىدا قىلغان. ئۇلارنىڭ بۇنداق قىلىشلىرى كىشىلەرنىڭ كاللىسىدىن قانداق ئۆتىدۇ؟ ھەي ئىنسان، سەن كىم؟!

مۇسۇلمان-خرىستىئان ئۇرۇشلىرى، يەنى ھەر ئىككى تەرەپتىن نەچچە ئون تۈمەنلىگەن كىشىلەر ئۆلگەن دەھشەتلىك ئەھسېلىپنىڭ شەرقكە يۈرۈش قىلىش، (پەلەستىن مۇقەددەس زېمىنىنى ئىشغال قىلىش ئۈچۈن قىلغان ئۇرۇشلىرى) دەل ئاشۇ داڭلىق پاھىشە ئايالنىڭ ئالدامچىلىقىدىن كېلىپ چىققان ئۇرۇشلار. (ئۇ ئۇرۇشلارنى مۇسۇلمانلار قوزغىغان ئەمەس.) قۇرئاندا، ئاشۇنداق زوراۋانلىقلار مەنئى قىلىنغان ئەمەس، (بەزى مۇسۇلمانلار بارلىق كاپىرلارغا غازات (مۇقەددەس ئۇرۇش، جىھاد) ئېلىپ بېرىشنى، قۇرئان بۇيرۇغان، بۇنداق قىلىشنى ئۆز بۇرچۇم دەپ قارايدۇ) - ئەمما ئىنجىلنىڭ پۈتۈن تەلىمى بۇنى قەتئى مەنئى قىلىدۇ.ئۇنداقتا، ھەقىقەتنى ئەستايىدىل ئىزدەنگۈچىلەر: ئەمدى مەن، مەسىھنىڭ يولىدا ھەقىقىي ماڭىدىغانلارنى نەدىن ئىزدەپ تاپىمەن؟ ئۇلارنىڭ قانداق ئادەم ئىكەنلىكىنى قانداق بىلەلەيمەن؟ دەپ سورىشى مۇمكىن. جاۋابىنى دەرۋەقە، دەل مۇشۇ دەھشەتلىك ۋەقەلەرنى ۋە پاھىشە ئايالنىڭ رەزىل قىلمىشلىرىنى ئالدىن ئېيتىپ بېشارەت بېرىدىغان ئىنجىلنىڭ ئۆزىدىن ئاسانلا تاپالايسىز. ھەرقانداق ئاددىي بىر ئادەم ئىنجىل تەلىملىرىنىڭ ئاددىي مەنىلىرىنى ئېسىدە چىڭ تۇتۇپ، ئەمەل قىلىدىغان

بولسىلا، ئېزىپ كەتمەيدۇ. ئىنجىلنى ئوقۇپ ئۇنىڭغا ئىشىنىش، ئۇنىڭ پەرمانلىرىغا ئىتائەت قىلىش (جۈملىدىن، سەممىيلىك بىلەن ئۆزىنىڭ كەمچىلىكلىرىنى ئۈزلۈكسىز ئېتىراپ قىلىش)، ئۆزىنىڭ ئالدىنىپ كېتىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىشى ئۈچۈن، خۇدا ئىنسانىيەتكە مۇداپىئە بولسۇن دەپ بەرگەن ئەڭ كۈچلۈك مۇداپىئەدۇر.

ئەيسا مۇنداق دېگەن: ـ
يالغان پەيغەمبەرلەردىن ئېھتىيات قىلىڭلار، ئۇلار ئالدىڭلارغا قوي لىباسىدا كېلىدۇ، لېكىن ئۇلار ئىچىدە يىرتقۇچ بۆرىلەردۇر. ئۇلارنى مېۋىلىرىدىن تونۇۋالغىلى بولىدۇ. تىكەندىن ئۈزۈم ساپىقى، يانتاقتىن ئەنجۈر ئالغىلى بولامتى؟ دېمەك، ياخشى دەرەخ ياخشى مېۋە، ئەرزىمەس دەرەخ يامان مېۋە بېرىدۇ. ياخشى دەرەخنىڭ يامان مېۋە بېرىشى مۇمكىن ئەمەس، ئەرزىمەس دەرەخنىڭ ياخشى مېۋە بېرىشى مۇمكىن ئەمەس. ياخشى مېۋە بەرمەيدىغان ھەرقانداق بىر دەرەخ كېسىۋېتىلىپ ئوتقا تاشلىۋېتىلىدۇ. شۇڭا، ئۇلارنى مېۋىلىرىدىن تونۇۋالغىلى بولىدۇ.

مېنى رەب، رەب دەۋاتقان كىشىلەرنىڭ ھەممىسىنىڭ ئەرشتىكى پادىشاھلىقىقا كىرەلىشى ناتايىن، پەقەت ئەرشتىكى ئاتامنىڭ ئىرادىسىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇپ تۇرىدىغان كىشىلەرلا كىرەلەيدۇ. شۇ كۈنى يېتىپ كەلگەندە، نۇرغۇن كىشىلەر ماڭا: رەب، رەب، سېنىڭ نامىڭدا بېشارەت بەرگەن ئەمەسمىدۇق؟ سېنىڭ نامىڭ ئارقىلىق جىن ـ شەيتانلارنى ھەيدىۋەتكەن ئەمەسمىدۇق؟ سېنىڭ نامىڭ ئارقىلىق نۇرغۇنلىغان ئاجايىب قۇدرەتلىك ئىشلارنى قىلغان ئەمەسمىدۇق؟ دەيدۇ. ئەمما مەن ئۇلارغا: مەن سىلەرنى ھېچقاچان تونۇپ باقمىغان. مەندىن نېرى تۇرۇش، ئىتائەتسىز يۈرگەنلەر! ـ دەپ ئېيتىمەن.

مېنىڭ بۇ گەپلىرىمنى ئاڭلاپ، مۇشۇ بويىچە ئىش قىلغانلار ئۆيىنى مەزمۇت تاش ئۈستىگە سالغان ئەقىللىق كىشىگە ئوخشايدۇ. يامغۇر يېغىپ، كەلكۈنلەر كېلىپ، بوران ـ چاپقۇنلارمۇ كېلىپ بۇ ئۆيىنى ئۇرغاندا، ئۇنى ئۆرۈۋېتەلمەپتۇ، چۈنكى ئۇنىڭ ئۇلى مەزمۇت تاشتا. مېنىڭ گېپىمنى ئاڭلاپ شۇ بويىچە ئىش قىلمىغانلارنىڭ ھەممىسى، ئۆيىنى قۇم ئۈستىگە سالغان نادان كىشىگە ئوخشايدۇ. يامغۇر يېغىپ، كەلكۈنلەر كېلىپ، بوران ـ چاپقۇنلارمۇ يېتىپ كەلگەندە، بۇ ئۆيىنى ئۆرۈۋېتىپتۇ، ئۇ گۈممىدە يىقىلىپتۇ. (ئىنجىل: مەتتا بايان قىلغان خۇش خەۋەر 7 ـ باب، 15 ـ ۋە 27 ـ ئايەت)

بۇ ئالىيجاناب تەلىمدە رەببىمىز بىزگە، پەقەت كىشىلەرنىڭ ئېتىقادىنى

ئېتراپ قىلىشىغىلا ياكى دېگەنلىكلىرىگىلا ئەمەس، بەلكى ئۇلارنىڭ مېۋىسىگە قاراپ يوروشىمىز ئۆچۈن تەربىيە بەرگەن. مۇشۇ يەردىكى مېۋە نېمىنى كۆرسىتىدۇ؟ يەنە كېلىپ، بۇ مەلۇم بىر كىشىنىڭ قىلغان ئىشلىرىدىنلا ئەمەس، بەلكى بۇ ئىشلارنىڭ ئاقىۋىتىنى، ئۇنىڭ ئائىلىسىدىكى ئەھۋالىنى، ئۇنىڭ خىزمەتتە كۆرسەتكەن تۆھپىسىنى، ئىنسانىيەتكە يەتكۈزگەن پايدىسىنى ۋە ئاخىرقى ھېساباتىكى ئەڭ مۇھىمى بولغان، ئۇنىڭ روھىدىن چىققان نەرسىلەرنىڭ تەمىنى كۆرسىتىدۇ. ھەربىر ئادەمدە ئۆزىگە چۇشلۇق ئاشۇنداق بىر خىل تەم بار بولىدۇ. بۇ تەم بولسا، ئاشۇ ئادەمنىڭ روھىدىن چىقىدۇ، باشقىلار بولسا، ئۆزلىرىنىڭ روھىدا مۇشۇ تەمنى پۇراپ سېزەلەيدۇ. بىز بەلكىم مەلۇم بىر كىشىنى تۇنجى قېتىم ئۇچراتقىنىمىزدا، كۆڭلىمىزدە دەرھال بىرخىل ناھايىتى ئازادىلىك تۇيغۇ پەيدا بولۇشى مۇمكىن. ئەكسىچە باشقا مەلۇم بىر كىشىنى ئۇچراتقىنىمىزدا، نېمە ئۈچۈندۇر دەرھال بىئاراملىق ھېس قىلىشىمىزمۇ مۇمكىن. بۇنداق ھېسسىياتلىرىمىز بەزىدە بىزنى ئازدۇرۇپ كېتىشىمۇ مۇمكىن، ياكى ھەتتا ئۆزىمىزگە زىيان يەتكۈزىشىمۇ مۇمكىن، ئەمما مۇشۇ ئايەتتە تىلغا ئېلىنغان مېۋە بولسا، ۋاقىتنىڭ ئۆتۈشى بىلەن تېخىمۇ ئىسپاتلانغان، ئىزچىل، بىر پۈتۈن، ئۆزگەرمەس مۇھەببەتتىن ئىبارەتتۇر. بۇنداق مۇھەببەت ئىزچىل ھالدا باشقىلارنىڭ مەنپەئىتىنى ئىزدىمەكتە.

ئىنجىلدىكى كورىنتلىقلارغا يېزىلغان بىرىنچى خەت 13-بابتا دېيىلگەندەك: -

مۇھەببەت سەۋرى-تاقەتتۇر، مۇھەببەت مېھرىبانلىقتۇر:
مۇھەببەت ھەسەتخورلۇق ئەمەس: مۇھەببەت ئۆزىنى ماختىمايدۇ،
تەكەببۇرلۇق قىلمايدۇ،
نومۇسسىزلىق قىلمايدۇ، ئۆز مەنپەئىتىنى كۆزلەپ يۈرمەيدۇ،
تېرىكتۈرۈلمەيدۇ، كۆڭلىدە ئۆچ ساقلىمايدۇ:
ئەخلاقسىزلىقتىن خوشال بولمايدۇ، بەلكى ئەمەلىي-ھەقىقەتتىن خوشال بولىدۇ:
ھەممە ئىشقا كۆڭلىنى كەڭ قىلىدۇ، ھەممىگە يۈزلىنىپ خۇداغا ئىشىنىدۇ،
ھەممە ئىشقا ئۈمىد باغلايدۇ، ھەممىگە چىدايدۇ.
مېھىر-مۇھەببەت ھەرگىز تۈگىمەيدۇ.

ئىنجىلنىڭ يەنە بىر قىسمى بىزگە: -
مۇقەددەس روھنىڭ يېتەكچىلىكىدە ياشساق، ھاياتىمىزدىن مېھىر-مۇھەببەت، خۇشال-خۇراملىق، تىنچ-ئامانلىق، سەۋر-تاقەتلىك، مېھرىبانلىق، ياخشىلىق، ئىمان-سادىقلىق، مۇلايىملىق ۋە ئۆزىنى تۇتۇۋېلىش دېگەن مېۋە كېلىپ چىقىدۇ. (گالاتىيالىقلارغا يېزىلغان خەت 5-باب)

ئاشۇنداق ھەر تەرەپلىمىلىك ئىزچىل مۇھەببەتنى يالغان كۆرستىشى ھەرگىز مۇمكىن ئەمەس، چۈنكى بىر خىللىق مۇھەببەت، ھەرگىزمۇ ئىنسان قەلبىدىن ئۆزلۈكىدىن چىقىپ قالمايدۇ، پەقەت خۇدادىنلا، يەنى شۇ ئىنساننىڭ خۇدا بىلەن بولغان ھەقىقي ئالاقىسىدىنلا كېلىدۇ.

يۇقىرقى ماتتا قىسمىدىن نەقىل كەلتۈرگەن ئايەتلەرگە دىققەت قىلىشىمىزغا تېگىشلىك بولغان ئىككىنچى نۇقتا شۇكى، قىيامەت كۈنىدە نۇرغۇن كىشلەر ئۆزىنى مەسىھنىڭ نامىدا مۆجىزىلەرنى ياراتقانلىقىغا كۆرستىدىغان: نۇرغۇن كىشلەر ماڭا: رەب، رەب، سېنىڭ نامىڭدا بېشارەت بەرگەن ئەمەسمىدۇق؟ سېنىڭ نامىڭ ئارقىلىق جىن-شەيتانلارنى ھەيدىۋەتكەن ئەمەسمىدۇق؟ سېنىڭ نامىڭ ئارقىلىق نۇرغۇنلىغان ئاجايىب قۇدرەتلىك ئىشلارنى قىلغان ئەمەسمىدۇق؟ (22-ئايەت) بۇ بىزگە شۇنى ئۇقتۇرىدۇكى، مۆجىزىلەرنى يارتىشتىكى ئىقتىدارنىڭ بولۇشى، ھەرگىزمۇ پۈتۈنلەي خۇدادىن كەلگەن ئەمەس. مۇقەددەس كىتاب بىزگە خەۋەر قىلىدۇكى، جىن-شەيتانلارنىڭمۇ (مەلۇم دەرىجىدە) بىر خىل مۆجىزىلەرنى يارىتالايدىغان قۇدرىتى بار، شەيتان ئۆزىنىڭ بۇ قۇدرىتىنى ئىنسانىيەتنى ئالداش ئۈچۈن كىشلەرگە بېرىدۇ. (مەسىلەن، پالچىلارغا، سېھرىگەرلەرگە، جادۇگەرلەرگە، خەنزۇلار ئارىسىدىكى چىگوڭ ئىشلىتىدىغانلارغا) (يارىتىش ۋە تىرىلدۈرۈش پەقەت خۇدانىڭ قولىدىنلا كېلىدۇ. شەيتان كەلگۈسىدە بىرلا قېتىم، خۇدانىڭ يول قويۇشى بىلەن بىر كىشىنى (دەججال يەنى مەسىھنىڭ رەقىبى) ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرىدۇ. بۇ ئىش ئىنسانىيەت ئۈچۈن ئېغىر سىناقلارنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ). مۇھىمى شۇكى، مەلۇم بىر كىشىنىڭ خۇدا تەرىپىدىن ئەۋەتىلگەنلىكىگە، خاتالاشمايدىغان بىردىنبىر ئىسپات بۇ كىشىدە ئىزچىل، ساپ، مۇقەددەس مۇھەببەت بار بولغانلىقىدىندۇر. بۇنداق مۇھەببەت پەقەت ئائىلىدىكىلەرگىلا ياكى ئۆز جامائىتىگىلا ئەمەس، بەلكى ھەممەيلەنگە تەڭ بولۇشى كېرەك. ئېتىقاد يولىدا سىز سىرداش ياكى ياردەمچى بولغۇچى مۇرتلارنى ئىزدىگەن ۋاقتىڭىزدا، ئاشۇنداق مۇھەببەتكە ئىگە كىشلەرنى ئىزدەڭ. باشقىلارنىڭ پۇلى ياكى مال-مۈلۈكىنى كۆزلەپ يۈرىدىغان ياكى خەلقنى مەسخىرە قىلىدىغان ئەمەس، بەلكى ئۆزىگە تارتىپ يۈرىدىغان كىشلەردىن قەتئى نېرى بولۇڭ.

شۇڭا، مەسىھكە تايىنىشنى ھەرگىز غەربچە بولۇش ياكى يېڭى بىر دىنغا كىرىش دەپ ئويلاپ يۈرمەڭ. بىز ئىلگىرى ئېنىق بايان قىلغىنىمىزدەك، مەسىھكە تايىنىش دېگىنىمىز ھەقىقەتكە، رېئاللىققا، خۇدانىڭ روھى كىشلەر قەلبىدە ئۆز خىزمىتىنى قىلىپ، مۇھەببەتنى يېتىشتۈرۈپ، خۇدا بىلەن بولغان ھەقىقي ئالاقىغا ۋە مۇناسىۋەتكە كىرىشىشتىن ئىبارەتتۇر. بۇ دىن ئەمەس.

نۇرغۇن كىشىنىڭ دىنى بار بولغىنى بىلەن، ئەمەلىيەتتە مۇھەببىتى يوقتۇر. خۇدا بىلەن باغلىنىغان بۇنداق مۇناسىۋەت، يەنى ئېتىقاد دېگەن، ئاتا-ئانىدىن مىراس قالىدىغان ئىش ئەمەستۇر. ھەربىر دەۋردىكى كىشىلەر ئۆزلىرى خۇدانىڭ يېنىغا كېلىشى كېرەك. ھەربىر ئادەم يېڭىدىن تۇغۇلۇشى كېرەك. شۇڭا ئەنئەنە دېگەن ئىنجىلنىڭ دۈشمىنىدۇر. خۇدا ئىنساندىن ھەربىر ئىشنى قىلىشتا، تولۇق ئاڭلىق ھالدا، چىن كۆڭلىدىن بۇنى خۇدا ئۆزى ماڭا بۇيرۇغان بىر ئىش دېگەن ئىشەنچتە ياشاشنى تەلەپ قىلىدۇ. ئەنئەنىمىز شۇ دەپلا ئىش قىلساق، قىلغان شۇ ئىشىمىزنىڭ خۇدا ئالدىدا ھېچقانداق ئەھمىيىتى بولمايدۇ.

ئەستايىدىل كىشىلەرنىڭ ئۆيلىرى ئۇلارنى پەقەت مولچىلىققا يېتەكلەيدۇ:
چېچىلاڭغۇلارنىڭ ئۆيلىرى بولسا، ئۇلارنى پەقەت يوقسىزلىققا
(تەۋرات: سۇلايماننىڭ پەندى-نەسىھەتلىرى 21-باب)

خاتىمە

يۇقىرىقى مۇزاكىرىلەردىن، گۇناھلارنىڭ كەچۈرۈم قىلىنىشى ۋە كۆڭۈلنىڭ يۇيۇلۇپ پاكلىنىشىدا، ئەيسا مەسىھسىز ھېچقانداق يولنىڭ يوقلۇقىنى، شۇنداقلا تەۋرات، زەبۇر ئىنجىلدىن باشقا شۇ نىجاتلىق يولنى كۆرسىتىدىغان ھېچقانداق كىتابنىڭ يوقلۇقىنى كۆرۈپ چىققانسىز. مۇقەددەس ۋە مۇتلەق ئادىل خۇدانىڭ ئۆز ئادىللىقىنى قانائەتلەندۈرۈشتە، ئادەمنى خۇدا بىلەن ئىناقلاشتۇرۇشتا، مەسىھ ئەيسانىڭ ئۆزىنىڭ قۇربانلىق قىلىنىشىدىن سىرت باشقا يولمۇ يوقتۇر. بۇ پۇرسەتنى چىڭ تۇتۇڭ، بۈگۈنكى كۈن نىجاتلىق كۈن، مېھرى-شەپقەت كۆرسىتىلىدىغان ۋە قوبۇل قىلىنىدىغان كۈن بولىدۇ.

مۇزاكىرىمىزنى مۇشۇ يەردە ئاياغلاشتۇرۇپ تۇرماقچىمەن. تېخى سۆزلەنمىگەن ئىشلار خېلى نۇرغۇن. يۇقىرىدىكىلەرنى مۇسۇلمان قېرىنداشلىرىمنىڭ ھەقىقەتكە ئېرىشىشى، مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئىگە بولۇشىنى مەقسەت قىلىپ يازدۇق. خۇدانىڭ قەدىرلىك ئوقۇرمىنىمغا مۇقەددەس روھ ئاتا قىلىپ ئىزدىنىشلىرىگە، دۇئالىرىغا يورۇقلۇق بېرىشىنى تىلەيمەن. خۇداغا ئۆز ئانا تىلىڭىزدا چىن دىلىڭىز بىلەن دۇئا قىلىڭ. خۇدا سىزنى رەب مەسىھ ئەيسادا بولغان تۈپ-تۈز نىجاتلىق بەخت يولىدا يېتەكلىگەي.

(ئەسلى نۇسخىنى، (ئەرەب تىلىدا) نىكولا ياقۇب غابرىل يازغان. قوشۇمچە ماتېرىيال، خېلىل ئەيسادىن)
«دۇنيانىڭ نۇرى مەن ئۆزەمدۇرمەن. ماڭا ئەگەشكەنلەر قاراڭغۇلۇقتا ماڭمايدۇ. ھاياتلىق نۇرىغا مۇيەسسەر بولىدۇ» (ئىنجىل: يۇھاننا 8-باب، 21-ئايەت).

«ئەستايىدىل كىشىلەرنىڭ ئويلىرى ئۇلارنى پەقەت مولچىلىققا
يېتەكلەيدۇ: چېچىلاڭغۇلارنىڭ ئويلىرى بولسا، ئۇلارنى پەقەت يوقسىزلىققا»
(تەۋرات: سۇلايماننىڭ پەند-نەسىھەتلىرى 21-باب)